NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 6., szerda 152. évfolyam, 258. szám Ára: 560 forint

Amerika választott

USA Példátlan fordulatok, végletekig feszült kampány után zárult le az Egyesült Államokban a demokrata Kamala Harris és a republikánus Donald Trump harca a voksok tízmillióiért.

FOTÓ: AFP/KOKI KATAOKA

Ha Kamala Harris győz, ő lehet az USA első női elnöke

FOTÓ: AFP/JOSEPH PREZIOSO

FOTÓ: AFP/KAMIL KRZACZYNSKI

Donald Trump sikere esetén négy év megszakítás után költözhet vissza a Fehér Házba

NÉPSZAVA

Csak tegnap több mint 100 millió, a korai voksolókkal együtt pedig összesen 186 millió regisztrált választó dönthetett arról az Egyesült Államokban, hogy ki lesz az ország 47. elnöke. Azt, hogy ki a merénylettel, visszalépésekkel tarkított, példátlanul feszült politikai versenyfutás nyertese, lapzártánk idején még nem lehetett tudni – az utolsó szavazóhelyiségek magyar idő szerint szerda hajnalban zártak –, ám az biztos: akár a republikánus Donald Trump, akár a demokrata Kamala Harris a befutó, a győztes történelmet ír. Ez Trump esetében nem jelentene dicsőséget, hiszen ő lenne az első elnök, aki ellen bűncselekmény miatt vádat emeltek és ítéletet is hoztak. Harris viszont az első női amerikai elnök lehet sikere esetén.

Bár Orbán Viktor magyar kormányfő régóta és látványosan drukkol Donald Trumpnak, a lapunknak nyilatkozó szakértők szerint akkor is konfliktusok várhatók a magyar–amerikai kapcsolatokban, ha a republikánus, egykori elnök nyer. Amennyiben Kamala Harris győzedelmeskedik, javulni bizonyosan nem fognak a viszonyok. A legfőbb probléma – értett egyet a Népszavának nyilatkozva Balázs Péter, Jeszenszky Géza volt külügyminiszter és Szent-Iványi István volt külügyi államtitkár – a Kínához fűződő kapcsolat. Amerikai magyarok arról számoltak be lapunknak, hogy felfokozott hangulat uralkodik az Egyesült Államokban. Róbert, aki 14 éve él a New Jersey-i Montague-ban azt mondta, a két oldal nagyon utálja egymást: a kulturáltabbak csak nem beszélnek egymással, de vannak, akik össze is verekednek.

REFLEKTOR A 2-3. OLDALON

Kijev félve várja az elnökválasztás eredményét

VESZÉLYEK Az amerikai elnökválasztás győztesének személye döntő hatással lehet az orosz–ukrán háború alakulására. Kamala Harris demokrata alelnök győzelme szakértők szerint biztosíthatja a Washington által nyújtott hatalmas katonai és külpolitikai támogatás folytatását. Ukrajna számára azonban az igazán komoly biztonsági garanciát az ország NATO-ba való meghívása jelentené, enélkül pedig Harris elnöksége a háború elhúzódását eredményezheti. A republikánus jelölt, Donald Trump azt állítja, ő gyorsan véget vetne a háborúnak, tárgyalóasztalhoz kényszerítve a feleket, ám semmi nem támasztja alá, hogy ez működhet. Alelnökjelöltje, J. D. Vance pedig már felvázolt egy béketervet, amely megadná Putyinnak, amit akar: az Oroszország által már megszállt ukrán területeket és egy NATO-n kívül tartott Ukrajnát.

Ukrán illetékesek tagadják, hogy Trump győzelme katasztrófa lenne Kijev számára. A Washington Post szerint Zelenszkij hivatalában bíznak abban, hogy az elnök képes lenne befolyást gyakorolni a hozzá hasonlóan az „egyszerű megoldásokat szerető” populista politikusra, s hogy Trump „nem akar majd gyengének tűnni a világ színe előtt”, így végül Bidennél határozottabb lépéseket tehet Ukrajna támogatására.

Zelenszkij elnök az év eleje óta „Trump-biztos” támogatások megszerzésén dolgozott, kétoldalú védelmi megállapodások sorát kötötte meg, és a NATO-szövetségesek is felkészültek rá, hogy Trump győzelme esetén Washington leállíthatja Ukrajnának szóló támogatását.

ÍRÁSUNK A 8. OLDALON

Alig épül új lakás, miközben egyre többen vásárolnának

VISSZAESÉS Országszerte csaknem 20 százalékkal csökkent idén az első háromnegyed évben a használatba vett új lakások száma. Az eddig megépült 8709 új otthon az év végére jellemző hajrá ellenére legfeljebb 15-16 ezerre nőhet, ami jelentős visszaesés az építőipar e téren mutatott tavalyi teljesítményéhez képest. A lapunknak nyilatkozó Koji László, az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetségének elnöke az elmaradást leginkább a finanszírozási nehézségekkel magyarázza. A magas kamatok miatt sokan kivárnak, ezért egyéb könnyítések mellett szorgalmazzák, hogy a bankok folyósítsanak legfeljebb 5 százalékos teljes hiteldíjmutatójú lakáshiteleket.

Új lakásokra ugyanis lenne igény, hiszen október folyamán ritkán látott mértékben, néhol 60 százalékkal nőtt a lakások iránti kereslet. A saját célra vásárlók és a befektetők felfokozott érdeklődésének oka az lehet, hogy az építkezések jövő évi élénkülését várhatóan áremelkedés kíséri majd.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Tavalyhoz képest ötödével kevesebb új otthon épült szeptemberig

Lendületet vett a metróper

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Öt év után történt előrelépés, lezajlottak az első bírósági tárgyalások

BUDAPEST Felgyorsult az M3-as metróvonal kocsijait felújító orosz cég ellen 2019-ben indított eljárás. – A Metrowagonmash elleni per most már valóban folyamatban van első fokon, a Fővárosi Törvényszék előtt. A felek közötti többszörös iratváltás után, a bíróság megtartotta az első tárgyalásokat – erősítette meg a Népszava információit a BKV Zrt. Mindez komoly fordulat az ügyben, hiszen – a Tarlós-korszakhoz kötődő, silány minőségű orosz járművek miatt – 2019-ben indított eljárásban ez az első igazán látványos előrelépés. Noha az ügy még csak most gyorsul fel, a per már eddig is sokba került Budapestnek: a már 5 éve húzódó eljárás ügyvédi költsége eddig 75 millió forintra rúghat. A BKV Zrt. ugyanakkor arról is biztosított mindenkit, hogy a felmerült ügyvédi munkadíjat be fogják vasalni az orosz cégen.

ÍRÁSUNK AZ 5. OLDALON

16 OLDALAS

MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

AJÁNLÓ

Emberi történetek a rácsok mögött

A börtön mint mikrokozmosz mindent elmond az igazságszolgáltatási rendszerről, így a társadalmunkról is egyben – mondja lapunknak adott exkluzív interjújában Gustav Möller svéd filmrendező, akinek legújabb, Fiúk című mozifilmje a rácsok mögötti világban vizsgálja, mi a helyes és mi nem.

11. oldal

A demokrácia főműsorideje

VOKS Az Egyesült Államok ötven tagállamában több mint 100 millió regisztrált szavazót vártak tegnap az urnákhoz a 2024-es választáson, amelynek eredményeként az is eldől, ki lesz az USA 47. elnöke.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Az amerikai választópolgárok tegnap az ország 20. századi történelméhez képest is példátlan fordulatokkal tarkított kampányt követően járultak az urnákhoz, hogy négy év után újra elnököt válasszanak. A Donald Trump elleni merényletkísérletek, Joe Biden visszalépése és Kamala Harris demokrata pajzsra emelése mind felborzolták a szélsőségesen megosztott amerikai társadalom idegeit.

Győzelme esetén a republikánus Donald Trump az első elnök lehet, aki ellen bűncselekmény miatt vádat emeltek és ítéletet is hoztak. Az pedig utoljára a demokrata Grover Clevelandnek sikerült 1885-ben, hogy négy év megszakítás után újra beköltözzön a Fehér Házba. Kamala Harris sikere esetén ő lehet az Egyesült Államok első női elnöke, valamint az ország első fekete-ázsiai felmenőkkel rendelkező vezetője is. A voksolás magyar idő szerint szerda reggel 7 órakor ér véget az alaszkai szavazóhelyiségek zárásával.

Az összesen hat időzónában zajló keddi választás előtt szeptember vége óta már több mint 80 millióan éltek a korai szavazás lehetőségével

DEMOKRATA

KAMALA HARRIS

sikere esetén ő lehet az USA első női elnöke, valamint az ország első fekete-ázsiai felmenőkkel rendelkező vezetője is

A demokrácia ünnepére árnyékot vet Donald Trump és Elon Musk már előre választási csalást kiáltó dezinformációs kampánya, amelynek álhírei futótűzként terjednek a milliárdos birtokolta X közösségi portálon. Trump egyenesen azt állította, hogy Kamala Harris csak akkor győzhet, ha „ez egy korrupt választás lesz".

A négyévente tartott elnökválasztás során a Fehér Ház árnyékában gyakran kevesebb fény vetül a kongresszus két törvényhozó testületének, a képviselőház és a szenátus tagjainak megválasztására.

A törvényjavaslatok csak a képviselőház és a szenátus jóváhagyása után kerülhetnek az elnök asztalára, hogy aláírásával hatályba léptesse azokat. A győztes elnökjelölt programjának megvalósításához tehát az ideális állapot az úgynevezett trifecta elérése, amikor az elnök pártja a képviselőházban és a szenátusban is többséggel rendelkezik. A képviselőház 435 tagjának – kétévente lejáró mandátumuk miatt – idén is meg kellett küzdenie az újraválasztásáért, míg a százfős szenátus hatévente lejáró mandátumainak harmadáért, 34-ért zajlott a verseny. A képviselőházban a Republikánus Párt jelenleg vékony, 220-212 arányú többséggel rendelkezik. A 2022-es időközi választások óta négy államban is újrarajzolták a választókörzeteket. Ez Alabama, Louisiana és New York államokban a demokratáknak kínál esélyt új képviselői székek megszerzésére, ám a republikánusok kompenzálhatják ezt Észak-Karolinában akár további négy mandátum megszerzésével, áll a Bloomberg elemzésében. Idén a képviselői kerületek mindössze 10 százaléka minősül „billegőnek", de ez elegendő lehet a Demokrata Pártnak, hogy többséget szerezzen az alsóházban.

REPUBLIKÁNUS

DONALD TRUMP

lehet az első elnök, aki ellen bűncselekmény miatt vádat emeltek és ítéletet is hoztak

Csillagászati számok

A több mint 262 millió választókorú amerikai polgárból idén szeptemberig 186 millióan regisztráltak a szavazáshoz. Az ötven tagállam közül Nebraska kivételével mindenhol előzetes regisztráció mellett gyakorolhatják alkotmányos jogukat a választópolgárok. Az összesen hat időzónában tartott november 5-i elnökválasztást a szeptember vége óta 47 államban elérhető korai szavazás lehetősége is megelőzte, amelynek során több mint 80 millió voksot már leadtak. A várható részvételről egyelőre csak találgatások vannak. A demokrácia ünnepe ellenére sok amerikai otthon marad az elnökválasztás napján. Az átlagos részvétel rendszerint 55 és 60 százalék körül alakul. A Joe Biden győzelmét hozó 2020-as elnökválasztási év ebből a szempontból rekorder: akkor a választók 66 százaléka élt szavazati jogával.

A szenátusban jelenleg 51-49 arányú demokrata többség van (de 4 független szenátor rendre a demokratákkal szavaz). Montana, Texas és Nyugat-Virginia államokban okkal reménykedhet a republikánus jelölt, hiszen a közvélemény-kutatások szerint Tim Sheehy és Ted Cruz vezet riválisa előtt, Joe Manchin republikánusból függetlené lett szenátor pedig idén visszavonul, és az Appalache-hegység népe nem idén fog liberális útra térni. Ellenben Ruben Gallego Arizonában, Jacky Rosen Nevadában, Bob Casey pedig Pennsylvaniában nyerhet három mandátumot a demokratáknak. Nyolc további székért fej fej melletti küzdelem zajlik. Az államokban a pártlistát vezető elnökjelölt mindig húzóerőt gyakorol a listán lejjebb szereplőkre, egy esetleges Trump-győzelem így a republikánus többséget is elhozhatja a szenátusban.

Idén novemberben tíz államban szerepel az abortusz kérdése a szavazólapokon. Kilencben egy sikeres népszavazás esetén az államok alkotmányában rögzítenék az abortuszhoz való hozzáférés jogát a magzat életképességének időpontjáig. A döntés a teljes tiltástól a 18 hetes korlátozásig terjedő korlátozások eltörlését jelentené, ez pedig mintegy 7 millió szülő korban lévő nőt érinthet. Nebraska érdekes kivétel, hiszen ott egy abortuszellenes kérdésről is szavaznak, amely az abortuszhoz fűződő jogokat a terhesség első 18 hetére korlátozná. A liberális New York államban pedig az abortuszjog alkotmányos rögzítésén túl jogegyenlőségről szóló törvényt is elfogadnának nemre, bőrszínre, szexuális vagy gender identitásra tekintet nélkül, amely a tervezet kritikusai szerint megnyitja az ajtót a szexuális ragadozók, a kiskorúak szülők nélküli abortusza és a biológiai férfiak női sportokban történő indulása előtt.

Floridában a marihuána legalizálásáról is voksolnak. A tervezet szerint 21 év felett a cannabis használata, birtoklása, vásárlása 85 gramm határig törvényes lenne. A déli állam keményvonalas konzervatív kormányzója, Ron DeSantis a népszavazási kérdés ellen kampányolt, sőt korábban sikertelen kísérletet is tett a voksolást hirdető tévés reklámok betiltására.

FOTÓ: AFP/FREDERIC J. BROWN

„Itt nem lehetsz semleges"

USA – A korai szavazóhelyiségeknél, vagyis ott, ahol már napok óta le lehetett adni a voksokat, sokkal nagyobb volt most a tömeg, mint az előző elnökválasztás idején – így jelezte a felfokozott hangulatot a régóta az Egyesült Államokban élő egyetemi tanár, Purger Tibor Washingtonból. Bár úgy látja, sokan éltek a korai szavazás lehetőségével, ami szerinte a kiélezettebb helyzetre utal, ő maga úgy véli, valójában „Amerika sokkal nyugodtabb annál, mint ahogy azt kívülről látják."

Más véleményen van Róbert, aki 14 éve él a New Jersey-i Montagueban:

– Feszült a hangulat, sokkal inkább az, mint az eddigi választások alkalmával. A két oldal nagyon utálja egymást. A kulturáltabbak csak nem beszélnek egymással, de vannak, akik össze is verekednek.

Róbert már fárasztónak érzi, hogy mindenki azt találgatja, ki lesz az elnök, és a csapból is a politika folyik, de nem teheti meg, hogy ne legyen képben:

> Feszült a hangulat, sokkal inkább az, mint az eddigi választások alkalmával.

– Elvárják, hogy valahova tartozz, itt nem lehetsz semleges.

Róbert – jelezve, hogy mennyire átszövi a mindennapokat a kampány – megemlítette: az iskolákban is téma a választás, a kampány idején a tanórákon szóba került a politikai, kormányzati struktúra vagy épp az, mit jelent demokráciában élni. De jelzésértékű az is, tette hozzá a férfi, hogy náluk több szülő külön kérte az iskolát: nagyon ügyeljenek, nehogy bárkit is befolyásoljanak.

Andrást a stabilan demokratapárti Kaliforniában értük utol. Szerinte Harris hívei úgy érzik, rengeteg veszteni valójuk van, óriási károkat okozna egy esetleges Trump-győzelem:

– Az elsődleges kérdés az abortusz, mindenki retteg, hogy szép lassan a tagállami hatáskörből országos tiltás lesz. Félnek attól is, hogy mi lesz az orosz–ukrán háborúval, megvonja-e Trump a támogatást az ukránoktól.

Közben pedig – folytatta András – a republikánus-szimpatizánsok „nyomják a bevándorláselleneS Trump-szövegeket". Ami a férfi szerint Kaliforniában elég különös, mert ott nagyon sok az olyan bevándorló, akire épít a gazdaság, és akivel a világon semmi gond sincs.

Kaliforniában él lapunk volt munkatársa, Garamvölgyi Flóra is, aki jelenleg a Guardiannak ír cikkeket. Mint mondta, sokkal kiélezettebb a verseny, mint eddig bármikor, és ez abból is látszik: olyan emberek kezdtek el politizálni, akiket egyébként hidegen hagy a közélet. A választást alapvetően nem Kalifornia dönti majd el, ugyanakkor a felfokozott hangulat itt is érzékelhető az utcán, gyakran magánkertekben is láthatóak a Kamala Harrist éltető plakátok.

> A nagyvárosi feszültség, készülődés, izgalom kevésbé van jelen vidéken.

A nagyvárosi feszültség, készülődés, izgalom kevésbé van jelen az amerikai vidéken. – Nyugodt a hangulat – mondta lapunknak a republikánus fellegvárnak számító Texas állam Tarrant megyéjében élő férfi, JC Shumate. Úgy érzékeli, ez a kampány nem sokban tért el az eddigiektől, a nagypolitika szintjén zajlottak az üzenetek, de az emberek mindennapjaiba mindebből kevés jutott el.

BATKA ZOLTÁN, FRANK ZSÓFIA

Nem szokás úgy drukkolni, ahogyan Orbán Viktor teszi

VÁLASZTÁS Kamala Harris győzelme esetén javulni bizonyosan nem fognak a magyar–amerikai kapcsolatok, de akkor is konfliktusok várhatók, ha Donald Trump nyer. A legfőbb probléma a Kínához fűződő viszony.

CZENE GÁBOR

Milyen következményekkel járhat a magyar kormány és Magyarország számára az amerikai elnökválasztás? Mire számíthatunk, ha a demokrata Kamala Harris győz, és mire, ha a republikánus Donald Trump? – kérdeztük még az eredmény ismerete előtt.

A magyar kormány láthatóan biztosra veszi, hogy Trump megnyeri a választást, furcsa módon még a magyar költségvetés számait is ettől teszi függővé – hívta fel a figyelmet Jeszenszky Géza korábbi külügyminiszter, aki az Antall-kormányban töltötte be ezt a tisztséget. Orbán Viktor miniszterelnök a minap közölte, hogy Trump győzelme a magyar–amerikai viszonyokat és a világ helyzetét is teljesen megváltoztatja. Jeszenszky Géza mindkét állítást erősen vitathatónak tartja.

Kétségtelen, a magyar miniszterelnök és a kormány oly mértékben hitet tett Trump mellett, hogy Harris győzelme nagy pofon lenne Orbán számára. A magyar–amerikai viszony azonban, ami most is rendkívül hűvös, jelentősen nem változna – állapította meg. Rendszeresek az Egyesült Államok, különösen az amerikai nagykövet elleni személyeskedő támadások, a megalapozottnak hangzó kritikákat éles hangon utasítja vissza a kormány. Ha Kamala Harris nyer, akkor a viszony semmiképpen sem fog javulni, de romolni még tovább romolhat.

Kamala Harris politikai térképén bizonyára szerény mértékben van jelen Orbán Viktor és Magyarország – tette hozzá kérdésünkre Jeszenszky Géza. Ha Orbán nem beszélt volna annyit arról, hogy Trumpnak drukkol a választáson, és Trump nem hivatkozott volna Orbánra a republikánus konvención, akkor valószínűleg még ennyire se lenne jelen. Mindenesetre azt Kamala Harris is tudja, hogy Orbán Viktor hátat fordított a szövetségeseinek.

A magyar miniszterelnök úgy képzeli, hogy amennyiben Trump győz, akkor kivirágzik a kapcsolat a két ország között. Jeszenszky Géza a maga részéről ebben egyáltalán nem biztos. Hiszen az Egyesült Államok számára – bármelyik elnökjelölt nyer, de Trump győzelme esetén még inkább – Kína jelenti a legfőbb veszélyt és riválist, nem pusztán hosszabb távon politikailag, hanem kereskedelmi, gazdasági értelemben napjainkban is. A szoros kötelék, amit Magyarország létrehozott a Kínai Népköztársasággal, tehát a kommunista Kínával, biztosan nem fog tetszeni Trumpnak és az amerikai adminisztrációnak.

Jeszenszky Géza szerint a kérdés az, hogy mi lesz fontosabb Orbánnak: az Egyesült Államokkal kialakított jobb verbális viszony – aminek legfeljebb annyi hozadéka lehet, hogy esetleg visszaállítják a kettős adózás kiküszöböléséről szóló egyezményt –, vagy a Kínával létrejött kapcsolatrendszer. Úgy tűnik, hogy a magyar kormány nemcsak különféle beruházások – akkumulátorgyárak, a „teljesen értelmetlen” Budapest–Belgrád-vasútvonal – révén, hanem politikailag is elkötelezte magát Kína, a világ legnagyobb diktatúrája mellett. Trumpnak gyaníthatóan nem a diktatúrával van baja, hanem magával Kínával.

IDŐ

BALÁZS PÉTER:

Idővel talán Orbánék is belátnák, hogy Harris jobb megoldás, mint a csapongó, kiszámíthatatlan, szellemileg egyre inkább hanyatló Trump

A korábbi külügyminiszter kitért arra is, hogy Trump azt ígéri, ha elnökké választják, pillanatok alatt véget vet az ukrajnai háborúnak. „Nem szeretek fogadni, arra viszont van egy fogadásom, hogy nem így lesz” – mondta Jeszenszky Géza. Bízik abban, hogy a háború mielőbb befejeződik, de azt is reméli, nem úgy lesz vége, hogy Oroszország felülkerekedik, és eléri a célját, ami a területszerzés mellett Ukrajna bábállammá történő lefokozását jelentené. Ez az Egyesült Államoknak sem érdeke. Várható, hogy elnökként Trump tenne valamiféle kísérletet a közvetítésre, ám a háború ettől nem fog véget érni. A háborúnak akkor lesz vége, ha azt Putyin befejezi. Jeszenszky Géza szerint ma két állam van a világon, amelyik egyértelműen háborúpárti: Oroszország és Észak-Korea.

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

Donald Trump és Orbán Viktor mosolyog. Utóbbi téved, ha azt gondolja, hogy minden rendben lesz, ha előbbi nyer

Balázs Péter, aki a Bajnai-kormányban volt külügyminiszter, rögzítette: ha Donald Trump nyer, annak Orbán Viktor és kormánya nyilván örül majd, és azt fogja gondolni, ettől kezdve nincs akadálya a magyar–amerikai kapcsolatok fejlesztésének. Orbán azonban nagy valószínűséggel téved – jelentette ki.

Az orbáni politika ugyanis számos ponton ütközik az amerikai érdekekkel. Ahogyan Jeszenszky Géza, úgy Balázs Péter is Kínát hozta fel elsőként. Az USA-ban a Magyarországhoz hasonló méretű országokkal elnöki szinten általában nem foglalkoznak, legfeljebb helyettes államtitkári szintig jutnak el a magyar ügyek. Ugyanakkor van egy egyértelmű amerikai álláspont: Kína az Egyesült Államok versenytársa, kihívója. Ebben a kérdésben aligha fogják tolerálni a magyar kormány különutasságát.

Trump most már megjegyezte Orbán Viktor nevét, sőt még azt is eltalálja, hogy melyik országnak a miniszterelnöke. Azon túlmenően viszont, hogy „megsimogatja Orbán fejét”, Balázs Péter nem hiszi, hogy Trump elnökké választása magyar nézőpontból bármilyen konkrét, kézzelfogható eredménnyel is járna.

Ha Kamala Harris nyer – folytatta –, az jó lesz Amerikának, Európának és az egész világnak, így Magyarországnak is. Az ő győzelmével kiszámítható, a szabályokhoz igazodó amerikai politika érvényesülne. Az Egyesült Államok külpolitikáját nem az elnök, hanem az amerikai érdekek formálják, a külügyi apparátus és a kormány alakítja ki. Kamala Harris ezt akceptálná, képviselné és nemzetközileg elfogadható módszerekkel juttatná érvényre.

Idővel talán Orbánék is belátnák, hogy Harris jobb megoldás, mint a csapongó, kiszámíthatatlan, szellemileg egyre inkább hanyatló Trump – fogalmazott Balázs Péter. Még akkor is, ha Kamala Harris győzelme esetén az Orbán-kormány újabb kritikákra számíthat: az illiberális, populista vonalat ugyanolyan kemény bírálatok érnék az amerikai adminisztráció részéről, mint eddig.

Szent-Iványi István volt SZDSZ-es külügyi államtitkár úgy vélte, magyar szempontból nincs értelme sok szót vesztegetni Kamala Harris győzelmére: ha ő nyer, akkor nem várható érdemi változás az Egyesült Államokhoz fűződő viszonyban.

Ha Trump lesz a befutó, akkor a felszínen biztosan javulnak majd a kapcsolatok. Lesznek üzenetváltások vagy telefonbeszélgetések Trump és Orbán között, amit a fideszes propaganda jól fel tud használni. A magyar kormány számára abban a tekintetben is kedvező lenne Trump megválasztása, hogy az Egyesült Államok részéről nem kellene tartania a jogállamra és a demokráciára vonatkozó bírálatoktól.

STRATÉGIA

SZENT-IVÁNYI ISTVÁN:

A rossz helyzeten is lehet még inkább rontani

KÍSÉRLET

JESZENKSZY GÉZA:

Várható, hogy elnökként Trump tenne valamiféle kísérletet a közvetítésre, ám az orosz–ukrán háború ettől nem fog véget érni

> Orbán Viktor módfelett sérelmezte, hogy az Európai Parlamentben Manfred Weber, az Európai Néppárt elnöke, képviselőcsoportjának vezetője kiállt Magyar Péter és a Tisza Párt mellett. Azzal viszont nincs gondja, hogy ő Trump mellé állt.

Akad azonban egy-két téma, amely miatt nagyon hamar kiéleződhet Trump és Orbán viszonya. Első helyen Szent-Iványi István is Kínát említette. Súlyos probléma lehet az is, ha megvalósul a Trump-féle gazdaságpolitika, és vámháború indul Európa ellen. Ez elsősorban a németeket, azon belül a német autóipart érintené érzékenyen, amelynek viszont Magyarország erősen kiszolgáltatott. Bár Trump egyezkedni próbál Putyinnal, az „orosz kapcsolatban” is lehetnek problémás elemek. A republikánus elitnek nem tetszik, hogy a gazdasági semlegességet hirdető fideszes kormánypolitikusok folyton Moszkvába járnak, Minszkben eurázsiai biztonságpolitikai fórumon vesznek részt.

Mennyire megszokott a nemzetközi politikában, hogy választási szituációban egy külföldi kormányfő teljesen egyértelműen állást foglal az egyik elnökjelölt mellett? Szent-Iványi István kérdésünkre hangsúlyozta: az ilyesmi egyáltalán nem szokás Európában. Sejteni lehet, hogy a meghatározó európai politikusok túlnyomó többsége Kamala Harris győzelmét látná szívesen, de véleményüknek nyilvánosan nem adnak hangot, nem nyilatkoznak erről, főként pedig nem lépnek fel nyílt támogatóként.

Orbán Viktor módfelett sérelmezte, hogy az Európai Parlamentben Manfred Weber, az Európai Néppárt elnöke, képviselőcsoportjának vezetője kiállt Magyar Péter és a Tisza Párt mellett. Holott a Tisza Párt ehhez a pártcsaládhoz tartozik. Orbánnak azzal nincs gondja, hogy ő teljes mellszélességgel Trump mellé állt. Szent-Iványi István emlékeztetett arra, hogy az eset távolról sem számít kivételesnek. Az idén nyáron tartott francia választás második fordulója előtt például Orbán arról beszélt, már csak az a kérdés, hogy Le Penék (akiknek a Mészáros Lőrinchez köthető MKB bank korábban 11 millió eurós hitelt adott – a szerk.) milyen arányban fognak nyerni. Tudjuk: a visszalépéseknek köszönhetően Le Penék végül Orbán reménye és jóslata ellenére vereséget szenvedtek, a harmadik helyre szorultak vissza.

Másfelől – jegyezte meg a volt külügyi államtitkár – a demokraták szemében Orbán Viktor már annyira lejáratta magát, hogy a magyar miniszterelnök gondolhatja úgy, komoly vesztenivalója nincs azzal, ha felsorakozik Trump mögé: akkor se lenne jobb a helyzete, ha nem szólalna meg. Csakhogy a rossz helyzeten is lehet még inkább rontani. Szent-Iványi István felidézte, hogy 2020 őszén – a fideszes kormány már akkor is látványosan a vesztesnek bizonyult Trumpnak szurkolt – Szijjártó Péter külügyminiszter egy videóüzenetben korrupcióval vádolta meg a nem sokkal később amerikai elnökké választott Joe Bident. A húzás ártott a Fidesznek, és kevéssé valószínű, hogy a demokraták köreiben elfelejtették volna ezt az ellenséges lépést.

LAPSZÉL

Szájer József visszatér

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

A Schmidt Mária vezette XXI. Század Intézet keretein belül létrejött Szabad Európa Intézetnél vállalt feladatot Szájer József, a Fidesz egykor meghatározó politikusa. Ezt maga a volt EP-képviselő jelentette be tegnap. Szájer 2020-ban tűnt el a közéletből, amikor Brüsszelben, a Covid idején részt vett egy melegorgián, ahonnan az ereszen lemászva próbált menekülni. Új munkájáról azt írta, többek között az EU fejlődését nemzeti alapon kijelölő részletes programon dolgoznak majd. NÉPSZAVA

Akkugyári csaták: cáfol a CATL

A CATL-nek nincs még jogerős környezethasználati engedélye, de a debreceni akkumulátorgyár építése töretlenül halad előre – írtuk hétfőn. Cikkünk megjelenése után azonban a CATL tagadta, hogy környezethasználati engedély nélkül építkeznének. Azt nem vitatták, hogy menet közben az engedélyt többször módosították, de szerintük az végleges és végrehajtható. Gondola Zsolt debreceni ügyvéd, önkormányzati képviselő szerint árnyalja a képet az: a CATL elsőként beadott, eredeti környezethasználati engedélye jelenleg is per alatt van, és ennek az eljárásnak az eredménye esetleg hatással lehet a második, jóváhagyott engedélyre. NÉPSZAVA

Medián: simán vezet a Tisza

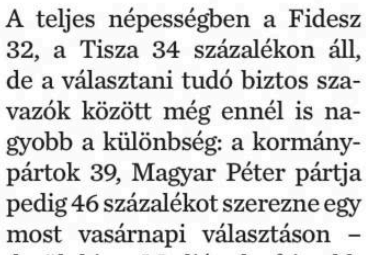

FOTÓ: EP/ALAIN ROLLAND

A teljes népességben a Fidesz 32, a Tisza 34 százalékon áll, de a választani tudó biztos szavazók között még ennél is nagyobb a különbség: a kormánypártok 39, Magyar Péter pártja pedig 46 százalékot szerezne egy most vasárnapi választáson – derül ki a Medián legfrissebb közvélemény-kutatásából, ami a HVG360-on jelent meg. Ez eddig példátlan, 7 százalékos előnyt jelentene a Tiszának: a felmérés szerint listán több szavazatot szerezne, mint a kormánypártok és a Mi Hazánk együttvéve. Toroczkai László pártja 6 százalékon áll, de rajtuk kívül más nem jutna be a parlamentbe, a Kutyapárt és a DK is 3 százalék körül mozog. NÉPSZAVA

Eladják a kormányzati villaparkot

Dobra veri a kormány a fővárosi, Béla király úti állami lakótelepet, amely annak idején volt Göncz Árpád, Orbán Viktor és Áder János otthona is – írta a HVG. NÉPSZAVA

A korrupció felszámolására is adnának pénzt

UNIÓ A jogállamiságért felelős biztosjelölt megerősítette: arra fognak törekedni, hogy a jövőben az uniós támogatások jobban függjenek a demokrácia tiszteletben tartásától.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

– Cselekvést és végrehajtást akarok, nem elveszni a jelentések végtelen forgatagában – így vázolta hitvallását Michael McGrath, a demokráciáért, igazságügyért és jogállamiságért felelős biztosjelölt az Európai Parlament (EP) nyolc bizottsága előtt tartott keddi meghallgatásán. A politikus három és fél órán át válaszolt a képviselők kérdéseire, amelyek felölelték leendő feladatkörét a jogállamiságtól a fogyasztóvédelmen át a büntetőjogi együttműködésig. Az eszmecserét követően a parlamenti testületek kijelölt tagjai (koordinátorai) megerősítették McGrath jelölését a posztra. A következő lépés, hogy az EP plenáris ülése zöld utat adjon az új Európai Bizottságnak (EB). A képviselők a teljes testületről szavaznak majd, nem az egyes tagjairól, a tervek szerint november végén.

A pénzügyminiszteri tárca élérről távozott ír politikus a meghallgatásán kifejtette: ha megválasztják, folytatni fogja a jelenlegi EB által megkezdett munkát, és kész lesz minden eszközt bevetni a jogállamiság és a demokrácia védelmében. Megerősítette, hogy a tagállamok teljesítményét minden évben értékelő és ajánlásokat tartalmazó jogállamisági jelentést ki fogják egészíteni egy újabb fejezettel, amely azt vizsgálja majd, hogy a kormányok tiszteletben tartják-e a belső piaci szabályokat, nem diszkriminálják-e a külföldi vállalkozásokat a hazaiak javára. McGrath azt is közölte, hogy a következő pénzügyi ciklusban az ajánlásokat össze kívánják kötni a pénzügyi támogatásokkal, vagyis aki elmarad a teljesítéssel, közösségi pénzeket veszíthet. Megismételte, hogy a jövőben a korrupció visszaszorítását célzó nemzeti intézkedésekre is szánnának uniós forrásokat, és ígéretet tett egy európai korrupcióellenes stratégia kidolgozására, amelynek része lenne az Európai Ügyészség hatásköreinek a kibővítése. Hasznos eszköznek nevezte a pénzmegvonáshoz vezető jogállamisági mechanizmust, amelyet eddig csak az Orbán-kormánnyal szemben vetettek be az uniós büdzsé megkárosítása miatt. A képviselők többszöri érdeklődésére sem árulta el, hogy tervezi-e a kiterjesztését a brüsszeli támogatások teljesebb körére.

FOTÓ: EP/FRANCOIS LENOIR

Michael McGrath egykori ír pénzügyminiszter. Megerősítették a jelölését

A Magyarországgal szemben elindított hetes cikkelyes eljárással kapcsolatban a biztos jelölt kiemelte: szeretné, ha a tagállamok végre továbblépnének a 2018 óta megrekedt folyamatban, és ajánlásokat fogalmaznának meg a budapesti kormány számára a jogállamiságot érő rendszerszintű kockázatok felszámolására. McGrath azt is leszögezte, hogy a procedúrát kezdeményező Európai Parlamentnek nagyobb beleszólást kell engedni az eljárás menetébe. Az EP a nevezetes Sargentini-jelentéssel indította el a folyamatot, de azóta sem engedik a kormányközi EU Tanácsban zajló tárgyalások közelébe.

> – Az uniós jog elsőbbséget élvez a nemzeti jog felett, és ezt tiszteletben kell tartani.

Az ír politikus abszolút elsőbbséget élvező ügynek nevezte a médiaszabadságról szóló és jövőre életbe lépő uniós törvény és az újságírók biztonságának garantálását célzó brüsszeli ajánlások végrehajtásának az ellenőrzését.

Több szélsőjobboldali képviselő arra volt kíváncsi, hogy mit tenne Michael McGrath a nemzeti szuverenitást csorbító brüsszeli lépésekkel szemben. A Fidesznek is otthont adó Patrióták Európáért egyik képviselője arra panaszkodott, hogy az EU Bíróságának döntései alapvetően ellentétesek lehetnek az államok akaratával. – Az uniós jog elsőbbséget élvez a nemzeti jog felett, és ezt tiszteletben kell tartani. A bíróság dolga, hogy értelmezze az EU-jogot – válaszolta a biztosjelölt.

Zelenszkij nélkül értelmetlen a csúcs

DIPLOMÁCIA Az uniós állam- és kormányfők azt remélik, hogy Volodimir Zelenszkij is eljön a pénteki budapesti uniós csúcstalálkozóra – értesült a Népszava diplomáciai forrásokból. Ugyanakkor a magyar féltől még nem kaptak választ arra, hogy itt lesz-e az ukrán elnök. Általános vélemény ugyanis a vezető uniós tisztségviselők között, hogy az informális csúcsnak nincs értelme és eredménytelen marad, amennyiben az ukrán elnök nem lesz itt, hiszen a tanácskozás egyik legfőbb témája Kijev további finanszírozása lesz, ami különösen fontos kérdés az amerikai elnökválasztás után néhány nappal, főleg akkor, ha Donald Trump nyeri meg a voksolást. (Megkérdeztük Havasi Bertalant, a kormányfő sajtófőnökét arról, hogy meghívták-e Zelenszkijt, de lapzártánkig nem kaptunk választ.)

FOTÓ: AFP/GENYA SAVILOV

Orbán Viktor és Volodimir Zelenszkij egymás mellett

Orbán Viktor július elején, váratlanul látogatott el Kijevbe, a magyar soros elnökség első napjaiban. A magyar kormányfő azonban hamar Európa tudtára adta, hogy ez nem jelent változást a magyar külpolitikában, mert néhány nappal később amúgy teljesen eredménytelen „békemisszióját” keretében már Moszkvába sietett, ahol Vlagyimir Putyin fogadta. Később maga Orbán Viktor is elismerte: Zelenszkijjel nem közölte Kijevben, hogy hamarosan az orosz fővárosba megy.

Mint a Politico cikkében jelezte, az Európai Unió vezetői tartanak attól, hogy Orbán Viktor valamivel „meglepi” majd őket a budapesti informális csúcson, ha Donald Trump nyeri meg az amerikai elnökválasztást. Egyesek attól tartanak ugyanis, hogy Orbán megpróbálja a budapesti csúcsot felhasználni egy Putyin-barát és bevándorlásellenes vízió megerősítésére – írta a brüsszeli székhelyű lap. A lapnak név nélkül nyilatkozó magas rangú diplomata szerint a budapesti csúcsot uralni fogja az amerikai elnökválasztás is.

Bár a balti államok egyes diplomatái az e heti csúcs bojkottjára szólítottak fel, most az EU-s vezetők kellemetlen helyzetbe kerülhetnek Budapesten. Vagy megszólalnak, és ellentmondanak a házigazdának, Orbán Viktornak, vagy csendben megpróbálják ignorálni a magyar miniszterelnök „bohóckodását”, írja a Politico. A lapnak nyilatkozók szerint még az lenne a legjobb forgatókönyv, ha a választás eredménye csak a csúcs után születne meg, így ez a téma egyelőre megalapozatlan lenne a találkozón.

R. T.

Öt év után lendületet vett a per

METRÓ Felgyorsult az M3-as vonal kocsijait felújító orosz cég ellen 2019-ben indított eljárás, a nyár óta több tárgyalást is tartottak. Az ügyvédi költség már most 75 millió forintra rúghat.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Orosz meló: az első három szerelvény padlólemezei három év alatt teljesen átlyukadtak, a rozsda elérte az oldallemezeket, a tartóoszlopokat, és megjelent a tetőn is

SZALAI ANNA

A Metrowagonmash elleni per most már valóban folyamatban van első fokon, a Fővárosi Törvényszék előtt. A felek közötti többszörös iratváltás után a bíróság megtartotta az első tárgyalásokat – erősítette meg a Népszava információit a BKV Zrt. Mindez komoly fordulat az ügyben, hiszen a 2019-ben indított eljárásban ez az első igazán látványos előrelépés.

Az ügy, mint arról többször írtunk, még a Tarlós-korszakban indult. Az M3-as vonalon közlekedő orosz metrókocsikat meglehetősen gyatra minőségben újította fel – valójában: gyártotta újra – a Metrowagonmash. A BKV már a szerződés teljesítése közben kénytelen volt felhívni a gyártó figyelmét a szállítói szerződésben foglaltak be nem tartására, különös tekintettel a sorozatos csúszásra és a felmerült műszaki hibákra. Már akkor jelezték kötbérigényüket, de az orosz fél semmit sem ismert el. Végül a BKV 2019-ben indított pert, miután több frissen leszállított szerelvényt időlegesen ki kellett vonni a forgalomból.

Első nekifutásra a vállalási ár, 69 milliárd forint 10 százalékát és annak kamatait követelte a Metrowagonmashtól a fővárosi cég. Azóta ez a kötbér- és kártérítési igény jócskán kikerekedett: most már összesen 100 millió euróról (41 milliárd forintról), plusz 243 millió forintról van szó. Emellett ezen összegek kamatainak megfizetését kéri a hibás teljesítés okán a BKV. Hogy menynyi lesz a ténylegesen megítélt összeg, erősen kérdéses. Bolla Tibor, a BKV vezérigazgatója korábban a Telexnek azt mondta: a Metrovagonmash javaslatot tett arra, hogy esetleg alkatrészeket szállítana, illetve javításokat végezne az általuk jogosnak tartott kárigény fejében, ami szerintük nem több 400-800 millió forintnál.

100 millió
euró, mintegy 41 milliárd plusz 243 millió forint a BKV kötbér- és kártérítési igénye.

A metróper eddig nagyon vontatottan haladt. Az orosz cég évekig azzal blokkolta az eljárást, hogy át sem vette a periratokat, majd tavaly, amikor végre sikerült kézbesíteni a dokumentumokat, rögvest ellenkérelmet nyújtott be. Idén nyár óta viszont több tárgyalási fordulót is tartottak.

A fővárosi cég most az ügy bonyolultságával magyarázta lapunknak a per elhúzódását. Mint írták, a BKV több jogcímen érvényesítene igényeket, egy jogcímen belül akár több részigényt is, így például a késedelmi kötbér esetében több késedelmes teljesítés miatti igényt is benyújtottak. Ezek bizonyítása pedig időigényes folyamat.

A BKV önállóan vesz részt a perben. Jogi képviseletét a László, Fekete, Bagaméry Ügyvédi Iroda látja el. A Népszava többszöri kérdésére azt is megírták, hogy mindeddig átlagosan évi nem egészen 15 millió forint díjat fizettek ki, ami nem tűnik óriási összegnek, bár az első években valójában nem sok feladatuk lehetett az ügyvédeknek. A már öt éve óta húzódó eljárás ügyvédi költsége így eddig 75 millió forintra rúghat. A BKV Zrt. arról is biztosított mindenkit, hogy a felmerült ügyvédi munkadíjat be fogják vasalni az orosz cégen.

Karbantartás saját kontóra

HIBALISTA A Metrowagonmashnak nincsenek az M3-as metrószerelvényeken karbantartási feladatai – válaszolta a Népszava kérdésére a BKV. A közlekedési cég szerint az orosz fél az általuk elvégzendő garanciális javítási feladatokhoz szükséges anyagokat biztosítja. Az M3-as metró biztonságos üzemeltetéséhez szükséges alkatrészkészlet a BKV Zrt. rendelkezésére áll – tették hozzá. Ezeket közbeszerzési eljárások keretében szerzik be.

Tavaly nyáron mindenesetre az Orbán-kormánynak éppen a budapesti M3-as vonal szerelvényeinek karbantartására hivatkozva sikerült elérnie, hogy a metrókocsik helyett most leginkább harci járműveket gyártó orosz vállalat mentesüljön az uniós szankciók alól. A BKV tavaly márciusban szembesült azzal, hogy hiába vállaltak 30 év garanciát az oroszok a 3-as metró szerelvényeire, ennek érvényesítését az Ukrajna elleni háború miatti szankciók ellehetetlenítenék. A Válasz Online akkori értesülései szerint felmerült, hogy a BKV lehív 10 milliárd forintot egyben a Metrovagonmashtól, és ezzel felmondják a javításokról szóló szerződést, de végül nem tették.

A garancia és a karbantartás kérdése korántsem mellékes téma a felújított orosz szerelvények esetében. A kocsiszekrények szokatlan mértékű korróziójára már néhány hónappal a kocsik érkezése után felfigyeltek, az első 15 kocsi beérkezése után jelezték is az orosz gyártónak, amely az első 13 szerelvény (darabonként hat kocsival) leszállítása után közölte, hogy a gyártó megváltoztatta a technológiát, most már nem lehet gond. De lett. Az első három szerelvény padlólemezei három év alatt teljesen átlyukadtak, a rozsda elérte az oldallemezeket, a tartóoszlopokat, és megjelent a tetőn is. Ráadásul a javított kocsikon újra megjelentek a rozsdafoltok. Többek között ez derült ki a Karácsony Gergely főpolgármester által 2020-ban elrendelt átfogó vizsgálatból. A jelentés 18 sorozathibát tárt fel, így az üzemeltetés és karbantartás „nehezen prognosztizálható költségűvé” vált. A kocsik élettartamának végére akár 36 százalékkal is nőhet emiatt az üzemeltetési költség.

SZ. A.

Napi harc az új szervek megtartása

EGÉSZSÉGÜGY A szervátültetett betegeknek túl kevés az információjuk saját terápiájukról, a műtét után egy évvel is mintegy kétharmaduk tudja csak pontosan, mit mire kell szednie – derült ki a Magyar Szervátültetettek Szövetségének (MSZSZ) keddi konferenciáján. A szervezők politikusokkal, orvosokkal, segítő szakemberekkel arra kerestek választ: hogyan segítheti egy betegszervezet a szervátültetettek informáltságát, illetve a minél hosszabb túlélésüket az új szervekkel.

Tavaly mintegy 409 sikeres szervátültetés volt Magyarországon, idén már eddig 410, és Mihály Sándor, az Országos Vérellátó Szolgálat transzplantációs igazgatójának reményei szerint év végéig akár 430 új szerv beültetését is elérhetik.

– A hazai mintegy 5500 transzplantált gyógyszereire évente 6 milliárd forintot költ az egészségbiztosító – mondta Grózli Csaba, a Magyar Szervátültetettek Szövetségének stratégiai és orvosigazgatója. Maga a beavatkozás sem olcsó, például egyetlen veseátültetés 6,2 millióba, a máj- és a szívtranszplantációs műtét 16 millióba, a tüdőé 20 millióba kerül. Azt is rögtön hozzátette: nem elég egy új szervet megkapni, de úgy is kell élni, hogy az új szerv adta lehetőséget 100 százalékban ki is tudja használni a páciens. Ehhez pedig a mindennapi életüket segítő orvosi és egyéb útmutatásra van szükségük. Ezekhez a betegszervezet is segíti őket. Orvos-beteg találkozókat, sportprogramokat, edukációs előadásokat, közösségépítő találkozókat szerveznek, magazint jelentetnek meg. Minderre azért is szükség van, mert a kórházi ellátás után a betegek az otthonukban javarészt magukra maradnak, nem nagyon van kitől kérdezni, vagy összeszedni azt a tudást, hogy a gyógyszereik mellett mit hogyan ehetnek, mi az, ami befolyásolhatja a kilökődést gátló terápia hatását. De a gyógyítók számára is szürkezónába kerülnek a páciensek. Ebben a helyzetben pedig óriási a botlásveszély. Grózli Csaba szerint az idő előtti vesekilökődések egyharmada azért következik be, mert a beteg nem működik együtt az orvosával. A szövetség adatai szerint azoknak, akik betartják az orvosi tanácsokat, változtatnak az életmódjukon, mindössze 19 százaléka veszítette el a veséjét 12 éven belül, míg azok közül, akik nem figyeltek magukra, 72 százalék. Ennyit számít, ha a beteg informált és tudatos – hangsúlyozta a szakember. Rendszeresen szerveznek úgynevezett „képzett beteg” programokat a beültetés után egy évvel. Egy ilyen fórumon készült felmérésből derült ki az, hogy az érintettek 64 százaléka tudja, hogy pontosan mit szed, és miért. Grózli Csaba szerint optimális esetben ennek az értéknek 90 százalék felett kellene lennie, hiszen ha valaki nincs tisztában a kezelésével, akkor a kilökődés veszélye óriási. Az, hogy sok tennivalója van a jogalkotóknak és a betegeket kezelő gyógyítóknak, bizonyítja, hogy a fórumon részt vevők 73 százaléka úgy nyilatkozott: sok új információt kapott a terápiájáról. Grózli Csaba megjegyezte: ez is döbbenetes adat, hiszen egy évvel a műtét után elvben már nem kellene alapvető dolgoknak új információként hatniuk.

A fórumra az MSZSZ hatpontos javaslatcsomagot állított össze, amelyben többek között azt javasolták a döntéshozóknak, hogy legyen rendszerszintű a betegoktatás, térítésmentesen kaphassanak védőoltásokat a szervátültetettek, illetve az élő donoros átültetéseket ösztönözzék adókedvezménnyel és elsőbbségi egészségügyi ellátással.

DANÓ ANNA

FOTÓ: MTI/MÓNUS MÁRTON

Szívtranszplantáció. 16 millió forintba kerül egy műtét

€/HUF 409,31 ↑ +0,27% | $/HUF 374,67 ↓ -0,18% | CHF/HUF 434,03 ↓ -0,10%

LAPSZÉL

Gyengén teljesített a külkereskedelem

FOTÓ: BOGDAN VACARCIUC

A gazdaság lassulására utalnak a szeptemberi külkereskedelmi adatok. A kivitel, euróban számolva 5 százalékkal elmaradt az egy évvel ezelőtti szinttől, ám ennek ellenére az 1233 millió eurós (487 milliárd forintos) havi áruforgalmi többletet mutatott ki a KSH első becslésében. Ez azonban csupán annak köszönhető, hogy a behozatal 4 százalékkal visszaesett a múlt év szeptemberéhez képest. A Portfolio szerint a külkereskedelem továbbra is egy rendkívül visszafogott teljesítményű gazdaság képét tükrözi. NÉPSZAVA

Egyre nőnek a cégbirodalmak

FOTÓ: NÉPSZAVA

Miközben évről évre kevesebb új társas vállalkozás alakul, töretlenül gyarapszik azon szereplők száma, amelyek érdekeltségébe egyre több cég tartozik. Tavaly kevesebb mint 26 ezer új társas vállalkozás jött létre Magyarországon, ami jelentős visszaesés az előző évhez képest, és az elmúlt hét év leggyengébb eredménye. E cégek alig negyede köthető új szereplőhöz, a többi vagy már meglévő cégekhez, vagy azok tulajdonosaihoz köthető – állapítja meg az Opten. A céginformációs szolgáltató adatai szerint mára több mint 6 ezer vállalkozónak van közvetlen befolyása legalább hat cég felett, és már több mint ezer vállalkozó rendelkezik tíz vagy több céghez kötődő kapcsolattal, és két év alatt több mint 20 százalékkal nőtt az e körbe tartozók száma. A tavalyi év végére 12 ezerrel kevesebb társas vállalkozás működött, mint az év elején, és idén is már közel 8 ezerrel csökkent a számuk. A csökkenő cégalapítási kedv, az új belépők visszaesése és a hatnál kevesebb céggel rendelkezők számának csökkenése mind azt mutatja, hogy egyre inkább a „cégbirodalmak" dominálnak. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 343,85	↑	+0,69%
Mol		
2624 Ft	↓	-0,61%
MTelekom		
1128 Ft	—	0,00%
OTP		
18 960 Ft	↑	+1,12%
Richter		
10 870 Ft	↑	+1,59%

Alig épül új lakás

OTTHON Továbbra is kiábrándító képet fest a hazai új lakásépítési szektor. A kereslet közben egyre erősödik, ami újabb áremelkedéseket vetít előre.

ÁBRAHÁM AMBRUS

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Az értékesítési céllal épített lakások száma meghaladja a saját célra épülő házakét

Továbbra is igen gyászos képet fest az új lakások építési piaca. A KSH friss számai szerint ugyanis az első háromnegyed évben mindössze 8709 új otthon épült, ami drasztikusan, 19 százalékkal marad el az elmúlt év ugyanezen időszakától. A kiadott építési engedélyek és egyszerű bejelentések alapján épülő lakások száma pedig 14 551 volt, ami 2,3 százalékkal kevesebb a tavalyinál. A csökkenés mindkét mutatónál várható volt a korábbi adatok alapján, az első fél évben az átadott otthonok és a lakásépítési engedélyek száma egyaránt 18 százalékkal elmaradt az egy évvel korábbitól – értékelte az adatokat Balogh László, az Ingatlan.com vezető gazdasági szakértője.

A részleteket vizsgálva látható, hogy alig akad az országnak olyan régiója, ahol ne esett volna vissza az építések száma, érdemi növekedés csupán a Dél-Alföldön történt, ahol 16 százalékkal több lakás épült, mint 2023 azonos időszakában. Ha a településeket vesszük sorba, akkor talán még szomorúbb a kép, hiszen Budapesten 15 százalékos, a megyei jogú városokban ugyancsak 15, a többi városban már-már mellbevágóan, 30, a községekben 16 százalékos volt az elmaradás az elmúlt évhez viszonyítva. Ezen felül a KSH megjegyzi, hogy a főváros határain túl is kifejezetten gyenge volt az építési hajlandóság, hiszen a Pest régió lakásépítéseinek száma 29 százalékkal elmaradt az előző év azonos időszakitól. Budapesten a XI. kerületben adták át a legtöbb, mintegy 1200 lakást. A vidéki városok közül Kecskemét emelkedett ki, 300 feletti épített otthonnal. Az új lakóépületekben használatba vett lakások 53 százaléka családi házban, 42 százaléka többszintes, többlakásos épületben, 2,1 százaléka pedig lakóparkban található. A használatba vett lakások átlagos alapterülete 1 négyzetméterrel, 99 négyzetméterre nőtt.

Az a számokból kiderül, hogy a vállalkozói építések uralják a szektort, hiszen az értékesítési céllal épített lakások aránya 57, a saját használatra építetteké 40 százalék volt, míg bérbeadásra továbbra is csak elvétve, 2,3 százalékot kitevő ingatlan készül. Ebben a helyzetben már talán az is örömtelinek mondható, hogy az építési engedélyek és egyszerű bejelentések alapján építendő lakások száma nem mutatott hasonlóan drasztikus visszaesést, hiszen ezen a területen „csak" 2,3 százalékos elmaradást mért a KSH az egy évvel korábbiakhoz képest. A tavalyi azonos időszakához képest Budapesten kívül a Dél-Alföldön (–14 százalék) és a Közép-Dunántúlon (–12 százalék) csökkent leginkább a kiadott lakásépítési engedélyek száma. A legnagyobb mértékű növekedést a Dél-Dunántúlon (52 százalék) és az Észak-Alföldön (51 százalék) regisztráltak.

A fejleményekhez Balogh László hozzátette, hogy az új lakások iránti kereslet idén növekedőben van. Az Ingatlan.com számai szerint ugyanis az idei év első 10 hónapjában 26 százalékkal nőtt az új lakások iránti kereslet éves összevetésben. Mindez jelentős fejlődést jelent, ám a bázis nagyon alacsony volt, miután az elmúlt két évben az új lakások iránti érdeklődések száma volt, ahol több mint 40 százalékkal esett vissza – magyarázta. Arra pedig megvan minden esély, hogy a kereslet jövőre is erősödő pályán marad. Ahogy arról a Népszava is beszámolt, 2025-ben az állampapírpiacon a tulajdonosoknak mintegy 1300 milliárd forintnyi hozamot fizetnek ki, aminek egy tetemes része a lakáspiac felé tarthat majd. Ez a friss tőke és a vele érkező keresletélénkülés ráadásul emelheti az új lakások árait, ami miatt a jelenleginél több beruházó láthat fantáziát a lakásépítésekben. Ezen felül pedig, miután a következő évben várható állami támogatások és jegybanki intézkedések is élénkíthetik az új lakások piacát, pozitív fordulat várható a lakásépítésekben – tette hozzá értékelésében a szakember.

A keresletnövekedésnek már vannak kézzelfogható hatásai is. Az új építésű lakások átlagos négyzetméterára november elején például Budapesten 1,38 millió forint volt, ami 6 százalékos drágulást jelent tavaly októberhez képest. A fővároson belül messze a XIII. kerületben a legnagyobb az újlakás-kínálat, több mint 1000 lakóingatlan vár gazdára, mégpedig majdnem 1,5 millió forintos átlagos négyzetméteráron. Jelentős még a kínálat a III. és a XIV. kerületben, ahol 1,4 és közel 1,3 millió forintos átlagár a jellemző. A legdrágább fővárosi városrészek közé az I., a II. és a XII. kerület tartozik, ahol 2,8-2,9 millió forintba kerül átlagosan egy négyzetméternyi új lakás. Ezenfelül öt vármegyeszékhelyen – Debrecenben, Szegeden, Pécsen, Veszprémben és Zalaegerszegen – is már 1 millió forint feletti átlagról beszélhetünk. E szint közelében van Székesfehérvár és Győr, a maga 999 ezer és 934 ezer forintos átlagáraival.

KERESLET

BALOGH LÁSZLÓ: Az idei év első 10 hónapjában 26 százalékkal nőtt az új lakások iránti kereslet éves összevetésben, és az érdeklődés jövőre is fennmarad

Kilőtt a lakások iránti kereslet

A lakáspiac-keresletben évek óta nem látott élénkülést hozott az idei október, ami általában nem jellemző az őszi időszakban. Ezek a változások a jövőre várható fellendülés előszelének tekinthetők – derül ki az Ingatlan.com friss összesítőjéből. Idén októberben több mint 320 ezer telefonos érdeklődés érkezett az eladásra kínált lakóingatlanokra, ami éves alapon 31, havi szinten pedig 13 százalékos erősödést jelent. Ennél eddig nagyobb keresletre októberben csak 2020-ban volt példa. Hasonló érdeklődési volument legutóbb 2022 márciusában lehetett regisztrálni, de akkor az ukrajnai háború hatásai még nem gyűrűztek be a hazai lakáspiacra. Az oldal adatainak elemzése rámutat, hogy a saját célra vásárlók, és a befektetők is egyaránt megjelentek a piacon. Ennek okát abban látják, hogy az előrejelzések szerint lakásár-emelkedést hozó jövő évi élénkülési hullám előtt meg akarják találni az emberek a megfelelő ingatlant. Ha az országos érdeklődésnövekedés figyelemre méltó, akkor a Budapesti különösen az, hiszen a fővárosban 45 százalékkal nőtt a lakóingatlanok iránti érdeklődések száma. Sőt, a IV., VIII., X., XIII. és XXIII. kerületekben az októberi kereslet legalább 60 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit.

15-16 ezer
új lakás épülhet az országban idén

Tízből nyolcan hitelből vesznek lakást

FORRÁS Az új lakásépítési számok azt mutatják, hogy az idei év rendkívül gyenge lesz, az utolsó negyedévre jellemző nagyobb felfutás ellenére is csupán 15-16 ezer új lakás lesz az országban – fejtette ki Koji László, az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetségének elnöke a Népszavának. Ez még a legjobb esetben is 15 százalékos visszaesést jelent majd a 2023 évi teljesítményhez képest. Hozzátette, hogy az építőipari alapanyaggyártók és a kivitelezői szakemberek oldaláról is megvan itthon a kapacitás évi 25 000 ezer új lakás megépítéséhez. Az, hogy ez nem történik meg – szavai szerint – döntő részben a megfelelő finanszírozási háttér hiányával magyarázható. Jelenleg olyan kamatok vannak, amelyeket sem a vállalkozók, sem az ingatlanfejlesztők, sem a családok nem vesznek igénybe, mert tetemesen megdrágítja az építkezést. A statisztikák szerint pedig 10 megrendelőből csak kettő képes arra, hogy saját forrásból kifizesse a projektet, a többi külső forrást, jellemzően kölcsönt venne fel. Éppen ezért a szervezet arra számít, hogy Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter bankokkal folytatott tárgyalásai révén a jövő év elején megjelenik a lakáshiteleknél az 5 százalékos teljes hiteldíjmutató (THM) plafon. Ezen felül az is előremutató lenne, ha a tervezett vidéki otthonfelújítási programhoz gyermekszám és életkor korlátozása nélkül lehetne csatlakozni – tette hozzá Koji László.

Koji László: Az alapanyaggyártók és a kivitelező évi 25 ezer új lakást is építhetnének

Á. A.

Megfelelő elnökjelölt kerestetik

VÁLOGATÁS Izgatottan várja a lengyel közvélemény, hogy a nagy pártok megnevezzék jelöltjeiket a jövő májusi elnökválasztásra. A jelenlegi államfővel, a PiS-hez húzó Andrzej Dudával vívott hatalmi állóháború felmorzsolja az ország esélyeit.

MIKLÓS GÁBOR

FOTÓ: AFP/ALEKSANDER KALKA/NURPHOTO

Rafal Trzaskowski varsói polgármester az első számú esélyes arra, hogy a kormányt vezető liberális Polgári Koalíció elnökjelöltje legyen

Egy éve immár, hogy egy liberálisok vezette koalíció irányítja Lengyelországot – élén Donald Tuskkal. Ez a pártszövetség azonban képtelen megvalósítani legtöbb ígéretét, mert Andrzej Duda, az ország jobboldali elnöke sorra megvétózza a reformokat. Így egyre nő a feszültség a kormányzó pártok között és kiábrándul a parlamenti többséget támogató közeg. A közvélemény-kutatások szerint, ha ma parlamenti választásokat tartanának az országban, akkor – egy évvel a 2023. októberi szavazás után – visszatérhetne a hatalomba a jobboldali-nacionalista Jog és Igazságosság (PiS) párt. A szélsőségesen nacionalista Konföderáció párttal együtt Jaroslaw Kaczynski hívei többséget szerezhetnének.

Parlamenti választás most nem lesz, viszont jövő nyáron lejár Duda második ötéves mandátuma. Új arccal kell előállnia a PiS-nek és a kormánypártoknak is. Mindkét oldal úgy véli, hogy politikai túlélése a tét. Ha „Tusk embere” nyer a centrista euroatlanti koalíció képes lenne reformtörvényeket hozni, megszilárdíthatná támogatását. Egy jobboldali elnök győzelme viszont megnyithatná a PiS előtt a hatalomba való visszatérés útját. Tíz évvel ezelőtt Duda megválasztásával kezdődött a jobboldal nyolcéves uralma, amelynek ideje alatt belekezdtek Lengyelország illiberális átalakításába – az orbanizálásba. Kaczynski tehát egy „második Dudát” keres. A lengyel jobboldal vezetője a Radio Maryjában fejtette ki: olyan jobboldali politikust keresnek, aki magas, jóképű, nős, családos férfi. Kiválóan beszél angolul, de lehetőleg még egy másik idegen nyelven is tud. Az egyik legfontosabb feltétel, hogy ne legyen támadható az elmúlt nyolc év alatti kormányzati szerepe miatt. Ez utóbbi kitétel kizárja a jelöltek közül a PiS legtöbb nagyágyúját, például Mateusz Morawiecki volt miniszterelnököt.

Felmerült Karol Nawrocki neve is – ő a történelempolitikával foglalkozó ideológia intézmény, a Nemzeti Emlékezet Intézetének igazgatója. A legaktívabb önjelölt Przemyslaw Czarnek volt oktatás- és tudományügyi miniszter. A lublini katolikus egyetem jogászprofesszora a jobboldali radikalizmus egyik héjája. Népszerű a pártban, de nagy az elutasítottsága a társadalom középrétegeiben. „Második Duda” lehetne Tobias Bochenski, a kellemes külsejű volt mazóviai vajda, Kaczynski nyilvánvaló kedvence. Ő azonban az elmúlt választásokon sorra veszített, például amikor Varsó polgármesteri székéért indult Rafal Trzaskowski, a jelenlegi városvezető ellenében. A Rzeczpospolita című lap szerint eközben lenne egy valóban ideális jelölt, egy „emberarcú jobboldali” a PiS hátországában. Ő Witold Banka 40 éves egykori rövidtávfutó, aki 2015–2017 között sportminiszter volt két jobboldali kormányban. Banka hat éve a nemzetközi doppingellenes szervezet, a WADA vezetője. A varsói lap úgy tudja, hogy elutasította a felkérést, mert nem kíván lemondani az állásáról egy bizonytalan jelölés kedvéért.

Egy ideig úgy látszott, Kaczynski megpróbálkozik azzal, hogy megszavaztatja a párt aktivistáit a lehetséges elnökjelöltekről, de ezt hamar elvetette, ahogy a női elnökjelölt gondolatát is elképzelhetetlennek mondta a jelenlegi háborús időkben. A választás első fordulója 2025 májusában, feltehetően 18-án lesz. Addig fel kell építeniük a „jobboldal álomhercegét”. Először november 11-ét, a függetlenség ünnepét tűzték ki célul, de a casting láthatóan nem fejeződik be, csak november vége felé.

A liberális oldal már bejelentette, hogy a Polgári Koalíció december 7-én Sziléziában rendezendő kongresszusán nevezi meg elnökjelöltjét. Donald Tusk ezt egy X-bejegyzésben tette közzé, hozzátéve, hogy a jelölt nem ő lesz. A kérdés, hogy kicsoda? A korábbi választáson Rafal Trzaskowski varsói polgármester indult. A népszerű politikust továbbra is első számú esélyesnek tartják a jelöltségre. Nemcsak a fővárosban, de általában a nagyvárosi központokban is népszerű, nagy az elfogadottsága a nők körében. A liberális oldalon egy kihívója van, ez Radoslaw Sikorski külügyminiszter. Neki nagy a nemzetközi ismertsége, elismertsége. Odahaza viszont nem annyira népszerű politikus, több megnyilvánulása, allűrje miatt elég nagy az elutasítottsága saját táborában. A liberálisok és baloldaliak számára túlságosan jobbos. Nem biztos, hogy előnyös számára, hogy a felesége Anne Applebaum amerikai író, újságíró.

> Az államfőválasztást jövő májusban tartják. Az ellenzéki PiS-nek addigra fel kell építenie a „jobboldal álomhercegét”. Ám a jelölt kiválasztása november végéig is eltarthat.

A kérdés az, hogy a kisebb koalíciós partnerek indítanak-e saját jelöltet? Az szinte bizonyos, hogy a Baloldal egy női politikussal veti bele magát a küzdelembe. Így akarja megerősíteni a maga táborát, amely számára a női jogok és problémák képviselete elsőrendű a konzervatív szellemű Lengyelországban. Még nem jelentkezett be hivatalosan elnökjelöltként Szymon Holownia, a koalíciós partner Lengyelország 2050 párt vezetője. Ő négy éve egyszer már megpróbálkozott, de a második fordulóba nem jutott be. Holownia centrista pártja, a konzervatív Lengyel Néppárttal (PSL, parasztpárt) együtt alkotja a Harmadik Út pártszövetséget. A PSL politikusai közös koalíciós jelölt állítását szorgalmazzák, és Holowniára mutogatnak. Valószínűleg ilyen nem lesz. Tusk a maga közösségi oldalán leszögezte a kívánatos szabályokat: a koalíciós pártok önállóan saját jelölteket állítanak, de nem támadják egymást az első fordulóban, a második fordulóban pedig beállnak legsikeresebb jelölt mögé. Szociológusok, közvélemény-kutatók azt vizsgálják, kinek van esélye megszólítani a bizonytalanokat, kinek a legkisebb a jelöltek közül az elutasítottsága a lengyel társadalomban.

Recseg-ropog az izraeli koalíció

396. NAP A „napközis törvény” miatt hullhat szét a Benjamin Netanjahu kormánya mögötti koalíció. A vitatott törvényről tervek szerint ma szavaz első olvasatban a kneszet. Több koalíciós politikus előre jelezte, nem támogatja a törvényjavaslatot, így valószínű, hogy a miniszterelnök megpróbálja elérni a szavazás halasztását. Ez azonban kevés lehet a két ultraortodox koalíciós partnernek, az Egyesült Tóra Judaizmus párt máig adott ultimátumot a törvény elfogadására. Ellenkező esetben törvényhozási bojkottot helyeztek kilátásba, ami a koalíció széthullásához vezethet.

A szélsőjobb és vallási pártokra épülő kormánynak jelenleg nyolcmandátumos többsége van, lapzártánkig tíz képviselő jelezte, a javaslat ellen fog szavazni. Izraeli sajtójelentések szerint nem kizárt, hogy további törvényhozók is nemmel voksolnak, Joáv Galant ellenszavazatát szinte biztosra veszik, hiszen a védelmi miniszter az egyik legkövetkezetesebb elutasítója az ultraortodox zsidók, a háredik katonai szolgálat alóli mentességének.

A háredik katonai mentességét már 2017-ben eltörölte az izraeli legfelsőbb bíróság

A kormány által vasárnap előterjesztett jogszabály célja garantálni, hogy a katonai szolgálatra kötelezett, de azt nem teljesítő ultraortodox férfiak gyermekei továbbra is jogosultak legyenek bölcsődei ellátásuk állami támogatására. Ez ellentmond a legfelsőbb bíróság döntésének, amely kimondta, e pénzügyi támogatás jogellenes azon esetekben, amikor az apa megtagadta a katonai szolgálatot. Ellenzői szerint a törvényjavaslat elfogadása továbbra is arra ösztönözné az ultraortodox férfiakat, hogy ne teljesítsenek katonai szolgálatot, miközben a több mint egy éve többfrontos háborút vívó izraeli hadsereg (IDF) súlyos emberhiánnyal küzd.

Az ultraortodoxok mentessége a katonai szolgálat alól hosszú ideje mélyen megosztja az izraeli társadalmat, a zsidó állam fennállásának leghosszabb és legkomplexebb háborúja miatt még inkább előtérbe került a kérdés. Idén júniusban a legfelsőbb bíróság úgy döntött, hogy az ultraortodox férfiakat is be kell hívni sorkatonai szolgálatra. A határozat egyben arra kötelezte a kormányt, hogy szüntesse meg az olyan vallási iskolák támogatását, amelyek diákjai megtagadják a katonai szolgálatot. A besorozások a nyáron meg is kezdődtek az ultraortodox közösségek heves tiltakozása ellenére.

A háredik katonai mentességét már 2017-ben eltörölte az izraeli legfelsőbb bíróság, de a vallási pártokra támaszkodó Netanjahu-kormányok rendre bojkottálták a végrehajtást, többször kitolták annak határidejét. 2023-ban a végső határidő is lejárt, Netanjahu kormánya ekkor minden jogalap nélkül arra utasította az IDF-et, hogy ne sorozza be az ultraortodoxokat.

GÁL MÁRIA

FOTÓ: AFP/TOSHIYUKI FUKUSHIMA/YOMIURI

Átalakította kormányát Netanjahu

Leváltotta Joáv Galant védelmi minisztert tegnap este Benjamin Netanjahu izraeli kormányfő. A posztot egyúttal Iszrael Katz eddigi külügyminiszternek ajánlotta fel, a külügyi tárca vezetőjének pedig Giedon Szárt, az Új Remény párt elnökét kérte fel. Közleményében Netanjahu azzal indokolta a lépést, hogy közte és Galant között „komoly nézeteltérések merültek fel a háború irányításával kapcsolatban, és ezek olyan nyilatkozatokkal és tettekkel jártak együtt, amelyek ellentmondtak mind a kormány, mind a kabinet döntéseinek”.

LAPSZÉL

Moszkva nem ismeri el Sandu győzelmét

FOTÓ: AFP/MAXIM SHEMETOV

Oroszország nem ismeri el Maia Sandu hivatalban lévő moldovai elnök hétvégi választási győzelmét – közölte a Kreml szóvivője tegnap az állampárti Kommerszant hírportállal. „Értelmezésünk szerint nem ő az országa elnöke, mert magában az országban a lakosság többsége nem rá szavazott" – mondta Dmitrij Peszkov, arra utalva, hogy Sandu a külföldön élő moldávok szavazataival nyert (55,3 százalékkal 44,7 ellenében) az oroszbarátnak tartott Alexandr Stoianoglo volt főügyésszel szemben. Az EU-párti Sandu azt állítja, Moszkva „példátlan" választási beavatkozása ellenére sikerült nyernie. NÉPSZAVA

G7 elítéli Phenjan beavatkozását

A Hetek csoportjának (G7) és három kulcsfontosságú szövetségesének külügyminiszterei „súlyos aggodalmukat" fejezik ki Észak-Korea katonáinak oroszországi bevetése miatt, és „összehangolt válaszlépéseken" dolgoznak – szögezték le tegnap. A közös nyilatkozatot a G7 tagjai mellett Dél-Korea, Ausztrália és Új-Zéland külügyi tárcavezetői is aláírták. A lépés „Oroszország kétségbeesett erőfeszítéseit mutatja veszteségeinek kompenzálására" és súlyos következményekkel fenyeget az európai és az indo-csendes-óceáni békére és biztonságra nézve – áll a nyilatkozatban. A miniszterek „a lehető leghatározottabban" elítélték Moszkva és Phenjan katonai együttműködésének elmélyítését, beleértve az észak-koreai ballisztikus rakéták „törvénytelen beszerzését" Moszkva részéről. NÉPSZAVA

Neonácikat fogott el a német rendőrség

FOTÓ: AFP/RENE PRIEBE/DPA

A német rendőrség letartóztatta egy neonáci militáns csoport nyolc tagját, akik a német állam megbuktatását célzó harcászati kiképzésen vettek részt. A 450 fős rendőrségi művelettel felszámolt csoportot az ügyészek Szászországi Szeparatisták néven említették. „Biztonsági hatóságaink ezzel korai szakaszban meghiúsították a jobboldali terroristák militáns puccsista terveit..." – nyiltkozta Nancy Faeser belügyminiszter. Médiajelentések az egyik gyanúsítottat a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) nevű párttal hozták kapcsolatba, amely 18 százalékos támogatottságot élvez, és a második legnagyobb politikai erő az országban. NÉPSZAVA

Kulcskérdés Kijevben, ki győz az USA-ban

KILÁTÁSOK Ukrajna számára sorsdöntő lesz az amerikai elnökválasztás eredménye, hiszen a katonai támogatások leállításával fenyeget, ha Trump költözhet be a Fehér Házba.

HARSÁNYI GYÖRGY

A világ feszülten figyeli az amerikai elnökválasztás rendkívül szorosnak ígérkező eredményét, nem utolsósorban azért, mert a győztes személye döntő hatással lehet az orosz–ukrán háború alakulására. Joe Biden elnök hivatalban lévő kormánya a legfőbb támogatója volt Ukrajnának a 2022-ben indított átfogó orosz invázió elleni harcában, 175 milliárd dollárnyi pénzügyi és katonai támogatásával jóval megelőzve az európai szövetségesek szintén jelentős segítségét. Így bárki lesz jövő január 20-tól a Fehér Ház új ura, a kezében tartja majd Ukrajna további sorsát – írta elemzésében a Deutsche Welle német közszolgálati média.

Kamala Harris demokrata alelnök választási győzelme valószínűleg biztosíthatja a Washington nyújtotta katonai és külpolitikai támogatás folytatását – vélte a The Conversation médiahálózatnak írt cikkében Jessica Genauer, a dél-ausztráliai Flinders Egyetem nemzetközi politikai szakértője. Ukrajna számára azonban az igazán nagy változást a NATO-ba való meghívása jelentené. Bár Zelenszkij többször kizárta, hogy területeket engedjen át Oroszországnak, a katonai blokkba való bebocsátásért cserébe ez mégis elképzelhető. Több mint két és fél év teljes körű háború után a kijevi Nemzetközi Szociológiai Intézet felmérései azt mutatják, hogy növekszik (jelenleg 32%) azon ukránok aránya, akik elfogadnának bizonyos területi engedményeket a béke érdekében. Kamala Harris szeptemberben azt mondta Zelenszkijnek, „azon fog dolgozni, hogy Ukrajna felülkerekedjen ebben a háborúban", de azóta sem kötelezte el magát az ország NATO-tagsága mellett, Vlagyimir Putyin orosz elnök pedig mereven elutasította, hogy ez a tárgyalások része legyen. Enélkül viszont Harris elnöksége a felőrlő háború akár többéves elhúzódását eredményezheti.

A republikánus jelölt, Donald Trump ezzel szemben azt állítja, ő gyorsan véget vetne a háborúnak, tárgyalóasztalhoz kényszerítve a feleket, ám semmi nem támasztja alá, hogy ez működhet. Első elnöksége idején a populista politikus a nemzetközi struktúrákat nem egyszer figyelmen kívül hagyva, a partnerekkel tartott személyes kapcsolatok révén igyekezett gyors és egyszerű megoldást találni bonyolult problémákra – korlátozott sikerrel. Újbóli megválasztása esetén vélhetően az ukrajnai konfliktus lezárásához is a Putyinnal és Zelenszkijjel fennálló zavaros kapcsolatait próbálná felhasználni.

A probléma az, hogy alelnökjelöltje, J. D. Vance leállítaná Ukrajna amerikai támogatását, és már felvázolt egy béketervet, amely megadná Putyinnak mindazt, amit akar: az Oroszország által már megszállt ukrán területeket és egy NATO-n kívül tartott Ukrajnát. Az orosz elnök ezt győzelemként adhatná el odahaza. Zelenszkij számára viszont politikai öngyilkosság lenne egy „területet a békéért" típusú megállapodás, amíg azt az ukránok többsége nem támogatja. Kijev mégis tárgyalni kényszerülhet. Ha ugyanis Amerika támogatása nélkül kell folytassa a harcot, Moszkva további területeket foglalhat el a kimerült és emberhiánytól sújtott ukrán erőktől.

Egy másik lehetőség, amelyet egy volt Trump-tanácsadó vetett fel nemrég, hogy a harcokat tartós tűzszünet kihirdetése vagy politikai rendezés nélkül szüntetnék be. Ez azonban a konfliktus átmeneti befagyasztását jelentené, és Ukrajnát biztonsági garanciák nélkül hagyná. Ráadásul, ha Zelenszkij – akinek népszerűsége az inváziót követő 90%-ról idén szeptemberre 59%-ra csökkent – az ukránok számára elfogadhatatlan alkura kényszerül, vagy nem tudja tovább biztosítani a Nyugat anyagi segítségét, támogatottsága gyorsan zuhanhat, s egy a szövetségesek által szorgalmazott választáson akár az elnökségét is elveszítheti – véli a Flinders Egyetem elemzője.

Ukrán illetékesek tagadják, hogy Trump győzelme katasztrófa lenne Kijev számára. A Washington Post szerint Zelenszkij hivatalában bíznak abban, hogy az elnök képes lenne befolyást gyakorolni Trumpra. Zelenszkij elnök és csapata „szereti az egyszerű megoldásokat. És Trump az egyszerű megoldások embere" – mondta egyikük, aki az ukrán kormányban dolgozott már Trump első fehér házi megbízatása idején. Bár vannak pesszimista hangok is, amelyek a katonai támogatások leállásától tartanak, „Zelenszkij csapatában az az érzés uralkodik – írja az amerikai lap –, hogy Trump nem akarhat gyengének tűnni a világ színe előtt, és végül a Biden-kormányzatnál határozottabb lépéseket tehet Ukrajna támogatására".

Jóval borúlátóbb Jim Townsend, aki az Obama-kormányzat idején a védelmi tárca Európáért és a NATO-ért felelős helyettes államtitkára volt. A befolyásos Foreign Policy folyóirat által idézett biztonságpolitikai szakértő szerint az amerikai támogatás vélhetően „megszakad", ha a korábbi republikánus elnököt újból megválasztják. „Hacsak nem akarja azt nyomásgyakorlásra használni." Trump ugyanis azt sugallta, azt mondja majd Zelenszkijnek, hogy nem kap több amerikai támogatást, itt az ideje alkut kötni Moszkvával, miközben az ellenkezőjét mondaná Putyinnak. Nevezetesen, hogy Washington még több támogatást fog adni Ukrajnának, ha az orosz vezető nem hajlandó megállapodni.

A NATO-szövetségesek mindenesetre felkészültek rá, hogy Trump győzelme esetén Washington leállíthatja Ukrajnának szóló támogatását. Az év elején a szövetség átvette az irányítást az addig az Egyesült Államok által vezetett, az Ukrajnának nyújtott katonai segélyeket és kiképzést koordináló Védelmi Kapcsolattartó Csoport felett, hogy megvédje azt a washingtoni politika hirtelen változásától.

FOTÓ: AFP/UKRAINIAN PRESIDENTIAL PRESS SERVICE

Zelenszkij csapatában abban bíznak, hogy Trump nem akar gyengének tűnni a világ színe előtt, és még határozottabb lépéseket tehet Ukrajna támogatására

Zelenszkij már egy éve „Trump-biztos" támogatásokra hajtott

Volodimir Zelenszkij ukrán elnök az elmúlt hónapokban széles körű kampányt folytatott, hogy Washingtontól és az európai szövetségesektől ígéretet kapjon katonai segítségük növelésére, és megszerezze támogatásukat Kijev „győzelmi tervéhez", amelynek első pontja Ukrajna azonnali meghívása lenne a NATO-ba. Az orosz kurszki régió egy részének augusztusi elfoglalásával Kijev új ütőkártyát szerzett, emellett megújította kérését, hogy a szövetségesek engedélyezzék a tőlük kapott nagy hatótávolságú fegyverek bevetését mélyen orosz területen lévő katonai célpontok ellen – mindhiába. Mindez arra irányult, hogy Ukrajna még a számára súlyos kockázatot jelentő amerikai választások előtt megerősítse pozícióit a háború igazságos lezárását célzó, egyre sürgetőbb tárgyalásokhoz. A kijevi vezetésnek február óta több mint két tucat kétoldalú védelmi megállapodást sikerült kötnie a szövetséges országokkal. Győzelmi terve azonban nem talált egyértelmű elfogadásra, miközben az ukrán erők egyre kevésbé tudják feltartóztatni az orosz hadsereg gyorsuló Donyeck megyei előrenyomulását.

A NATO-szövetségesek mindenesetre felkészültek rá, hogy Trump győzelme esetén Washington leállíthatja az Ukrajnának szóló támogatásokat.

Robbanás előtt

PAPP ZSOLT

Hatalmas, intenzív, sőt korábbi szavai szerint robbanásszerű gazdasági növekedés várható Magyarországon 2025-ben Orbán Viktor szerint. A miniszterelnök a hétvégén az állami rádióban arról beszélt, hogy jövőre akár 3,5 százalékkal is nőhet a gazdaság. Ezek szerint ezt nevezik a Miniszterelnökségen intenzív, robbanásszerű növekedésnek. Jó tudni. Szó, ami szó, a tavalyi mínusz 0,9 százalék és – az elemzők szerint – az idénre várható fél százalék plusz után a 3,5 százalékos növekedés is hatalmasnak tetszik.

A miniszterelnök szerint ezt a „hatalmas", 3,5 százalékos növekedést majd a beinduló debreceni BMW-gyártás, a szegedi BYD autógyár-építése meg az akkumulátorgyárak fogják majd pörgetni. Hát ez nagyszerű hír! De tessék mondani, mitől lesz az jó az átlagmagyarnak, ha végre beindulnak az akkugyárak? Dolgoznak ott egyáltalán magyarok? Jó esetben talán minden harmadik munkavállaló magyar, ők kapnak bért, meg a vendégmunkások, akik viszont hazautalják jövedelmük jelentős részét. Az sem világos, miként nőne a GDP, bár ez Orbán fogalmazásából halványan kitetszik. Elmondta ugyanis a miniszterelnök, hogy nem a high-tech magyar gyárakkal meg a szuper magyar munkásokkal van baj – akik amúgy otthon vannak kényszerszabadságon a leállások meg az egy műszakos munkarend miatt –, hanem, ahogy ő fogalmaz, a „kereskedelemmel". Mert a németek nem akarják megvenni az autót meg abba az akkumulátort. De ha nincs kereslet, miért indulna be a gyártás? Akkor mitől nőne a GDP?

Látható, hogy komoly zavarok vannak a miniszterelnök fejében is a magyar gazdaság jövőjével kapcsolatban. Azt mégsem mondhatja, hogy halványlila segédfogalma nincs arról, mi lesz a magyar gazdasággal 2025-ben, pláne 2026 után, mert akkor már holnap mennie kellene. Azt sem mondhatja, hogy a gazdasági minisztere sem tudja, pedig látjuk, ez a helyzet. A gazdasági tervezés a magyar kormányban tragikus: az idei évet 4,1 százalékos növekedési lottószámmal indították, ezt előbb 2,5 százalékra, majd kettőre, azután másfél százalékra, a napokban pedig 0,8 százalékra csavarták le. Az idei 0,8 százalék plusz még a tavalyi 0,9 százalékos zsugorodást sem fogja kiegyenlíteni, vagyis 2024 decemberében nem leszünk ott, ahol 2022 decemberében voltunk. De most majd jön az intenzív növekedés!

A magyar gazdaságpolitika félrement. Úgy szűk tíz évvel ezelőtt, amikor Szíjártó Péterék kitalálták, hogy akkunagyhatalom leszünk. Ezen az egynyomásos gazdaságpolitikán rontott tovább az energiaárrobbanás, az uniós pénzek hiánya, az ipari méreteket elérő korrupció. A dilettantizmus. Az eredmény: leálló gazdaság, elszálló államháztartási hiány, magas infláció, felrobbanó euróárfolyam. A kormány kapkod, ígér munkáshitelt, adókedvezményt, béremelést. Pedig a recesszió elintézte a jövő évi 10 százalék feletti béremeléseket, amit jól jelez, hogy egy nagy multi a szakszervezeteivel 6 százalékos béremelésben állapodott meg 2025. márciusi kezdéssel. Nehéz év lesz 2025, de még nehezebb 2026 a választásokig. Ami pedig utána jön... na, azt nem várja senki!

JEGYZET

Bálint Orsolya

Ürügyfakadás

Végeláthatatlan vészhelyzetben élük már több mint négy éve, amit a parlament fideszes többsége ismét meghosszabbított. Háború ide vagy oda, van épp elég bajunk, ami továbbra is indokolttá teszi még a kétharmaddal einstandolt parlament kiiktatását, avagy épp a gránitszilárdságú megkerülését is.

„Sajnos olyan helyzetet élünk, hogy az lenne a természetellenes, ha a veszélyhelyzet meghosszabbítására nem kerülne sor" – jelentette be Orbán Balázs a Hír TV-n, mint akinek a fordított haladási irány a normális az autópályán, mindenki más helikopter. A Helsinki Bizottság már korábban rámutatott, a négy év alatt kiadott több mint ezer kormányrendelet jó része nem is hozható összefüggésbe a vészhelyzet elrendelésének okaival. De ezek kedvéért csak nem helyezhették átmenetileg hatályon kívül a veszélyt, ami a Fidesz-mátrix őseleme, ez alapján bármiféle virtuális valóság megkonstruálható. Például ha a hivatkozott ok mondjuk a tömeges bevándorlás veszedelme, ha épp nem forog fenn, az csak azért lehet, mert ekképpen máris sikerült elhárítani. Kápíse?

Ezúttal talán épp az anyagi csőd lehet a legfőbb mögöttes ok, mert a Fidesz–KDNP által meglehetősen óvatlanul megfogalmazott Alaptörvény előírja, a költségvetésnek az államadósság csökkentését tartalmaznia kell. Csakhogy kilóg a seggünk a gatyából, a forint zuhan, mint a nyeletlen balta, izzadnak a tudósok a KSH-ban, hogy csakis a jó adatokat válogassák ki az ocsúból. A Bibliánál eddig csak a magyar költségvetést írták át többször, és ezt is csak a hit tartja össze. Meg a reménység, hogy nem jön egy erősebb világgazdasági fuvallat, ami a lombkoronasétányokkal aláácsolt, akkugyárakkal kibalanszírozott, kacsalábon forgó oligarchákkal megpakolt magyar nemzetgazdaságot beboríthatná, mielőtt még – Orbán Viktor szerint, és bár lenne igaza – jövőre kiegyenesedik.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

AIR FORCE ONE

Két választás Amerikában

ORWELL VILÁGA

BÁRTFAI GERGELY

A választások éjszakáján a Republikánus Párt elnökjelöltje, Rutherford Hayes (1822–93) abban a tudatban feküdt le aludni, hogy veszített. Ellenfele, Sam Tilden, New York állam demokrata párti kormányzója negyedmillióval több szavazatot kapott nála, jelentős elektori többségre számított. Párharcukra 1876-ban komor árnyékot vetett a polgárháború még friss emléke. Ulysses Grant elnök, az unió egykori győztes hadvezére nem indult újra, hírnevét korrupciós botrányok tépázták meg: bizalmasai whiskey-gyártókkal és -kereskedőkkel összejátszva nagyban adót csaltak.

Nem éppen emelkedett hangulatban ünnepelte fennállásának centenáriumát az Amerikai Egyesült Államok.

Mialatt Hayes aludt, Daniel Sickles nevű tanácsadója – színház és vacsora után – éjjel még benézett a republikánusok washingtoni főhadiszállására. A befolyásos tábornok-politikus korábban arról híresült el, hogy fényes nappal, a főváros közepén agyonlőtte feleségének a szeretőjét, ám pillanatnyi elmezavar címén az esküdtszék felmentette. A jelentések olvastán számolt, majd tüstént táviratozott Dél-Karolina, Florida és Louisiana republikánus kormányzóinak.

> A befolyásos tábornok-politikus korábban arról híresült el, hogy fényes nappal, a főváros közepén agyonlőtte feleségének a szeretőjét.

E három államban utólag szavazatok érvénytelenítésével és más piszkos trükkökkel manipulálták az eredményt, és Hayest támogató elektorokat jelöltek ki. Eltelt négy hónap, de még röviddel a márciusi beiktatás előtt is kétesélyes volt a befutó. A végletesen megosztott társadalomban egyre fenyegetőbbé vált a politikai bizonytalanság. Az oregoni demokrata kormányzó kizárt az elektorok közül egy republikánus postamestert, végül mégis Hayes kapott egyetlen szavazatnyi többséget (185:184).

Tilden tábora tiltakozott. Dühödt jogvitába kezdtek arról, ki hivatott eldönteni a húsz vitatott elektori voks érvényességét. A képviselőház (demokrata) többsége? A szenátus (republikánus) elnöke? Egyik sem. Paritásos különbizottságot alakítottak, ám a testület egy szem független tagja lemondott. Helyére egy republikánus főbíró lépett, az ő szavazatával pedig 8:7 arányban az eredeti vesztest nyilvánították győztesnek. Az Egyesült Államok 19. elnökére rá is ragadt a csúfnév: Rutherfraud (fraud = csalás).

A polgárháború kiújulásától tartva Hayes elvtelen engedményeket tett a Demokrata Pártnak. Hirtelen lezárta Lincoln úgynevezett rekonstrukciós programját, kivonta a szövetségi haderőt a konföderalista déli államokból. Ezzel a központi hatalom cserben hagyta az éppen csak felszabadított rabszolgákat és leszármazottaikat, akik az intézményesített rasszizmus, a szegregációs törvények, a megfélemlítés, a szavazás ellehetetlenítése miatt csaknem egy újabb évszázadra másodrendű polgárok maradtak.

Az ország túlélte a válságot, de nagy árat fizetett érte; a következmények azóta sem múltak el nyomtalanul.

Hayes további elnöksége leginkább a puritán first lady szigorúságáról emlékezetes, aki a Fehér Ház fogadásain elvből nem engedett szeszes italt felszolgálni a vendégeknek, ezért úgy csúfolták: Limonádés Lucy. Így válnak lassanként bohózattá a tegnap drámái; a mának elég a maga baja.

BALASSA TAMÁS

Orbánuska

„Aki a túlerőt nem tiszteli, az nem hős, hanem bolond." Ezzel a mondattal gondolt tisztelegni az 1956-os forradalmárok emléke előtt a nemzeti gyásznapon Somkuti Bálint hadtörténész, a szuverenitásvédelminek nevezett kutatóintézet munkatársa, majd a következő pillanatban elbattyogott a munkakönyvéért. A kettő között még szofisztikált egyet a Facebook-bejegyzésen, és onnantól már azt gondolta, „Aki a túlerőt nem ismeri fel, az nem hős, hanem bolond", és még ezzel is csuklóból lebolondozta a forradalmárokat. Végül odáig jutott az okfejtésben, hogy „Aki a túlerőt nem tiszteli, az nem elsősorban hős, hanem bolond", tehát körömszakadtáig védte szuverenitásának azt a nézetét, miszerint bolond, aki szembeszegül a túlerővel. És mi még ezek után is megpróbálhatnánk méltányosak lenni, megkereshetnénk a fennköltséget abban az értelemben, hogy a túlerőt nem szabad alábecsülni, és hogy csodálatos esztelenség, isteni őrültség nekimenni a szovjethatalom tankjainak Kalasnyikovokkal, de Somkuti nem szorul a védelmünkre. Ő azt gondolja, hogy „Milyen jó, hogy '56-ban nem segítettek bennünket, mert lehet, hogy mi is úgy jártunk volna, mint az ukránok". Itt már nincs mentség. Itt már az Orbán Balázs-i mélységekben vagyunk. Orbán politikai igazgatójának a vélekedésénél, aki úgy tartja: Zelenszkij felelőtlenül védekezik, mert emberek halnak meg, és 56-ból kiindulva ők valószínűleg megadták volna magukat az oroszoknak.

> A kormánypártok hívei tankönyvi tudathasadásban vannak: ha a Nyugat förtelmes, gondolják (gender, migráns, rohadt Brüsszel), akkor a Keletnek van igaza.

Somkuti nem tanult sem a múlt század, sem az elmúlt hetek történéseiből. És ez messze mutat. A kormánypártok hívei tankönyvi tudathasadásban vannak: ha a Nyugat förtelmes, gondolják (gender, migráns, rohadt Brüsszel), akkor a Keletnek van igaza, Putyin a saját területét szerzi vissza, nem is Ukrajnával, hanem az USA-val vív proxyháborút, az ukránok öldösték a Donbász oroszok lakta városait, és különben is: Kárpátalja. Somkuti nem más, mint a Fidesz hangja. Tessék kihüvelyezni bármelyik propagandafej mondandóját. Ők csak Orbánt visszhangozzák. Ez az ő hazájuk. Árulják szorgosan.

A szomszéd tehene

HAJDÚ MIKLÓS
mérnök-közgazdász

A fő kérdés napjainkban az, hogy akarunk-e új rendszerváltást, ami egyet jelent a NER eltakarításával. És ha igen, akkor ez az akarat felülír-e minden más belpolitikai szempontot?

Például úgy két hónapja Ungár Péter az utóbbira nemmel felelt, mert azt nyilatkozta, hogy Orbánnak buknia kell, de nem mindenáron. Szerintem pedig de. Azért, mert az általuk az elmúlt másfél évtizedben véghez vitt intézményesített lopás felülír minden más politikai/kormányzati teljesítményt – az akár elismerésre alkalmasakat is.

Sokak véleményével ellentétben ehhez képest még a jövendő rendszerváltást követő kormányzás minősége is másodlagos fontosságú. Egyrészt ugyanis az előbbi nélkül az utóbbi nem valósulhat meg, másrészt példák sokasága bizonyítja, hogy bizonytalan politikai súlypontú országok köszönik, jól vannak, gazdasági mutatóik rendre és tartósan felülmúlják a mieinket, pedig nálunk másfél évtizede egy kézben van a kormányrúd. Sok országban a kormányalakítást több száz napos alkudozás előzte meg, vagy a kormányok átlagos regnálási időtartama nem éri el az egy évet. De a legjobb példa Bulgária, ahol sok éve választás választást követ, és közben egyre jobban utolérnek, bizonyos tekintetben meghaladnak bennünket. Igaz, hogy ezeknek az országoknak nem jutott osztályrészül egy olyan hiperaktív gazdasági csúcsminiszter, aki csúfot űz a piacgazdaságból.

Ha pedig valóban rendszerváltást akarunk, akkor a jelenlegi erőviszonyok közepette nem kerülhető meg az a kérdés, hogy Orbán Viktor vagy Magyar Péter (MP) bukását tartjuk-e fontosabbnak. Persze lehet erre azt a farizeus választ adni, hogy a második kérdés nem következik az elsőből, csakhogy ez nem igaz, mert Orbán leváltására az elmúlt másfél évtizedben az első igazi esély Magyarnak adatott meg.

Vele kapcsolatban a leggyakoribb kifogás, hogy alkalmatlan a kormányzásra, amire a válasz az, hogy lehet, de ez a választásig másodlagos fontosságú. Ha a remélt politikai irányítás nem a lopásra épül, horribile dictu még valami elszámoltatásféle is lesz, az már elég indok a változásra.

Úgy tűnik, hogy a régi baloldali ellenzék (Tisza-nyelven: „óbaloldal”) vezető pártja, a DK a fenti kérdésre már választ adott, mégpedig rosszat. Azért, mert Orbánról már tudjuk, mit várhatunk tőle, MP-ről még nem. Mégis, a júniusi választások óta a párthoz kötődő kommunikációs fegyverek célkeresztjében Orbán helyét Magyar foglalta el, mint ahogy a pártelnök kiterjedt írói munkásságának zöme is ellene irányult. A netes közösségi média korábban progresszívként és intellektuálisként ismert csoportjaiban (mint pl. a 121ezer tagú Európa Expressz) megjelenő posztok elsöprő többsége MP diszkreditálását célozta.

A leggyakoribb „vád” ellene, hogy korábban ő is a NER haszonélvezője volt, ami kétségtelen. Csakhogy a damaszkuszi úton Saulus/Paulus óta megszámlálhatatlanul sokan jártak (amúgy egyiküket sem kedvelem), élükön a KISZ-tisztségviselőből harcos liberálissá, abból pedig mára szélsőjobbossá alakult nagy vezetőnkkel. Viszont kétségbevonhatatlan, hogy jelenleg MP az egyetlen ember, akinek talán reális esélye van a már említett rendszerváltásra. A kérdés az, hogy ebben segíteni akarjuk-e, semlegesek maradunk, vagy éppenséggel akadályozni szeretnénk. Sajnos jelenleg a DK megmaradt szimpatizánsai részéről az utóbbi tapasztalható.

A másik gyakori kifogás vele szemben a „régi” ellenzékkel való szövetség elutasítása. Szerintem ez az egyetlen hasznos és eredményes taktika, amivel elkerüli azokat a csapdákat, amikbe pl. Márki-Zay Péter belesétált. Bármilyen szövetség azonnal okot adna az „összegyurcsányozásra”, amelynek következménye a Tisza Párt akaratlan feloldódása lenne az ellenzékben, és ez az eddigi ellenzéki pártok sorsára juttatná. A szövetségnek persze remélhetőleg eljöhet az ideje, mégpedig a választások után.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Jó lenne, ha ebben az országban soha többé egy pártnak sem lenne kétharmada, mert annak pusztító hatásait másfél évtizede szenvedjük. Az lenne az ideális, ha a jövendő kormányváltó erőnek abszolút többség hiányában koalíciós szövetséges(ek)re lenne szüksége, sőt – ha már álmodik a nyomor – olyan koalíció jöhetne, amely elérhetné azt a minősített többséget, amely a jelenlegi rezsim sarkalatos törvényekből eszkábált láncainak szétszaggatásához szükséges.

Először azzal vádolták MP-t, hogy ugyanazt szajkózza, amit az „óbaloldal” már régen mond, csak tőlük nem hallotta meg a nép. Majd azzal, hogy nincs homogén, koherens programja, fontos kérdésekben nem mond határozott véleményt, ha pedig igen, akkor „felelőtlenül ígérget”. Ezt hívják populizmusnak és demagógiának. Tehát populista és demagóg lenne? Hát persze! Enélkül sajnos manapság egyetlen politikusnak sincs esélye a hatalomra. Hazánkban már régen nincs, mert a választók többségét régen lebutították, de az egész világ is egyre inkább erre halad. Tudomásul kell venni, hogy az átlagos választópolgár soha nem fog százoldalas politikai programokat tanulmányozni.

Azt is MP követőinek szemére hányták, hogy hol voltak, amikor a régi ellenzék tüntetett a rabszolgatörvény és sok más gazemberség ellen, vagy éppen a tanárokért, egészségügyiekért. Gyanúm szerint sokan közülük ott voltak a tüntetők soraiban, és éppen azért „álltak át”, mert látták az eredménytelenséget.

Ebből az egyik tanulság az, hogy csak Budapesten nem lehet kormányt buktatni, mert a vidéki kistelepülések lakói többen vannak. Antall József stílusában: tetszettek volna elmenni több száz faluba és kisteherautó platójáról hirdetni az igét! MP-nek tetszett. A valóság akkor köszöntött be, amikor ugyanazon a napon a tradicionálisan baloldali Ózdon úgy kétszázan voltak kíváncsiak a baloldal három legfontosabb személyiségének (Dobrev Klára, Karácsony Gergely, Kunhalmi Ágnes) mondanivalójára, a tradicionálisan jobboldali Debrecenben pedig tizenötezren Magyaréra. Tudom, rég elcsépelt szólam, de igaz, hogy a régi ellenzéknek volt majdnem másfél évtizede, hogy éljen azokkal az eszközökkel, amelyekkel most MP él.

MP sikerének teljes megfejtése még a jövő titka. Egy pár ötletem nekem is van. Az egyik a vitathatatlanul kimagasló kommunikációs képesség. A másik a kivételes momentum kihasználása. Ugyanis ő nem profi politikusként került a médiába, hanem a kegyelmi ügy kapcsán közzétett „magánemberi” nyilatkozata révén. A média professzionális használata már ennek a „gólhelyzetnek” a „belövése”.

Ezzel kapcsolatban nincs is hiány konteókban. A legutóbbi forrása Szanyi Tibor, aki szerint Orbánék az egyébként köztudottan demokrata kötődésű (azaz Orbán-ellenfél) Meta/Facebookkal összefogásban tolják MP szekerét. Ehhez képest még soha nem volt olyan koncentrált és tömeges karaktergyilkossági kísérlet, amilyen most a NER-médiában MP ellen folyik.

Egyébként MP-re a legnagyobb veszélyt Magyar Péter jelenti. Ugyanis már többször túltolta a populizmus biciklijét, ami taszíthatja mérsékelt gondolkozású híveit. Ilyen a tisztességes médiamunkások – mint legutóbb pl. Szöllősi Györgyi – oktalan betámadása. Ha nemcsak a NER-médiának, hanem a teljes magyar médiának hadat üzen, annak a háborúnak nem ő lesz a győztese, és okkal tarthat attól, hogy ez a támogatók számában is meglátszik majd.

Széles körben elterjedt állítás az is, hogy MP a NER trójai falova, az Orbán nélküli Fidesz előfutára. De ha a régi ellenzék elgáncsolja, akkor ez soha nem derül ki, és ha nem jön helyébe olyan valaki, aki nem elhasználódott régi bútordarab, akkor marad a NER és a lopás.

Nyilvánvaló, hogy a Tisza Párt tipikus „protest párt”, azaz támogatóinak többsége nem valamiért, hanem valaki (Orbán) és valami (a NER) ellen csapódott oda, és nem várható, hogy a régi ellenzék megmaradt tagjai ettől boldogok legyenek. Viszont ennek a – már csak romjaiban létező – ellenzéknek a Tisza elleni mostani harca kontraproduktív, mivel az elpártolt választóik ettől bizonyosan nem térnek vissza, legfeljebb otthon maradnak legközelebb. De legalább elérhetik, hogy a szomszéd tehene is megdögöljön, aminek hazánkban régi szép hagyományai vannak.

Nyilvánvaló, hogy a Tisza Párt tipikus „protest párt”, azaz támogatóinak többsége nem valamiért, hanem valaki (Orbán) és valami (a NER) ellen csapódott oda, és nem várható, hogy a régi ellenzék megmaradt tagjai ettől boldogok legyenek.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Csúszások

Az állami beruházások csúszása immár menetrendszerű. Így járt Paks 2, a Belgrád–Budapest-vasút, és nemrég a vakcinaüzemről is kiderült, hogy még mindig csak „további előkészítési, tervezési munkálatokat” végeznek. De jó észben tartani, hogy az idő pénz: ezen beruházások mögött hitelek vannak, amik visszafizetése késedelem esetén még nagyobb terhet jelent, hisz rontja a beruházás megtérülését. Nem véletlenül találták ki a hatástanulmányokat, ezek során ugyanis az összes várt és váratlan tényező számba vehető, éppen az ilyen késedelmek elkerülése végett. Ezzel szemben a hozzá nem értés árát újra és újra az adófizetőkkel fizettetik meg. És az a legijesztőbb, hogy mindez a majdani „akkumulátor-nagyhatalom” mivoltunkra is igaz.

MIKULÁS FERENC

Rejtély

„A georgiai emberek döntöttek: a békére szavaztak. Nem engedték, hogy az országukból második Ukrajna legyen”, mondta miniszterelnökünk, miután az oroszbarát pártot hozták ki vitatható módon győztesnek a választásokon. Azóta is azon tűnődöm, mit is jelenthet ez a mondás. Ha oroszbarát kormány van, akkor nem rohanják le, ha nem oroszbarát kormány van, akkor lerohanják az oroszok, mint Ukrajnát, mindenféle ürüggyel? Nácitlanítás, orosz kisebbség védelme, ősi orosz föld visszaszerzése? Ha tényleg ezt jelenti, akkor ez nagyon rossz üzenet a Szovjetunió volt tagköztársaságainak, és miniszterelnökünk sokkal többet tud az orosz külpolitikai elvekről, mint amennyit eddig elárult.

ÁBRAHÁM ZOLTÁN

Segítség

A családi akcióterv a családok helyzetére ígér segítséget. A baj csak az, hogy a kormány mindig azokon segít, akik nincsenek igazán rászorulva. A plusz családi adókedvezmény vagy a lakhatási támogatás azoknak hasznos, akik jól keresnek és élni tudnak a kedvezménnyel, illetve van megtakarításuk, amellyel kiegészíthetik a támogatás összegét. De az ilyen segítséget nem tudják igénybe venni azok, akik minimálbérért dolgoznak, vagy átlagjövedelem mellett sajátos nevelést igénylő, esetleg értelmi fogyatékos vagy mozgássérült gyermeket nevelnek. Különösen igaz ez a gyermeket egyedül nevelő szülőkre. Ráadásul még ezt a kevés segítséget is valahogy mindig választás előtt ígérik.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Pálya

Úgy vélem, hogy Orbán Viktor politikai „zsenialitása” a viszálykeltésben, a nacionalista gőg felkorbácsolásában, az ellenségkép gyártásában, a riogatásban és az orcátlan simlisségben nyilvánul meg. Ha valakinek ezek a zsenialitás jegyei, ám teljék benne öröme, lelke rajta. Rajta kívül korábban is volt és most is van jó néhány hasonszőrű vezető. Most megint ez a pálya?

MÉHES JÁNOS

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Turandot kétféleképpen

Sümegi Eszter és Rálik Szilvia, László Boldizsár és Yusif Eyvazov főszereplésével, Gulyás Dénes közreműködésével viszi színre november 9-én Puccini Turandotját a Magyar Állami Operaház. A produkció Luciano Berio 2002-ben komponált lezárását is megszólaltatja a hagyományos, Franco Alfano-féle befejezés mellett. NÉPSZAVA

Jordán Adél a legjobb színésznő

A két egyetlen című film-szín-játékban nyújtott alakításáért a legjobb színésznő díját kapta Jordán Adél a Los Angeles-i Magyar Nemzetközi Filmfesztiválon. A Szirtes Tamás rendezte, Karinthy Frigyes szerelmeiről szóló előadásban Jordán Adél Bőhm Arankát alakítja. NÉPSZAVA

Piszkos Fred-animáció

Animációs film készül a Piszkos Fred, a kapitány című Rejtő Jenő-regényből. A Varsányi Ferenc rendezésében, Cserkuti Dávid és Garisa H. Zsolt látványtervével készülő produkcióban a karaktereknek mások mellett Reviczky Gábor (Piszkos Fred), Fehér Tibor (Fülig Jimmy), ifjabb Vidnyánszky Attila, Kerekes Vica és Für Anikó adnak hangot. HVG

A börtön mint mikrokozmosz

DILEMMA A filmes világ türelmetlenül várta, vajon miről fog majd szólni Gustav Möller második egész estés műve. A Fiúkban a rácsok mögötti világban vetődik fel a kérdés, hogy mi a helyes, és mi nem. Az író-rendező a Berlinalén adott exkluzív interjút a Népszavának.

CSÁKVÁRI GÉZA
BERLIN

FOTÓ: VERTIGO MÉDIA

A börtön tökéletes játszótér emberi történetek elmeséléséhez

Az első filmje, A bűnös csaknem végig egy rendőrőrsön játszódott, a Fiúk pedig egy börtönben. Mi vonzza az ilyen szűk terekhez?

Két dologról van szó. Mint filmkészítő élvezem, amikor az ember behatárolja a teret. A börtön olyan, mint egy önálló társadalom a maga nemében. És tele van élettel, halállal, szélsőséges karakterekkel, akik között erős a hatalmi dinamika. Bizonyos értelemben tökéletes egy történet elmeséléséhez. Erre akkor jöttem rá, amikor megtaláltuk a rendőrtisztet, aki annak idején A bűnös kapcsán segített, hogy hitelesek legyünk. Ő nyitotta meg előttem a Fiúk alaptörténetét, amikor találkoztam a dán tisztekkel, rádöbbentem a munkájukban rejlő kettősségre. Reggel segítenek valakinek a házi feladatban, este pedig ugyanezt a személyt karhatalommal kényszerítik, és ez hatalmas konfliktus: egyszerre kell segíteniük és büntetniük. A börtön intézménye globális jelenség. Az izgatott, hogy van ez az intézmény, amelynek egyszerre kellene rehabilitáló, nevelő helynek lennie, ugyanakkor azt akarjuk, hogy kemény és büntető legyen. Tökéletes játszótér emberi történetek elmeséléséhez. A börtön mint mikrokozmosz mindent elmond az igazságszolgáltatási rendszerről, így a társadalmunkról is egyben.

Meg az emberi természetről...

Pontosan. Európában liberális, empatikus, művelt, racionális embereknek tartjuk magunkat, de vannak nagyon ősi, bestiális érzéseink is. És ez ellentétben áll az önértelmezésünkkel.

Ha már az érzéseinkről és az ösztöneinkről beszélünk, hogyan sikerült ép elmével túlélnie A bűnös sikerét?

Hazudnék, ha azt mondanám, nem vagyok boldog A bűnös sikere miatt. Ugyanakkor a film népszerűsítése és sorsának nyomon követése komolyan igénybe veszi a figyelmed és az időd nagy részét. Úgyhogy azt hiszem, egy kicsit nehéz volt a sikert nem túlgondolni, és visszamenni az alapokhoz, oda, hogy mi az, ami lenyűgöz. Mi az, amit intuícióból és a rajongásból érzek még a zsigereimben? Ekkor született meg a fejemben a lehető legellentmondásosabb karakter, Eva, aki börtönőr, de a fiát meggyilkolták. És egy adminisztrációs hiba miatt szakmai szinten szembekerül gyermeke gyilkosával. Benne jelképezzük a dilemmánkat: mi a fontosabb, a bosszú vagy a saját erkölcsi korlátaink?

FOTÓ: AFP/BRITTA PEDERSEN/DPA

NÉVJEGY

Gustav Möller filmrendező 1988-ban született Svédországban. 2018-ban debütált nagyjátékfilmesként A bűnös című thrillerrel, amely elnyerte a Sundance Filmfesztivál közönségdíját, 2019-ben Oscar-díjra is jelölték. Jake Gyllenhaal a producere és főszereplője A bűnös angol nyelvű remake-jének, amelyet 2021-ben mutattak be a Netflixen. A Fiúk az idei Berlinale versenyprogramjában debütált, és a hazai mozikban is látható.

INFÓ

Fiúk
Forgalmazza: Vertigo Média

Ha nem lenne eléggé konfliktusos ez a helyzet, finoman behoznak egy mindent átértékelő fordulatot. Próbáljunk meg erről beszélni spoilerezés nélkül...

A karakterek nem változnak, ugyanazok az emberek maradnak, csak a hatalmi dinamika változik meg. A Fiúk kapcsán a társírómmal, Emil Nygaard Albertsennel együtt hosszú időt töltöttünk azzal, hogy kutattunk ebben a témában, és különböző ötleteket írtunk össze történetekhez, de nem jutottunk egyről a kettőre. Azután amikor megláttam magamban azt a nőt, akit teremtettünk, és amikor eldőlt, hogy Sidse Babett Knudsen fogja őt alakítani, tíz perc alatt megvolt szinte az összes fő cselekménypont. Az ihlet nagyon intuitív villanása volt ez, ugyanakkor sok munkán alapult. És akkor most még semmilyen spoilert nem mondtunk, csak annyit, hogy meg is lehet majd egyszer lepődni a látottakon.

Akkor miért nem döntött úgy a legelején, hogy Sidse Babett Knudsennek ír egy karaktert?

Amikor úgy döntöttünk, hogy őt kérjük fel, egy dologban voltunk csak biztosak: ő biztos nem fog olyan alakítást nyújtani, mely kapcsán bárki azt érzi majd, hogy valami egydimenziós klisét lát. Szóval nem neki írtuk a szerepet, de rájöttünk, hogy csak ő tudja megoldani – hogy kissé árnyaljam a viszonyrendszert.

Mennyire gyakori Dániában, hogy egy nő a börtönőr szakmát választja?

Abból a szempontból logikus a kérdés, hogy jóval több a férfi börtönőr, mint nő, ettől a filmben sem tértem el. Ugyanakkor nem akartam, hogy Eva kitaszítottnak tűnjön csak azért, mert nő. A filmben számos női tiszt is van, és Eva az egyetlen, aki elkülönül a kollégáitól. Nem a neme különbözteti meg, hanem inkább az implikáció szintje. De természetesen ő inkább anyai figura egy brutálisan férfias, erőszakos környezetben.

Nem irónia, de muszáj rákérdeznem A bűnös remake-jére, amely közel sem volt annyira sikeres, mint az ön verziója.

Nézze, azt, ahogy én azt a filmet elképzeltem, mindenki láthatja: 2019-ben készült A bűnös címmel. Ez az én egyetlen verzióm, így nem is érdekelt a remake rendezői széke, pedig felajánlották. Ha arra kíváncsi, hogy tetszett-e nekem a remake, a válaszom, igen, remek film, melyhez az égvilágon semmi kreatív közöm nincs. Azt hiszem, ha egymás mellé rakjuk őket, pontosan ugyanaz a történet, de ez olyan, mint az amerikai és az európai mozi közötti differencia. A két film egyfajta tükör a különböző stílusokban. Élveztem az amerikai verziót mint Jake Gyllenhaal rajongója. De én és a producerem, Lena Flynn mindketten meghatároztuk, hogy a háttérben akarunk maradni, és nem akarunk beleszólni semmibe. Szerintem ha eladod egy film jogait, nézz rá a bankszámládra, majd búcsúzz el tőle, és hagyd, hogy valaki más csinálja meg a saját moziját.

Polgárháborús könyvé a francia irodalmi díj

ELISMERÉS A francia-algériai szerző, Kamel Daoud Houris című, Algériában betiltott regénye nyerte 2024-ben az egyik legnagyobb presztízzsel bíró francia irodalmi elismerést, a Goncourt-díjat – írta meg a France24 és a Le Monde forrásaira hivatkozva a Könyves Magazin. Az író már korábban, 2013-ban hírnevet szerzett debütregényével, melynek címe: Új vizsgálat a Meursault-ügyben, a történet Camus Közönyét mesélte újra az eredetivel ellentétes nézőpontból. Az idei győztes kötet címe, Houris az arab huri szóra utal, aki az iszlám vallás túlvilági, szűz nőalakja, a hithű muszlim férfiak jutalma a paradicsomban. Az Houris az 1992 és 2002 között zajló polgárháborút dolgozza fel, melyben az algériai hadsereg és iszlamisták harcoltak egymással. A véres összecsapásokkal teli időszak halálos áldozatainak számát 60 és 200 ezer közé becsülik, több ezren tűntek el, emiatt később „fekete évtizedként" kezdték emlegetni. A könyv főszereplője Aube, egy fiatal algériai nő, akitől azt várják, hogy emlékezzen a függetlenségi háborúra, amikor még meg sem született, de felejtse el az 1990-es évek polgárháborúját, amelyet ő maga is átélt. Tragédiája a testén látható: maradt egy heg a nyakán, hangszálai megsérültek, és megnémult.

FOTÓ: AFP/MICHEL STOUPAK/NURPHOTO

Kamel Daoud Houris című, Algériában betiltott regénye nyert

> A könyvben a líra verseng a tragédiával, és hangot ad az Algéria egyik sötét időszakához kötődő szenvedéseknek.

A Goncourt-díj zsűrije mindössze egy szavazási kör alatt döntött, az indoklás szerint: „Ebben a könyvben a líra verseng a tragédiával, és hangot ad az Algéria egyik sötét időszakához kötődő szenvedéseknek, különösen a nőkének. Ez a regény azt mutatja be, hogy az irodalom a valóság vizsgálatának szabadságában és érzelmi sűrűségében hogyan követi nyomon az emlékezet másik útját egy nép történeti narratívája mellett." A díj hatására általában több százezer példányt adnak el a győztes szerző könyveiből. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Fődíjat nyert a Kék Pelikan

FOTÓ: UMBRELLA ENTERTAINMENT KFT

Csáki László Kék Pelikan című alkotása nyerte a legjobb egész estés animációs filmnek járó Arany Galamb díjat a múlt héten Lipcsében megrendezett DOK Leipzig fesztiválon. Az animációt már közel huszonötezren látták moziban, amelyek még mindig műsoron tartják. FILM.HU

Régizene a fővárosban

November 10. és 12. között tartja meg Őszi Fesztiválját a Haydneum – Magyar Régizenei Központ Budapesten. A koncertek során Joseph Haydn három eltérő alkotói portréját ismerhetjük meg az áhítatos Missa Cellensis, a fergeteges humorú vígopera, az Aki hűtlen, pórul jár és a bécsi klasszikus vonósnégyes néhány remekművének hallgatása közben. Az eseménynek az első két napon a Budavári Palotanegyed ad majd otthont, az utolsó estén pedig a Zeneakadémia Solti Termében lesz a koncert. NÉPSZAVA

Hinta-palinta Óbudán

FOTÓ: MNM

Vendégünk a hintaló – Egy ikonikus játék négy évszázados kalandjai címmel nyílik időszaki kiállítás november 14-én a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban. NÉPSZAVA

Lengyel–magyar kiállítás

A jövő archívumai címmel látható tárlat a Platán Galériában. A łódźi Muzeum Sztuki és a budapesti székhelyű Szépművészeti Múzeum – Közép-európai Művészettörténeti Kutatóintézet, Artpool Művészetkutató Központ egy nagy méretű érintőképernyős installáción, a Magic Wallon az Andrzej Partum (Varsó) és Galántai György (Budapest) által az 1970-es években létrehozott archívumok válogatott tételeinek reprodukcióit lehet megnézni. NÉPSZAVA

Olasz karmester a vendég

Ünnepi hangversennyel jubilál a 171 éves Budapesti Filharmóniai Társaság november 18-án a Zeneakadémián Marco Comin olasz karmester vezényletével. Egy kortárs magyar ősbemutató is helyet kap: műsoron Rossini Tell Vilmos nyitánya, Bartók Béla Táncszvitje, valamint Gyöngyösi Levente A Dunánál című műve. Az est második felében Csajkovszkij V. szimfóniája csendül fel. NÉPSZAVA

Vígopera vasalóval

ZENÉS SZÍNHÁZ Laurent Pelly világszerte játszott rendezése 2012 után második alkalommal érkezett el ismét az Opera Bastille színpadára.

FOTÓ: ELISA HABERER/OPÉRA BASTILLE

HORVÁTH PATRÍCIA
PÁRIZS

A sosem látott rendezői értelmezéseket kereső nézők valószínűleg csalódottan távoztak a Bastille Opera idén újra műsorra kerülő Az ezred lánya című előadásáról, bár ez nem jelenti azt, hogy a produkció elmaradna a Bastille-tól megszokott színvonaltól. Sőt. Donizetti operája minőségi szórakozás magas zenei színvonalon, ahol Evelinò Pido könnyed vezénylése tökéletesen illeszkedik a partitúra kívánalmaihoz, és biztosan kormányozza az előadás hajóját.

Laurent Pelly rendező ezt a munkáját 2007-ben mutatta be a londoni Covent Garden Operában, később számos nagy operában színpadra került, és kiállta az idő próbáját. Kérdés, hogy ugyanazt jelenti-e egy 17 évvel korábban megfogalmazott üzenet, mint ma. Egyáltalán: fontos mindig üzennie egy előadásnak?

Gaetano Donizetti 1840-ben, éppen Párizsban íródott első francia nyelvű vígoperájának környezete, a francia hadsereg ezrede főhajtás volt választott országa előtt, ami igen jól sikerült neki. Az emlékezet ugyanis úgy tartja, hogy később a darab záró kórusa, a Salut à la France refrénjét mindenhol fütyülték Franciaországban a Második Császárság idején.

Cselekménye szerint a 21. tüzérezred katonái egy kislányt találnak a csatatéren, akit aztán saját gyermekükként nevelnek. A felcseperedett Marie markotányosnőként él velük, és gondoskodik fogadott „papáiról". Mindannyian úgy gondolják, hogy a lány közülük választ jövendőbelit, de Marie egy tiroli legénynek adja a szívét. Az ellenkezés arra készteti a fiút, hogy beálljon katonának, ám mire idáig érünk, Marie-ra rátalál elveszettnek hitt anyja, Berkenfeld márkiné, aki magával viszi a lányt a palotájába, hogy jó modorra nevelje, és kiházasítsa. Ahogy az lenni szokott, az elszakított szerelmesek az akadályok leküzdése után végül egymáséi lesznek, és Marie visszatérhet szeretett hadseregéhez.

Laurent Pelly előadása éppen annyit „modernizál", amennyire az még nem jár a könnyedség torzulásával – az 1800-as évekről az első világháború idejére ugrik előre. Mivel a néző fejében ez is múlt, nem kell megküzdenie egy beerőszakolt aktualizált világ összes hozadékával. Az egyetlen modern eszköz a színpadon egy vasaló, amivel Marie papuskái fehérneműjét vasalja (és amivel valószínűleg nem dolgozott senki sem az első világégés közepette, de efölött szemet hunyunk). A színpad teljes felületén, mint egy óriás katonai terepasztalon, szétdobált térképek, ezekre helyeződik a második felvonás palotája is. A történet szereplőinek sorsa, mintha csak egy ólomfigurákkal játszó gyerek fantáziájából pattannának elő, idézőjelbe helyezi a háborút. Mindent beleng egy jótékony, tündérmesei hangulat, miközben profi módon megkomponált színpadi mozgatásnak lehetünk a tanúi, nem kis munka ennyi évvel az eredeti bemutató és ennyi szereposztás után megőrizni egy előadás frissességét és az interpretáció kidolgozottságát.

Julie Fuchs Marie-ja telitalálat. Minden, az operai világban megszokott manír hiányzik a lényéből, és túl nagyszerű vokális teljesítményén, igazi színházi alakítást nyújt. Olyan magabiztosan mozog és úgy komédiázik a színpadon, mint egy prózai színész

INFÓ

Donizetti: Az ezred lánya
Bastille Opera, Párizs
Legközelebb: november 8-án, majd 11-én, 13-án, 16-án és 20-án

Furcsa egy Bastille méretű operai nézőtéren felharsanó nevetést hallani a zenei számokat összekötő prózai jelenetek alatt, de itt tényleg ez történik. A kis, mai nyelvezetre írt betétek ügyesen billentik tovább a cselekményt anélkül, hogy megtörne rajtuk az előadás tempója. Az énekesek tökéletes francia dikcióval beszélnek, igazi vásári komédiai figurákat hoznak, miközben nem is akárhogyan énekelnek. Talán csak Lawrence Brownlee Toniója lóg ki az előadók sorából (de nem hangi adottságai miatt, amik tökéletesek), hanem mert a szopránnál közel egy fejjel alacsonyabb buffó figurája nehezen hiteti el velünk, hogy a férfiajánlatokban bővelkedő Marie választása éppen őrá eshet.

> Laurent Pelly előadása éppen annyit „modernizál", amennyire az még nem jár a könnyedség torzulásával, a nézőnek nem kell megküzdenie egy beerőszakolt aktualizált világ összes hozadékával.

Julie Fuchs Marie-ja ezzel szemben telitalálat. Olyan magabiztosan mozog és úgy komédiázik a színpadon, mint egy prózai színész. Észrevétlen finomsággal siklik át a jelenetekről az énekelt részekre. Minden, az operai világban megszokott manír hiányzik a lényéből, és túl nagyszerű vokális teljesítményén, igazi színházi alakítást nyújt.

Az előadást áthatja egy virágos jókedv, ami a nézőkre is átragad. Lionel Lhote szerethető Sulpice őrmestere és a férfikórus tagjai lubickolnak Marie apukáinak szerepében, ugyanígy az arisztokrata világ képviselői: Susan Graham, Florent Mbia és Felicity Lott is.

És hogy a kérdést se hagyjam megválaszolatlanul: néha elég tökéletes arányérzékű és ízlésű jó előadást kínálni, amely vidámságot hoz, elgyönyörködtet és kikapcsol. Ugorjanak ki Párizsba, ha tehetik. Megéri.

Interjúk egy homályos évszázadról

IRODALOM Ahogy előző könyvében, úgy most is a magyarság eredetét, történetét kutatja Kenessei András művészettörténész, újságíró, az Árpádtól Istvánig – A homály évszázada című, interjúkat tartalmazó kötetét hétfő este mutatták be a Kossuth Klubban. „Hogy lehetséges, hogy hatalmas birodalomalkotók, mint a szarmaták, szkíták, hunok és avarok eltűntek – nemcsak a Kárpát-medencéből, hanem a történelem színpadáról is –, mi pedig megmaradtunk? Van-e igaz magyar vérvonal, és miért értelmetlenség ilyet még kérdezni is?" – állnak a kérdések a könyv leírásában.

Váradi Péter, a Kenessei könyveit kiadó L'Harmattan főszerkesztője az eseményen elmondta, a 2021-es, őstörténettel, azaz a honfoglalást megelőző időszakkal foglalkozó Sumertől a magyarig népszerű könyv volt, ezért gondolták, hogy legyen folytatása a „horizontot tágító beszélgetéscsokornak". Az Árpádtól Istvánig legrégebbi interjúi a 80-as években születtek, de a legtöbb ennél jóval

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A szerző szerint a magyarság eredetének teóriái sokakat sértenek

frissebb, korábban tudományos lapokban megjelent szöveg. A bemutatón Szécsényi-Nagy Anna, a HUN-REN Archeogenomikai Intézet igazgatója kérdezte a szerzőt elsőként arról, miért jellemezte a homály évszázadaként az általa tárgyalt időszakot. – Meglehetősen kevés a biztos tudásunk arról, hogy a honfoglalás és az államalapítás között pontosan mi is játszódott le; egyik alanyom, B. Szabó János történész a könyvben azt mondta, ha polgárháború lett volna, akkoriban Magyarországon, a Kárpát-medencében, arról sem tudnánk. Annyira nem állnak a rendelkezésünkre megbízható források – válaszolt Kenessei András.

Szécsényi-Nagy Anna szerint Kenessei András kíváncsisága, precizitása az egész könyv előnyére válik, mert bár nem szakértője a témának, alaposan kérdezett alanyaitól. Kenessei András úgy reagált, egy újságíró, ha „be akarja keríteni" azt a valakit, akitől választ vár, akkor jó alaposan utánaolvas, szerinte föl kell készülni abból a tudományágból, amiből az ember kérdezni szeretné azt a meglehetősen kiemelkedő tudóst. – Ha butaságot kérdezek, akkor vagy egyáltalán nem jó a válasz, mert a butaságra nincs mit válaszolni, vagy rossz válasz jön – mondta.

A szöveges interjú előnye még, hogy talán kevésbé vált ki agresszív reakciókat a befogadóból; probléma egyébként, hogy a szóban forgó téma, a magyarság eredete korai történelme sokakat érdeklő topik, és többen úgy érezhetik, egyes tudományos felfedezések, teóriák sértik az identitását. – Egyszer valaki az alanyaim közül mesélte, hogy videóinterjút adott a honfoglalás koráról, a videó alatti minősíthetetlen kommentektől elborzadt. Akkor mondtam neki, hogy egyrészt a kommentelő mindig sokkal jobban ért mindenhez, mint a terület professzora, másrészt az ilyen kommenteket körülbelül úgy kell fogadni, mint amikor az ember elmegy az utcán egy kerítés előtt, és a dühödt kutya elkezd rá ugatni. „Te visszaugatsz neki?" tettem föl a kérdést, „Természetesen nem" – mesélte a szerző.

ROSZNÁKY EMMA

INFÓ

Kenessei András: Árpádtól Istvánig – A homály évszázada
L'Harmattan, 2024.

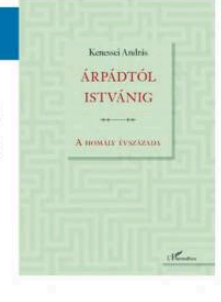

A szecesszió szenzációs szépségei

AUKCIÓ A magyar műtárgypiac legnagyobb büszkesége a Zsolnay. A pécsi porcelángyárban készült, több mint százéves csodákért világrekord-összegeket fizetnek a gyűjtők.

FOTÓK: FARBAKY TAMÁS

KUKLAI KATALIN

Még a laikusok számára is azonnal felismerhető a Zsolnay-manufaktúra minden darabja. Semmivel össze nem téveszthető, jellegzetes irizáló bevonata tette egyedivé, varázslatossá és világhírűvé a márkát, amely kategóriájában mára lekörözte valamennyi vetélytársát, és a legismertebb, legdrágább szecessziós kerámiává emelte a pécsi gyár remekeit. Most bárki megtekintheti azokat a műtárgyakat, szám szerint 67-et, amelyek november 12-én kalapács alá kerülnek a Virág Judit Galériában.

Törő István, a galéria társtulajdonosa lapunknak elmondta: a kollekció a világ minden tájáról érkezett darabokat tartalmaz, a tárgyak egy részét egyenesen San Franciscóból szállították Budapestre, kivételes biztonsági intézkedések mellett. Nem csoda, hiszen ezek a csodálatos alkotások egyenként is több millió – vagy akár tízmillió – forintot érnek. Mint emlékezetes, a tavalyi aukción két kerámiát is 28 millió forinton ütöttek le, ami világrekordot jelentett. Hogy idén megdől-e ez a csúcs, még nem tudni, mindenesetre a kiállított darabokat látva erre komoly az esély.

Törő István maga is szenvedélyes Zsolnay-gyűjtő, nagy rajongója a brandnek, de ezen az aukción természetesen ő nem vehet részt. Kedvence azért van, az aukció leginkább várt sztárja, a Váza éjszakai panorámaképpel (kikiáltási ára 7,5 millió forint), amely nemcsak szépségével fogta meg, hanem a ritkaságával is. Ugyanis ezeknek a tárgyaknak az értékét két fő tényező határozza meg: a festés minősége, illetve a példányszám. Mint megtudtuk, a Zsolnay-gyárban általában 3-5 darab készült ezekből az alkotásokból, amelyeket az éppen aktuális világkiállításon mutattak be, és onnantól kezdve a megrendelések számától függött, hogy melyikből hány példányt gyártottak. Azonban még ha ismerjük is ezt a számot, az sem feltétlenül iránymutató, ugyanis az elmúlt évtizedek viszontagságai alaposan megtépázhatták ezeknek a törékeny műalkotásoknak az állományát. Így aztán nem tudjuk pontosan, melyik típusból hány példány rejtőzhet még épségben, elrejtve, elfelejtve poros padlásokon, dohos pincékben vagy akár a nagyi vitrinében.

Gyufatartó szénhordó figurákkal

TÖRŐ ISTVÁN: Újra beigazolódott, hogy ez nem egy futó divat volt, hanem valódi értéket teremtett a Zsolnay család

Névjegytartó tál a tavasz allegóriájával, virágcsokrot tartó nő figurával

A Zsolnay ugyanis sok-sok évtizedig aludta Csipkerózsika-álmát. A márka első nagy sikerkorszaka az 1900–1912 közötti évekre datálható. Zsolnay Vilmos az 1873-as bécsi, majd az 1878-as párizsi világkiállításon tört be az európai piacra. Akkoriban, ha bárki bármilyen újdonsággal állt elő, azt csak ezeken a világkiállításokon tudta a nagyközönség elé tárni, megismertetni. Azonban a nagy áttörés csak a '90-es évek elején következett be, azzal az új találmánnyal, amelyet azóta sem sikerült senkinek a világon lemásolni, utánozni, de még csak hamisítani sem. A Zsolnay összetéveszthetetlen védjegyévé vált az irizáló színekben pompázó eozinmáz, amely parádésan illett az akkoriban megjelent és divatossá vált szecesszió műalkotásaihoz. Emellett a fagyálló kültéri kerámiát, a pirogránitot is ekkor fejlesztették ki, és ezekre óriási lett az igény, az épületek dekorációjához alig győzték gyártani az elemeket a pécsi gyárban. Egész Európában egyedülálló pozíciót sikerült elérniük ezáltal, hogy meg tudták lovagolni ezt a divathullámot. A konkurencia remegő térdekkel nézte az 1900-as párizsi világkiállításon felvonultatott kollekciót, a gyár aranyérmet nyert, és elkezdődött az első aranykor, amely az I. világháborúval ért véget. Egészen az 1980-as évekig nem volt kereslet a Zsolnayra, akkor azonban visszatért a divatba a szecesszió, és ezzel párhuzamosan elkezdték újra felfedezni és felvásárolni ezeket a kerámiákat is az élelmes gyűjtők. A növekvő kereslet pedig – a piac törvényeinek engedelmeskedve – felhajtotta az árakat.

Ez a folyamat a '90-es években folytatódott, a rendszerváltás után a privatizációnak köszönhetően hazánkban is kialakult egy vagyonos réteg, amelyik ugyancsak elkezdte gyűjteni a műtárgyakat. „Nemzeti büszkeségünk, hogy hála nekik, a külföldön lévő Zsolnayk jelentős része visszakerült Magyarországra, és jelenleg a világ 12 legnagyobb gyűjteményéből nyolc biztosan itt található" – tette hozzá Törő István. Mindeközben a Zsolnay értéke valósággal kilőtt: ma már 100 ezer dollárt (csaknem 37 millió forint) is elérhet egy-egy ritka, gyönyörű példány értéke, miközben a konkurens cégek antik kerámiái „mindössze" 10-20 ezer dollár körül mozognak. „Újra beigazolódott tehát, hogy ez nem egy futó divat volt, hanem valódi értéket teremtett a Zsolnay család, és ez most a helyére került" – jegyezte meg a társtulajdonos.

Váza éjszakai panorámaképpel – a legmagasabb kikiáltási áron, 7,5 millió forintért kerül árverésre

„Alhambra" váza

Semmivel össze nem téveszthető, jellegzetes irizáló bevonata tette egyedivé, világhírűvé a márkát

Ingyenes kiállítás

A Virág Judit Galéria aukciójának a Budapest Music Center ad otthont november 12-én, kedden, 18 órakor. Az árverésen személyesen, telefonon és interneten egyaránt lehet licitálni. A kalapács alá kerülő 67 műtárgyat november 10-ig bárki ingyenesen megtekintheti a galériában (1055 Budapest, Falk Miksa utca 30.). Páratlan lehetőség ez arra, hogy a nagyközönség egyben láthassa a Zsolnay-manufaktúra kiemelkedő kincseit. Az árverési anyag az eddigi legerősebb és legértékesebb, a gyűjtők a három korábbi aukción nem találkozhattak ennyi ritkasággal.

40 nap egy kenyai árvaházban

KÖNYVBEMUTATÓ „Senki nem választhatja meg, hova születik" – ezekkel a szavakkal kezdte Beer Miklós, a váci egyházmegye nyugalmazott püspöke a 40 nap egy kenyai árvaházban című könyv bemutatóját. A kötet egy olyan világot mutat meg, ami annyira más, mint a miénk, hogy elképzelni sem tudjuk itthon, a kényelmes karosszékünkben üldögélve. Ebbe ad bepillantást Kocsis Sándor András most megjelent könyve. „Érzékenyíteni akar a tőle megszokott szelídséggel, emberséggel, nyitottsággal. Ugyanakkor arra késztet, hogy tanuljunk ezektől a gyerekektől olyan lelki nagyságot, amit a mi civilizált jóléti társadalmunk már szinte elfelejtett" – hangzott el Beer Miklós ajánlójában. Kenya 54 milliós lakosságának a 95 százaléka mélyszegénységben él. Háború, népirtás, nyomor, nélkülözés. És mégis...

„Én ennyi boldog gyereket életemben nem láttam! Ültünk a földön, morzsoltuk a kukoricát, és azt találgattuk nevetve, hogy a szakácsnő másnap vajon mi a francot

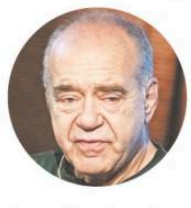

Kocsis András hamarosan visszatér, és elviszi őket Mombasába, ahol még sosem jártak

fog főzni a hatféle kajából. Tudjátok, mi volt a szombati ünnepi ebédjük? Ugali. Én egyszer ettem, förtelmes étel. Kukoricaliszt, összekeverik némi sóval és vízzel, és kézzel eszik. Imádják! És mindenki kapott még egy körmös csirkelábat... Én négyszer főztem, a palacsinta volt a sztár, de egyszer vettem öt kiló marhahúst, abból készítettem gulyást. Az az öt kiló hús egy ottani tanárnak a félhavi fizetésébe került. Elképesztő az a szegénység, mégis mindenki vidám, tiszták, nevetnek, énekelnek, táncolnak a gyerekek, örülnek az életnek" – adott ízelítőt kenyai élményeiből Kocsis András Sándor. Erről egyébként a könyvbemutató résztvevői is meggyőződhettek, ugyanis a szerző felhívta az árvaházat, és a kihangosított telefonján keresztül mindannyian hallhattuk, ahogy a csengő gyerekhangok előadtak pár gyerekdalt. A szerző hozzátette: a kicsik hatéves koruktól angolul tanulnak, és borzasztóan okosak, természettudományos tárgyakban simán levernék a magyar diákokat. Az általános ismeretanyaguk viszont nulla, semmit nem tudnak a világról, az irodalomról, történelemről, képzőművészetekről semmilyen ismerettel nem rendelkeznek, mint ahogy a hétköznapi viselkedési mintákat sem volt módjuk elsajátítani. „Velük éltem napi 24 órában, mert belülről szerettem volna látni az életüket. Más könyvek, filmek kívülről néznek befelé, de kívülről semmit nem látni. Én belülről néztem befelé, és belülről vetítettem kifelé. Adni mentem oda, de inkább kaptam. Sokkal többet kaptam" – mondta a szerző, aki hamarosan visszatér az árvákhoz, és elviszi őket Kenya második legnagyobb városába, Mombasába, ahol még sosem jártak. „Az lesz a meglepetés, hogy háromszor fognak húst enni. Mindennap." K. K.

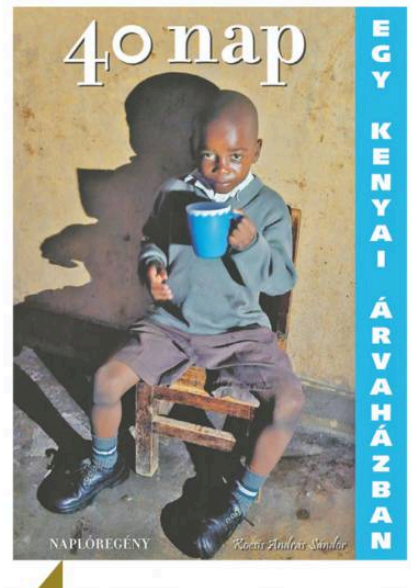

A könyv bevétele az árvaházat támogató alapítványhoz kerül

LAPSZÉL

Rajtol az Eb, ahol kialakul a vb-csapat

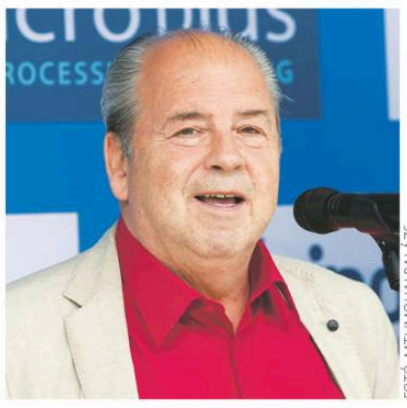

FOTÓ: MTI/MOHAI BALÁZS

Mától szombatig Kaposváron rendezik az úszók rövid pályás országos bajnokságát, ott alakul ki a csapat a decemberi, Duna Arénában esedékes világbajnokságra. Mivel a 25 méteres medencében zajló világeseményekre 50-es időkkel is lehet indulási jogot szerezni, így több olyan úszó nem képviselteti majd magát, aki biztosan rajtkőre lép a vb-n. Sós Csaba szövetségi kapitány szerint a kvalifikációs rendszerrel a nemzetközi szövetség „jó nagy katyvaszt” okozott. Jelenleg 25 versenyző rendelkezik A szintes idővel. Amúgy a hiányzók táborát erősíti Jakabos Zsuzsanna, aki húsz év után marad távol az országos bajnokságtól, a szezon végén visszavonuló Kapás Boglárkának pedig ez lesz az utolsó ilyen viadala. MTI

Bernd Storck visszatér Magyarországra?

FOTÓ: AFP/FLAVIU BUBOI

Az m4Sport információi szerint Bernd Storck, a korábbi magyar szövetségi kapitány, aki a 16 közé vezette az együttest a 2016-os Európa-bajnokságon, veheti át a Debrecen kispadját. A klub „válságmenedzsert” keres a karmesteri pálcát ideiglenesen megkapó Dombi Tibor helyére. A gárda ebben a kiírásban már két edzőt (Szrdjan Blagojevics és Máté Csaba) is menesztett. Az értesülést erősíti, hogy a német szakember egyik segítője, Czuczi Mátyás korábban már dolgozott Debrecenben, Joan Carrillo mellett. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

VEGYES

IDŐSEKNEK takarítást vállalok Budapesten. Bevásárlás, állatgondozás. 06-70/209-2945.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Bayern, Barca: brillírozás?

BAJNOKOK LIGÁJA Noha a hatszoros győztes Bayern a kétszeres bajnok Benficát fogadja, lesz még ma show: az Inter–Arsenal és a PSG–Atlético parázs parti lesz, ráadásul pályán a Barcelona is, amely legszebb napjait idézi.

NÉPSZAVA

A Bayern kilenc meccs után is veretlen a Bundesligában, hét győzelem mellett kétszer ikszelt, 32 gólt szerzett, ami meccsenkénti bámulatos 3,57 találatot jelent, és habár hasonló elánnal kezdett a BL-ben ugyancsak, a Benfica müncheni vizitjét csupán a 23. helyről várja. Vincent Kompany alakulata az első körben 9-2-vel küldte haza a Dinamo Zagrebot, aztán váratlanul 1-0-ra kikapott Birmingham (akkor még váratlan volt, ma már nem tűnik annak: a Villa várta első helyről az e heti fordulót, mindhárom korábbi mecscsét megnyerte; ma Bruges-be látogat), majd súlyos csapást szenvedett el Barcelonában, ahová a közelmúltban rendre oktatni járt. A két vereséggel roppant szerény helyen áll, miközben a kontinensen elsőként jutott el az 50 szerzett gólig (14 meccsen). Itt az ideje a javításnak! – mondják a bajorok.

„Minden meccsen dominálunk, nemcsak labdával, hanem anélkül is a presszingünkkel. Még hosszú út áll előttünk, de ha így folytatjuk, akkor minden rendben lesz” – magyarázta a gárda angol támadója, Harry Kane. A Benfica mindössze kétszer vesztett a szezonban, a bajnoki nyitányon a Famalica (0-2) otthonában, majd Lisszabonban a Feyenoord vendéglátójaként a BL 3. körében. Nem lesz könnyed kiruccanás a müncheni látogatás.

Patrice Evra, a Manchester United egykori kiváló balbekkje a minap azon poénkodott, hogy szerinte az Arsenal olyan, mint a Netflix: mindig a következő évadra kell várni... Megállapítása igaz, de nem a BL-re, mert ott nincs még várakozás sem. A londoniak még sosem hódították el a serleget (a Premier League-ben kereken 20 éve nyertek legutóbb, azóta egyaránt négyszer voltak másodikak és harmadikok), és most sem tartoznak a favoritok közé. Mindenesetre ma nagy meccs vár az eleddig két siker mellett egyszer ikszelő, gólt még nem kapó ágyúsokra: a szintén veretlen Interhez látogatnak. Bár az is igaz, hogy legutóbbi látogatásuk elég parádésra sikeredett: 2003-ban 5-1-re nyert az akkor még Arséne Wenger dirigálta egylet, a klub történetének egyik legdicsőségesebb estéjét produkálva. A mai Arsenalnak nincs az akkor duplázó Henryhoz mérhető talizmánja, kivált, hogy két legvirtuózabb játékosa, Bukayo Saka és Martin Ödegaard sérült volt nemrég, utóbbi tegnap végzett először teljes értékű munkát, ha szereplésük nem is, formájuk kérdéses. Declan Rice, a gárda 100 millió eurós középpályása viszont el sem utazott Milánóba.

FOTÓ: AFP/ALEXANDRA BEIER

Az ötvenből az egyik gólöröm: Coman a hétvégén az Union Berlin ellen szerezte a másodikat a 3-0-ra megnyert mecscsen. A háttérben lévő Kane duplázott

„Jó formában vagyunk, örömmel várjuk az Arsenalt – magyarázta tegnap a milánóiak mestere, Simone Inzaghi. – Legutóbbi nyolc meccsünkből hetet megnyertünk, egyet döntetlenre hoztunk. A Venezia 1-0-s legyőzése után megdicsértem a csapatot, az egyetlen hibánk az volt, hogy nem tudtuk korábban lezárni a mérkőzést. Az Arsenal Európa egyik legerősebb csapata, de ez nem riaszt minket.”

A PSG és az Atlético sem nyerte még el a trófeát, ma egymással randevúznak.

> Hansi Flick érkezése óta mintha kicserélték volna a Barcelonát, a német edző a kontinens egyik legattraktívabb csapatává tette a katalánokat.

„Ismét Diego Simeone ellen meccselek. Már játszottunk egymás ellen játékosként, aztán menedzserként is. Nagyszerű edző, hosszú ideje van az Atléticónál, ilyen sokáig kitartani: hihetetlen! Tudjuk, nehéz összecsapás lesz, egységesek csapatként, tehetségesek egyénileg. Magas színvonalú mérkőzésre számítunk, és arra összpontosítunk, hogy nyerjünk. A szurkolóink segítségével ez sikerülhet” – osztotta meg a várakozásait Luis Enrique, a franciák spanyol trénere.

Hansi Flick érkezése óta mintha kicserélték volna a Barcelonát. A katalánok a kontinens egyik legattraktívabb csapatává váltak, még Fabio Capello, az olaszok edzőfejedelme is a német szakember munkáját méltatja.

„Amit most a Barca csinál, az győzelem a futball számára: bizonyítja, hogy nem a pénz a siker elsődleges kulcsa. Csodálatos látni, ahogy a Barcelona visszatér a labdarúgás legszűkebb elitjébe, és teszi ezt saját nevelésű tinikkel. Lenyűgöző, ahogy rávette őket az állandó presszingre, a precíziós lestaktikára, és ahogyan legyőzték a Bayernt meg a Realt, azt jelzi: a Barcelona megnyerheti a Bajnokok Ligáját. Jelenleg övék a legjobb játék a kontinensen” – nyilatkozta Capello. Szavainak további hitelt a Barca ma Belgrádban adhat.

Tegnap esti lapzártánkig két meccs fejeződött be, az előző idény spanyol meglepetéscsapata, a Girona megjárta Eindhovenben...

Bajnokok Ligája, 4. forduló

Kedd
PSV–Girona 4-0
Slovan Bratislava–Dinamo Zagreb 1-4
Real Madrid–AC Milan (18.45, Tv: Sport1)
Liverpool–Bayer Leverkusen
Dortmund–Sturm Graz
Sporting–Manchester City
Lille–Juventus
Celtic–Leipzig
Bologna–AS Monaco
Szerda
Club Brugge–Aston Villa
Sahtar Donyeck–Young Boys (18.45, Tv: Sport2)
Bayern München–Benfica (21, Tv: Sport1)
Crvena zvezda–Barcelona
PSG–Atlético Madrid (21, Tv: Sport2)
Feyenoord–Salzburg 21
Inter–Arsenal 21
Sparta Praha–Brest 21
VfB Stuttgart–Atalanta 21

Két újoncot hívott be Rossi

KERETHIRDETÉS Újoncként Gruber Zsombort, a bajnoki címvédő Ferencváros támadóját, valamint Szabó Leventét, a német másodosztályú Braunschweig csatárát is meghívta Marco Rossi, a magyar labdarúgó-válogatott szövetségi kapitánya a novemberi Nemzetek Ligája-mérkőzésekre készülő 24 fős keretébe. A gárda 16-án Hollandiában vizitál, három nappal később a németeket fogadja.

„Szabót a megsérült és október 20. óta nem futballozó Gazdag Dániel helyére hívtuk be, és Ádám Martin pótlására is találnunk kellett valakit, hiszen nincs csúcsformában. Korábban is azt a gyakorlatot követtük, hogy meghívtunk olyan játékosokat, akiket szerettünk volna látni, együtt edzeni a többiekkel, és előfordult, hogy ez alapján őket később már nem hívtuk be” – magyarázta Rossi.

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Az olasz kapitány nem tagadta, nem mi vagyunk az esélyesek

A szakember rögzítette, novemberben két olyan ellenfél vár a magyarokra, amely ellen nehéz játszani, és ha a papírformát veszi alapul, akkor szinte borítékolni lehet az eredményt.

„Nem mi vagyunk az esélyesek, főleg, hogy a hollandokkal Amszterdamban találkozunk. Ugyanakkor egy dolog a papírforma és a másik, hogy mi történik a pályán. Nekünk jó teljesítményt kell nyújtanunk, és elsődlegesen taktikai szempontból kell jól felkészülnünk. Próbáljuk majd a lehető legtöbb párharcot megnyerni, így bármi megtörténhet” – vélekedett a kapitány.

A szövetségi kapitány elárulta, a Wolfsburgban játszó 18 éves Dárdai Bencével minél előbb szeretne találkozni és egyeztetni, mert „óriási potenciál van benne”, és ha nyitott rá, akkor a szakvezető szeretné megnyerni őt a válogatottnak. NÉPSZAVA

A 24 fős keret

Kapusok: Dibusz Dénes (FTC), Szappanos Péter (Al Fateh), Tóth Balázs (Blackburn Rovers). **Védők:** Balogh Botond (Parma), Botka Endre (FTC), Dárdai Márton (Hertha), Fiola Attila (Újpest), Orbán Willi (RB Leipzig), Szűcs Kornél (Plymouth Argyle FC). **Középpályások:** Bolla Bendegúz (Rapid Wien), Gera Dániel (DVTK), Kata Mihály (MTK), Kerkez Milos (Bournemouth), Nagy Ádám (Spezia), Nagy Zsolt (Felcsút), Nego Loic (Le Havre), Nikitscher Tamás (KTE), Schäfer András (Union Berlin). **Támadók:** Csoboth Kevin (St. Gallen), Gruber Zsombor (FTC), Sallai Roland (Galatasaray), Szabó Levente (Braunschweig), Szoboszlai Dominik (Liverpool), Varga Barnabás (FTC).

Halász ütős sikere

Halász Jázmin Európa-bajnoki címet szerzett az egyik legkeményebb harcművészeti stílusként számon tartott kyokushin karate súlycsoport nélküli kontinensviadalán a lengyelországi Katowicében. A Kőbányai IKO SE versenyzője 18 éves, ilyen fiatalon előtte még senki nem hódította el a címet. Egyébként őt választották az Eb legtechnikásabb versenyzőjének. MTI

Máskor lesz az ob

Előre hozták idén decemberre (20–22.) az eredetileg tavaszra tervezett országos vívóbajnokságot, mivel az április végére kiírt felnőtt ob időpontjára került a tallinni U23-as Eb. NÉPSZAVA

Telt házat várnak

Akár 2-5 ezer férőhelyes csarnokot is megtöltenek majd a nézők az első hazai, jövő év elejére tervezett puszta kezes ökölvívó-rendezvényen – vélekedik a sportág meghonosítója, a korábbi bokszpromóterként ismert Rácz Félix. A mérkőzésekre nem négyszög, hanem kör alakú, nyolcoszlopos ringben kerül majd sor. Az első eseményre 17-en jelentkeztek, de csak ketten küzdenek majd. NÉPSZAVA

„Másoktól érdemes tanulni”

INTERJÚ Schneller Domonkossal a magyar kerékpársport jelenéről és jövőjéről beszélgettünk.

KOROM MILÁN

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Schneller Domonkos reméli, a sportág egyre ütemesebb fejlődésnek indul az irányítása alatt

Május végén választották meg a Magyar Kerékpáros Szövetség (MKSZ) élére. Az elmúlt időszakban mit sikerült megvalósítani a terveiből?

Néhány héttel a megválasztásom után tartottunk egy kétnapos kihelyezett elnökségi ülést Debrecenben, ahol a stratégiáról beszéltünk: hol vagyunk, hová szeretnénk eljutni. A 15 éven aluli korosztályra fókuszálva szeretnénk elérni, hogy egy országos bajnokságon ne 15-20, hanem 80 gyerek álljon rajthoz. Gyakorlatilag több profi, félprofi csapat van – ott az Epronex, a Team United Shipping, az MBH Colpack, a Lotus és a Karcag Cycling –, mint amennyi magyar fiatalt versenyeztetni lehetne. Az utánpótlás fejlesztése ezért is fontos. A cél, hogy négy év múlva a 18-19 éves korosztályból ne három-négy, hanem 15-20 versenyző közül tudják majd a profi csapatok kiválasztani a legjobbakat.

Hogyan lehet ezt megvalósítani?

Három dolognak kell kéz a kézben járnia, és nálunk mindhárom hiányzik. Szeretnénk elérni: minden vármegyeszékhelyen legyen egyesület, rendelkezésre álljon klubház, ahol van 8-10 alapszintű mountain bike, van öltöző, szervizelési lehetőség. Ha létre tudna jönni 10 komoly műhely, egynél több edzővel, 30 körüli gyerekszámmal, akkor az első lépést megtettük. Szükség van megfelelő létszámú edzőre, aki legalább az utánpótlás szintjéhez felkészült. Nagy a lemaradás országúti kerékpárban, a Tour de Hongrie-t nem számolva mindösszesen 11 nemzetközi versenynapot tudunk biztosítani. El kellene érni, hogy a sportág belépési korlátjait csökkentsük; jelenleg egy U15-ös gyerek versenyzésre alkalmas bringája 400-500 ezer forintnál kezdődik, ez a legtöbb család számára megugorhatatlan. És akkor még ott vannak a táplálékkiegészítők, a kopó alkatrészek, ruhák, sisakok, miegymás. Aztán ha a gyerek sikeres, 17 évesen már milliós kerékpárokkal van csak esélye a további jó szereplésre.

Két éve elkészült a Kőbányai Bring-Aréna. Milyen hasonló léptékű beruházásokra lenne még szükség?

Ekkora projektnek akkor van értelme, ha az nagy világversenyhez kapcsolódik. Persze jó lenne, ha lenne még két velodrom, de láthatólag nem állnak rendelkezésre tízmilliárd forintok. A debrecenihez hasonló VeloParkokban gondolkodom, amilyenekből szeretném, ha még tíz létre tudna jönni az elkövetkező években. Akár könnyűszerkezetes épülettel, minimális infrastruktúrával.

Ehhez, gyanítom, a városvezetők nyitottságára is szükség volna.

A Tour de Hongrie kapcsán látjuk, vannak olyan polgármesterek, akik támogatják a kerékpársortot, de az adott városban még sincs egyesület. Velük is szeretnénk leülni, mint ahogyan a már meglévő akadémiákkal. Esetükben olyan kiegészítő, ám fontos szolgáltatások is megvalósulnának, mint a masszázs, a gyerekek dolgozhatnának dietetikussal, az erőnléti és tornatermi edzéseket csinálhatnák együtt.

> „A nemzetközi szövetség zürichi kongresszusán megismerkedtem a szlovén elnökkel, ki fogok látogatni hozzá. Ők sokat járnak Belgiumba, Hollandiába, ez a fejlődésük záloga.”

A futballban az utánpótlásképzés egyik legfőbb problémája, hogy nincs elég képzett edző. Mi a helyzet a kerékpársportban?

A nemzetközi szövetség (UCI) zürichi kongresszusán megismerkedtem a szlovén szövetség elnökével, ki fogok hozzá látogatni. Ők a versenynapok miatt sokat járnak Belgiumba, Hollandiába, ez a fejlődésük záloga. Nem szégyen másoktól tanulni, szeretnénk olyan kézikönyvet kiadni edzőknek, hogy egy 13 éves gyerek számára milyen edzést kell tartani. A hollandoknak van egy ilyen tankönyvük. Ha ennek a jogait meg lehetne venni, lefordítani, akár testnevelő tanárok dolgozhatnának a srácokkal. A közép- és felsőfokú képzés már hab lenne a tortán.

Rendszerszintű hiányosságok vannak, ugyanakkor a hazai kerékpársport elsősorban Valter Attilának és Vas Kata Blankának köszönhetően olyan eredményeket produkált, amelyek korábban egyáltalán nem voltak jellemzők. Az új olimpiai ciklusban bővülhetnek a sportág forrásai?

A két olimpiai negyedik hely nem a hazai kerékpározás jelenét tükrözi, a párizsi eredménysor messze túlmutat azon. Azt próbáltam felvázolni Schmidt Ádám sportért felelős államtitkárnak, mi kell ahhoz, hogy ez a két eredmény rendszerszinten benne legyen a sportágunkban. Nagyon jó versenyzőink vannak, s nem csak az említettek. Abban bízom, hogy a 2028-as olimpián több kvótánk lesz. Nagy tétben mernék arra fogadni, hogy BMX-ben lesz kvóta, és bízom benne, hogy pályakerékpárban is. Örömteli lenne, ha bővülne a sportág állami támogatottsága, és szponzorokat is sikerülne megnyernünk.

> „A két olimpiai negyedik hely nem a hazai kerékpározás jelenét tükrözi, a párizsi eredménysor messze túlmutat azon. Abban bízom, hogy a 2028-as olimpián több kvótánk lesz.”

A közelmúltban hirdetést adtak fel, hogy szponzorokat keresnek. Találtak?

Felső vezetői szinten hamarosan megkeressük a Molt, Hernádi Zsolttal szeretnénk megismertetni a sportágunk céljait. A sajtó felkapta, hogy a szlovén Tadej Pogacar mezén a világbajnokságon ott volt a cég logója. Nem gondolom, hogy a Mol csak a sportág külföldi verzióját kedvelné, elvégre korábban a Bubi közlekedési rendszer mögé is beállt. És további megbeszéléseink is lesznek, a cégek láthatólag észlelték a sportág szintlépését, a Forbes legfrissebb listáján Valter Attila a 10. legértékesebb magyar sportoló.

A jelenlegi tervek szerint 2025. március 31-ig készül el az új KRESZ tervezete. Mik a javaslataik?

Számunkra az 1,5 méteres előzési oldaltávolság a legfontosabb. A másik, amit javasoltunk, hogy vezessék be a sportkerékpáros fogalmát. Ők bizonyos helyeken, ahol 90 km/óránál kisebb a megengedett a sebesség, olyan útszakaszokat használhatnának, amit más kerékpárosok nem. A javaslatunk szerint a sportkerékpárosnak legyen MKSZ-licence sportorvosi vizsgálattal, rendelkezzen jogosítvánnyal vagy KRESZ-vizsgával, és viseljen sisakot.

Hogyan értékeli, hogy a magyar rendőrség rendre megbünteti azokat, akik például a Balatonnál a megfelelő útburkolat hiányában a közúton edzenek?

Nem gondolnám, hogy az őszi hétköznapokon a Balaton körül tekerő kerékpárosok társadalmi veszélyessége eléri az a szintet, hogy büntessék őket. Erről is érdemes beszélni, addig is, amíg nem lép életbe az új KRESZ.

Az MKSZ-nek van lobbiereje azzal kapcsolatban, hogy kerékpáros-desztinációkban meg tudjanak újulni az útburkolatok?

Egyeztetést kezdeményezek a Magyar Közút vezetésével és polgármesterekkel, hogy áttekintsük a helyzetet. Nem kell az útalapot bolygatni, zenélő aszfaltra sincs szükség. Sok helyen a kopóréteg cseréjével biztosítani lehetne a megfelelő állapotot.

Megkezdődik a menetelés

KÉZILABDA Ma kezdődik és májusban zárul a 2026-os férfi Európa-bajnokság selejtezősorozata. Az első fordulóban a magyar együttes (amely először lép pályára a párizsi olimpia óta, ahol tizedikként végzett) a szlovákokat fogadja. A győri Audi Arénában 19 órakor kezdődő mérkőzésen, valamint vasárnap 15 órától a finnekkel szemben Vantaaban biztosan nem lép pályára az olimpikonok közül Mikler Roland, Lékai Máté és Ilic Zoran, akik ezúttal nem tagjai a keretnek.

Mindhárom csoportellenféllel szemben pozitív a mérleg.

A jobbátlövő Ilic előbb kisebb sérülése, majd nem megfelelő vérképe miatt csak vasárnap játszotta első tétmérkőzését a mostani idényben a német élvonalbeli HSV Hamburgban. A 20 fős keretben két újonc van: Nagy Benedek a német másodosztályú Balingen-Weilstetten kapusa, míg Lukács Péter a norvég bajnokságban listavezető Elverum irányítója.

Mindhárom csoportellenféllel szemben pozitív az örökmérleg: Szlovákiát öt vereség és négy döntetlen mellett 26-szor, Finnországot két vereség mellett hatszor, Montenegrót pedig kétszer legyőzte a válogatott.

A finnek kontinensviadalra még soha nem jutottak ki, világbajnokságon is csak egyszer, 1958-ban szerepeltek. A közelmúltban az volt a legnagyobb fegyvertény részükről, hogy tavaly márciusban három góllal legyőzték a szlovákokat (szintén Eb-selejtezőn).

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

Párizsban 10. lett a magyar csapat, amely azóta nem vívott meccset

A szerdai és a vasárnapi meccsek után március közepén folytatódik a sorozat, amikor Chema Rodríguez szövetségi kapitány együttese kétszer játszik Montenegróval, majd május első felében előbb Szlovákiában szerepel, végül pedig a finneket fogadja.

A csoportok első és második helyezettjei, valamint a négy legjobb harmadik biztosítja helyét a 2026 januárjában esedékes Eb-n. A három rendező ország, Dánia, Norvégia és Svédország, valamint a címvédő Franciaország már biztos résztvevő.

Ez lesz a 17. férfi Eb, a magyarok eddig 14-szer voltak ott a mezőnyben, eddigi legjobb szereplésük az idei ötödik hely volt, a legrosszabb a 2022-es 15. hely, amikor a csapat hazai pályán, a budapesti MVM Dome-ban nem jutott tovább a csoportkörből.

MTI-NÉPSZAVA

Hamis luxusórákkal buktak le Ferihegyen

Egy Hollandiából érkezett küldeményben 1718 hamis Rolex karórát találtak a NAV munkatársai a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren. A lefoglalt áru értéke 778 millió forint. MTI

A süket szúnyogok nem párzanak

Egy friss kutatásból kiderült, hogy egy fehérje kiiktatásával a hímek minden érdeklődésüket elveszítik a nőstények iránt. Az egyiptomi csípőszúnyogok esetében ugyanis a hallás a párzás alapvető feltétele. A felfedezés segíthet a szúnyogok által terjesztett betegségek, például a dengue-láz, a sárgaláz és a Zika megfékezésében. A csípőszúnyogok évente körülbelül 400 millió embert fertőznek meg. BBC

Utcát neveztek el a bükki füvesemberről

Bükkszentkereszt önkormányzata úgy döntött, hogy a gyógynövénykerthez vezető utcát a legendás bükki füvesember, Szabó György nevére kereszteli át. A kert címe immár hivatalosan is „Szabó György utca 5." lett. NÉPSZAVA

Ezer nap kevesebb cukorral

EGÉSZSÉG Egy új kutatás szerint jelentősen csökkenthető a középkorúak kitettsége a cukorbetegségnek és a magas vérnyomásnak, ha már a magzati időben és életük első két évében kevesebb cukrot kapnak.

VARGA PÉTER

Amerikai és kanadai kutatóknak a Science-ben megjelent tanulmánya szerint ha az emberek életük első ezer napjában – a fogantatás napjától kezdve, valamint életük első két évében – megfelelően kevés cukrot kapnak, akkor a diabétesz és a magas vérnyomás kialakulásának veszélye nagymértékben csökkenthető. A méhben töltött idő önmagában egyharmadával csökkenti ezek megjelenésének kockázatát. A tudósok az Egyesült Királyság Biobankjának adatait használták: 38 ezer olyan középkorú emberét, akik a háború utáni jegyrendszer idején (1942) fogantak és születtek, és 22 ezer olyanét, akik nem sokkal ennek megszüntetése (1953) után. Kiderült, hogy a cukorfogyasztás akkori kényszerű visszafogása – egyébként épp a mai étrendi ajánlásoknak (40 gramm naponta) megfelelően – 35 százalékkal csökkenti a 2. típusú cukorbetegség és 22 százalékkal a magas vérnyomás kockázatát a középkorúak (Angliában és Amerikában ezt 45–65 év közé teszik) körében. Emellett az alacsonyabb cukorbevitel e betegségek megjelenését – ha meg is jelenik – 2-4 évvel kitolhatja. A korlátozások feloldása után a fogyasztás 80 grammra nőtt.

Ami a kutatások szempontjából fontos volt, hogy ez más élelmiszerek esetében nem történt meg, így a hirtelen megnőtt cukorfogyasztás idején fogantak és születettek megbetegedési adatai releváns módon vethetők össze a korábban születettekével. Az NHS, a brit nemzeti egészségügyi szolgálat szerint a napi ajánlott cukorfogyasztás 30 gramm – 16 teáskanálnyi –, ez a szükséges napi kalóriabevitel öt százaléka: ezt ételek, italok, természetes méz, édesítetlen gyümölcs- és zöldségitalok tartalmazhatják.

A négy éven aluliak számára jelenleg nem létezik ilyen ajánlás, de azt tanácsolják, hogy ők is kerüljék az édesített italokat és a hozzáadott cukrot tartalmazó élelmiszereket.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A csökkentést nehezíti, hogy a csecsemők és kisgyermekek számára készült élelmiszerekhez is adnak cukrot

„Mindannyian szeretnénk egészségesebbek lenni, a hozzáadott cukor csökkentése lehet az első lépés. Azonban ez távolról sem könnyű, mivel mindenhez adnak cukrot, még a csecsemők és kisgyermekek számára készült élelmiszerekhez is, miközben a tévéreklámok cukros nassolnivalókkal bombázzák őket" – mondta a Guardiannak Tadeja Gračner, a Dél-kaliforniai Egyetem kutatója, a tanulmány egyik szerzője. „Miközben a szülőket és gondozókat egyre táplálkozástudatosabbá tesszük, a gyártókat is elszámoltathatóvá kell tenni, hogy egészségesebbé alakítsák át a bébiknek készített termékeik összetételét. Szabályozni kell a hirdetési piacot és az árakat is" – tette hozzá Gračner.

Ingyenes szűrés és tanácsadás

November 9-én 9 és 15 óra között várja a Cukorbeteg Egyesületek Országos Szövetsége a diabéteszben érintetteket, családtagokat és érdeklődőket a közelgő világnap alkalmából. A Néprajzi Múzeumban ezúttal is ingyenes szűrésekkel, szakértő tanácsadókkal, szórakoztató és informatív programokkal készülnek a szervezők, a kapcsolódó előadásokból pedig az is kiderül, hogyan segít a pontos vércukor-ellenőrzés a jobb egészség elérésében, és milyen új technológiák támogatják a diabétesszel élőket állapotuk szinten tartásában.

Mentőcsomagot kér Valencia a kormánytól

ÁRVÍZ A 31 milliárd eurót is elérhetik a károk a múlt heti spanyol árvíz után, bár a veszteség mértékének pontos megállapítása most még lehetetlen. Valencia régió 31,4 milliárd eurós (12,5 ezer milliárd forint) mentőcsomagot kér Spanyolország központi kormányától, hogy segítse az újjáépítést a múlt heti áradások után, amelyek házakat pusztítottak el. A csomag tartalmazza a lakóházak újjáépítéséhez nyújtott segélyt és járművek vásárlására fordítható támogatást. A valenciai tartományi kormány elnöke 250 millió eurós (100 milliárd forint) segélyt jelentett be a katasztrófa áldozatainak, köztük „személyenként legalább 6000 eurós közvetlen, gyors és bürokráciamentes segélyt".

Valencia továbbra is az áradások utóhatásaival küzd, és még mindig több száz embert tartanak nyilván eltűntként. A regionális kormány november 1-je óta nem frissítette a halálos áldozatok számát. A legutóbbi, a nemzeti kormány által közölt adat 217 volt.

FOTÓ: AFP/ALEX JUAREZ

Az első becslések szerint százezer autót ért kár az áradások során

A spanyol csendőrség nyomozást indított, hogy kiderítse, kik a felelősök a valenciai katasztrófa helyszínére látogató királyi pár, a miniszterelnök és a tartományi elnök elleni agresszióért – közölte a Fernando Grande-Marlaska belügyminiszter a spanyol közszolgálati televíziónak adott interjúban. Mint mondta, vélhetően a tömegbe vegyült szélsőségesek szervezett kisebbségi csoportja zavarta meg szándékosan az eseményt, amelyet el kell különíteni a helyiek elkeseredésének kinyilvánításától. Mint megírtuk: a delegációt vasárnap dühös tömeg fogadta Paiporta településen, és megdobálták őket műanyag palackokkal, sárral. Amiatt tiltakoztak, hogy napok óta hiába várják a szükséges segítséget. Az El País című napilap úgy értesült, hogy a hatóságok már többeket azonosítottak, de őrizetbe eddig nem vettek senkit.

Javier Marcos, a hadsereg vészhelyzeti különítményének vezetője ezzel kapcsolatban azt mondta: megértik a lakosság fájdalmát, de a pusztítás mértéke miatt korlátozott a mozgási lehetőségük. „Megteszünk mindent, amit tudunk, dupla műszakban dolgozunk" – tette hozzá, türelmet kérve mindenkitől.

NÉPSZAVA

Elindították az első fa műholdat

FOTÓ: AFP/KOTA KAWASAKI/YOMIURI

A LignoSat egy 10 centiméteres szatellit

ŰRKUTATÁS Felbocsátották kedden a világűrbe az első magnóliafából készült műholdat, amelyet japán kutatók építettek. A LignoSat, egy 10 centiméteres szatellit egy SpaceX rakéta fedélzetén jut el a Nemzetközi Űrállomásra, majd egy 400 kilométeres Föld körüli pályára bocsátják. A tervek szerint a műhold hat hónapig marad a pályáján. Elektronikus alkatrészei azt mérik majd, hogy a fa mennyire bírja az extrém űrkörnyezetet.

A fa tartósabb lehet az űrben, mint a Földön, mivel ott nincs víz vagy oxigén, ami miatt elrothadhatna vagy meggyulladhatna. Használata segíthet az űrszemét problémájának kezelésében is, könnyebben éghet el ugyanis a Föld légkörében, mint a hagyományos fém műholdak. NÉPSZAVA

Boldog névnapot, Lénárd!

A Lénárd germán eredetű férfinév, a Leonárd régi magyar változata. Jelentése: erős, mint az oroszlán.

KENÓ November 5.

7	9	19	23	33	37	38	41	42	43
45	48	49	51	54	58	64	68	78	79

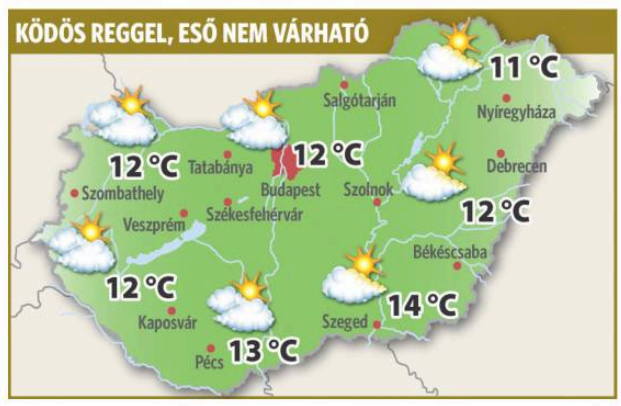

Az ékírás eredete

RÉGÉSZET Az ékírás Mezopotámiában alakult ki i. e. 3100 körül. Egy tegnap megjelent tanulmány szerint a henger alakú pecsétnyomókon szereplő ábrázolások lehettek a legkorábbi írás, az ékírás előképei, ilyenek már i. e. 4400 óta léteznek. A pecséteket üzleti ügyek, levelek igazolására használták. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015

Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER

Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 7., csütörtök 152. évfolyam, 259. szám Ára: 540 forint

Trump lehengerlő győzelme

VISSZATÉRÉS 2016 után másodszor is Donald Trump lesz az Egyesült Államok elnöke. Orbán Viktor ugyan örül, de a magyar gazdaság sokat veszíthet– mondta lapunknak a szakértő.

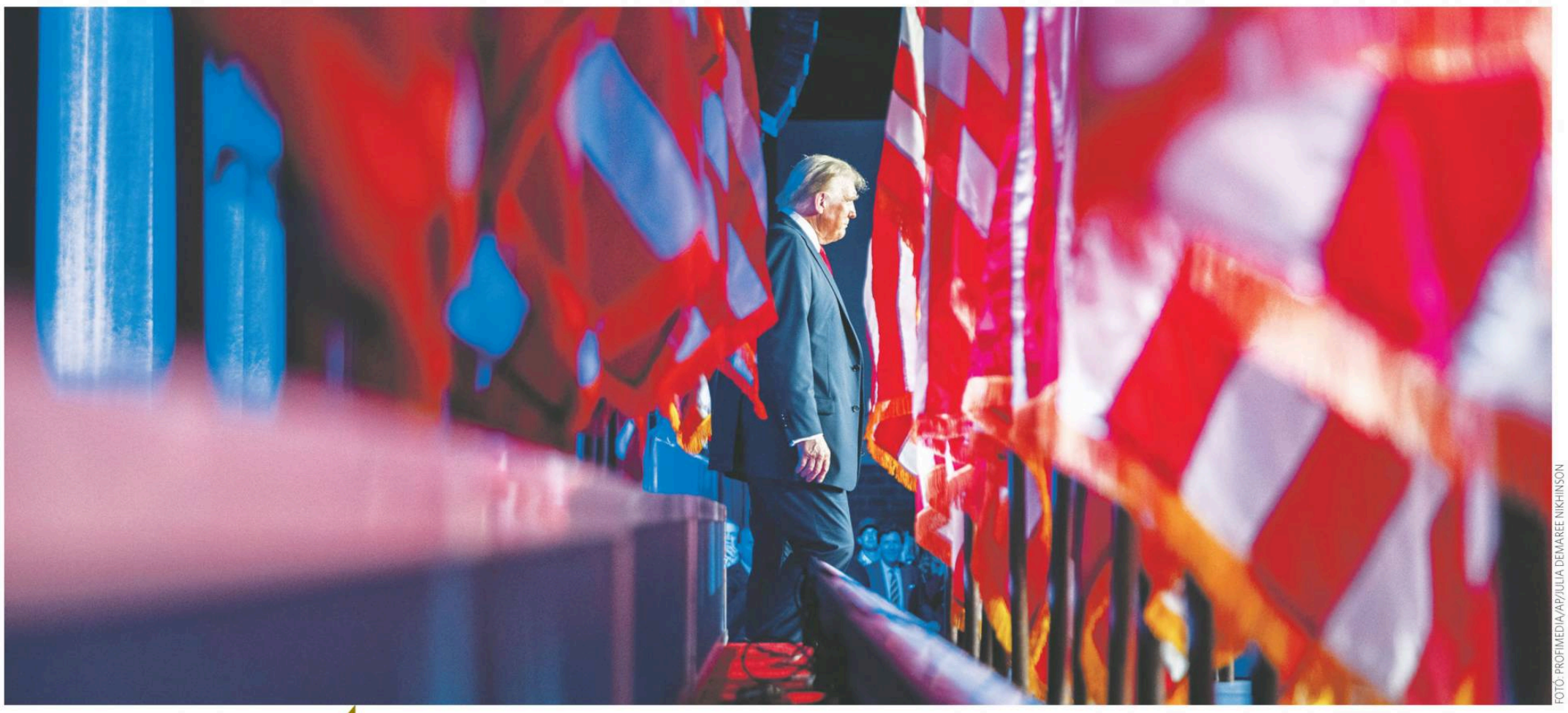

FOTÓ: PROFIMEDIA/AP/JULIA DEMAREE NIKHINSON

MOSOLYGÓ MIKLÓS

„Igazi aranykort” ígért Amerikának győzelmi beszédében Donald Trump republikánus elnökjelölt, miután egyértelművé vált, hogy megszerzi a győzelemhez szükséges 270 elektori szavazatot, s ezzel 2016 után másodszor is beköltözhet a Fehér Házba. A republikánusok lehengerlő győzelmét mutatja, hogy megszerezték a szenátusi többséget is. A szavazatok számlálása még tart, a képviselőházi többség sorsa tegnapi lapzártánkig még nem dőlt el. A vesztes demokrata elnökjelölt, Kamala Harris hivatalban lévő alelnök telefonon már gratulált Donald Trumpnak, ezzel elismerve vereségét.

A volt elnök nagyot nyert, nemcsak az elektori voksokat tekintve, de a leadott szavazatok számában is is legyőzte Kamala Harrist

A Népszavának nyilatkozó Csizmazia Gábor Amerika-szakértő, a John Lukacs Intézet munkatársa szerint Harris vereségét egyebek közt az okozta, hogy elutasítva az abortuszjogok korlátozásának bármilyen lehetőségét, elidegenítette magától a katolikus szavazókat.

Trump győzelme aligha lesz pozitív hatással a magyar gazdaságra, ellenkezőleg: nagy valószínűséggel negatív hatással jár majd – fogalmazott lapunknak Győri Lóránt geopolitikai elemző. A diplomáciai elszigeteltség ugyan csökkenni fog, ám – mint emlékeztetett – a magyar gazdaság nagymértékben épít a német és most már a kínai autóiparra. Trump elnökségével viszont az eddiginél is komolyabb vámháború indulhat az EU-val szemben (amivel a hazai autóipar is nagy pofont kaphat), ha pedig erőteljesebben lép fel Kínával szemben is, akkor ellehetetlenül az Orbán-kormány „gazdasági semlegességnek” hívott irányvonala. Győri Lóránt szerint most már jól láthatók a fideszes kormányzati retorika korlátai. A hazai deviza további gyengülése, a 412 forint fölé kúszó euróárfolyam jól jelzi, mit gondol a piac Donald Trump győzelméről és annak várható hatásairól.

> A forint árfolyama is jól jelezte, mit gondol a piac az elnökválaszt eredményének várható hatásairól.

REFLEKTOR A 2. ÉS 3. OLDALON

Tiltakozási hullám indulhat Újvidékről

SZIKRA Több tízezres békés tüntetés zajlott le kedd este Újvidéken. A tiltakozók az újvidéki vasútállomás felújítása után bekövetkezett, 14 halálos áldozatot követelő tragédia felelőseinek megnevezését és Milos Vucevic miniszterelnök távozását követelték. A városháza ellen a kompromittálásukra szervezett erőszakos támadást elítélve a tüntetők jelezték, hogy a hétvégén Belgrádba vonulnak.

CIKKÜNK A 7. OLDALON

FOTÓ: AFP/FILIP STEVANOVIC

Az újvidéki tragédia nyomán kezdődött tiltakozás várhatóan példátlan tüntetéshullámmá fejlődik

Papok, lelkészek kontroll nélkül

SZABÁLY Nem szerencsés, hogy az egyházak vagy a politikai hatalom mindig talál valamilyen kiskaput az egyházi személyek ellenőrzése, felelősségre vonása esetében – mondta lapunknak Perintfalvi Rita teológus. Arra reagált, hogy noha az állami után az egyházi fenntartású gyermekvédelmi intézményekben dolgozók kifogástalan életvitelének ellenőrzése is megkezdődött, a pedofília kiszűrésére alkotott jogszabályban csak a nevelők és más szakemberek szerepelnek, az egyházi személyként foglalkoztatott papok, lelkészek nem. Perintfalvi emlékeztetett: tavasszal azt is sokan kritizálták, hogy a gyónási titokra hivatkozva a pedofil-bűncselekmények titokban maradhatnak, most pedig kiderült: a gyerekekkel kapcsolatban álló papok kimaradnak a pedofíliát kiszűrni hivatott ellenőrzésből. – A hívek között sokan vannak, akik csalódtak az egyházakban, és vannak, akik már templomba sem járnak – mondta.

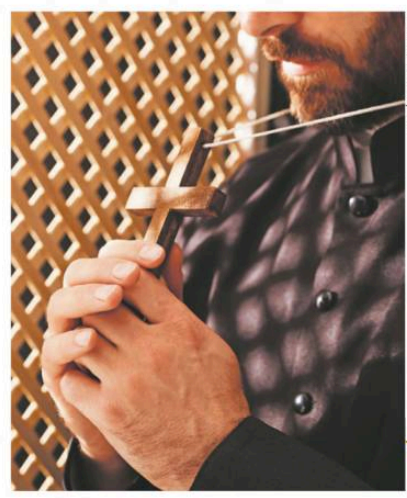

FOTÓ: NEW AFRICA

A gyónási titok a pedofil-bűncselekményeket is védi

CIKKÜNK AZ 5. OLDALON

Zelenszkij is Budapestre jön

CSÚCS Várhatóan Volodimir Zelenszkij ukrán elnök is részt vesz az Európai Politikai Közösség mai budapesti csúcstalálkozóján, ahol mintegy 40 európai ország vezetőjét látja vendégül Orbán Viktor. Az ukrán elnök szerda este jelezte részvételét, országa lerohanása óta először jön Budapestre.

Zelenszkij vélhetően marad az EU állam- és kormányfőinek pénteki informális ülésére is, ahol nyilatkozatot fogadnak el az európai versenyképességről, de fontos téma lesz Kijev további finanszírozása is. Az eseményt nyilvánvalóan beárnyékolja az amerikai elnökválasztás eredménye. Bár az európaiak nagy része nem örül Donald Trump győzelmének, brüsszeli diplomaták szerint az EU-ban nincs pánikhangulat, a tagállamok felkészültek.

> Az EU-ban nincs pánikhangulat Donald Trump győzelme miatt.

BŐVEBBEN A 4. OLDALON

AJÁNLÓ

Budapesti fürdőüzletek

A Tisza Párt fővárosi képviselői szerint áron alul adták el a Gellért fürdő bizonyos részeit a Gellért Szállodát megvásárló cégnek. De nem ez a fürdőket érintő legkomolyabb ügy. **5. oldal**

Nem bíznak a cégek a kormányban

Történelmi mélypontja közelébe, mínusz 13 pontra zuhan a K&H Bank nagyvállalati indexe. A cégvezetők rendkívül borúsan látják a magyar gazdaság következő 12 hónapját. **6. oldal**

Házmesterek és a holokauszt

A budapesti zsidóüldözések rapszodikus időszakába nyújt betekintést az átlagemberek nézőpontjából a Házmesterek a vészkorszakban című, most megjelent könyv. **11. oldal**

Nagy visszatérés a Fehér Házba

LEHENGERLŐ GYŐZELEM Eldőlt: 2016 után újra a republikánus Donald Trump lesz az Egyesült Államok elnöke. A szenátusban is többsége lesz a republikánusoknak. Kamala Harris gratulált Trump győzelméhez.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

„Példátlan és erőteljes felhatalmazást kaptunk Amerikától – kiáltotta ki győzelmét Donald Trump republikánus elnökjelölt szerda éjjel, miután a konzervatív Fox News hírcsatorna már a győzelemhez minimálisan szükséges 270 elektori mandátum elérése előtt a 2024-es választás győztesének nyilvánította az USA 45. és hamarosan 47. elnökét. A floridai Palm Beach megyei konferencia-központjában összegyűlt hívei előtt az ország helyzetéről a kampányban felfestett fenyegető kép helyett már nagy jövőt ígért az amerikai nemzetnek.

„Polgárok, harcolni fogok értetek, a családotokért, a jövőtökért. Minden egyes nap az utolsó leheletemig harcolni fogok értetek. Nem nyugszom addig, amíg egy olyan erős, biztonságos és gyarapodó Amerikát nem hozok el nektek, amilyet a gyermekeitek és ti is megérdemeltek. Ez tényleg Amerika igazi aranykora lesz” – fogalmazott az események hatása alatt meglehetős nyájassággal a hangjában Trump.

Trump nem feledkezett meg legfontosabb egyéni szponzoráról, Elon Muskról sem, aki az America Super PAC nevű politikai akciócsoporton keresztül mintegy 120 millió dollárral támogatta a republikánus elnökjelölt kampányát. A Muskhoz címzett, percekig tartó dicshimnuszban azt is megígérte, hogy hivatalba lépése után egy kormányzati hatékonyságot elősegítő bizottság vezetésével is megbízza a világ leggazdagabb emberét. A színpadon Trump mellett feltűnt J. D. Vance alelnökjelölt is, akit jó választásnak nevezett, dacára annak, hogy kezdetben sokan megkérdőjelezték döntése helyességét.

Bár lapzártánkig még nem zárult le az elnökválasztási szavazatok összesítése, hivatalos eredmény csak a hét második felében várható, e sorok írásakor Trump mind a hét billegő államban vezetett Kamala Harris demokrata elnökjelölt előtt. Ez azt jelenti, hogy Joe Biden 2020-as győzelme után sikerült visszahódítani a demokraták színe után csak „Kék Falnak” becézett három északi államot, Wisconsint, Michigant és Pennsylvaniát is. A Sun Belt néven emlegetett régióban, közelebbről a Nevada, Arizona, Georgia és Észak-Karolina államban rendezett voksolások is mind Trump győzelmét hozták.

Kamala Harris csak szerda este hívta fel republikánus ellenfelét, hogy gratuláljon győzelméhez. Kampánycsapata előző este a hagyományosan fekete hallgatókat soraiban tudó washingtoni Howard magánegyetem előtt tartotta eredményváró rendezvényét., de a győzelmi remények szertefoszlásával az ünneplésére összegyűlt tömeg szétszéledt. Harris az est végén nem is jelent meg a tömeg előtt, hogy értékelje az eredményeket, helyette kampányának társfőnöke, Cedric Richmond szólt a jelenlévőkhöz: „Még mindig vannak megszámlálni való szavazatok, még mindig vannak államok, amelyek versenyben vannak” – fogalmazott bizakodóan. Ennek az optimizmusnak némileg ellentmondott, hogy a jelen lévő televíziós forgatócsoportokat egyszerűen a kameráik és reflektoraik kikapcsolására intette.

Lapzártánk előtt az elektori testület összesen 538 szavazatából Trump már 292-t tudhatott magáénak Harris 224 elektori voksával szemben. A republikánus elnökjelölt győzelmét erősíti, hogy a republikánusoknak már biztosan többsége lesz a 100 fős szenátusban, ahol egyelőre 52 mandátumot szereztek meg a demokraták 42 helyével szemben. A 436 fős képviselőházban még nem dőlt el, kinek lesz többsége, de ott is jobban állnak, egyelőre 201-186 aránnyal a demokratákkal szemben.

A világ vezetői sorra reagáltak Trump elnökválasztási győzelmére. Mások mellett Emmanuel Macron francia köztársasági elnök is gratulált, és azt üzente, hogy korábbi négyéves együttműködésükhöz hasonlóan tisztelettel és eltökélten dolgoznak majd a béke és a prosperitás elérésén. Mao Ning, a kínai külügyminisztériumi szóvivője hangsúlyozta, hogy a „politikájuk az USA felé következetes. Az amerikai–kínai kapcsolatok szemléletét és kezelését továbbra is a kölcsönös tisztelet, valamint a békés egymás mellett élés és a win-win együttműködés jegyében folytatják majd”.

A republikánus elnökjelölt győzelmét erősíti, hogy a republikánusoknak már biztosan többsége lesz a 100 fős szenátusban.

Volodimir Zelenszkij gratulációjában nagyra értékelte Trump elnök elkötelezettségét az „erőből fakadó béke” globális politikája mellett. „Pontosan ez az elv hozhatja közelebb a békét Ukrajnában” – fogalmazott az ukrán elnök az X-en közzétett bejegyzésében. Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője sajtótájékoztatóján kijelentette: „Többször elmondtuk, hogy az Egyesült Államok segíthet az ukrajnai konfliktus lezárásában. Ez persze nem megy egyik napról a másikra” – mondta. Hozzátette, nincs tudomása arról, hogy Vlagyimir Putyin orosz elnök gratulálni készülne Trump megválasztásához.

„Európának sürgősen nagyobb felelősséget kell vállalnia biztonságáért” – jelentette ki reagálásában Radoslaw Sikorski lengyel külügyminiszter. „A történelem szele egyre erősebben fúj. Lengyelország vezetése fel fog nőni a helyzethez” – tette hozzá, és sürgette az európai országokat, hogy növeljék a védelmi kiadásokat.

Orbán Viktor az elsők között gratulált Trumpnak. A tegnap Biskekben tartózkodó magyar miniszterelnök a Türk Tanács ülésén arról beszélt, hogy az amerikai republikánusok győzelme felveti a kérdést, vajon Európa egyedül képes lesz-e az eddigi katonai és pénzügyi támogatás fenntartására Ukrajnának. Orbán szerint „efelől komoly kétségek vannak, ezért új európai stratégiára lesz szükség”, amelynek első lépéseit csütörtökön Budapesten tehetik meg, az európai vezetők csúcstalálkozóján, amelyre 47 állam- és kormányfőt várnak.

„Ez tényleg Amerika igazi aranykora lesz” – fogalmazott győzelmi beszédében a januárban hivatalba lépő Donald Trump

FOTÓ: AFP/JIM WATSON

„Annyira nem drámai, mint ahogy hangzik”

OKFEJTÉS Donald Trump népszerűsége a fiatal latino és afro-amerikai szavazók körében az elmúlt nyolc évben minden választáson növekvő tendenciát mutat, egyebek közt ez vezethetett a republikánus elnökjelölt várakozásokon felüli győzelméhez, vélekedett a Népszavának nyilatkozva Csizmazia Gábor, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem John Lukács Intézetének tudományos munkatársa. Az Amerika-szakértő magyarázata szerint „ez azért is lehet így, mert a fellépő gazdasági válság jeleit először ők érzik meg”.

A Trump kampányában fontos helyet elfoglaló, migrációs kérdésekkel kapcsolatban Csizmazia Gábor arra is rámutatott, hogy az országba legális úton belépő, bevándorló hátterű munkavállalók joggal tehetik fel a kérdést, hogy míg nekik munka mellett akár tíz évet is várniuk kell legális státuszuk véglegesítésére, addig az USA-ba illegálisan belépők egyes demokrata vezetésű, úgynevezett menedék városokban még kisebb összegű támogatásban is részesülnek.

Az északi csatatér államok közül Michiganben a legfiatalabb választók billenthették Trump felé a mérleg nyelvét, hiszen egyes demokrata érzelmű Z generációs szavazók a gázai háború és a Biden–Harris-adminisztráció Izrael-párti politikája elleni tiltakozásul maradhattak otthon. „A fiatalok szemében az is jó pont lehetett, hogy Trump elment az Egyesült Államokban legnagyobb nézettséget produkáló podcaster, Joe Rogan műsorába, míg Harris ismeretlen okból kihagyta ezt a lehetőséget” – tette hozzá a szakember.

Csizmazia Gábor szerint Trump népszerűsége 8 éve nő a fiatal latino és afro-amerikai szavazók között

Harris egy interjújában elutasította az abortuszjogok korlátozásának bármilyen lehetőségét, ezzel elidegeníthette magától a katolikus szavazókat. Az októberben New Yorkban megrendezett Alfred Smith jótékonysági vacsorán a hagyomány szerint mindkét elnökjelöltnek részt kellett volna vennie. A város világi és egyházi elöljáróinak társaságában kötetlenebb, emberibb arcukat mutathatják meg a politikusok. Míg Trump ott volt ezen a vacsorán, addig Harris csupán videóüzenetet küldött. A rendezvényen fellépő Jim Gaffigan katolikus humorista fel is tette a kérdést, hogy az amerikai lakosság 23 százaléka katolikus, hol van Kamala Harris?

A demokrata jelölt hátránya lehetett, hogy nem tudott autentikus egyéniségnek mutatkozni, és ellentmondásos ügyekben nem tudta letenni a „zsetont” valamelyik oldalon. A választók ezért az ismeretlen és a visszataszító jelölt közül az utóbbira voksoltak, vélekedett Csizmazia Gábor.

Kíváncsiak voltunk arra, hogy Trumpnak lehet-e akár még hivatalba lépése előtt befolyása az ukrajnai háború mielőbbi lezárására. A szakértő szerint a még 18. században hozott úgynevezett Logan-törvény megtiltja amerikai magánszemélyeknek, hogy beavatkozzanak az USA és külföldi kormányok közötti kapcsolatokba. És Trump ezzel egyszer már megégette magát, amikor nemzetbiztonsági tanácsadója, Michael Flynn lemondásra kényszerült, mert még az elnök első hivatalba lépése előtt kapcsolatba lépett az akkori washingtoni orosz nagykövettel.

Arra a kérdésre, hogy Trump esetleg felhagyna-e az európai NATO-szövetségesek védelmével, Csizmazia úgy válaszolt, hogy a helyzet „annyira nem drámai, ahogy hangzik”. Trump némi alappal kritizálja azt, hogy egyes európai országok nem költenek eleget a védelmi kiadásokra. Amíg a lengyelek, a balti államok és a magyarok túl is teljesítik a GDP arányában számolt 2 százalékos célkitűzést, addig például a spanyolok vagy a portugálok elmaradnak ettől. Hazánk ezen összeg több mint 20 százalékát ráadásul eszközfejlesztésre költi, ezzel pedig felülteljesítünk a katonai szövetségben.

Az azonban riasztó fejlemény lehet, amit a NATO parlamenti közgyűlésének volt elnöke, Mike Turner lengetett be: Washington a védelmi ráfordítások arányában nyújtana védelmet NATO szövetségeseinek.

Arra a kérdésre, hogy az Orbán Viktor és Donald Trump közötti személyes kapcsolat növeli-e hazánk nemzetközi mozgásterét, az NKE John Lukacs Intézetének munkatársa azt válaszolta, hogy az Európai Politikai Közösség ma kezdődő budapesti csúcstalálkozóján Magyarország más fénybe kerülhet.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Inkább negatív lesz az egyenleg

BELESZÓLÁS Trump győzelméből az Orbán-kormány akkor tudna igazán politikai tőkét kovácsolni hosszabb távon, ha a magyar gazdaságban ez kedvező változást hozna. Ennek azonban az ellenkezője várható – vetítette előre Győri Lóránt geopolitikai elemző.

CZENE GÁBOR

– Orbán Viktor viszonylag nagy kockázatot vállalt azzal, hogy előre elkötelezte magát a republikánus elnökjelölt mellett. Politikai értelemben ezért rövid távon kifizetődő lehet számára, hogy Donald Trump nyert – értékelte az amerikai elnökválasztás eredményét magyar szempontból Győri Lóránt, a Political Capital geopolitikai elemzője. Csökkenni fog Magyarország diplomáciai elszigeteltsége – utalt Győri Lóránt arra, hogy emberi jogi ügyekben komoly feszültségek voltak az eddigi amerikai adminisztráció és a fideszes kormány között. Erősen kérdéses viszont, hogy ez a fajta elszigeteltség az Európai Parlament többségével és a többi EU-tagállammal szemben is mérséklődik-e.

A geopolitikai elemző külön témaként foglalkozott az ukrajnai háborúval. Az uniós és a NATO-tagországok körében – Magyarország kivétel – jelenleg majdnem teljes konszenzus van arról, hogy Ukrajnát nemcsak pénzügyileg, hanem katonailag is támogatni kell az orosz agresszió ellen. Donald Trump politikája változást hozhat. Trump korábban megígérte, hogy hivatalba lépése után „24 órán belül” megteremti a békét, kiegyezik Oroszországgal. Ezt az ígéretét ugyan szinte biztosan nem tudja betartani, de az Egyesült Államok régi-új elnöke ebben támaszkodhat a magyar kormányra, az Orbán Viktor által képviselt úgynevezett békemisszióra.

– Látni kell azonban – tette hozzá Győri Lóránt –, hogy az orbáni bé-

FOTÓ: AFP/CHARLY TRIBALLEAU

Résztvevő a Demokrata Párt tegnapi eredményvá-róján. Nem csak nekik van okuk az aggodalomra

ketörekvés alapvetően Oroszország érdekei mentén, Ukrajna ellenében rendezné a háborús konfliktust, az így létrehozott béke valamifajta elismerését jelentené Moszkva területi igényeinek. Orbán Viktor jogosan hivatkozhat arra, hogy bejött az elköteleződése Donald Trump mellett, ami növelheti a „külpolitikai éleslátásába” vetett hitet – konstatálta a Political Capital elemzője. Magyarországon ugyanakkor a belpolitikai versenyt és a magyar büdzsé állapotát jelentős részben az uniós források befagyasztása, ezzel összefüggésben a csökkenő életszínvonalból, a magas inflációból és a gyengülő forintárfolyamból fakadó elégedetlenség határozza meg. – Ha megnézzük, hogy Trumptól milyen gazdaságpolitika várható akár globális szinten, akár az Európai Unióval szemben, akkor az ronthatja a magyar gazdaság kilátásait – állapította meg. Az előző cikkünkben nyilatkozó Szent-Iványi István volt külügyi államtitkárhoz hasonlóan Győri Lóránt is arra hívta fel a figyelmet, hogy a magyar gazdaság nagymértékben épít a német és – most már – a kínai autóiparra. Trump elnöksége idején viszont az eddiginél is komolyabb vámháború indulhat az EU-val szemben.

SZÓLAMOK

GYŐRI LÓRÁNT:
A Fidesz sok tekintetben már propagandával se képes uralni a politikai napirendet

Amennyiben kevesebb európai áru jut el az amerikai piacra, gyengülni fog az európai, benne a magyar gazdaság. Ha az Egyesült Államok még erőteljesebben lép fel Kínával szemben is, akkor ellehetetlenül az Orbán-kormány „gazdasági semlegességnek” hívott irányvonala. Az új amerikai gazdasági külpolitika Győri Lóránt szerint nagyon is beleszólhat abba, hogy a magyar kormány mennyire tud szabadon üzletelni Kínával.

Kérdésünkre, hogy propagandával lehet-e ellensúlyozni a gazdasági hátrányokat, Győri Lóránt közölte: a Fidesz sok tekintetben már propagandával se képes uralni a politikai napirendet. A választók értékítélete a gazdaság és a közszolgáltatások helyzetéről – amint azt Magyar Péter és a Tisza Párt nyári kampánya is bizonyította – lényegesen nagyobb mértékben számít, mint a magyar miniszterelnök külpolitikai kapcsolatépítése. A külpolitikai retorika akkor lehet igazán hatásos, ha gazdasági hasznot is hoz a magyar társadalom számára. Trump győzelme viszont aligha lesz pozitív hatással a magyar gazdaságra, ellenkezőleg: nagy valószínűséggel negatív hatással jár majd.

Győri Lóránt analógiaként elmondta, hogy felmérések alapján a magyar társadalomnak csak 20-22 százaléka támogatja az Oroszország iránti baráti magyar külpolitikát. Az ilyesfajta retorikát azzal lehet mégis elfogadottá tenni, ha a kormány mögé tudja állítani, hogy orosz kapcsolatai révén az állam viszonylag olcsón biztosítja a magyar háztartások energiaellátását. A külpolitikára, diplomáciára fókuszáló retorika tehát csak akkor lehet sikeres, ha összekapcsolódik valamilyen tényleges gazdasági előnnyel. A két aspektus nem választható szét egymástól.

Trumppal az eddiginél is komolyabb vámháború indulhat az EU-val szemben.

– Pusztán az, hogy Trump és Orbán egyetért egymással a kereszténység és a tradíciók tekintetében, kevés szavazót fog a Fidesz táborába csábítani, és kevéssé fogja csökkenteni a Tisza Párt támogatottságát. Főleg annak fényében, hogy Magyar Péter – aki amúgy szintén kifejezte nyitottságát Donald Trump felé – azzal érvelhet, ha hatalomra kerül, hazahozza az uniós forrásokat.

Győri Lóránt szerint most már jól láthatók a fideszes kormányzati retorika korlátai. A Türk Tanácsban való részvétel, az Oroszországgal, Kínával vagy az Egyesült Államokkal ápolt jó kapcsolat hozzájárulhat a magyar kormány legitimitásához és a kormányhoz kötődő gazdasági elit prosperitásához, de nem javít érdemben a magyar gazdaság helyzetén: pedig a választókat tényleges megélhetési gondok foglalkoztatják.

Az ünneplés és a „kártyaparti”

REAGÁLÁSOK „Az Egyesült Államok politikai történetének legnagyobb visszatérése! Gratulálok Donald Trump elnöknek a hatalmas győzelméhez. Nagyon szükséges győzelem a világ számára!” – lelkesedett Orbán Viktor miniszterelnök az X közösségi oldalon.

• Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke is gratulált, hozzátéve, az Egyesült Államok az egyik legfontosabb szövetségese és gazdasági partnere Magyarországnak. A Tisza Párt készen áll a közös munkára az új amerikai adminisztrációval.

• Gyurcsány Ferenc, a DK elnöke szerint Amerika ezzel az elnökkel, ezzel a magatartással nem jobb, hanem pocsékabb világot fog csinálni, Orbán Viktor árulása pedig még egyértelműbb lesz, mint bármikor. Orbán „lefeküdt az oroszoknak, lefeküdt a kínaiaknak, hát most le fog feküdni az amerikaiaknak is”.

• Tompos Márton, a Momentum elnöke hangsúlyozta, hogy Trump gazdasági és politikai tervei ellentétesek Magyarország érdekeivel: „Trump egy olyan győzelem Orbánnak, amibe bele fog rokkanni Magyarország.”

• Toroczkai László, a Mi Hazánk elnöke – azon túl, hogy gratulált Trump győzelméhez – David Pressman amerikai nagykövetnek is üzent: „Csomagolj, viszlát!”

• Orbán úgy kezelte ezt a választást, mint egy kaszinói kártyapartit, és függetlenül attól, hogy nyert vagy veszített, ő erre a játékra nem pénzt tett fel, hanem a magyar–amerikai kapcsolatokat – mondta David Pressman amerikai nagykövet. Szerinte a magyar kormány egyre súlyosbodó szerencsejáték-függőségben szenved.

•

CZ. G.

Kihívás a magyar gazdaságnak Trump sikere

KILÁTÁSOK Kétéves mélypontra – 412 forint 40 fillérig – gyengült a forint az euróval szemben a tegnapi kereskedésben. A hazai deviza további gyengülése jól jelzi, hogy mit gondol a piac Donald Trump győzelméről, illetve annak a magyar gazdaságra gyakorolt következményeiről. Az USA szempontjából nem meghatározó a magyar gazdaság, míg fordítva ugyanez nem igaz: a magyar cégek exportjának közel négy százaléka az Egyesült Államokba irányul.

Épp ezért komoly veszélyt jelenthet a magyar gazdaságra Donald Trump patrióta, avagy protekcionista gazdaságpolitikája. A megválasztott elnök korábbi kijelentései szerint a vállalati adókulcsok csökkentését, a kínai termékekre 60, minden más, így az európai árukra 10-20 százalékos vámot tervez kivetni. Az előbbi adóversenyt támaszt a világ más gazdasági központjaival szemben, ez Magyarország számára a kisebb kihívás, a nagyobb az uniós termékekre – elsősorban az itt gyártott autókra – kivetett tetemes vám lehet, ami szinte biztosan visszaveti magyar autó- és akkumulátoripar termékei iránti keresletet. Ha életbe lépnek a kereskedelmi korlátozások az EU-val szemben, az 2025-ben a magyar GDP-t fél százalékkal visszavetheti az alappályához képest – erről a Portfolio.hu írt a Német Gazdasági Intézet előrejelzése alapján.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Nagy „sallert” kaphat a vámok miatt a magyar autóipar is

Nem ilyen pesszimista Miró József, az Este Bank vezető elemzője: az Elszabadul a hajóágyú című kommentárjában a szakember arra hívja fel a figyelmet, hogy nem feltétlenül csak sötét a kép, mert lesznek olyan magyar ágazatok, amelyek profitálhatnak Trump gazdaságpolitikájából. Ha valóban lesz valamiféle béketeremtés Ukrajnában, akkor megindulhat az ország újjáépítése, amely önmagában egy 500 milliárd dolláros üzlet, amiből a magyar cégeknek is leeshet megrendelés. Ugyanakkor a béke pozitív lehet a gáz- és olajellátásra is, amiből a Mol profitálhat, nőhet a Richter Oroszországba irányuló értékesítése, de kedvező lehet az OTP szempontjából is, az oroszországi és ukrajnai leánybankok révén. A hazai autóipar viszont a vámok miatt nagy pofont kaphat: az USA-ba irányuló magyar export 4,3 milliárd euró, ebből 1,6 milliárdot tesznek ki a gépjárművek és alkatrészek, és további 1,1 milliárdot a villamos berendezések (akkumulátorok) kivitele. Ráadásul pont ezek az ágazatok szenvednek egy ideje, s erre jöhet még a vámemelés.

A magyar kormány egyetlen területen érhet el gyors sikert a Trump-adminisztrációnál, ez pedig a kétoldalú, kettős adózást kizáró egyezmény újbóli gyors megkötése, miután a Biden-kormány a korábbi egyezményt még 2022 júniusában felmondta, és az 2023 januárjában meg is szűnt. A gyors megállapodás fokmérője is lehet, hogy milyen lobbierővel bír a Trump-elnökségnél az Orbán-kormány.

P. ZS.

LAPSZÉL

„Ideje volt” Szájer visszatérésének

FOTÓ: AFP/KŐHALMI PÉTER

„Már ideje volt” – válaszolta Havasi Bertalan, a miniszterelnök sajtófőnöke a Telex kérdésére, mit szól Orbán Viktor ahhoz, hogy Schmidt Mária felkérésére Szájer József ismét aktivizálta magát. A brüsszeli melegorgia miatt távozó egykori európai parlamenti politikus – mint arról írtunk – kedden bejelentette, hogy megalapította a Szabad Európa Intézetet, amelynek fontos célja egy önálló Európa-koncepció kidolgozása. A miniszterelnök rendszeresen találkozik Szájer Józseffel, hiszen egyetemista koruk óta barátok – írta Havasi Bertalan a Telexnek. NÉPSZAVA

Időközi: MSZP igen, Tisza nem

Saját jelölttel indul a januári időközi választáson az MSZP Tolna megye 2-es számú egyéni választókerületében – közölte lapunkhoz is eljuttatott közleményében Komjáthi Imre, a szocialisták elnöke. A jelölt személyéről még egyeztetések zajlanak. Az időközi parlamenti választást azért kellett kiírni, mert a választókerület képviselője, a fideszes Potápi Árpád nemzetpolitikáért felelős államtitkár október 17-én meghalt. Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke azt jelentette be, hogy ők nem indulnak. A legnagyobb ellenzéki párt vezetője ezt többek közt azzal indokolta, hogy jelenleg az Országgyűlés szerepe teljesen elhanyagolható, és a párt nem kíván asszisztálni a Fidesz és az érdemi támogatottsággal már nem rendelkező ellenzéki pártok közös bábszínházához. NÉPSZAVA

Nyomozás Balog-ügyben

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Hamis magánokirat felhasználásának gyanúja miatt indított nyomozást a rendőrség ismeretlen tettes ellen egy Balog Zoltánt, a Magyarországi Református Egyház püspökét csupán megintő zsinati határozattal kapcsolatban – ezt válaszolta a BRFK a 24.hu megkeresésére. Vargha Anikó korábbi tököli kántor tett feljelentést még októberben. Az előzmény egy tavaszi panaszbeadvány volt, amelyet Vargha a Magyar Református Egyház Zsinati Bíróságához intézett, szerinte ugyanis Balog Zoltán már püspökként lobbizott a pedofil-bűncselekmény elkövetésének eltitkolásában segítő, akkor már börtönben ülő K. Endre kegyelméért Novák Katalin korábbi államfőnél, aki végül kegyelmet is adott az egykori bicskei tanárnak. NÉPSZAVA

Várhelyi Olivért vizsgáztatta az Európai Parlament

KÉRDÉSEK Az újrázásra készülő magyar biztosjelölt magabiztosan szerepelt parlamenti meghallgatásán, Orbán Viktor neve pedig alig került elő a háromórás ülésen.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Várhelyi Olivér alaposan felkészült, a szakmai kérdésekre meggyőzőnek tűnő válaszokat adott, a politikai csapdákat pedig ügyesen elkerülte. Az egészségügyi és állatjóléti tárcára jelölt magyar politikus – aki a jelenlegi Európai Bizottságban a bővítésért és a szomszédságpolitikáért felel – szerda este négy európai parlamenti szaktestület képviselői előtt számolt be arról, hogy új posztján mik a tervei.

Várhelyi részletesen ismertette programját, amelynek része az európai gyógyszerhiány megszüntetése, a szív- és érrendszeri betegségekre vonatkozó stratégia kidolgozása, az orvostechnikai eszközökről szóló jogszabály felülvizsgálata, az egészségügyi unió kiteljesítése. Kiemelte, hogy be kell tartatni az állatok jólétének biztosítását célzó uniós törvényeket is, a tervezett változásokat pedig a gazdákkal konzultálva kell végrehajtani.

> Négy európai parlamenti szaktestület képviselői előtt számolt be Várhelyi arról, hogy új posztján mik a tervei.

A politikus meghallgatása lapzártánk idején még tartott, teljesítményét az ülés után értékelték a frakciók kijelölt szóvivői. Kétharmaduk egyetértése kellett ahhoz, hogy a szakbizottságok megerősítsék a jelölését. Az esemény előtt kevesen jósolták, hogy átmegy a vizsgán, miután az Európai Parlament elégedetlen volt bővítési biztosként végzett munkájával, és egyszer lehülyézte a képviselő-testületet egy nyitva maradt mikrofonban. Ennek ellenére meglepően kevés kellemetlen kérdést kapott.

FOTÓ: EU/LUKASZ KOBUS

A politikai csapdákat sikerült elkerülnie

A biztosjelöltet nem lehetett sarokba szorítani szakmai, technikai kérdésekkel, magabiztosan és az idő nagy részében papír nélkül válaszolt a képviselői felvetésekre. Többször kapott kérdést az abortuszhoz való hozzáférésről, amit azzal ütött el, hogy az nem egészségügyi, hanem alkotmányos és emberi jogi kérdés, az Európai Bizottságnak egyébként sincs hatásköre ebben az ügyben. – Miért gondolja, hogy nem vagyok a nők híve? Négy nővel élek: három lányom van, és a feleségemmel élek – válaszolta Várhelyi egy szélsőbaloldali képviselő megjegyzésére. Cáfolta, hogy bővítési biztosként kihúzta volna a Törökországról szóló jelentésből az LMBTQI-közösséghez tartozó személyek támogatásának szükségességét. Egy másik felvetésre reagálva megerősítette: nincs problémája azzal, ha erről a közösségről kell beszélnie, egyébként pedig mindenki számára biztosítani kell a minőségi egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést, függetlenül a nemétől és szexuális hovatartozásától.

A Tisza-párti Kulja Andrással egyetértve és kérdésére válaszolva Várhelyi Olivér hosszan ecsetelte, hogy a közép-európai régióban a szív- és érrendszeri betegség a vezető halálok, ami az egészségtelen életmód következménye, különösen a férfiak körében, akiknek emiatt is alacsony a várható élettartama. Nemcsak a megelőzésre, hanem a testre szabott gyógyításra is ügyelni kell, mondta, utalva az általa javasolt stratégia kidolgozásának fontosságára.

Nincs pánik a budapesti csúcs előtt

TALÁLKOZÓ Orbán Viktor ma több mint 40 európai ország vezetőjét, pénteken pedig az Európai Unió állam- és kormányfőit látja vendégül Budapesten. A napirenden sok fontos téma szerepel – köztük kiemelt helyen a kontinens biztonsága, az ukrajnai háború és az uniós versenyképesség erősítése –, de az eseménysorozatot nyilvánvalóan beárnyékolja az amerikai elnökválasztás eredménye.

> Uniós tisztségviselők szerint most az a fontos, hogy az EU egységet sugározzon.

Egy magas rangú EU-forrás azt mondta lapunknak: nem minden meghívott fog részt venni a budapesti találkozókon, de nem azért, mert bojkottálni akarják a magyar kormányt. (Zelenszkij ukrán elnök tegnap este azt közölte, hogy várhatóan ott lesz a mai budapesti találkozón.)

Bár az európaiak nagy része nem örül Donald Trump győzelmének, brüsszeli diplomaták egybehangzó állítása szerint az EU-ban nincs pánikhangulat, a tagállamok felkészültek a meglepetésekre. Ahogy egyikük fogalmazott: készek szembenézni a kihívásokkal és megvédeni az érdekeiket. Újságíróknak név nélkül nyilatkozó vezető tisztviselők mind azt hangsúlyozták, hogy korainak tartják a transzatlanti kapcsolatok alapos megvitatását, most az a fontos, hogy az Európai Unió egységet sugározzon. A vezetők a csütörtök esti vacsorán cserélnek véleményt az amerikai választásokról. Senki nem kívánt jóslatokba bocsátkozni arról, hogy mi lesz, ha a házigazda Orbán Viktor egy vagy több váratlan húzással „ellopja a show-t”. Mindenkinek az az érdeke, hogy a budapesti tanácskozások sikeresek legyenek – fogalmaztak.

FOTÓ: BÓKA JÁNOS FACEBOOK-OLDALA

Bóka János miniszter fogadja Charles Michelt, az Európai Tanács elnökét Budapesten

Pénteken az EU állam- és kormányfői informális ülésükön fogadják el a versenyképesség megerősítéséről szóló Budapesti Nyilatkozatot, amelynek szövege nagyjából készen van. A téma a magyar uniós elnökség első számú prioritása és a novemberben várhatóan felálló új Európai Bizottság egyik legfontosabb feladata lesz a következő öt évben. A nagy kérdés, hogy a közösség milyen forrásokból fogja finanszírozni a versenyképesség megerősítését, amelyre egy friss tanulmány szerint évi 800 milliárd eurót kéne beruházni. Várható, hogy a vezetők ezúttal még nem mélyednek el a részletekben, azt decemberi brüsszeli csúcstalálkozójukra tartalékolják. HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

Papok kontroll nélkül

VALLÁS Nem szerencsés, hogy a lelkészek ellenőrzésére mindig vannak kiskapuk – mondta lapunknak Perintfalvi Rita teológus azzal kapcsolatban, hogy az egyházi személyekre nem vonatkozik a gyermekvédelmi vizsgálat.

MUHARI JUDIT

Noha az állami után az egyházi fenntartású gyermekvédelmi intézményekben dolgozók kifogástalan életvitelének ellenőrzése is megkezdődött a kormány intézkedése nyomán, a pedofília kiszűrésére alkotott jogszabályban csak a nevelők és más szakemberek szerepelnek, az egyházi személyként foglalkoztatott papok, lelkészek nem – tudtuk meg. Pedig az utóbbi időben több, nyilvánosságra került ügyben is papokat vádoltak vagy gyanúsítottak meg azzal, hogy a pedofil-bűncselekményeket vagy egyéb szexuális visszaéléseket követtek el, fiatalkorúakkal akár intézményi keretek között nemi kapcsolatot létesítettek. Ezek miatt felfüggesztések, büntetőeljárások, lemondások, vizsgálatok is vannak.

Perintfalvi Rita, a Magyarországi Teológusnők Ökumenikus Egyesülete elnöke, az Amire nincs bocsánat című, az egyházi szexuális visszaéléseket bemutató könyv írója lapunknak úgy fogalmazott: nem szerencsés, hogy maguk az egyházak vagy éppen a politikai hatalom mindig talál valamilyen kiskaput az egyházi személyek ellenőrzése, felelősségre vonása esetében. Emlékeztetett arra, hogy tavasszal azt is sokan kritizálták, hogy a gyónási titokra hivatkozva a pedofil-bűncselekmények is titokban maradhatnak, és így az egyház csak részben tud eleget tenni a gyermekvédelmi törvény által előírt jelentési kötelezettségnek. Ebben – szavai szerint – azóta sem történt változás. Most pedig a gyerekekkel kapcsolatban álló papok kimaradnak a pedofíliát kiszűrni hivatott ellenőrzésből. Ez szavai szerint ismét csak a kivételezést erősíti, függetlenül attól, hogy maga a törvény hasznos-e, vagy nem. Példaként említette az Sz. atyaként elhíresült görögkatolikus papot, aki hitoktatóként egyházi óvodákban, iskolákban tevékenykedett, és két gyermekvédelmi intézmény lelki vezetője is volt. Így állami gondoskodásban élő kislányokkal is kapcsolatba került, és a gyanú szerint bejárt a szobájukba is. Sz. atyát többrendbeli szexuális erőszakkal és kényszerítéssel vádolják.

FOTÓ: ROMAN ZAIETS

A gyerekekkel is kapcsolatban álló papok kimaradnak a pedofíliát kiszűrni hivatott ellenőrzésből

– A hívek között sokan vannak, akik csalódtak az egyházakban – mondta. Van, aki azt mesélte, hogy minden vasárnap templomba járt, egyházközségi képviselő-testületi tag volt, de a gyerekbántalmazások miatt erre már képtelen. Mások azt írták neki, a lábukat sem tudják betenni a templomba, és a bűncselekményeknek passzív támogatói sem lesznek. Akadnak, akiknek az nem tetszik, ahogy eltussolják ezeket az eseteket. Perintfalvi Rita az egyházi személyek, vezetők kiállását hiányolja, egy-egy kivételtől eltekintve még mindig nem történt meg az elhatárolódás – mondta. Szerinte fontos és szükséges stratégia lenne, ha radikálisan elítélnék a gyermekbántalmazókat, kivetnék maguk közül a pedofilokat, és szigorúan állást foglalnának az ügyek felderítése és a további hasonló esetek megelőzése mellett.

KIÁBRÁNDULÁS

PERINTFALVI RITA:
A hívek közül sokan csalódtak az egyházakban

Megjegyezte azt is, hogy egyházi személyekkel kapcsolatban különösen nehezen kerül felszínre egy-egy eset, mert a spirituális hatalom miatt sokan azt vallják, a papok Isten nevében cselekednek, emiatt rosszat nem kérnek és tesznek. Az így gondolkodó szülők inkább hisznek az egyházi személynek, mint akár a saját gyereküknek. A kegyelmi botrány és a sorozatosan felszínre kerülő papi pedofilgyanús ügyek érzékelhető áttörést hoztak ugyan, de az egyházak megítélésének jót tenne, ha ezek nem kivételt képeznének. Ha ezen nem változtatnak, erősödhet az egyházak ellen fordulás – jelentette ki Perintfalvi Rita.

Nem közölnek adatokat

Szerettünk volna a Belügyminisztériumtól egy pontos, végső számot kapni arról, hogy az állami intézményekben dolgozókat és a nevelőszülőket érintő kifogástalan életvitel vizsgálat eredményeként országosan hány munkavállaló távozott önként, és hány dolgozó bukott el a vizsgálatokon. Rákérdeztünk arra is, hogy mekkora munkaerőhiánnyal számolnak, illetve mely területekről hiányzik a legtöbb dolgozó. Október 24-én küldött kérdéseinkre a Belügyminisztérium a mai napig nem reagált. Szeptember 6-án – ekkor még javában tartott az ellenőrzés – Fülöp Attila gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár azt közölte, hogy 12 257 gyermekvédelemben dolgozó emberből csupán 170-en tagadták meg az ellenőrzéshez szükséges adatlap aláírását, illetve hogy a törvény hatálybalépése óta további 426 fő távozott a gyermekvédelemből. Az államtitkár szerint egyébként annak, aki nem írta alá az adatlapot, takargatnivalója van.

Fővárosi fürdő-üzletek szinte bárkivel

BUDAPEST Alig nettó 382 ezer forintos négyzetméteráron adott túl a Budapest Gyógyfürdői és Hévizei (BGYH) Zrt. a Szent Gellért Gyógyfürdő és Uszoda egyes ingatlanrészein. A fürdő eddig a Gellért Szállóval egy társasházként üzemelt, ám a hotel 2019-ben gazdát cserélt, és az új tulajdonos DOME Kft. még a felújítás előtt rendezni kívánta a zilált tulajdonviszonyokat. Hosszas egyeztetés után, a Fővárosi Közgyűlés hozzájárulásával 2022 októberében írták alá a használati viszonyokat jobban tükröző ingatlan-adásvételi szerződést, és a DOME azóta ki is fizette a megegyezés szerinti vételárat. Csakhogy a földhivatal most számos ponton pontosítást és hiánypótlást kért, így az ügylet visszakerült a Főváros Közgyűlés elé. A főváros politikai életébe újonnan betoppanó Tisza Párt pedig elfogadhatatlanul alacsonynak találta a város egyik legszebb pontján álló, ikonikus épület csereügyletben érintett részeiért adott vételárat, mondván, Orbán Viktor vejétől ennél sokkal többet is kérhetett volna a főváros. (A Tiborcz István tulajdonában lévő BDPST Group 2022 végén vásárolta meg a hotelt az Indotek Grouptól, amelynek vezetője, Jellinek Dániel ellen a napokban emeltek vádat egy számlagyáras ügyben.)

A Tisza képviselői szerint ha már a város egyik ikonikus ékköve, a Gellért Szálló a NER tulajdonába került, akkor legalább az általuk megvásárolni kívánt épületrészeket tényleges piaci áron adják el nekik, vagy ha úgy nem kell, akkor sehogy. Ellenérvként elhangzott, hogy az érintett terület egy csereügylet része, természetben egy napozóterasz, amelyet egyébként nem lehetne önmagában hasznosítani, másrészt ha a főváros visszalép, akkor vissza kell fizetni a pénzt. A közgyűlés elfogadta a városvezetés érveit, és újfent támogatta az ügyletet. A Gellért Szállót egyébként már három éve bezárták a felújítás okán, a legutóbbi hírek szerint 2027-ben nyithat meg. A fürdőt a szálloda felújításával egy időben akarták korszerűsíteni és 2022 elejére tervezték a bezárást, ám ez végül nem történt meg.

A BGYH kissé meglepődött a technikai jellegű módosítás körüli perpatvaron, mert ennél sokkal nehezebb ügyeik is vannak. Itt van mindjárt a 2021-ben visszavásárolt Rác fürdő és hotel ügye. A 2010-ben már a nyitás közelében lévő épületkomplexum egy jottányit se jutott közelebb a vendégek fogadásához. Csaknem két évig tartott, amíg elkészült a műszaki állapotfelmérés és a felújítási terv, és a Fővárosi Közgyűlés tavaly szeptemberben hiába hagyta jóvá a rekonstrukciót, most újra ott tartanak, hogy „a beruházás forrásigényét figyelembe véve a folytatáshoz a Fővárosi Közgyűlés döntése szükséges”. Hiába írt ugyanis idén év elején ki kétszakaszos tendert a felújításra a BGYH, nem sikerült kivitelezőt találni. A közbeszerzési eljárás áprilisban eredménytelenül zárult, lévén minden ajánlat meghaladta a rendelkezésre álló keretet.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Egy lépéssel sem jutottak közelebb a vendégek fogadásához

A mellette lévő Rác Hotel helyzete sem jobb. A BGYH-nak erre eleve nem volt pénze, ráadásul az üzemeltetés se vág a cég profiljába. Így 2023-ban két hasznosítási pályázatot is kiírtak, de egyikre sem érkezett ajánlat. 2024 elején nyolc, nemzetközi piacon is aktívan jelen lévő tanácsadó cégtől kért ajánlatot a fővárosi fürdős cég egy újabb hasznosítási pályázat előkészítésére. A pályázat nyertese a PricewaterhouseCoopers Könyvvizsgáló Kft. lett, a 2024. augusztus 8-án kötött szerződés értelmében a szakmai-befektetői dokumentáció november végéig készül el. Az új tender kiírás így várhatóan jövő évre tolódik.

Kedvező fordulatot vett viszont a Király fürdő ügye. Őrsi Gergely, a II. kerület polgármestere és egyben a fürdő felújításáért felelős főpolgármesteri biztos a tulajdonos magyar állammal és a Gül Baba Alapítvánnyal is felvette a kapcsolatot annak érdekében, hogy a rekonstrukció ügye mellé partnereket találjon. Az egyeztetések és az összefogás célja megfelelő konstrukció kialakítása és hozzá forrás teremtése. Őrsi Gergely a Népszava kérdésére most elmondta, hogy jövő hétfőn a külügyminisztériumban egyeztet a felújítás jogi és koncepcionális elemeiről. A megbeszélésen a várakozások szerint a Gül Baba Alapítvány képviselője is jelen lesz. A dolog pikantériáját az adja, hogy az alapítvány kuratóriumi elnöke Adnan Polat török milliárdos, aki több szálon is kötődik a miniszterelnök családjához. Őrsi korábban azt mondta lapunknak, mindenkivel érdemes összefogni annak érdekében, hogy az épület mielőbb visszanyerhesse régi fényét, jelenlegi állapota méltatlan a múltjához és a városhoz is. Az 1565-ben épült, majd jelenlegi formáját az 1800-as években elnyerő Király fürdőt 2020-ban zárták be.

SZALAI ANNA

Dafke se vizsgálja a rezsibokszot a GVH

BOKSZ A GVH az MVM Next számlázási gyakorlatának alapos vizsgálata alapján is arra jutott, hogy az eljárás folytatása indokolatlan – közölte szerda délután a versenyhatóság.

Mint emlékezetes, Tóth Bertalan MSZP-frakcióvezető tavaly augusztusban hívta fel a figyelmet az MVM amúgy már akkor bevett gyakorlatára, miszerint a gázszámla narancssárga „rezsibokszában" feltüntetett „megtakarítást" változatlanul a 2022. augusztusi, piaci csúcsárakhoz viszonyítva mutatják ki. Pedig a piaci árak már 2023 elején töredékükre estek, így azok most például a 2022. augusztusi szint hetedére rúgnak. Bár az átlagfogyasztás alatti, rezsicsökkentett díjak még mindig nem érik el a piaci árakat, a rezsiszámlák Orbán-kormányt dicsőítő szegletében a napi árakhoz képest nyilván jóval kisebb megtakarítás jönne ki. A vita azokat a kellemetlen kérdéseket is érintette, hogy az MVM ténylegesen vajon menynyiért jut a lakossági áramhoz és gázhoz. A GVH az ellenzéki politikus első bejelentését azzal dobta vissza, hogy előzetes felméréseik nem alapoznak meg részletes, úgynevezett versenyfelügyeleti eljárást. Tóth Bertalan perre vitte az ügyet, aminek során a bíróság érdemi, versenyfelügyeleti vizsgálat lefolytatására kötelezte a GVH-t. Időközben a politikus, hasonló okok miatt, az MVM áramszámlájának vizsgálatát is kérte.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Marad a valóságosnak többszörösét mutató megtakarítási boksz

Bár a GVH, a bíróság döntése alapján, júliusban újra megvizsgálta a rezsibokszot érintő tájékoztatási körülményeket, majd az eljárást – mert szerinte az MVM Next Zrt. számlázása nem minősül kereskedelmi gyakorlatnak – okafogyottnak nyilvánította.

Mivel a GVH döntése megalapozatlan, a végzés ellen természetesen fellebbez – közölte megkeresésünkre Tóth Bertalan. Az MSZP-s politikus elképesztőnek nevezte, hogy Magyarországon megtörténhet: egy állami cég, a rá vonatkozó jogszabályokat megsértve, havi 7,8 millió, félrevezető áram- és gázszámlát küld ki. Elképesztő, hogy egy állami céget használnak pártpropagandára – fogalmazott.

MARNITZ ISTVÁN

RÉSZVÉNYEK

BUX		
75 906,74	↑	+2,10%
Mol		
2648 Ft	↑	+0,91%
MTelekom		
1150 Ft	↑	+1,95%
OTP		
19 600 Ft	↑	+3,38%
Richter		
11 000 Ft	↑	+1,20%

A kriptovilág is választ

BITCOIN A digitális devizák közössége is kiemelten figyelte az amerikai elnökválasztást. Az eredmények után az árfolyam új csúcsra emelkedett.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Az amerikai elnökválasztás a legnagyobb kriptodeviza, a bitcoin piacára is komoly hatással van. Az új árcsúcs például már meg is született. Érdekes lesz látni, hogy a továbbiakban hogyan reagál a digitális deviza közössége és különösen a jegyzés a voksolási eredményekre – fejtegette a Népszavának Szilágyi Imre, a legnagyobb hazai bitcoin és blockchain konferencia, a Blockchain Budapest főszervezője. Donald Trump győzelme esetén – az új árfolyamrekord után is – benne van a levegőben további emelkedés lehetősége, mert bár korábban a republikánusok jelöltje nemes egyszerűséggel átverésnek titulálta a digitális pénzt, az utóbbi időben már kifejezetten udvarolt a kriptoközösségnek. A választási kampányban ígéretet tett arra, hogy megválasztása esetén enyhíti a szabályozást, sőt még arra is, hogy bitcointartalékot is képez – írja cikkében a CBS News. Ezzel szemben a demokrata adminisztrációt manapság általában a digitális pénzek korlátozójaként tartják számon. Bár Kamala Harris elnökjelöltként tárgyalt a kriptoipar vezetőivel, nem jelentett be semmilyen kampánypolitikát. Ez sokakat elbizonytalanított, és erősödött az a fajta vélekedés, hogy győzelme visszavetné az árakat.

Az, hogy a bitcointulajdonosok szerepe miért emelkedhetett az amerikai elnökválasztáson témává, arra a Gemini kriptotőzsde-kutatása mutatott rá. Az eredmények szerint ugyanis a digitális deviza tulajdonosok 73 százalékának befolyásolja a szavazatát a politikai jelölt iparággal kapcsolatos álláspontja. Márpedig a felmérések szerint a 340 milliós amerikai népesség mintegy 16 százaléka foglalkozik a területtel – jegyezte meg Szilágyi Imre. Ráadásul ez a szám egyre növekszik, hiszen 2021-hez képest megduplázódott. (Csupán játék a számokkal, de érdekes, hogy a 16 százalékos lakossági arány mintegy 54 millió embert jelent, míg a két jelölt között lapzártánkkor bő 5 millió szavazatnyi különbség volt.)

Az érdeklődőket tekintve Magyarországon nem nagyon vagyunk elmaradva az amerikai mutatóktól. A legutóbbi felmérések szerint ugyanis itthon a lakosságnak körülbelül 14 százaléka rajta tartja a szemét ezen az iparágon, ennyien rendelkeznek vagy rendelkeztek már valamilyen kriptovalutával. Pontos számot viszont nem lehet mondani, mert a technológia alapvető sarokköve, hogy nem derül ki, ki is áll egy-egy pénztárca mögött – hangsúlyozta Szilágyi Imre.

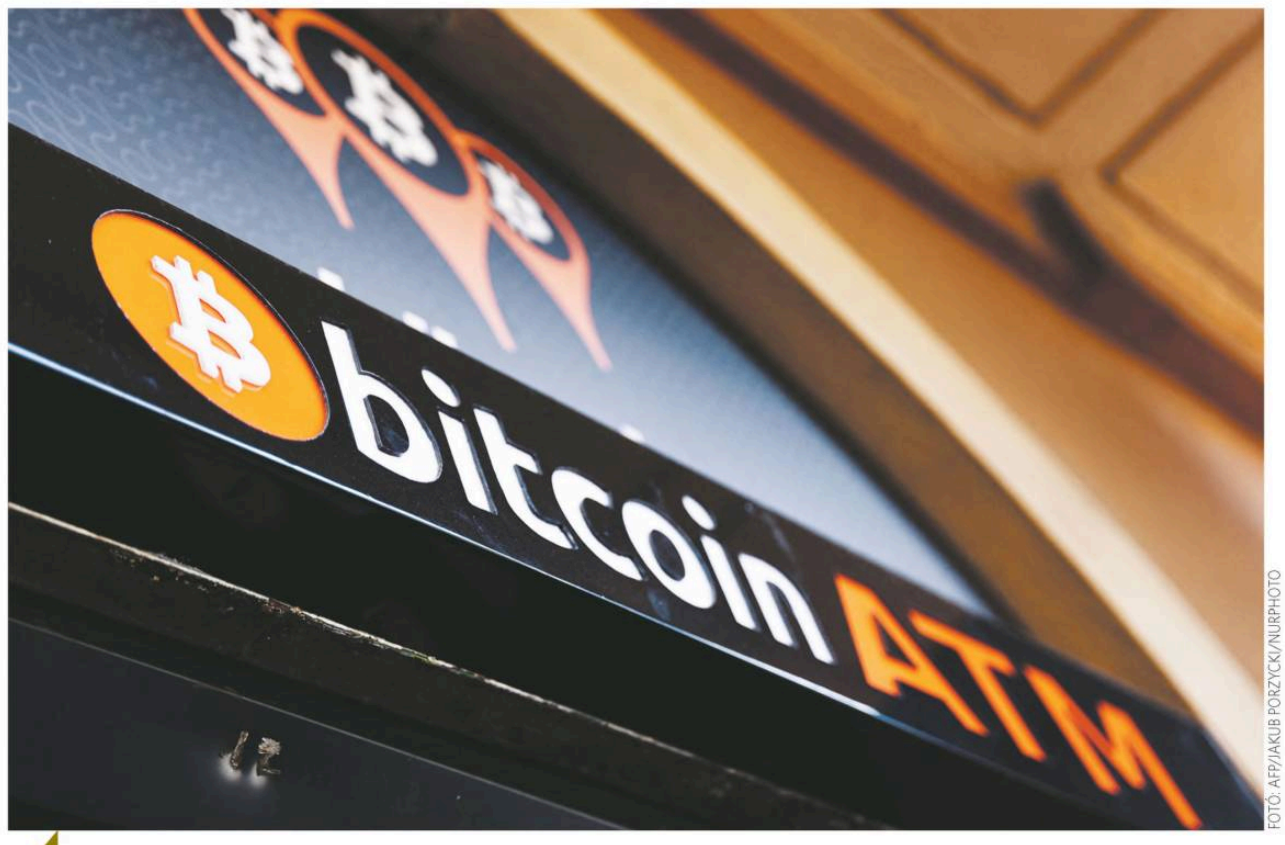

FOTÓ: AFP/JAKUB PORZYCKI/NURPHOTO

Leginkább befektetési céllal vásárolják a kriptovalutát, de fizetni is lehet vele

75 ezer dollár közelébe emelkedett a bitcoin ára a szerda reggeli órákban.

Ha az amerikai elnökválasztás nem lenne, akkor is kifejezetten izgalmas időszakukat élik a kriptodevizák, azon belül is különösen a legrégebbi, a bitcoin. A digitális pénz árfolyama ugyanis a napokban a történelmi csúcs, 73 749 dollár közelébe lendült, miután a jegyzés október 29-én ismét 73 ezer dollár fölött járt. Az elnökválasztás finisében, Donald Trump egyre nagyobb előnyét látva új rekord, 74 889 dolláros ár született a szerda reggeli órákban. A további árváltozásokat latolgatóknak a szakemberek sietnek elmondani, hogy biztosat ezen a téren, ahogy általában a tőkepiacokon is, senki sem tud mondani.

VÁLASZTÁS

SZILÁGYI IMRE

A digitális deviza tulajdonosok 73 százalékának befolyásolja a szavazatát a politikai jelölt iparággal kapcsolatos álláspontja

Az viszont egyértelműen érzékelhető, hogy a magas árfolyam és az év végére jellemző áremelkedés hatására ismét meglendült a csalások száma itthon is. Szilágyi Imre rámutat, hogy ezek döntő részénél csak felhasználják a kriptopénz nevét az átveréshez. Klasszikus eset és a leggyakoribb mód, amikor a csalók telefonon vagy e-mailen bejelentkeznek, hogy egy nagy összegű nyereményt vagy ajándékot kaptunk bitcoinban. Ahhoz azonban, hogy hozzá tudjunk jutni, egy kisebb összeget kell átutalni a „feloldáshoz". Ez már önmagában is gyanús, mert a bitcoin nem zárolható, így nincs is szükség a feloldására – hangsúlyozta a szakember. A másik gyakori eset, amikor – helytelenül – a számítógépünkön vagy a telefonunkon tartjuk a pénztárca jelszavait, és ezt szerzik meg a tolvajok. Ezek után maguknak elutalják az ott található coinokat.

Akit becsaptak, igen nehéz helyzetbe kerül, mert a rendőrség nem mindig tud megfelelően hatékony lenni. A károsultak segítésére azonban már Magyarországon is létrejött egy alapítvány, amely – térítés ellenében – akár jogi segítséget is tud nyújtani az ilyen esetekhez és a lehető leghatékonyabb felderítéshez.

A neobankok révén nem gond a fizetés

Felvetésünkre, hogy az utóbbi időben mennyire vált jellemzővé, hogy egyes adásvételeknél bitcoinnal egyenlítsék ki az árat, Szilágyi Imre azt mondta, hogy a kérdés vizsgálata már elvesztette jelentőségét. (Az utóbbi egy hónapban a Népszava újságírói több olyan híradástechnikai és ruházaticikk-hirdetésre lettek figyelmesek, ahol feltüntették, hogy internetes devizát is elfogadnak.) Ennek oka, hogy a neobankok megjelenésével – ilyen például a Revolut is – egyre több olyan bankkártya kerül forgalomba, amelyeknek kriptozsebük is van. Ezekbe lehet gyűjteni és ott tartani a digitális pénzünket, s tetszés szerint akár fizethetünk is a kriptozseb terhére. Az adminisztrációt és a jóváírást, azaz a számlakiegyenlítést pedig a neobank a háttérben intézi. Szilágyi Imre ugyanakkor hozzátette, hogy azért érdemes átgondolni a mindennapi költéseket, mert egy tranzakció költsége 1-2 százalék is lehet, ami nem mondható alacsonynak. Éppen ezért, illetve a bitcoin értékállónak nevezett funkciója miatt ma már jellemzően befektetésként tartják a tulajdonosok forrásaikat bitcoinban, és egészen hosszú időre terveznek.

Nem bíznak a cégek a kormányban

FELMÉRÉS Történelmi mélypontja közelébe, mínusz 13 pontra zuhan a K&H Bank – tíz éve létező – nagyvállalati indexe a harmadik negyedévben, ennél rosszabb csak az ukrajnai háború kitörésekor volt. A magyar gazdaság következő 12 hónapját a cégvezetők rendkívül borúsain látják, 75 százalékuk romló kilátásokkal számol.

Amíg a Covid-járvány vagy az ukrajnai háború olyan gazdasági sokkhatást jelentett a magyar gazdaságra, amely indokolta a rossz eredményeket, most nem ez a helyzet – értékelte az adatot Bodor Tibor, a K&H Bank vállalati divízióvezetője a sajtótájékoztatón. A cégek a saját helyzetüket – a kötelező optimizmus miatt is – jobbnak látják a gazdaság általános helyzeténél, ám itt is romló tendenciákat azonosított a mintegy 200 magyar cég vezetőjének megkérdezésével készült felmérés. Átlagosan 1,9 százalékos árbevétel-csökkenéssel számolnak jövőre a cégvezetők, és mintegy 4,4 százalék kisebb lesz a tavalyinál a nyereség is. Egyetlen jó hír, hogy ezen cégek – átlagosan – változatlan munkaerő-állománnyal számolnak. A válaszadó cégvezetők 78 százaléka a forint gyengülésével számol a következő egy évben is, ami szintén rontja a kilátásokat.

Rendkívül rossz a magyar gazdaságpolitika és a kormány megítélése a nagyvállalati vezetők körében: a válaszadók 58 százaléka szerint a kiszámíthatatlan kormányzati gazdaságpolitika vált a növekedést gátló legfontosabb tényezővé. Ilyen kritikusok még soha nem voltak a cégvezetők a kormánnyal szemben. A vállalatok nem az egyes kormányzati

Bodor Tibor: A cégek szerint a növekedést gátolja a kiszámíthatatlan gazdaságpolitika

intézkedéseket, hanem inkább azok hiányát bírálják: az elmúlt években bevezetett támogatott hitelprogramok kifutnak, újak nincsenek, a forint gyengül, és a gazdaság régiós szinten is rosszul teljesít. A gyenge gazdaságpolitika mellett a termelői árak növekedését, a kereslet hiányát, illetve az inflációt említették a vezetők a problémák között.

A pesszimista nagyvállalati várakozások ellenére enyhén javuló növekedést vár 2025-re Németh Dávid. A bank vezető elemzője szerint idén a gazdaság alig fél százalékkal, jövőre viszont 2,5 százalékkal nőhet. Az elemző azzal számol, hogy 3,7-3,8 százalékos idei és jövő évi infláció mellett a bruttó bérek átlagosan 7,5 százalékkal emelkedhetnek. Így a reálbér-emelkedés, az enyhén javuló európai konjunktúra, az állami beruházások hazai élénkülése egy visszafogott, 2,5 százalékos GDP bővülést tesz lehetővé. Mint ismert, a kormány 3-6 százalékos gazdasági növekedést szeretne elérni a következő években.

P. ZS.

Düh és gyász a tragédia árnyékában

VÁLASZREAKCIÓ Sosem látott tüntetésre került sor kedden Újvidéken. A megmozdulás várhatóan a hét végén a szerb fővárosban folytatódik. A résztvevők Milos Vucevic kormányfő lemondását követelik.

RÓNAY TAMÁS

Szerbia történetének egyik legnagyobb tiltakozó hulláma indulhat azután, hogy múlt héten az újvidéki vasútállomáson leszakadt az üvegezett beton előtető, 14 ember halálát okozva. Mint arról beszámoltunk, a tragédiának magyar szála is van, korábban a Project Bureau Utibert nevű cég nyerte el a magyar határ felé vezető vasútvonal, benne az újvidéki állomás rekonstrukciójának felügyeleti jogát. Anyavállalata, a magyar Utiber Közúti Beruházó Kft. egy olyan cég, amely Mészáros Lőrinc építőipari érdekeltségeinek is szokott alvállalkozóként bedolgozni.

Milyen hatása lesz a tragédiának a szerb belpolitikára? A mintegy 400 ezres Újvidéken akkora megmozdulás nem volt az utóbbi évtizedekben, mint kedd este. Több tízezren vonultak utcára, tiltakozva a hatóságok ellen. Olyan megmozdulássorozat veheti kezdetét az Aleksandar Vucic elnök által fémjelzett hatalom ellen, amilyenre a 2023-as fegyveres ámokfutás után sem volt példa, amikor az év májusában egy 13 éves fiú több diáktársával végzett. A lítiumbányászat engedélyezése utáni tüntetéshullámot is felülmúlhatják a most várható tiltakozások. Az elnök ugyan a hét elején nem zárta ki lemondását, de olyan feltételeket szabott, amelyek valójában lehetetlenné teszik távozását. Mint mondta, akkor ajánlaná fel, hogy lemond, ha egy a parlament által kiírt nem ügydöntő (tehát még csak nem is kötelező érvényű) referendumon a szavazópolgárok több mint fele egyetértene ezzel.

A szerb közvéleményt is meglepő újvidéki tömegtüntetés után a kormányzat igyekszik a tiltakozókat erőszakos személyeknek beállítani. Az újvidéki városházánál zavargások törtek ki, az erőszakoskodók az ellenzék szerint a kormányzó Szerb Haladó Párt (SNS) lefizetett emberei lehettek. Közismert, hogy a szerb hatalom szorult helyzetében előszeretettel bérli fel különféle piszkos munkákra a futballhuligánokat. Egy csoport maszkot viselő, botokkal felszerelt támadó megrongálta a városháza bejáratát, összecsapott az ott lévő rendőrökkel, majd égő fáklyákat dobált az épületbe, felgyújtva azt.

Sokatmondó azonban, hogy a rendőrök nem a támadás résztvevőit tartóztatták le, hanem egyszerű embereket, figyelmeztetett a Polgári Kezdeményezés nevű civil szervezet, amely felszólította a hatóságokat arra, állapítsák meg, ki a felelős azért, hogy a belügy nem úgy reagált a történtekre, ahogy kellett volna. Hozzáteszik, a polgárok Újvidéken csendben és nyugalomban gyűltek össze, hogy kifejezzék a szomorúságukat és követeljék, vizsgálják ki, hogy ki a felelős a történtekért.

„Annak ellenére, hogy a polgárok és a szervezők is a nyugodt tiltakozás mellett foglaltak állást, egyes csoportok incidenseket provokáltak, elvonva a figyelmet a polgárok jogos követeléseiről. Civil ruhás rendőrök, anélkül, hogy igazolták volna magukat, nem az erőszakos csoportok tagjait, hanem a nyugodtan, csendben gyülekező polgárokat állították elő, felesleges erőszakot alkalmazva közben” – írják. Ivica Dacic belügyminiszter közben azt ígérte, hogy „vannak felvételek” az erőszakos elkövetőkről, és „előállítják őket”.

Erősen kérdéses, hogy sikeres lesz-e a kormányzat azon stratégiája, hogy a tüntetőket erőszakos személyeknek állítsa be. Inkább arra van nagy esély, hogy a múlt pénteki újvidéki tragédia után további tömegtüntetéseket tartanak Szerbiában, amelyek akár hetekig-hónapokig eltarthatnak. Az eddigi egyetlen politikai áldozat Goran Vesic építésügyi miniszter volt, aki hétfőn úgy távozott, ahogy azt egy illiberális kormány politikusától várni lehet: esze ágában sem volt elismerni a felelősségét. Amúgy sem kell félteni őt, mivel Vucic elnök egyik megbízható embere, aligha tűnik el a közéletből, s a kormánypárti Pink propagandatévé-hálózat máris állást kínált neki. Vesic 2018–2022 között belgrádi polgármester-helyettes volt, de őt tartották a városháza legbefolyásosabb emberének, hiszen Vucic érdekeit képviselte.

A tüntetők azonban nem érik be ennyivel. Újvidéken mindazok lemondását és büntetőjogi felelősségre vonását követelték, akik közvetve vagy közvetlenül felelősek a november 1-jén történt tragédiáért. Bejelentették, 48 órát adnak a hatóságoknak követelésük teljesítésére. Külön pikantériája az ügynek, hogy a május óta hivatalban lévő szerb miniszterelnök, Milos Vucevic 2012 szeptemberétől 2022. október 26-ig éppen Újvidék polgármestere volt. Ezért cseppet sem meglepő, hogy a feldühödött emberek az ő távozását is követelték, továbbá a jelenlegi újvidéki városvezető, Milan Djuric menesztését. A tüntetők közölték, ha feltételeiket nem teljesítik, hét végén Belgrádba vonulnak.

A keddi tüntetésen egy fontos követelés is elhangzott. Felszólították a kormányzatot arra, hozzon nyilvánosságra minden titkosnak minősített nemzetközi szerződést. A Budapest–Belgrád vasútvonallal kapcsolatos megállapodás részleteit nem csak nálunk, Szerbiában sem kötötték a nyilvánosság orrára. A vasútvonal ékes példája annak, Kína miként próbál minél nagyobb befolyást szerezni Európában: kizárólag a kínai érdekeket szolgálja, azt, hogy az ázsiai ország árui zavartalanul jussanak el Európa több városába. Ezt a vasútvonalat polgári közlekedésre alig lehet használni.

Egyes szerbiai településeken az állomásokat olyan területeken létesítették, amelyek lényegében megközelíthetetlenek a lakosság számára. Újvidéken legalább nem ez történt, mivel azonban a projekt dokumentációja titkos, ezért továbbra sem teljesen világos, hogy a kínai munkások mennyiben felelősek a katasztrófáért. Még a kínai kivitelezőknek – a China Railway International Corporation (CRIC) és a China Communication Construction Company (CCCC) cégeknek – adott, az állomásra vonatkozó megbízások határidőiről sincsenek nyilvánosan elérhető iratok. A Szabad Európa szerb nyelvű adása által megszerzett szöveg szerint azonban a főbejárat felett hatvan éve épített előtetőt a szerb hatóságok nem kívánták felújítani.

Miközben több tízezer újvidéki békésen követelte a felelősök megnevezését...

FOTÓK: AFP/NENAD MIHAJLOVIC

...a városházánál zavargásokat kezdtek feltehetően a kormányzó Szerb Haladó Párt lefizetett emberei

> Felszólították a kormányzatot, hogy hozzon nyilvánosságra minden titkosnak minősített nemzetközi szerződést.

> Egyes szerbiai településeken az állomásokat olyan területeken létesítették, amelyek lényegében megközelíthetetlenek a lakosság számára.

Pajtic: Nyilvánvaló provokáció történt

Bojan Pajtic, az Újvidéki Egyetem professzora, a vajsasági kormány egykori elnöke is úgy véli, hogy Vucic pártja állt az erőszakos újvidéki események mögött. Meglátása szerint hasonló történt kedd este Újvidéken, mint a tavaly decemberi szerbiai, illetve belgrádi választások után. Pajtic a Danas című lapnak hozzátette: ez a rezsim nem áll készen arra, hogy beszéljen polgáraival, nem kész a követelések fogadására, sem teljesítésére. Pajtic már hétfőn a közösségi oldalakon arra figyelmeztetett, hogy az újvidéki SNS-tagok baseballütőt osztogattak a futballhuligánoknak a tiltakozó megmozdulás előtt.

Hajlik a megállapodásra az ÖVP és az SPÖ

AUSZTRIA Folytatódtak a koalíciós tárgyalások Karl Nehammer hivatalban lévő osztrák kancellár és Andreas Babler, a szociáldemokraták vezetője között. Egyelőre mindkét politikus kínosan ügyel arra, nehogy egyszerre kapják lencsevégre őket. Kedden csak külön-külön léptek a média képviselői elé. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a koalíciós megbeszélések ne haladnának előre. Míg múlt héten a két politikus még amolyan puhatolózó tárgyalásokat folytatott, ezúttal, mint elmondták, már rátértek a konkrét témákra.

Nehammer szerint „konstruktív” megbeszéléseket tartottak, egyetértettek az illegális migráció elleni küzdelem további erősítésében, az egészségügyi és egyéb szociális szolgáltatások bővítésében, valamint abban a közös célban, hogy „az elvégzett munka a korábbinál jobban megtérüljön”. Babler is igyekezett kiemelni a pozitívumokat, mint fogalmazott, látja értelmét annak, „hogy további megbeszéléseket folytassunk”. Egyúttal tagadta, hogy pártja már feladta volna a vagyonadó bevezetésére vonatkozó követelését.

FORRÁS: AZPOST

Andreas Babler, a szociáldemokraták vezetője úgy fogalmazott, látja értelmét annak, hogy folytassák a koalíciós tárgyalásokat

Az egyik legnehezebb kérdés a költségvetésről való megállapodás lesz. Annál is inkább, mert a Költségvetési Tanács friss közlése szerint a büdzsé idei hiánya a pénzügyminisztérium korábbi, 3,3 százalékos előrejelzése helyett már a bruttó hazai termék 3,9 százalékát is eléri. Sokatmondó, hogy a szociáldemokraták tartózkodtak a nem éppen biztató előrejelzések kommentálásától, ami arra utalhat, hogy az SPÖ valójában a színfalak mögött már eldöntötte: együtt kíván kormányozni Karl Nehammer Osztrák Néppártjával, kiegészülve egy harmadik partnerrel, valószínűleg a liberális NEOS-szal.

Nemcsak Ausztria, hanem Európa érdeke is a két párt közötti megállapodás, hiszen ha nem jutnának közös nevezőre, úgy a legutóbbi voksoláson legtöbb szavazatot szerzett jobboldali populista Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) alakíthatna kormányt.

R. T.

LAPSZÉL

Ukrán hadifoglyokat öltek meg ismét

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Kijev már 124 olyan ukrán hadifogolyról tud, akiket az orosz erők a harctéren végeztek ki a teljes körű háború kezdete óta – közölte tegnap Denisz Liszenko, az ügyészség háborús bűncselekményekkel foglalkozó osztályának vezetője az országos televízióban Liszenko szerint az ukrán hatóságokhoz az utóbbi hónapokban egyre több ilyen jelentés érkezik, elsősorban a harcok sújtotta Donyecki területről. A legfrissebb esetek közé tartozik hat fogságba esett ukrán katona megölése az ostromlott Pokrovszk közelében. Az ilyen bűncselekmények miatt 49 büntetőeljárás van folyamatban, mondta, hozzátéve, hogy ügyeket építenek az orosz katonai vezetés azon képviselői ellen, akiknek közük lehet az ilyen kivégzések megszervezéséhez, vagy ahhoz, hogy nem hoztak intézkedéseket azok megakadályozására. NÉPSZAVA

Irak területéről nem készül iráni támadás

Az iraki kormány nemzetbiztonsági tanácsa szerdán kijelentette, hogy azok a jelentések, melyek szerint Irán iraki területeket használna Izrael elleni támadásokhoz, „hamis ürügyek”, amelyek célja az ország elleni esetleges agresszió igazolása. Jahja Raszul iraki katonai szóvivő megjegyzései válaszul érkeztek az Axios amerikai hírportál egy október 31-i jelentésére, amely izraeli hírszerzésre hivatkozva egy esetleges iraki területről indított iráni támadásról szólt. NÉPSZAVA

Orosz gyújtóbombák érkeznek Európába

FOTÓ: MINH K TRAN

Moszkva áll amögött, hogy Litvániából gyújtószerkezeteket küldtek csomagokban Európa más országaiba – mondta Gitanas Nauseda litván elnök tanácsadója kedden a helyi médiának. „Szövetségeseinknek mondjuk, hogy ezek ... katonai műveletek részét képezik” – mondta Kestutis Budrys. A The Wall Street Journal hétfőn nyugati biztonsági tisztviselőkre hivatkozva számolt be róla, hogy Oroszország titkos szabotázskampányt folytat, amelynek keretében gyújtószerkezeteket tartalmazó csomagokat küldenek teher- és utasszállító repülőgépeken. A múlt hónapban a Gazeta Wyborcza lengyel lap számolt be arról, hogy a nyáron az Egyesült Királyság, Németország és Lengyelország elosztóközpontjaiban is lángba borultak Litvániából érkezett csomagok. NÉPSZAVA

Bibi veszélyes játszmája

KIRÚGÁS Tizenkilencre húzott lapot Benjamin Netanjahu, amikor Izrael többfrontos háborúja közepette menesztette védelmi miniszterét. Egyelőre bejött a számítása.

GÁL MÁRIA

Netanjahu alkalmatlan, veszélyezteti Izraelt – így reagáltak egységesen az izraeli ellenzéki pártok Joáv Galant védelmi miniszter keddi menesztésére. Netanjahu szakmai okokra hivatkozva hozta meg a kockázatos döntést, ami régóta a levegőben lógott, de az ellenzék, az izraeli lakosság túlnyomó többsége, valamint Izrael nemzetközi partnerei egyaránt azt remélték, hogy a regionális háborús fenyegetettség és a zsidó állam többfrontossá vált háborúja közepette a miniszterelnök nem lépi meg ezt a kockázatos lépést. Netanjahu úgy érvelt, azért vált szükségessé Galant menesztése, mert nem értettek egyet a háború kezelésével kapcsolatban, a védelmi miniszter olyan döntéseket hozott és nyilatkozatokat tett, amelyek ellentétesek voltak a kormány döntéseivel.

Talán még saját hívei sem hitték el az Izraelben csak Bibiként emlegetett miniszterelnök magyarázatát, tekintettel az időzítésre: Galant hétfőn hagyta jóvá további 7000 ultraortodox férfi besorozását, miközben a koalíció két vallási pártja a kormány megbuktatásával fenyeget, ha napokon belül nem fogadják el a háredi közösség katonai szolgálat alóli mentesítését biztosító törvényjavaslatokat.

Galant egyike volt azon Likud-képviselőknek, aki előre jelezte, hogy nem szavazza meg szerdán az úgynevezett „napközi törvényt”, amely megkerülve a legfelsőbb bíróság határozatát a háredi férfiak szolgálatmegtagadását ösztönözi, miközben az izraeli hadseregnek égető szüksége van újabb katonákra és a teherviselés egyenlő megosztására, az ultraortodoxok előjogainak eltörlésére. Ámde ha a vallási pártok beváltják fenyegetőzésüket és kilépnek a koalícióból, az Netanjahu kormányának végét jelentené.

Galantot már tavaly márciusban is menesztette egyszer Netanjahu, amikor az igazságügyi reform azonnali felfüggesztésére szólított fel. Akkori kirúgása hírére százezrek vonultak az utcákra, országos sztrájk kezdődött, amibe a hadsereg tartalékosai is bekapcsolódtak, Netanjahu pedig kénytelen volt meghátrálni. Most viszont a háború közepette a hadsereg nem léphet sztrájkba. Az utcai megmozdulások lehetőségét is korlátozza a háború: az északi országrész lakossága a Hezbollah rakéta- és dróncsapásai miatt máig kitelepítésben él, a libanoni terrorhadsereg pedig egyre gyakrabban mér komoly csapásokat az ország közepén fekvő célpontokra is.

FOTÓ: AFP/ORI AVIRAM/MIDDLE EAST IMAGES

A védelmi miniszter menesztése ellen tiltakozók egybehangzóan állítják, hogy a döntés mögött politikai indítékok húzódnak meg

> Beni Ganc volt védelmi miniszter és vezérkari főnök szerint Netanjahu Galant kirúgásával „megsértette Izrael biztonságát és népe szellemét, de nem fogja megtörni”.

Netanjahut segítette az amerikai választásokat övező figyelem is, Izraelt ugyanis – akárcsak Ukrajnát – közvetlenül érinti, ki a Fehér Ház lakója. Bár Galant kirúgásának hírére kedd este ezúttal is heves, több tízezres tüntetések kezdődtek Tel-Avivban, Jeruzsálemben és néhány nagyobb városban, tegnapra ezek már elhaltak, dél körül már mintegy 150 településen szólaltak meg a rakétatámadásra figyelmeztető szirénák Izrael középső és északi részén egyaránt.

A védelmi miniszter menesztése ellen tiltakozók egybehangzóan azt állítják, a miniszterelnök döntése mögött politikai indítékok húzódnak meg – így akarja egybetartani a koalíciót és elkerülni a környezetében történt botrányok kivizsgálását (utalva a legutóbbi szivárogtatási botrányra, amely nyomán egyik szóvivőjét is őrizetbe vette a belbiztonsági szolgálat). Az izraeli média által idézett ellenzéki vezetők kockázatosnak tartják azt is, hogy Galant helyére egy katonai és biztonsági tapasztalat nélküli, de iránta lojális védelmi minisztert nevezett ki Netanjahu.

Avigdor Liberman, aki úgyszintén szolgált már védelmi miniszterként, arra hívta fel a figyelmet, hogy az egyetlen hely, ahol Galant „politikai elűzését ünnepelték”, az Irán volt. Liberman szerint Netanjahu a következő lépésben leváltja a kneszet külügyi és védelmi bizottságának Likud-párti elnökét, Juli Edelsteint, aki Galanthoz hasonlóan jelezte, nem fogja megszavazni a háredik szolgálatmegtagadását ösztönző törvényt. Ezt követően pedig a kormányzat által főellenségnek tekintett Gali Baharav-Miara főügyész menesztése következik.

Naftali Bennett a politikától visszavonult volt miniszterelnök azt mondta: „Egy beteg és őrült vezetésünk van, amely elvesztette a kapcsolatot Izrael állam számára fontos értékekkel, s lényegében Izrael és a katonák ellen dolgozik.”

Világelsőként gratulált Trumpnak Netanjahu

„Gratulálok a történelem legnagyobb visszatéréséhez!” „Az Ön történelmi visszatérése a Fehér Házba új kezdetet jelent Amerika számára, és erőteljes újbóli elköteleződést Izrael és Amerika nagyszerű szövetsége iránt” – írta X-bejegyzésében Benjamin Netanjahu. Izraeli lapok szerint a miniszterelnök a világon elsőként gratulált az amerikai elnökválasztás győztesének.

Bár a két vezető politikus között jó a viszony, nem zárható ki, hogy Netanjahu túl sokat remél a visszatérő republikánus elnöktől. Trump a kampány során ígéretet tett a háborúk gyors lezárására, és tegnapi győzelmi beszédében is már arra biztatta Izraelt, hogy érje el céljait az október 7-e utáni háborúban, egyben követelte a gázai harcok gyors befejezését is.

Trump egy sor teljesíthetetlen ígéretet is sorolt. Többek között azt mondta, leállítja az Izrael-ellenes amerikai egyetemi tüntetéseket, felszámolja azokat az egyetemeket, amelyek nem védik megfelelően a zsidó hallgatókat, és kitoloncolja a zavargásokban részt vevő külföldi hallgatókat.

Az amerikai zsidók Harrist, az izraeliek Trumpot támogatják

Az amerikai National Election Pool által készített exit poll szerint az amerikai zsidók 79 százaléka nyilatkozott úgy, hogy a demokratákra, 21 százalék pedig a republikánusokra szavazott – közölte a The Times of Israel. Hasonló arányt mutattak más felmérések is, ami arra utal, hogy Trump 24 éve a legalacsonyabb arányban kapta meg a zsidó szavazatokat.

Egy október végi, az izraeli 12-es csatorna által végzett felmérés szerint az izraeli lakosság elsöprő többsége – 66 százaléka viszont Donald Trump támogatója, és mindössze 17 százalékuk mondta, hogy Harrist látná szívesebben az Egyesült Államok új elnökeként.

Az izraeliek többek között azért hálásak Trumpnak, mert első elnöksége idején elismerte Jeruzsálemet Izrael fővárosaként, elismerte a Golán-fennsík izraeli annektálását, szankciókat vezetett be Iránnal szemben és kiléptette az USA-t az Iránnal 2015-ben, többéves tárgyalások után tető alá hozott nukleáris megállapodásból. A most másodszor is megválasztott elnök nem kifogásolta Izrael telepes politikáját sem, s a veje egy Izrael számára rendkívül kedvező kétállami megoldási tervet dolgozott ki.

Trump egyik tényleges diplomáciai sikere volt az Ábrahám-egyezmények elindítása, amelyek az Izrael és arab szomszédjai közötti normalizációs folyamatot indították el.

Amerika kipróbálja az autokráciát

HORVÁTH GÁBOR

Az amerikaiak háromnegyede szerint rossz irányba tart az országuk. Az mindegy, hogy valószínűleg szívesen cserélnénk velük, ők boldogtalanok a négy év alatt 20-22 százalékkal megemelkedett élelmiszerárakkal és tartanak a déli határon beáramló illegális bevándorlóktól. Vegyük hozzá a Covid 1,2 millió halottja miatti sokkot, a világháborútól való félelmet és máris bele tudjuk magunkat képzelni a helyzetükbe. Változást akartak és azt jobban megtestesítette az örök kívülálló Donald Trump, mint Kamala Harris, aki mégiscsak Joe Biden alelnökeként csinálta végig az elmúlt négy évet. Amerika is beállt azon országok sorába, ahol a választók megtorolták a hatalmon lévőkön az elmúlt évek aggodalmait és szenvedéseit. Legfeljebb az Egyesült Királyság, Németország, Argentína vagy Japán nincs olyan globális hatással a világra, mint az Egyesült Államok.

A választók fele, vagy még annál is picit több, azon is túltette magát, hogy Trump nem éppen szerethető figura. Újra bebizonyosodott, amit hosszú évezredek óta tudni lehet: kiélezett helyzetekben inkább hallgatunk zsigeri ösztöneinkre, mint az eszünkre, mert utóbbi aligha ment meg bennünket a kardfogú tigristől, ott már csak az adrenalin segíthet.

Meg aztán Trump kifejezetten szórakoztató politikus, aki gond nélkül kimondja, amit a polgár legfeljebb otthon mer: Rohadjanak meg ezek ott fönt! A Republikánus Párt mára áthangszerelte magát és a milliárdos tévésztárral az élen az elit ellen lázadó kisemberek pártja lett. Az elit ebben az esetben nem a leggazdagabb amerikaiak vékony rétege, hanem minden okostojás, egyetemet végzett, a globalizációból hasznot húzó városlakó, aki New Yorkból vagy Los Angelesből is jobban tudja, hogyan kellene élnie az ohiói gyári munkásnak, az idahói farmernek vagy oklahomai marhatenyésztőnek.

A Joe Biden visszalépését túl későn kikényszerítő Demokrata Pártnak ráadásul nem volt ideje a szokásos kiválasztási eljárásra, hanem kézenfekvő módon Kamala Harris alelnökre helyezte a jelöltséggel járó felelősséget. Mélyebb elemzések híján még nem világos, milyen szerepe volt a végeredményben annak, hogy egy nő volt a szupermacsó ellenfele, de az tény, hogy Trump mindkét győzelmét nővel szemben aratta, míg egyetlen vereségét egy férfitól szenvedte el. Végső soron Biden felelőssége is fölmerül, mert a naptárra pillantva tudnia kellett volna, hogy ő eleve egymandátumos elnök, akinek ezalatt fel kell építenie az utódját. Az egója azonban mást diktált és annyit azért tudni lehet a politikusokról, hogy ha valamijük, hát az egójuk mindig hibátlanul működik.

Trump szerdára virradóra viszonylag normális győzelmi beszédet tartott, amelyben – minő meglepetés – méltatta Amerika nagyságát. Nyoma se maradt az eddig a fekete ezer változatával lefestett, borzalmas helyzetnek, hirtelen minden rendkívül biztató lett, az összes gond meg lesz itt oldva, akárki meglássa. A gondok azonban makacs dolgok, ráadásul mire egyet megoldunk, jelentkezik három másik. Itt van mindjárt az illegális bevándorlók millióinak beígért kitelepítése,

> Nyoma se maradt az eddig a fekete ezer változatával lefestett, borzalmas helyzetnek, hirtelen minden rendkívül biztató lett, az összes gond meg lesz itt oldva, akárki meglássa.

amiből pillanatok alatt világraszóló botrány és válság lehet. De említhetjük az Ukrajna elleni orosz háború 24 órán belüli befejezésének ígéretét is: óra indul.

Ami biztos, az a Kínával szembeni amerikai politika kiéleződése. Ebből a szempontból borítékolni lehet az amúgy szép szavakkal méltatott Orbán Viktorral szembeni elégedetlenséget. Amíg a „választásbiztos" illiberális demokrácia modelljéről van szó, addig Orbán kiváló hivatkozási alap, de hamarosan jönnek a dolgos hétköznapok, a korábbinál kissé érdesebben megfogalmazott washingtoni kérésekkel.

Az Egyesült Államok 248 éves történelme során először próbálkozik a tekintélyalapú kormányzással. Trumpnak már nem kell az újraválasztással törődnie, a legfelsőbb bíróság előre mentesítette az elnöki jogkörben elkövetendő bűncselekmények következményeitől, övé a szenátus és nem kizárt (bár nem is biztos), hogy övé lesz a képviselőház is, akkor pedig azt csinál, amit csak akar. Ha a világnak van egy kis mázlija, akkor leginkább golfozni fog. No de ha nincs...

Holdutazó

NÉMETH PÉTER

> Vajmi keveset tudunk, milyen hasznot hozott a nyolcfős küldöttség Fülöp-szigeteki útja, mint ahogy általában keveset tudunk Szijjártó utazásainak valódi eredményeiről.

181 millió forintért bérelt luxus magángépet az állam a külgazdasági és külügyminiszternek júniusban, amikor Szijjártó Péter kétnapos villámlátogatásra utazott a Fülöp-szigetekre és a Laoszi Népi Demokratikus Köztársaságba – derül ki az Átlátszó közadatigényléséből. Az oknyomozó újság a hivatali út részleteiről kérdezte a Külgazdasági és Külügyminisztériumot, de csak a következő egymondatos miniszteri választ kapták: hogy odaérjek.

Voltaképpen az egész hírből csak a válasz érdekes: vajon miért engedi meg magának Szijjártó, hogy egy ilyen pofátlan mondatocskával reagáljon a kérdésre? Arról a magyar külügyminiszterről beszélünk, aki tavaly már szeptember közepére repült annyit, mint a Föld és a Hold közötti átlagtávolság. Szóval nyugodtan állíthatjuk: ez az ember már a Holdról is látszik. Vagy legalábbis azt hiszi magáról, hogy látszik. Hogy olyan fontos küldetése van, amellyel átalakítja az egész világot, hogy a szerepe sokkal jelentősebb annál, mint amit egyesek tulajdonítanak neki. Arról persze vajmi keveset tudunk, hogy milyen diplomáciai vagy gazdasági hasznot hozott a nyolcfős küldöttség Fülöp-szigeteki útja, mint ahogy általában keveset tudunk Szijjártó utazásainak valódi eredményeiről. Egyelőre csak azt látjuk, hogy a magyar kormány – és általa az ország – reputációja a mélyponton van, főként azokban az országokban, amelyekben még adnak valamit a demokráciára, a jogállamiságra. Kétségtelen, más helyeken – mint olvashatjuk, például Észak-Koreában – nagy a respektje Orbán Viktornak, és a szárnysegédje is barátnak mondhat sok-sok diktátorkiszolgálót. Ezekben az országokban Magyarország nagyobbnak, jelentősebbnek látszik, vezetői hatalmasabbnak tűnnek, olyanoknak, amelynek és akiknek komoly befolyása van a világ dolgaira. Szijjártót nyilván a Fülöp-szigeteken is megsüvegelték, márpedig ez megér nekünk közel kétszáz milliót. Főként az, hogy odaért.

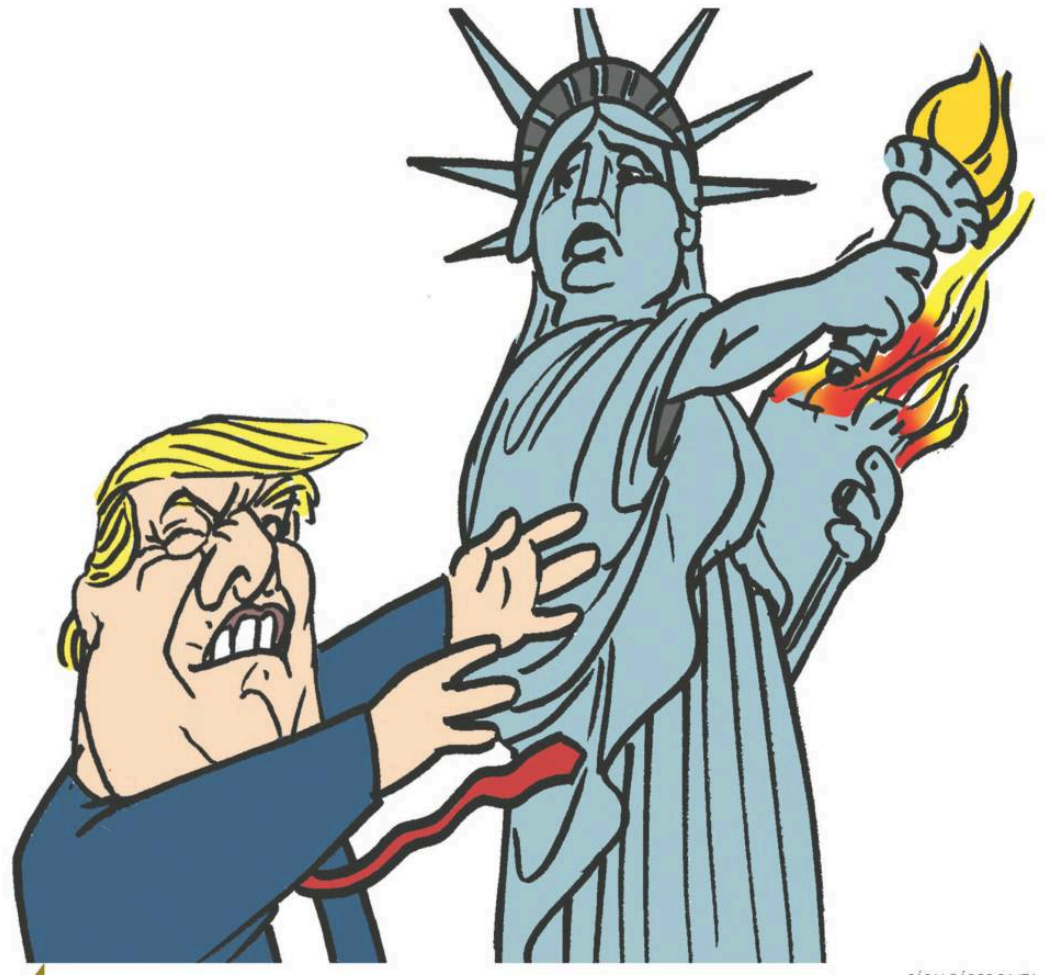

PÁPAI GÁBOR RAJZA

TŰZVÉSZ

Fordul-e Kompország?

NÉZELŐDŐ

FRISS RÓBERT

> Az amerikai vereség után már csak Európa józan eszében bízhatunk, abban, hogy Európa megtalálja végre a saját hangját a transzatlanti kapcsolatokban is.

Nem mi tehetünk róla, nem mi, hanem a kormányfő emelte a tétet a felhőkbe, nemcsak a magyar költségvetés sorsát tette le idegen kezekbe, hanem saját sorsát is. „A demokraták mennek, a republikánusok jönnek, ismét Donald Trump lesz az amerikai elnök" hirdette lélegzetvétel nélkül. Mondjuk, én a kormányfőt nem jósnak tartom, de ha ez nem jön be, két napra rá tanúja lehetett volna, hogy Európa kiröhögi, a magyar nemzet pedig elkergeti. Ahogy az a „félreértett" jósokkal időnként megesik. Elkergeti, mégpedig a nyugati világ orra előtt, az európai közösség budapesti csúcstalálkozóján. De nem ez történt.

Ami pedig a lényeget illeti, a NATO-tagállamok magyarországi nagykövetei és katonai attaséi Magyarország új gazdasági „semlegességi" politikájáról tárgyaltak a múlt héten az Egyesült Államok budapesti nagykövetségén. David Pressman mandátuma persze véget ért, előbb-utóbb majd jön helyette új nagykövet, aki bizonyára visszafogottabb lesz a nyilvános szerepléseiben, de Amerika alapvető érdekei nem sokban változnak, legfeljebb nem fogják bírálni a magyar belpolitikát.

David Pressman mindenesetre az Egyesült Államok nevében felszólalva – és természetesen az Egyesült Államok aktuális politikáját követve, külügyminisztériumával nyilván egyeztetve – elmondta, hogy „Magyarország nemrégiben bejelentett gazdasági »semlegességi« politikája, valamint a Moszkvától és Pekingtől való növekvő függősége az Amerikai Egyesült Államok és az euroatlanti szövetség biztonságpolitikájára is hatással van. Nagyra értékeltük annak a lehetőségét, hogy megvitathattuk Magyarország új politikai irányvonalát szövetségeseinkkel. Az, hogy egy szövetséges állam »semlegességi« politikájáról szóló megbeszélés szükségessé vált, önmagáért beszél" – fogalmazott Pressman. Az „önmagáért beszél" ezúttal mindent elmond.

A kormány célja a hivatalos magyarázat szerint az, hogy 2025-ben három százalék fölötti bővülést érjen el a magyar gazdaság, amelynek alapjait a gazdasági semlegesség teremti meg. Annak érdekében, hogy ebbe a növekedési sávba a kormány felhúzza és megerősítse a gazdasági növekedés ütemét, 21 intézkedésből álló Új Gazdaságpolitikai Akciótervet dolgozott ki, amely jelentős mennyiségű pénzt juttat a magyar gazdaságba. Budapesten lesz a héten a nyugati világ csúcstalálkozója, 45-47 állam- és kormányfő érkezik a magyar fővárosba. Ahogyan ismerjük a kormányfőt, nagyjából a megkoronázására készülhetünk az amerikai elnökválasztás árnyékában, amint épp kiszabadulni látszik a diplomáciai karanténból. Triumfálni fog, nekünk pedig mint a demokrácia híveinek, el kell viselnünk ezt. Az amerikai vereség után már csak Európa józan eszében bízhatunk, abban, hogy Európa megtalálja végre a saját hangját a transzatlanti kapcsolatokban is.

De hogy Kompország fordul-e valamerre, mert elhiszi a Nyugat bukásának híreit, vagy marad évezredes álmainál és kitart a Nyugat mellett, még nem dőlt el. Az még a most győzelmi zászlót lengető kormányfőtől is függ. Na meg attól, hogy a magyar népnek van-e elég ereje szembeszállni vele.

Esélyek és ellenzéki dilemmák

ZALATNAY ISTVÁN
teológus-filozófus, a Határon Túli Magyarok Hivatalának volt elnökhelyettese

A Medián legfrissebb közvélemény-kutatási eredménye, elsőre úgy tűnik, csak megerősíti azt, amit más intézetek is kimutattak, hogy gyakorlatilag fej fej mellett van a Fidesz és a Tisza. (A kormányközeli közvélemény-kutatók adatai, amelyek szerint az EP-választás óta erősödött a Fidesz, alighanem inkább a kormánypárti szavazókat megnyugtatni akaró szándékot mutatják, mintsem a politikai közhangulat változását.)

Valójában nem az a legfontosabb, hogy a két nagy párt támogatottsága hogyan viszonyul egymáshoz. Az igazi kérdés az, hogy hol áll a Fidesz. Márpedig a Medián kutatása szerint a biztos pártválasztók között immáron csak 39 százalékon, a Tisza 46 százalékával szemben. Ez pedig arra utal, hogy a kormánypárt támogatottsága kezd egyértelműen 40 százalék alá süllyedni. Ez az a szint, amely mellett az egyéni választókerületek túlnyomó többségét elveszítené a Fidesz. (Akár már a különben erősen kormánypárti dombóvári kerületet is januárban.) Az egyéni körzetekben a kormányváltást akaró szavazók nagy többsége várhatóan le fog szavazni az esélyes ellenzéki jelöltre.

Kérdés, hogy lesznek-e a TISZA programjában olyan hangsúlyos elemek, amelyek szociáldemokrata, liberális és zöld értékeket, várakozásokat tükröznek.

A Republikon korábbi kutatása azt is mutatja, hogy a kisebb ellenzéki pártok némileg erősödtek. Ha így van, az logikusan következik az elmúlt hónapok, sőt hetek eseményeiből. Kétségtelen ugyanis, hogy a Tisza azután, hogy egyértelműen az ellenzék vezető erejévé vált júniusban, olyan gesztusokat tett, amelyek nyilvánvalóan a kormánypárti szavazók megnyerését célozzák. Ez a liberális és baloldali szavazóknál elbizonytalanodást okozhatott, és ezért erősödhettek a kisebb pártok.

Mit lenne célszerű figyelembe venni a különböző politikai szimpátiával bíró ellenzékieknek ebben a helyzetben, ha nem elszalasztani, hanem megragadni akarják a kormányváltás esélyét?

A nem tiszások részéről érthető, ha összerezzennek, amikor olyan megnyilvánulásokkal találkoznak, amelyek ha nem is a mostani, de a 25 évvel ezelőtti Fideszre emlékeztetnek. Azoknak azonban, akik vehemensen támadják ilyenkor a Tiszát, érdemes föltenniük maguknak a kérdést, hogy nem lehetetlent kívánnak-e. Egyrészt azt, hogy bukjon az egyre rosszabbul kormányzó Fidesz, ami csak a korábbi fideszes szavazók megnyerésével lehetséges, másrészt azt, hogy mindenben a saját hangjukat hallják vissza, ami különösen a vidéki kisebb településeken élők számára érthetetlen.

A helyzet végiggondolását segítheti, ha a Tisza Párt számukra nem szimpatikus megnyilvánulásai között bizonyos distinkciókat tesznek. Vannak közöttük olyanok, amelyek mögött nem nehéz taktikai megfontolásokat érzékelni. Ez a politikában elkerülhetetlen. Nem hazugságot jelent, hanem azt, hogy a helyzet függvényében más és más hangsúlyok jelennek meg egy párt imázsalakításában. Nem mindegy, hogy miről beszélnek egyszer, miről ötször, mi az, amit jobban hangsúlyoznak a szimbólumaik, mi az, amit kevésbé. Ennek elkerülhetetlenségéről nyíltan beszélt Magyar Péter.

Más az, amikor ezen túlmenően nyilvánvaló érték- és programbeli különbségekről van szó. Nem lehet azonban kétséges, hogy kormányváltásra csak egyfajta népfrontos összefogással van esély, amelyben tudomásul kell venni, hogy sok mindent fel kell adni egy közös cél érdekében.

Van azonban egy harmadik terület is, amelyben teljes joggal lehetnek határozottak a Tisza Párt világától magukat távol állónak érző ellenzékiek: ez pedig a jogállamiság, általában a demokratikus intézményrendszer visszaállítása melletti teljes elkötelezettség. Ezen a téren nem pusztán arról van szó, hogy ne legyenek kétségbe vonható megnyilatkozások, hanem hogy nagyon is legyenek olyanok, amelyek a programot, a célokat világosan kinyilvánítják.

Ez már átvezet ahhoz a kérdéshez, hogy mit tehet a Tisza Párt a kormányváltás esélyének maximalizálása érdekében. Ha igaz a népfrontos politika szükségessége, akkor ez körülbelül azt jelentheti, hogy az Európai Unióban most és már régóta meghatározó erők programkoalíciójának itthoni megteremtésére kell törekedniük. Hogy ez így van-e, várhatóan hamarosan kiderül, amikor a Tisza előáll a maga programjával, amelyet – nem feltétlenül jogosan – sokan régóta türelmetlenül sürgetnek, és amelynek lassan tényleg itt van az ideje.

Kérdés, hogy lesznek-e ebben a programban olyan hangsúlyos elemek, amelyek szociáldemokrata, liberális és zöld értékeket, várakozásokat tükröznek. Természetesen nem könnyű, de nem is lehetetlen mindezeket összehangolni a Tiszához közelebb álló konzervatív, kereszténydemokrata elemekkel. Nem lehetetlen, merthogy éppen ez a demokrácia egyik legfontosabb jellemzője: értékek, törekvések, programok közötti élhető kompromisszumok megtalálása. Magyar történelmi kontextusban úgy is mondhatjuk: Haza és Haladás együttes, egyenrangú szolgálata.

Meglehet, a Tisza enélkül is megnyerheti választást, mert ha nincs más lehetőség, keserű szájízzel, összeszorított fogakkal minden ellenzéki le fog szavazni a jelöltjeire. A választás után azonban kormányozni is kell. Márpedig az országot újjáépíteni nem lehet keserű szájízű emberekkel, csak akkor, ha sokan, sokfélét gondolók egyaránt úgy érzik, hogy egy sokkal jobb korszak megteremtésének lehetnek aktív részesei.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Európa rombolói

ASZALÓS SÁNDOR
okleveles mérnök, Ausztria

Az osztrák politikai élet az utóbbi években jelentős változásokon ment keresztül, a populizmus és a szélsőjobb előretörése új kihívások elé állította a demokráciát. Az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) vezetője, Herbert Kickl a nacionalizmusra és identitásvédelemre építő politikát képvisel, amely szoros kapcsolatot mutat Vlagyimir Putyin politikai irányvonalával, akit erős, alternatív vezetőként emelnek ki – hasonlóan Orbán Viktorhoz. Kritikusan viszonyulnak viszont az Európai Unió politikai kereteihez.

Ennek a pártnak meghatározó tagja Walter Rosenkranz, aki jogi végzettséggel rendelkező politikus. Pályafutása során a Szabadságpárton belül egyre fontosabb szerepet töltött be. Rosenkranz politikai programjának középpontjában is a nacionalizmus és az identitásvédelem áll. E felfogás szerint a nemzeti identitás megőrzése és a migráció korlátozása alapvető fontosságú Ausztria kulturális és szociális integritása szempontjából. Az országban hagyományosan a legtöbb szavazatot kapott párt kapja a Nemzeti Tanács elnöke (Nationalratspräsident) posztot, erre az FPÖ a választás után Walter Rosenkranzot jelölte.

Az EU-ban tapasztalható politikai feszültségek és a populista mozgalmak előretörése közepette Rosenkranz és Orbán találkozója különös figyelmet keltett, különösen, hogy a néppárti kancellár nem fogadta a magyar miniszterelnököt.

Rosenkranz hatalomra jutása nemcsak a parlamenti dinamika megváltoztatását jelenti, hanem azt is, hogy a párt politikai céljainak érvényesítése érdekében lehetősége nyílik arra, hogy megnehezítse a koalíciós partnerek kapcsolatát, valamint a demokratikus intézmények és eljárások működését. Határozatok előterjesztése és a parlamenti viták irányítása révén képes lehet akadályokat gördíteni a demokratikus reformok elé, befolyásolhatja a törvényhozási folyamatokat.

Orbán Viktor – akit az osztrák média „jobboldali populista miniszterelnöknek” nevez – a Nemzeti Tanács frissen felkent elnökének első nemzetközi vendége volt. Ezen a találkozón meglepetésre jelen volt Herbert Kickl is, sőt szinte a párt teljes vezérkara. Az EU-ban tapasztalható politikai feszültségek és a populista mozgalmak előretörése közepette Rosenkranz és Orbán találkozója különös figyelmet keltett, különösen, hogy a néppárti kancellár, Karl Nehammer nem fogadta a magyar miniszterelnököt. Továbbá felzúduláshoz vezetett az is, hogy a parlament fotózási pontján, ahol Rosenkranz Orbánnal pózolt a sajtónak, az osztrák és a magyar zászló látszott, az uniós zászló viszont nem.

Az osztrák Zöld Párt vezetője, Werner Kogler alkancellár éles kritikát fogalmazott meg a találkozó kapcsán: „Orbán Putyin-tisztelő és Európa rombolója”, felemlítve, hogy Magyarországon a független újságírást lábbal tiporják Orbán kormánya alatt, és leigázzák az igazságszolgáltatást. Megfogalmazása szerint Orbán nem jön zavarba attól, hogy milliárdokat szed össze az EU-tól, hogy aztán egy jól szervezett kleptokráciában szétoszthassa a saját oligarcháinak.

De a találkozót bírálta a szociáldemokrata SPÖ és a liberális NEOS is. A NEOS vezetője, Beate Meinl-Reisinger levelet írt Rosenkranznak, melyben a felszólítja a Nemzeti Tanács elnökét, hogy „egyértelműen foglaljon állást Orbán ellen az Európa-ellenes és antidemokratikus magatartása miatt”. Egyben kifejtette, hogy Orbán olyan ember, aki „a liberális demokrácia értékeit lábbal tapossa, az ellenzéki és a kisebbségi jogokat erősen korlátozza, elnyomja a médiaszabadságot, és megfosztja Magyarországot attól a szabadságtól, hogy maga döntse el, hogyan akar élni, és kit szeretne szeretni”.

Jellemző, hogy a találkozón Kickl kifejtette, még mindig van esély arra, hogy pártja részt vegyen a kormányzásban, Orbán pedig a válaszában reményét fejezte ki, hogy egyszer egy szabadságpárti kancellár fogadja Magyarország miniszterelnökét. Ezt követően Orbán és Kickl aláírt egy úgynevezett „bécsi nyilatkozatot” (Wiener Erklärung). A szöveg hangsúlyozza „kontinensünk nyugati jellegének különleges felelősségét”. Európát és őslakos népeit azonban az aláírók szerint fenyegeti az „illegális migráció mértéke” és a „menedékjoggal való szervezett visszaélés”. A szöveg elutasítja az uniós intézmények kiterjesztését és a brüsszeli centralizmust is, és hangsúlyozza: „Szükség van Brüsszel politikai súlyának csökkenésére, és ezzel együtt a tagállamok közvetlen és parlamenti demokráciájának megerősödésére”. A nyilatkozatban lefektették: elutasítják, hogy „a férfiakon és nőkön kívül – abszurd módon – több más nem is létezne, valamint hogy a baloldali érzékenyítési kísérletek eredményeként gyerekeink már fiatal korban elveszítsék nemi identitásukat”.

De Orbán bécsi látogatásának célja a jelek szerint valójában egy magánlátogatás volt, a jobboldali populista Weltwoche svájci hetilap által szervezett geopolitikai kérdésekről szóló megbeszélésen vett részt. Ezen a rendezvényen – melynek a Béke Európában címet adták – az oroszbarátnak ismert Gerhard Schröder volt német kancellárral beszélgetett. A rendezvény vendégei között is ott ült a bécsi orosz nagykövet.

A beszélgetés során Orbán egy kérdésre azt válaszolta: „Nem vagyok optimista. Európa ma háborút tud teremteni, békét nem.” Ezzel megismételte a régi álláspontját, hogy Ukrajna és a „Nyugat” nem nyerheti meg a háborút, és megerősítette, a háború befejezése mellett van, még akkor is, ha Ukrajnának ehhez át kellene engednie területe egy részét. Számára a legnagyobb veszélyt régóta az EU jelenti. Ne feledjük: a miniszterelnök október 23-án elmondott beszédében már Moszkvához hasonlította Brüsszelt.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Házmesterek kulcsszerepben

IRODALOM A munkájukat végző, hétköznapi emberek? Haszonszerzés céljából tettek jót vagy rosszat? Szemlélődtek vagy aktívan részt vállaltak a zsidóüldözésben? Ádám István Pál könyve, a Házmesterek a vészkorszakban unikális nézőpontból világítja meg a holokauszt időszakát.

ROSZNÁKY EMMA

FOTÓK: HUSZÁR DÁVID

A Holokauszt Emlékközpont időszaki kiállításának részlete

Szokás mondani, hogy hazánk házmesterország, elég elcsépelt mondás, de használatban van. Magába a foglalkozásba nem szokás belegondolni: mit csinál egy házmester, miért lett házmester, milyen felelősséggel jár a munkája? Erről is átfogóbb képet ad Ádám István Pál társadalomtörténész Házmesterek a vészkorszakban című műve, mely találóan „mentalitástörténeti diagnózisként" jellemzi magát, hiszen betekintést nyújt a budapesti zsidóüldözések rapszodikus időszakába az átlagemberek nézőpontjából. A Park Könyvkiadó gondozásában megjelent művet kedd este mutatták be a Holokauszt Emlékközpontban.

A könyv eredetileg angolul született meg 2016-ban Budapest Building Managers and the Holocaust in Hungary címmel, a szerző ugyanis évekig külföldön élt, a Bristoli Egyetemen szerzett doktori fokozatot, majd Prágában kutatott és tanított, de dolgozott a washingtoni Egyesült Államok Holokauszt Emlékmúzeumában is. A szóban forgó könyv magyar fordítását Orosz Ildikó készítette el. Az eseményen a szerző beszélgetőtársai Klacsmann Borbála holokausztkutató és Gyáni Gábor társadalomtörténész, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a CEU és az ELTE professzora voltak, Lénárt András történész moderált. Gyáni Gábor mindjárt az elején fontosnak tartotta elmondani, hogy több szó használatos a holokausztra, a „vészkorszak" elnevezés közvetlenül a II. világháború utáni pár éves, nagyjából 1948-ig tartó időszakból ered. – A holokauszt és a soá kifejezések nyugatról erednek, és jóval később terjedtek el Magyarországon, mint a vészkorszaké. Ez utóbbi egy szégyellős kifejezése az egész eseménysor leírásának, valószínűleg a mohácsi vésszel hozható rokonságba, hiszen arra használták előtte. Az akadémikus megjegyezte, hogy a címben használt kifejezés épp a 60-as években kezdett el végleg eltűnni, most a szerző visszahozta.

Lénárt András, Klacsmann Borbála, Ádám István Pál, Gyáni Gábor a beszélgetésen

Lénárt András kiemelte, Ádám István Pál könyve nemcsak a zsidóüldözések időszakára koncentrál, hanem az előzményeket is vizsgálja, lényegében egy házmestertörténetet tár elénk, ezáltal kutatja ennek a foglalkozási csoportnak a motivációit: miből éltek, honnan érkeztek, miért dönthetett egyik vagy másik házmester úgy, hogy megvédi vagy épp kiszolgáltatja az üldözötteket az erőszaktevőknek. A moderátor felolvasott egy részletet a könyvből, mely a Házfelügyelők Lapja (megjelent 1923 és 1944 között) egy cikkéből idéz, ebből az látszik, hogy egyrészt a vészkorszakra már kialakult valamiféle szakmai önérzete a házmestereknek, másrészt egyfajta hatósági személyként is tekinthettek magukra. Gyáni Gábor elmondta, a házmester szerepe a kiegyezés utáni, fővárosi bérházépítés során vált fontossá, már maga a szó, hogy „házmester" specifikus, angolra szinte lefordíthatatlan, mert az angolszász kultúrában nem létezik ez a foglalkozás, német területen viszont igen (hausmeister), ahol is Berlinben hasonló, körgangos bérházak épültek, ezek földszintjén helyezkedett el a házmester kis lakása. A házmester feladata volt a lakóépület karbantartása, adminisztrációs tevékenységet is ellátott, és éjszakánként kapuőrként működött, este tíz után ugyanis kapupénz fejében lehetett csak bejutni a házakba, mely számos konfliktust szült. – Ezek az emberek általában alacsony iskolázottságú, vidékről jött személyek voltak, akiknek egy szerény egzisztenciát biztosított a házmesterség, elsősorban lakást – emelte ki a társadalomtörténész, aki emlékeztetett arra is, hogy ez az ágybérlet időszaka, amikor annyira megoldatlan volt a lakhatás kérdése, hogy sokan még szobát sem tudtak bérelni, csak ágyat. A házmester ismerte a lakókat, ezáltal kulcsszerepe lett a zsidóüldözés időszakában, de a szerep sok összetevős volt.

Klacsmann Borbála holokausztkutató úgy fogalmazott, mikrotörténetpártinak tartja magát, nagyon örült a könyv megjelenésének, mert abban a szerző több házmester személyes életútját is feltárja, amitől még olvasmányos is lesz. A holokausztkutatásban elterjedt a zsidóüldözésben érintettek hármas kategorizálása: szemlélő, elkövető vagy embermentő, mely a szakértő szerint túlzottan sarkos. – Kellenek a tipológiák, de pont azért, hogy utána lehessen berzenkedni, hogy miért nem jók a besorolások – mondta Klacsmann Borbála, aki szerint a házmesterekre eleve nem is alkalmazható a hármas tipológia, hiszen alapvetően szemlélőnek vélnénk őket, de némi aktivitást is mutattak, melyben volt elkövetői és embermentői attitűd egyaránt. Mindehhez hozzátartozik, hogy volt olyan házmester, aki a külvilág felé elvakult antiszemitának mutatta magát, hogy ne keltsen gyanút, a valóságban viszont elhazudta, hogy lennének izraelita lakói az általa felügyelt bérháznak. A Házmesterek a vészkorszakban nagyon sokszínű képet ad erről a szomorú időszakról.

Az új könyvhöz kapcsolódik a Holokauszt Emlékközpont jelenlegi időszaki kiállítása is, mely a zsinagóga karzatán tekinthető meg, címe: „Hazatérése nem kívánatos", és a hétköznapi emberek holokausztkutatáshoz fűződő viszonyát mutatja be. A márciusig megtekinthető tárlat öt foglalkozási csoport tagjainak bemutatásán keresztül láttatja ezt az időszakot, kurátorai a szerző, Ádám István Pál és a moderátor Lénárt András. Ahogy a szinopszisa ígéri, a kiállítás átfogó társadalomtörténeti, mégis emberközeli képet kíván adni a budapesti zsidóüldözésekről. Nagyon izgalmas és elgondolkodtató kiállítás, melyben a házmesterek is kapnak egy saját blokkot.

INFÓ

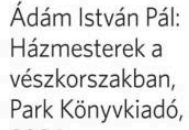

Ádám István Pál: Házmesterek a vészkorszakban, Park Könyvkiadó, 2024

A nemzet új művészei

ELISMERÉS Nyolcan vehették át a Nemzet Művésze díjat kedd este Hankó Balázs minisztertől és Turi Attilától, a Magyar Művészeti Akadémia elnökétől az MMA székházában, a Pesti Vigadóban. A Nemzet Művésze díj bizottság Berecz András népdalénekes, mesemondó; Ferenczfy-Kovács Attila építész, belsőépítész, látványtervező; Kende János operatőr; Lázár Antal építész; Mezei Gábor belsőépítész, bútortervező; Tamás Menyhért költő, író, műfordító; Temesi Ferenc író, valamint Uhrik Teodóra táncművész, táncpedagógus részére ítélte oda az elismerést.

A jubileumi, tizedik díjátadón a sajtó külön szobában, a díjazottaktól elzárva követhette az eseményeket. Több megható pillanatot is láthattunk a monitoron. Lázár Antal építsz például mindenképp fontosnak tartotta megemlíteni három építészkollégája – Finta József, Vadász György és Kévés György – nevét, mindhárman idén távoztak el közülünk.

Tamás Menyhért is elfogódottan köszönte meg az elismerést. Őt segíteni kellett a színpadra, írótársa, Temesi Ferenc viszont egyedül oldotta meg ezt a feladatot, de mindenki nagy aggodalmára a színpadra menet megbotlott és elesett. Szerencsére nem érte komolyabb sérülés, és a díjátadásnál a rá jellemző szarkazmussal csak annyit mondott: én már jól bemutatkoztam önöknek.

FOTÓ: MMA/KÉKESI DONÁT

Uhrik Teodóra Hankó Balázstól és Turi Attilától vette át a díjat

A műsor végén meglepetésvendégként Berecz András fia, Berecz István táncos, zenész, illetve Uhrik Teodóra fia, Kamarás Iván színész lépett színpadra. Könnyekkel és nevetéssel kísérve köszöntötték a két meglepett díjazottat. Berecz István népdalokat adott elő furulyán, Kamarás Iván pedig egy dalt énekelt.

B. GY.

A kuratórium

2024-ben a Nemzet Művésze díj bizottság tagjai: a bizottság elnöke Turi Attila építész, az MMA elnöke. A kultúráért felelős miniszter által felkért tagok: Aknay János festőművész, a nemzet művésze; Eperjes Károly színművész. A bizottság elnöke által felkért tagok: Ács Margit író, Blaskó Péter színművész, a nemzet művésze; Ferencz István építész, tervezőművész, a nemzet művésze; Koltai Lajos filmrendező, operatőr, a nemzet művésze; Péreli Zsuzsa képzőművész, textilművész, a nemzet művésze; Sapszon Ferenc karnagy, a nemzetművésze; Sebő Ferenc előadóművész, népzenekutató, a nemzet művésze; Zsuráfszky Zoltán táncművész, koreográfus, a nemzet művésze.

LAPSZÉL

A Cziffra Fesztivál díjai fiataloknak

FOTÓ: EGRESSY ORSOLYA

Ünnepi koncertet adott Balázs János Kossuth-díjas zongoraművész, az idén 10. évfordulóját ünneplő Cziffra Fesztivál alapító-művészeti vezetője november 5-én – Cziffra György születésnapján – a Zeneakadémia Nagytermében. Előadásában unikális módon egy este elhangzott Liszt összes magyar rapszódája, amelyet kitörő tetszéssel fogadott a közönség. Az ünnepi hangverseny alkalmából átadták a Cziffra Fesztivál két díját: az Ifjú Tehetség díjat és az Innovatív Zenei Projekt díjat. A Cziffra Fesztivál Ifjú Tehetség díja – amelyet 2017-ben hagyományteremtő szándékkal alapított Balázs János – a 18 év alatti fiatal művészeket ismeri el, akik pályájuk legígéretesebb zeneművészei. Az idei kitüntetett Nagy Konrád, aki a díjjal oklevelet és pénzjutalmat is átvehetett. A Cziffra Fesztivál Innovatív Zenei Projekt díja innovatív, újszerű, a kor megváltozott igényeire reflektáló klasszikus zenei projekt létrehozásáért ítélhető oda évente egy személynek vagy csapatnak. A díjat Ungár Cecília és Ráfi Balázs zongoraművészek, valamint Kőműves Janka és Hován Marcell Paszkál táncművészek kapták közös „Goyescas”-projektjükre. NÉPSZAVA

Ragyogó színek, egzotikus tájak

November 10-én a Pesti Vigadóban Ragyogó színek, egzotikus tájak címmel indul a Szent István Filharmonikusok Téli bérlet hangverseny-sorozata. Goldmark Károly nagy hindu eposz nyomán született első és legnépszerűbb nyitányát, a Sakuntalát, illetve Alekszandr Glazunov: a-moll hegedűversenyét hallhatja a közönség, továbbá Mendelssohn: (A-dúr „Olasz”) szimfóniája is megszólal. Közreműködik Koppándi Jenő (hegedű), vezényel: Horváth Gábor. NÉPSZAVA

Új örökös tagok az Operában

FOTÓ: NAGY ATTILA

Dénes István karmester, Fokanov Anatolij operaénekes és Lőcsei Jenő balettművész (képünkön Szinetár Miklóssal) lett az Opera új örökös tagja. Csányi János magánénekest és Kovács Béla klarinétművészt posztumusz emelték soraikba az örökös tagok, mellettük többek közt Pasztircsák Polina és Farkasréti Mária operaénekesek és Rajna Martin karmester munkáját is díjazta az Opera vezetése kedden, a magyar opera napja alkalmából rendezett díjátadón. NÉPSZAVA

Megérkezés a Senkiföldjére

TÁNC Az AHA Kollektíva legújabb produkciójában hat alkotó kutatja a meghatározatlanban rejlő lehetőséget a Trafóban.

RÓNAY LILI

A függöny alól félig kinyúlva, a nézőtérnek háttal csuklyás alak fekszik, és valami dróttal babrál – ezzel a képpel indul az AHA Kollektíva legújabb, idén januárban bemutatott darabja. A 2021-ben alapított kollektívát hat fiatal táncos alkotja, akik együtt végeztek a salzburgi táncművészeti egyetemen, de négyen közülük, Gláser Márton, Kacsó Imola, Piti Vivien, Eyassu-Vincze Barbara már felső tagozatos és gimnáziumi éveiket is együtt töltötték a Győri Tánc- és Képzőművészeti Iskolában. Kancsó Lucával és Oláh Balázzsal kiegészülve határozták el, hogy hosszú távon és maguk meghatározta keretek közt, az őket érdeklő formákkal szeretnének alkotni. Előadásaik így egymásra épülnek, hiszen minden létrehozott darab egy közös állítás, amihez később viszonyulnak. Dense Piece című munkájukat a MU Színházban, Sweat Set című darabjukat pedig több külföldi és itthoni fesztiválon, például az Under500 fesztiválon lehetett látni a közelmúltban.

Az alkotók egy olyan teret keresnek, ahol látszólag semmi nincs, mégis bármi lehetséges. A Senkiföldje koncepcióként azt a kérdést veti fel: mi és hogyan születhet meg egy olyan térben, ami első ránézésre kietlennek tűnik, mégis végtelen lehetőséget rejt magában – olvasható az előadás ajánlójában. A táncosok ösztönös megérzéseiket és érdeklődésüket követve merészkednek idegen terepre, teret adva a kíváncsiságnak, a naivitásnak.

A Senkiföldje hosszan kitartott nyitóképe alatt a feszült némaságban, centiről centire húzódik szét a függöny, időt hagyva annak, hogy körbenézzünk az előkészített téren: álló és fekvő fémpálcák szanaszét, furcsa szűrő- és köcsögvariációk, téglából készült kiterített bőralak, lelakott billentyűzet egy régi hangkeverőhöz. Amilyen váratlan és esetleges a tárgyak elrendezése, olyan szétszórtan helyezkednek el a színen lévő táncosok is a fekete függönyökkel és két hangfallal határolt térben. Mindegyikük megszállott módjára, magában ismételget kisebb mintákat: tárgyakat gyűjt, összeveri, ami épp a kezében van, sasszézik, vagy lábaival kis köröket leírva halad, közben leszínpadon

FOTÓK: KÖRÖSI LÁSZLÓ

A táncosok ösztönös megérzéseiket követik a színpadon

feszített kézfejét figyeli. Eleinte az egy-egy táncosnak kijelölt területre is jól meghatározható, az első interakcióra – egy fém alagút némileg hirtelen elbitorlására – várni kell. Ezalatt megismerjük a figurák sajátos formáit, karakterét. Kezdetben más és más tudatállapotokat mutatnak: arcukon a párbajra hívás feszültsége, drámai letörtség, vagy épp az önmagát csodáló elegancia ül. Ruháik többrétegesek, el-elcsúszó lovagi aláöltözetet idéző szettek. Az első szekvenciát semmilyen más zene nem kíséri, mint a táncosok egymástól izolált, valahogy mégis egymásról tudó; önfejű, de a másikra építő hirtelen mozdulatai, illetve az ezek közé beékelt csönd és figyelem.

A táncprodukcióban virtuóz mozdulatok is megjelennek

INFÓ

Senkiföldje
AHA Kollektíva
Trafó
2024. november 05.

> Az alkotók egy olyan teret keresnek, ahol látszólag semmi nincs, mégis bármi lehetséges.

Majd mind a hat táncos kezébe egy védő és egy támadó eszköz kerül, melyet egy ritmusra ütni kezdenek, s különböző térformákba rendeződnek: középen forgó csillag, felénél megtört, egymás felé forduló sor, közönséggel szembe menetelő oszlop. Végtelen hosszúnak és változás nélkülinek hat a nagyjából másodpercenként felhangzó éles-csöngő csattanás, amely olyan részletekre irányítja rá a figyelmet, mint hogy a térbeli mozgásokkal más és más hangszínek kerülnek elő- vagy háttérbe, illetve egészen beszédesek lesznek a pontos szinkrontól távolabb járó elcsúszások.

A lovagok közül, mikor csak ketten maradnak a színpadon, váratlanul összehúzódik a függöny, s mire újra szétnyílik, ugyanazon két szereplővel már új minőségben találjuk szemben magunkat. Az előadás utolsó harmada kísérleti kortárstáncból klasszikusabb karakterekre vált: páros táncok, mitológiai találkozásokat felidéző jelenetidézetek következnek, melyeket testhez simuló, egyszínű ruhákban adnak elő a táncosok. Ebben a részben előtérbe kerül a virtuozitás, a kontakttánc intim technikái, a rövid narratívabb formák, a szépen bevilágított terek és dinamikusabb zenei kíséret, de itt sem lesz pontosan beazonosítható, hogy „ki kicsoda”: a párosok gyakran felbomlanak, a jelenetek egymás után nem függenek össze.

Jellemző az előadás humorára, hogy záróképe, amit a függöny még látni enged, az, hogy az egyik karakter hirtelen magával rántja a másikat, de olyan gyorsasággal, hogy szinte beazonosíthatatlanok. Éppen azon a helyen történik mindez, ahol az előadás kezdetekor az első lovag feküdt. Kik voltak ők? Lett valakié a Senkiföldje? Mintha a mozdulatok csak a valakiévé válás lehetőségei lettek volna. Annak a keresésévé, hogy kik lehetnének azok, akik a színpadon vannak. Különös varázslat, hogy képesek nem megérkezni valahova.

Támogatókat keres a Baumgarten-emlékdíj

KORTÁRS A közösségi finanszírozásból működő Baumgarten-emlékdíj fennmaradásáért indított felhívást Kukorelly Endre író a Facebook-oldalán. A díj alapítója arra kéri a kultúra iránt elkötelezetteket, hogy akár jelképes összeggel is támogassák az aktuálpolitikától független, szakmai szempontok szerint működő irodalmi elismerést. A 2019-ben, Kukorelly egymillió forintos felajánlásával indult kezdeményezés az elmúlt években a kortárs magyar irodalom jelentős díjává nőtte ki magát. Az első díjátadót 2020 januárjában a Gundel étteremben tartották, azóta összesen negyvennégy alkotó részesült a meghatározó elismerésben. A Baumgarten-emlékprogram kizárólag közösségi adományokból tartja fenn magát – eddig 563-an járultak hozzá a kezdeményezéshez. A Gyümölcsöskert Irodalmi Egyesület által működtetett díj következetesen elutasítja az állami és önkormányzati forrásokat, hogy azt kizárólag szakmai szempontok alapján ítélhessék oda. Az egyesület körültekintően gazdálkodik: minden évben csak a rendelkezésre álló összeg felét osztja ki, biztosítva ezzel a hosszú távú működést. A Baumgarten-emlékdíj jelenleg 500 ezer, a jutalom pedig 200 ezer forint, valamint a honorárium mellett a nyertesek műalkotásokat is kapnak és lehetőséget egy rövid, lendületet adó alkotói pihenésre.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Előtérben a díjalapító Kukorelly Endre az egyik díjkiosztón

Az elmúlt öt évben a díjra érdemesítettek között szerepeltek a kortárs magyar irodalom olyan meghatározó alakjai, mint Bodor Ádám, Marno János, Márton László, Pintér Béla vagy Tompa Andrea.

Az 1929-ben alapított eredeti Baumgarten-díj éves szinten mai értéken 70-100 millió forintból gazdálkodott. Bár a jelenlegi emlékdíj szerényebb keretek között működik, független szakmai elismerésként fontos szerepet tölt be a magyar kulturális életben. A díj fennmaradásához most a kultúrakedvelő közönség újabb támogatására van szükség. NÉPSZAVA

Milliós tortaszelet

2200 fontot, több mint egymillió forintot fizetett ki egy árverésen egy kínai licitáló Erzsébet királynő esküvői tortájának egy, látszólag penészes szeletéért. A gyümölcstorta darabot egy bőröndben lévő ágy alatt találták meg, 77 évvel azután, hogy az eredeti, 2,7 méteres tortát feltálalták 2000 vendégnek. BBC

Eladó a Comói-tó levegője

A népszerű olasz turistacélpont, a Comói-tó tiszta levegőjét is hazavihetik a látogatók. A palackozott levegő 9,9 euróba kerül (4 ezer forint). Minden konzerv 400 milliliter „100 százalékos autentikus levegőt" tartalmaz. Nem ez az első település, ahol pénzért árulják a levegőt, hiszen Nápolyban évek óta megy ez a trend. CNN

Szennyvízzel repülhetünk

Egy új technológiával képesek lehetünk a szennyvizet bioüzemanyaggá alakítani, ezzel 70 százalékkal csökkenthetjük a repülőgépek károsanyag-kibocsátását a hagyományos üzemanyaghoz képest. Jelenleg a repülési iparban felhasznált üzemanyag kevesebb mint 1 százaléka származik fenntartható forrásból. LIVESCIENCE

Futballklub a színpadon

PREMIER Egy rajongó, Hendrik Nachtsheim színdarabot írt, amellyel tisztelegni kíván az Eintracht Frankfurt csapatának sportsikerei és szurkolói előtt.

BERNAU PÉTER

Hendrik Nachtsheim ismert német zenész, színész, humorista, író, aki kedvenc klubjáról írt egy színdarabot, amelyet jövő áprilisban mutatnak be. A jegyárusítás már elkezdődött az Adlerherzen (Sasszívek) című előadásra. A címválasztás nem véletlen, az Eintracht Frankfurt címerállata a sas.

„Már korábban fölmerült az ötlet, hogy írnék egy színdarabot kedvenc klubomról, úgy tudom, nem volt még ilyen próbálkozás abban a formában, ahogy én készítettem el a művet – nyilatkozta Nachtsheim a Népszavának. – Emlékszem, 2019-ben mutattam be a darab ötletét a klub vezetőinek, remegő térddel mentem be egy nagy terembe, ott ült az egész vezérkar. Jónak találták az elképzelést, a forgatókönyvet, elkezdtük előkészíteni a színpadra állítást, azonban közbeszólt a koronavírus-járvány. A Covid elsodorta magával a darabot. Fredi Bobic sportigazgató volt az egyik lelkes támogatója a projektnek, de aztán ő is elment a klubtól, ezért úgy tűnt, hogy a tervből nem lesz valóság. A Covid gazdaságilag is megviselte a klubot, ezért a darab lekerült a napirendről."

Hendrik Nachtsheim darabját áprilisban mutatják be

A helyzet a frankfurtiak 2022-es Európa-liga-győzelme után változott. „Nem sokkal a siker után megkerestek a klubtól, hogy ha szeretném megcsinálni a darabot, most adottak ehhez a feltételek – emlékezett vissza Nachtsheim, hogyan került ismét szóba a színpadi mű. – A történet kész volt. Egy fiatal nőről szól, aki megígéri az unokaöccsének, hogy a rokon gyermekének vesz egy éves bérletet, azonban kiderül, hogy a családban négyes ikrek vannak, valamennyien fiúk és futballrajongók. A nő nem akarja megszegni az ígéretét, ezért kénytelen alkalmi munkákat vállalni, hogy előteremtse az éves bérletek árát. Dolgozik a stadion gyorséttermében, akár a kocsmában, de takarít is, ha kell. Ám egy dolog mindig ugyanaz marad: mindig minden az egységről és arról szól, hogy mi határozza meg a klubot." Az Adlerherzen nyilvánosan elérhető ismertetőjéből kiderül, hogy több videófelvétel is látható lesz a frankfurti együttes mérkőzéseiből.

Nachtsheim hozzátette: az utóbbi időben kedvenc csapata – amelynek 50 éve szurkol – jól szerepel, de a színdarabot akkor is megcsinálta volna, ha más lenne a helyzet. „Nyilván jobban fogadják a drukkerek ezt az ötletet, ha jók az eredmények, pozitív a hangulat a csapat körül, nagy az érdeklődés, szépen fogynak elővételben a jegyek."

A 67 éves művész-rendezőnek 40 éve saját estje van, ahol színészbarátjával, Robert Treutellel (a színpadon Bodo Bach) lép fel, ezenkívül könyvet ír, zenekarban játszik, előkészíti az Eintrachtról szóló színdarab bemutatóját. Fölmerül a kérdés, hogyan jut ideje ennyi feladatra?

„Jó szervezés és fegyelmezettség a titok – hangzott a válasz. – Órára, percre beosztott napirendem van, amitől nem lehet eltérni. Mindegyik munkámat nagyon szeretem és élvezem, ezeket nem érzem tehernek. Egy dolgot utálok nagyon: amikor havonta le kell adnom a könyvelőnek az utazások útnyilvántartását, illetve összegyűjteni a számlákat a kiadásokról."

A hokisok indulóját is ő írta

A Frankfurt Lions jégkorongcsapat indulóját szintén Nachtsheim írta 2004-ben. A címe: Hideg fej és hesseni szív (Kühler Kopf und hessisches Herz). „A labdarúgócsapatról is készítettem dalt, le is szokták játszani a meccsek előtt, kedvelik a szurkolók, több tízezren éneklik a lelátón."

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Marozsán Fábián negyeddöntős

Marozsán Fábián bejutott a negyeddöntőbe a belgrádi kemény pályás férfitenisztornán. A világranglistán 57. magyar játékos szerdán 6:3, 7:5-re győzte le a szerb Dusan Lajovicot (86.). NÉPSZAVA

Forma–1: újoncot igazolt a Sauber

FOTÓ: AFP/JAKUB PORZYCKI

Gabriel Bortoleto lesz Nico Hülkenberg csapattársa a Forma–1-ben szereplő Saubernél 2025-ben. A 20 esztendős brazil pilóta 2023-ban újoncként nyerte meg az F3-as bajnokságot, idén pedig szintén újoncként vezeti az F2-es pontversenyt. A 37 éves Hülkenberg szerződtetését már korábban bejelentette a hinwilli alakulat, amelytől így Valtteri Bottas és Cso Kuan-jü is távozik a szezon végén. NÉPSZAVA

Máris szabadulna Neymartól az al-Hilal

Megszabadulna legnagyobb sztárjától a szaúdi labdarúgó-bajnokságban szereplő al-Hilal, amely megelégelte, hogy a brazil Neymar ismét megsérült. A 32 éves brazil klasszis csaknem egy évet hagyott ki sérülés miatt, visszatérése után pedig csupán 42 percet töltött a pályán, amikor egy sprint következében a combjához kapott, majd cserét kért. Sajtóhírek szerint az al-Hilal az al-Naszr ötszörös aranylabdás portugál sztárját, Cristiano Ronaldót szerezné meg a brazil helyére. NÉPSZAVA

Filutás megdöntötte az egyórás rekordot

FORRÁS: KŐBÁNYAI BRINGARÉNA

Filutás Viktor megdöntötte az egyórás pályakerékpározás magyar rekordját. A Karcag Cycling kerékpárosa 60 perc alatt 50,135 km-t tett meg a kőbányai Bringarénában, így átadta a múltnak Szabó András 46,195 kilométeres rekordját, amelyet több mint 28 évvel ezelőtt állított fel. MTI

Volt NHL-csatárt igazolt az FTC

Januártól a magyar bajnok FTC jégkorongcsapatánál folytatja pályafutását a komoly NHL-es múlttal rendelkező amerikai csatár, David Booth. A 39 esztendős légiós korábban az észak-amerikai profiligában 535 mérkőzésen 237 pontot (124 gól, 113 gólpassz) ért el. A legjobb idénye a 2008/09-es volt, amikor 72 találkozón 31-szer volt eredményes. MTI

Háborús albérletben

EURÓPA-LIGA A Dinamo Kijev hamburgi legyőzésével nagy lépést tehetne a tavaszi folytatás irányába a Ferencváros labdarúgócsapata az alapszakasz 4. körében.

NÉPSZAVA

Nagy múltú, de korántsem legjobb napjait élő riválissal találkozik a Ferencváros a labdarúgó Európa-liga alapszakaszának negyedik fordulójában. A Dinamo Kijev kilenc győzelemmel és két döntetlennel vezeti az ukrán bajnokságot, a nemzetközi porondon ellenben korántsem teljesít jól: nulla pont és 0-6-os gólkülönbség áll a csapat neve mellett.

A szomszédunkban zajló háború miatt a Dinamo kénytelen semleges pályán lejátszani a hazai mérkőzéseit, így ezúttal Hamburgban rendezik meg a Ferencváros elleni mai esti (tv: M4, 21.00) összecsapást. A pont nélkül álló ukrán alakulat sorsolása nem volt kedvező, hiszen korábban két olasz csapattal, a Lazióval és a Romával, valamint a német Hoffenheimmel találkozott.

A mértékadó Transfermarkt adatai szerint a kijeviek keretértéke 81,5 millió euró – 22 millióval több, mint a magyar bajnoké –, ráadásul a háborús helyzet miatt csupán egyetlen légiós foglalkoztat a klub.

A Ferencváros – amely előbb kikapott az Anderlechttől és a Tottenhamtől, majd legyőzte a Nice-t – helyzetét nehezíti, hogy Varga Barnabás eltiltás miatt nem léphet pályára, így alighanem a brazil Saldanha kap majd lehetőséget, aki a kevés játékperc ellenére már 10 gólt lőtt a Ferencváros játékosaként, igaz, a legutóbbi négy alkalommal nem volt eredményes. Az NB I-ben listavezető zöld-fehérek az elmúlt hetekben kisebb hullámvölgybe kerültek, a legutóbbi négy fordulóban mindössze egyszer győztek, kikaptak a Pakstól, valamint döntetlent játszottak a Győrrel és a Debrecennel.

A felek legutóbb négy éve, a Bajnokok Ligájában találkoztak, akkor a Ferencváros a hazai 2-2 után 1-0-ra kikapott az ukrán fővárosban. Az európai szövetség (UEFA) szimulációja szerint átlagosan nyolc pontra lehet szükség a továbbjutáshoz, így mindkét együttesnek égető szüksége lenne a győzelemre.

A második számú európai kupasorozatban a nyolcfordulós alapszakasz első nyolc helyezettje közvetlenül a nyolcaddöntőbe jut, a 9–24. helyezettek pedig februárban oda-vissza vágós párharcban küzdenek majd meg a 16 közé jutásért.

FOTÓ: AFP/ANATOLII STEPANOV

A felek legutóbb 2020-ban, a Bajnokok Ligájában találkoztak egymással

Magyarok csatája

A harmadik számú európai kupasorozatban, a Konferencia-ligában több magyar érdekeltségű összecsapást is rendeznek. A Bolla Bendegúzt foglalkoztató Rapid Wien két kört követően hat ponttal áll, így ha a pont nélkül álló moldovai Petrocub Hincesti otthonában is győz, nagy lépést tehet a továbbjutás felé. A Vancsa Zalánt foglalkoztató belga Gent Lang Ádám csapatát, a ciprusi Omoniát fogadja, mindkét gárda mérlege eddig egy győzelem és egy vereség. Csoboth Kevin együttese, az utolsó előtti helyen álló svájci St. Gallen első pontját vagy pontjait a rosszabb gólkülönbségével mögötte sereghajtó északír Larne pályáján szerezheti meg. A Sós Bencét alkalmazó és ugyancsak pont nélküli szerb Topolyához a százszázalékos svájci Lugano látogat.

Elégedettebbek vele, mint ő magával

KERÉKPÁR Valter Attila olimpiai negyedik helyezett országúti kerékpáros szerint csapata, a Visma Lease a Bike idei teljesítménye alapján elégedettebb vele, mint ő saját magával.

„A Tour de France-on kívül szerintem már minden versenyen indultam, éppen ezért is lenne nagy szám egy Tour. A csapat még elégedettebb velem, mint én saját magammal. Idén még azt is éreztem, hogy magammal szemben picit szigorúbb vagyok, de a Visma egyértelműen elégedett velem, ezért nem izgulok a jövőre lejáró szerződésem miatt” – mondta Valter az M1 aktuális csatornának.

A 26 éves bringás szerint az ereje megvan egy jó eredmény eléréséhez, mivel látja, hogy a hozzá hasonló képességűek versenyeket, szakaszokat nyernek, és szerinte ezzel az erővel, amivel ő is rendelkezik, már lehet komoly eredményeket elérni. Az olimpiával kapcsolatban kiemelte, hogy a jó hangulat hozzátett a teljesítményéhez, ezt pedig igyekszik majd több versenyre is átvinni.

„Párizsban extrán jó hangulatban voltam, és annyira különlegesnek éreztem ezt az egészet. Az olimpiai falu, a rengeteg jó sportoló és az egésznek a hangulata magával ragadott” – fogalmazott a párizsi játékok negyedik helyezettje, aki idén végig tekerte a Giro d’Italiát és a Vuelta a Espanát is. 2020-ban megnyerte a Tour de Hongrie-t, valamint Valter volt az első magyar, aki háromhetes körversenyen felhúzhatta az összetettben élen állónak járó trikót. MTI

FORRÁS: VALTER ATTILA FACEBOOK-OLDALA

Az olimpiai negyedik helyezett Valter Attila szerződése jövőre lejár, de nem aggódik, mert úgy látja, csapata elégedett a teljesítményével

HIRDETÉS

APRÓ

ÉLETJÁRADÉK

ÖZVEGY nő tartási, életjáradéki szerződést kötne minden segítséget vállalva. 06-70/209-2945.

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk könyveket, festményeket, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérmét, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

KÉSZPÉNZÉRT vásárolok arany, ezüst ékszereket és tárgyakat, teljes hagyatékot, porcelánokat, kerámiákat, órákat, festményeket, szőrmét, szőnyegeket, érmét, gyöngyöket és bizsukat. 06-20/990-9150, Valéria

SZOLGÁLTATÁS

TAKARÍTÁS Budapest és Pest megye területén. Szőnyeg, ablak tisztítás, mosás és vasalás. Lakások, családi házak és társasházak számára. Garanciával, reális áron. Hívjon bizalommal! Ibolya, 06-20/976-7289.

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Sandell marad Veszprémben

A Veszprém HC kézilabdacsapata bejelentette, hogy 2026-ig szerződést hosszabbított Lukas Sandell-lel. A svéd átlövő szerződése az idény végén lejárt volna, ám a vezetőség úgy döntött, hogy továbbra is igényt tart a szolgálataira, ezért érvényesítette egyéves opcióját. NÉPSZAVA

Új sportigazgató a DVTK-nál

Horváth Csenger lett a labdarúgó NB I ötödik helyén álló DVTK új sportigazgatója. A 27 éves szakember – aki Bajúsz Endrét váltja – elmondta, a klub üzleti modelljének fő célja, hogy a csapat a tabella első felében végezzen a meghatározott fiatal perces elvárások teljesítésével. NÉPSZAVA

Eb-selejtező: ötgólos magyar győzelem

A magyar férfi kézilabda-válogatott 37-32-re legyőzte Szlovákiát a 2026-os Európa-bajnokság selejtezősorozatának első fordulójában. A magyarok vasárnap Finnország vendégeként lépnek majd pályára, a rivális a nyitókörben 29-28-ra kapott ki Montenegrótól. A csoportok első és második helyezettjei, valamint a négy legjobb harmadik biztosítja majd helyét a kontinensviadalon. NÉPSZAVA

Krízisben a legnagyobbak

BL Néhány hete még elképzelhetetlennek tűnt, hogy az elmúlt két kiírást megnyerő Real Madrid és a Manchester City komoly válságot él át.

FOTÓ: AFP/FILIPE AMORIM

Gyökeres Viktor három gólt szerzett a Manchester City ellen

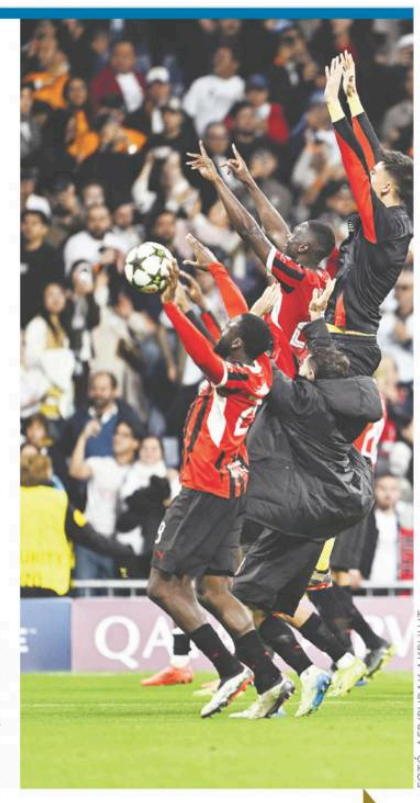

FOTÓ: AFP/BURAK AKBULUT

Fieszta Madridban, kétgólos sikert ünnepelt az AC Milan

NÉPSZAVA

Totális krízis Madridban – írja nemcsak a barcelonai Sport című lap, hanem a helyi Marca is, ráadásul szakírók hosszú sora jutott erre a megállapításra Spanyolország-szerte. A Real már tavaly sem futballozott igazán jól, de legalább nyert, ellenben most veszít. Még csak november van, de már többször, mint a komplett előző idényben. A Milan elleni hazai 1-3 volt a harmadik fiaskó a szezonban, zsinórban a második a Bernabéuban: múlt hét végén a Barcelona távozott onnan 4-0-lal. Egyébként 15 éve nem fordult elő olyan a királyi gárdával, hogy egymás után két meccset veszítsen el otthon legalább három gólt kapva: 2009-ben a Barcelona távozott onnan 6-2-vel, majd a Mallorca 3-1-gyel. Carlo Ancelotti a meccs fölvezetése során azt mondta, a valenciai katasztrófa közepette nem kellene futballozni, és mintha ez a hozzáállás érződött volna a játékosain a meccsen: a királyi gárda tényleg nem futballozott.

„Ilyen helyzetekben össze kell tartanunk. Nem vagyunk valami jó formában, nem vagyunk egységesek csapatként, nem vagyunk rendezettek, emiatt az ellenfelek könnyedén kerülnek helyzetbe a kapunk előtt. Túl sok gólt kapunk, és ennek nem Vinícius Júnior vagy Kylian Mbappé az oka” – értékelte a helyzetet Ancelotti. Egyesek fölvetik, hogy az olasz szakember már aligha lesz képes fölrázni a társaságot, emiatt el kell kezdeni foglalkozni az utódlással, mások azt vallják, hogy az elmúlt évek eredményei alapján nem tisztességes máris a maestrón elverni a port, már csak azért sem, mert nem egyedül ő a felelős. A Real a csillagok mámorában élve ingyen megszerezte Mbappét, ám elmulasztotta megkísérelni pótolni a visszavonult Toni Kroost.

A Milan kedden rámutatott, hogy taktikailag sok probléma van a fehérekkel: a letámadás nem működik, nincs összhang, nincs meg a kémia Vinícius és Mbappé között, a francia érkezése teljesen kioltotta az előző idényben parádésan futballozó Bellinghamet, a királyiak könnyen elveszítik a koncentrációt, ezzel pedig a meccs irányítását, és egyesek semmit nem tesznek hozzá a védekezéshez – kb. így foglalható össze, miként látja az ibériai sportsajtó, mi vezetett a komoly válsághoz a BL-címvédőnél.

Szintén szokatlan napokat él át a Manchester City. Pep Guardiola együttese legutóbb 2018-ban szenvedett egymás után három vereséget, mindez pedig egyfelől azt jelzi, hogy az aranylabdás Rodri jelenléte elképesztően fontos a középpályán, másfelől, hogy még a dúsgazdag világoskékek sem képesek elviselni, ha Rodri mellett Ruben Dias, Grealish és John Stones is sérült. Pedig a City kiválóan kezdett Lisszabonban a Sporting ellen, már a 4. percben vezetett, sőt, nem sokkal később közel volt a 2-0-hoz, ám a zöld-fehérek végül csodássá tették Rúben Amorim edző hazai búcsúját: 4-1-re nyertek, a magyar származású svéd Gyökeres triplázott, kétszer büntetőből volt eredményes.

„Ennél szebb búcsú nem létezik. Talán még azzal lehetne tetézni, ha a hét végén a Bragát is felülmúlnánk” – mondta a válogatott szünetben Manchester Unitedhez igazoló 39 éves szakember. A City dominált, több mint 70 százalékban birtokolta a labdát, ám a Sporting állta a sarat.

> Szintén szokatlan napokat él át a Manchester City. Pep Guardiola együttese legutóbb 2018-ban szenvedett egymás után három vereséget.

„Elöl nem rúgjuk be a helyzeteinket, hátul pedig könnyedén megingunk. Tudtuk, hogy nehéz idény lesz ez, és az is. Mindenesetre kemény kihívás innen felállni, és visszatérni a sikerek útjára, de szeretem az efféle feladatokat” – mondta a katalán tréner.

A kedd másik triplázója Luís Díaz, a Liverpool támadója a Bayer Leverkusent intézte el szinte egymaga (4-1). Az angol együttes továbbra is százszázalékos. Arne Slot a hajrára cserélte be Szoboszlai Dominiket, a posztján szereplő Curtis Jones volt a kolumbiai támadó mellett, akit alaposan megdicsért: „Rengeteget fejlődött az előszezonhoz képest. Remekül érkezik meg a 16-oshoz, és képes kiosztani az utolsó passzokat. Ezúttal is jegyzett gólpasszt” – mondta a holland menedzser a 23 éves angol középpályásáról. A másik, magyar válogatottakat foglalkoztató RB Leipzigről sok jó nem mondható el, a lipcseiek negyedik meccsükön is pont nélkül maradtak, az idényt egyébként kiválóan kezdő Gulácsi jókorát hibázott az egyik gólnál, de nem csak ő, olykor Willi Orbán sem volt a helyzet magaslatán. A gárda 3-1-es vereséggel távozott Glasgow-ból.

BL, 4. forduló

KEDD

Real Madrid–AC Milan	1-3
Liverpool–Bayer Leverkusen	4-0
Dortmund–Sturm Graz	1-0
Sporting–Manchester City	4-1
Lille–Juventus	1-1
Celtic–RB Leipzig	3-1
Bologna–AS Monaco	0-1
PSV–Girona	4-0
Slovan Bratislava–Dinamo Zagreb	1-4

SZERDA

Brugge–Aston Villa	1-0
Sahtar Donyeck–Young Boys	2-1

A további hét mérkőzés lapzártánk után ért véget.

Helif inkább férfi, mint nő?

BOTRÁNY Megdöbbentő információk kerültek nyilvánosságra Imane Helif ökölvívóról, aki körül óriási botrány alakult ki a párizsi olimpián. A Hámori Lucát is legyőző algériai sportolóról egy 2023-as orvosi jelentés került elő: Helif eszerint az 5-alfa reduktáz defektus nevű rendellenességben szenved, ami egy olyan szexuális fejlődési zavar, amely olyanoknál fordul elő, akik biológiai értelemben férfiak.

A vizsgálatok alapján Helifnek nincs méhe, viszont vannak belső herái és mikropénisze. Ezenkívül XY kromoszómái vannak, és a tesztoszteronszintje megegyezik a férfiakéval. A jelentés azt is megjegyzi, hogy Helif szülei vérrokonok lehetnek.

Helif jogi lépésekre készül, a NOB pedig azt közölte, nem kommentálja az ügyet, amíg a jogi eljárás zajlik. A szervezet hozzátette: a sajtóértesülések olyan ellenőrizetlen dokumentumokról szólnak, amelyek eredete nem erősíthető meg.

FOTÓ: AFP/MAURO PIMENTEL

Az olimpiai bajnok algériai ökölvívóra ismét össztűz zúdul

Az algériai ökölvívót tavaly kizárták a Nemzetközi Bokszszövetség által rendezett világbajnokságról, mert megbukott a nemiségi vizsgálatokon. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság viszont engedte indulni a hölgyek között – akárcsak a tajvani Lin Ju-Tinget, akit ugyancsak kizártak hasonló okokból a vb-ről –, és Helif és Lin aranyéremmel távozhatott Párizsból. NÉPSZAVA

Ugrai Panna 100 gyorson és 50 háton is diadalmaskodott

ÚSZÓ-OB Az 1500 méter gyors finálei szolgáltak érdekességekkel szerdán az úszók kaposvári rövid pályás országos bajnokságának első napján. A nőknél végig hatalmas csatát vívott egymással Késely Ajna és a 16 éves Jackl Vivien, végül szinte páratlan módon, századra azonos idővel, holtversenyben csaptak a célba. A 16:03.83 perces időeredmény Jackl számára korosztályos országos csúcsot jelent.

A férfiaknál ugyanebben a számban volt érdekelt a kaposvári mezőny egyetlen aktív olimpiai bajnoka, a Párizsban nyílt vízen aranyérmes Rasovszky Kristóf, de meglepte őt a 19 éves pécsi Hartmann Máté, aki magabiztosan győzött.

Pályafutása utolsó rövid pályás országos bajnokságán aranyéremmel kezdett Kapás Boglárka, aki 200 méter vegyesen az utolsó hosszon előzve győzött. Az első nap duplázója egyéniben Ugrai Panna volt, a hódmezővásárhelyiek olimpikonja 100 méter gyorson és 50 méter háton nyert. MTI

A 20 éves Ugrai (középen) jól teljesített az ob nyitónapján

Létramászó robotkutya

A robotkutyák eddig nem tudták megragadni a létrafokokat. Svájci mérnökök olyan acélhorogból és gumiból készült „tappancsokkal" szerelték fel az ANYmal robotját, ami lehetővé teszi a biztos fogást felfelé a létrán. A robotkutya a tesztek alatt az esetek 90 százalékban sikeresen mászott végig a pályán. RAKÉTA

Új Pompeji-múzeum nyílik Nápolyban

A tervek szerint 2026-ban nyitják meg a Nápolyi Nemzeti Régészeti Múzeum kibővített intézményét, amely több tízezer, eddig nem látott pompeji leletnek biztosít helyet. A kulturális tárca 148 millió eurót szán a projektre. A múzeum élményszerű utazást nyújt majd a Vezúv kitörésének digitális reprodukciójával és az ásatások történetének virtuális feleleventésével. QUBIT

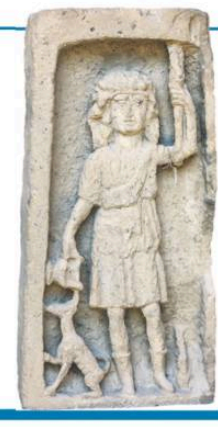

Az étvágy három idegsejtje

Egy új, egereken végzett kutatás szerint mindössze háromféle idegsejt egyszerű hálózata felelős az éhségérzet szabályozásáért. Az egyik az éhséghormonokat érzékeli, egy másik irányítja azokat a sejteket, amelyek az állkapocsmozgató idegsejteket vezérlik. Mindez reflexszerűen működik. LIFESCIENCE

Kiderülhet Cassius, a krokodil valódi kora

FOTÓ: AFP/MARINELAND MELANESIA

A világrekordot 2011. január elsején ismerte el a Guinness

VIZSGÁLAT Kutatók próbálják meg kideríteni, hány éves volt Cassius, a november 2-án elpusztult legnagyobb, fogságban élő krokodil. A gyors boncolás nem tárt fel különösebb okot, egyszerűen túl idős volt. A hüllő hossza 5,48 méter volt, korát 120 évnél is többre becsülték, súlya csaknem egy tonna volt. A világrekordot 2011. január elsején a Guinness is elismerte. Igaz, egy másik sós vízi krokodil, a Fülöp-szigeteki emberevő Lolong a maga 6,17 méterével és 1075 kilójával két évig elbitorolta a világelsőséget tőle, korai pusztulása azonban visszaadta Cassiusnak a vezetés dicsőségét.

Cassius az ausztráliai Green-szigeten élt egy krokodiltelepen 1987 óta, 1984-ben azért fogták el a Darwin melletti Finniss-folyóban, mert agresszív lett viselkedése. Embereket nem evett, de lábasjószágokat igen, és motorcsónakok propellerére is rátámadt, ekkor szerezhette sérüléseit. Mivel a vadonban született, korát csak becsülni tudták, elfogása idején 30–80 éves lehetett, a krokodilok növekedése nagyon lelassul felnőtt koruk elérése után.

A következőkben jobb combcsontját szeletelik fel, hogy megfelelő mintákat kapjanak valódi életkorának megállapításához, de a vizsgálat hónapokig tarthat, és ez sem vezet feltétlenül pontos eredményhez, mert az évgyűrűket nehéz elkülöníteni, ráadásul a krokodilok évekig élhetnek anélkül, hogy növekednének. V. P.

> A krokodil combcsontját szeletelik fel, hogy megfelelő mintákat kapjanak valódi életkorának megállapításához, de a vizsgálat hónapokig tarthat, és ez sem vezet feltétlenül pontos eredményhez.

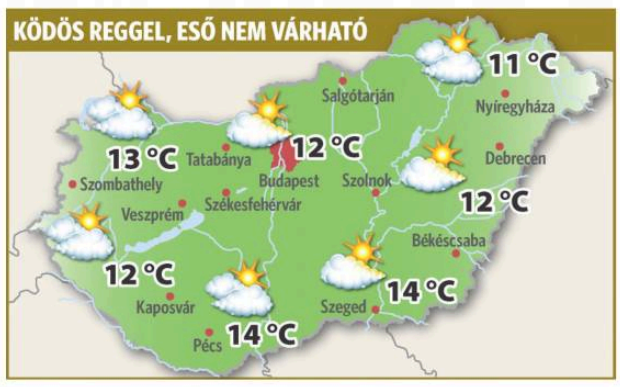

Boldog névnapot, Rezső!

A Rezső férfinév a Roger név magyar változata, amit az ismeretlen eredetű Rézső, Réső családnévből alkottak.

KENÓ — November 6.

3	7	12	16	19	32	33	34	37	39
45	51	53	56	57	58	59	61	65	69

Még mindig áldozatok után kutatnak

KLÍMA A hatóságok tájékoztatása szerint csak Valencia régióban hivatalosan 89 embert tartanak nyilván eltűntként, köztük gyerekeket is. Kuba felé pedig egy újabb hurrikán közeledik.

NÉPSZAVA

Több mint egy héttel a természeti katasztrófa után még mindig keresnek legalább 89 embert Spanyolország keleti részén, Valencia tartományban, akik eltűntek a hirtelen áradásokban, erősítették meg a hatóságok. Az eltűntként keresettek közé csak azok tartoznak, akiket családtagjaik bejelentettek, információkat és biológiai mintákat adtak esetleges azonosításukhoz.

Valenciában, Castile-La Manchában és Andalúziában eddig 217 holttestet találtak, de még csak 133 áldozatot sikerült azonosítani, a rokonokat arra kérték, biztosítsanak DNS-mintákat a vizsgálatokhoz. Egy hamarosan a helyszínre érkező tudományos kutatóhajó a tengerbe sodródott holttestek felkutatásához nyújt majd segítséget. Jelenleg csaknem 15 ezer rendőr és katona segít a takarításokban, de erdészeti hivatalnokok, törvényszéki dolgozók és vámtisztek is segítenek a károk felmérésében, helyreállításában és az utak takarításában. Még mindig rengeteg járműroncs, hulladék és hordalék vár elszállításra, de sok parkolóból, valamint egyéb létesítményből a több mint egy hete pangó vizet is ki kell szivattyúzni. Egyre komolyabb veszélyt jelentenek az árvízben súlyosan károsodott épületek. Szakemberek több településről is omlásveszélyt jelentettek.

A spanyol kormány 10,6 milliárd eurós segélycsomagot hagyott jóvá az árvíz károsultjainak.

A csendőrség arról számolt be szerda reggel, hogy már 107 embert tartóztattak le fosztogatás és rablás miatt a természeti csapásban érintett településeken. Öten közülük hosszú bűnlajstrommal rendelkeztek.

*

Eközben a Rafael hurrikán gyorsan erősödik, és a Kajmán-szigeteken áthaladva Kuba nyugati része felé tart – jelentette szerdán az amerikai hurrikánközpont. Az 1-es kategóriájú hurrikán kedden haladt el Jamaica nyugati partjai mellett heves esőzés kíséretében, de sérültekről vagy halálos áldozatokról nem számoltak be a helyi hatóságok.

Az előrejelzés szerint a Rafael erőssége szerdán Kubára lecsapva már 2-es kategóriájú lehet, a szigeten átvonulva gyengülhet, de a Mexikói-öböl délkeleti részéhez érve ismét az erősödése várható. A viharos időjárás miatt Kuba keleti részén már több tízezer ember evakuálását rendelték el. Rafael hátráltathatja az Oscar hurrikán következtében októberben összeomlott energiahálózat helyreállítását.

A terepjárók is bűnösök

Klímaaktivisták terepjárókat rongáltak meg Edinburghben, ezzel fejezték ki szolidaritásukat a pusztító valenciai árvíz áldozataival. A Tire Extinguishers nemzetközi klímavédelmi csoportcélja, hogy megakadályozza, hogy a városlakók összkerékhajtású autókat vásárolhassanak. Bevett taktikájuk az autók gumiabroncsainak leeresztése, az edinburgh-i aktivisták azonban egy lépéssel tovább mentek, és a valenciai árvízben elhunytak fotóit is elhelyezték a szélvédőkön. „Ha a terepjárók egy ország lennének, a világ 5. legnagyobb szennyezői lennének. 2023-ban több mint 360 millió SUV közlekedett a világ útjain, amelyek egymilliárd tonna szén-dioxidot bocsátottak ki. Ez 10 százalékkal több, mint 2022-ben. Ennek eredményeként a globális olajfogyasztás napi 600 ezer hordóval nőtt, ami a teljes olajkereslet növekedésének több mint negyede" – írták.

Még mindig rengeteg hulladék és hordalék vár elszállításra az árvíz és sárlavina által sújtott településeken

FOTÓ: AFP/JOSE JORDAN

Jótékonysági koncert orvos fellépőkkel

DIABÉTESZ Különleges jótékonysági koncertet rendez a Cukorbeteg Egyesületek Országos Szövetsége november 9-én a Néprajzi Múzeumban, ahol kiváló orvosok és elismert művészek lépnek fel, hogy zenei előadásaikkal hívják fel a figyelmet a cukorbetegség megelőzésének és kezelésének fontosságára. A program különlegessége, hogy Illényi Katica előadóművész, Baranyay László Liszt Ferenc-díjas zongoraművész és Csomor Csilla színművész is színpadra lépnek. A jótékonysági koncert bevételét a Juvenilis–Diab–Help Alapítvány számára ajánlják fel, amely az 1-es típusú cukorbetegséggel élő gyermekek és fiatalok számára szervez közösségépítő táborokat és edukációs programokat.

November 14-én, Sir Frederick Banting születésnapján ünnepeljük a nemzetközi diabétesz-világnapot, így tisztelegve az inzulin feltalálója előtt. A diabétesz minden tizedik embert érintő globális közegészségügyi probléma. A világnap nemzetközi témája 2024–2026 között „A diabétesz és a jólét", ami a cukorbetegség fizikai, társadalmi és mentális hatásait veszi górcső alá. Nem véletlenül választották ezt a mottót, hiszen világszerte csaknem 500 millió diabéteszes él, akik közül sokak számára nem áll rendelkezésre sem a megfelelő terápia, sem a szükséges eszközök, sem pedig az önmenedzseléshez elengedhetetlen tudás és annak forrásai.

> A koncert bevételét a Juvenilis–Diab–Help Alapítvány számára ajánlják fel a szervezők.

A jótékonysági estre a szövetség honlapján (ceosz.hu) lehet jegyet vásárolni, sőt arra is lehetőség van, hogy ha valaki nem tud ott lenni a rendezvényen, támogatói jeggyel segítse a szövetség működését. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 8., péntek 152. évfolyam, 260. szám Ára: 560 forint

4 OLDALAS
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Paksi üzemzavarok

Tavaly a megelőző év négyszeresére, 16-ra ugrott a Paksi Atomerőmű jelentésköteles eseményeinek száma – derül ki az Országos Atomenergia Hivatal lapunknak küldött tájékoztatásából. **6. oldal**

Szeressük egymást!

„A jövő év januárjától várhatóan hatályba lépő változtatások egyik fajsúlyos eleme, hogy megszűnne a színházak közös finanszírozása". Verebes Istvánnak van pár kérdése. **10. oldal**

Ezer helyett egy nyelv

Az eszperantó már nem tekinthető mesterséges nyelvnek, nyelvészek bizonyítják, hogy fejlődése szinte a természetes nyelvek jellemzőit mutatja – mondta a Népszavának Szabolcs István, az Eszperantó Világszövetség választmányának tagja. **13. oldal**

Nem dőlt el a meccs

PUSKÁS Nem került közelebb Orbán Viktor és Volodimir Zelenszkij véleménye a háború ügyében a budapesti majdnem összeurópai csúcson.

NÉPSZAVA

„42 állam- és kormányfő, európai intézmények vezetői, vettek részt a mai találkozón. Nehéz, bonyolult és veszélyes helyzet előtt állunk, az európai békét és stabilitást fenyegetik veszélyek" – jelentette ki Orbán Viktor miniszterelnök az Európai Politikai Közösség (EPK) csúcstalálkozóját lezáró sajtótájékoztatón. Felsorolta a szerinte a világot fenyegető háborús és gazdasági veszélyeket, majd elmondta, azért gyűltek össze, hogy megoldást találjanak a problémákra, mert a történelem felgyorsulni látszik. A politikai vezetők változtatási szándéka előtt egy komoly akadály van, ez az úgynevezett bírósági aktivizmus – vélekedett a miniszterelnök. A közös döntések beleütköznek európai, illetve nemzeti bírói döntésekbe, ez alól egyedül Magyarország a kivétel, amely mindig is „lázadt az érvényben lévő jogszabályok ellen".

Volodimir Zelenszkij is részt vett a Puskás Arénában tartott eseményen, az ukrán elnök először járt a háború kitörése óta Magyarországon. A csúcstalálkozó zárásakor odaszúrt Orbán Viktornak, mint mondta, olyan ember javasolja a tűzszünetet „aki nem akarja Ukrajnát a NATO-ban látni", és tűzszünetet egyébként is olyanok javasolnak, akik még nem élték át a háború borzalmait. Maga az esemény békésebb hangulatban zajlott, Orbán mindenkit személyesen köszöntött.

A helyszínen volt többek között Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke, Mark Rutte NATO-főtitkár, Charles Michel, az Európai Tanács elnöke, valamint Roberta Metsola, az Európai Parlament elnöke is. Orbán Viktor a veszélyeket, Zelenszkij ukrán elnök a szovjet tankokat, a NATO főtitkára pedig az orosz–észak-koreai fenyegetést húzta elő.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

FOTÓ: AFP/ISZA FERENC

Szép stadion, ki fizette? – tréfált a belga kormányfő. A magyarok – tréfált Orbán Viktor

Szétesett Scholz kormánya

BERLIN Előre hozott parlamenti választás lesz Németországban, miután felbomlott Olaf Scholz kancellár hárompárti koalíciója. Azt azonban még nem tudni, mikor kerül sor az idő előtti voksolásra. A kisebbségi kabinet élén álló kancellár csak január 15-én kérne bizalmi szavazást kormánya ellen, és majd a borítékolható bukás után kerítene sort az előre hozott választásra.

A kormányból távozott liberálisok azonnali bizalmi szavazást sürgetnek, az ellenzéki keresztény uniópártok a költségvetés elfogadásának támogatása fejében pedig azt kérik, hogy a bizalmi szavazásra legkésőbb jövő hétfőn kerüljön sor. Ez azt jelentené, hogy a jövő év elején már megtarthatnák az előre hozott választásokat. Scholz szorult helyzetbe került, hiszen a CDU/CSU támogatása nélkül a kétpártivá zsugorodott kormánykoalíció nem tudja elfogadni Németország jövő évi költségvetését.

ÍRÁSUNK A 8. OLDALON

FOTÓ: AFP/TOBIAS SCHWARZ

A német kormányválság az Európai Unió számára amúgy is kényes időszakban robbant ki

Optimista büdzsé kockázatokkal

SZÁMOK Arra hivatkozva, hogy a kormány komolyan hisz Donald Trump ukrajnai béketeremtési képességeiben, jövő hétfőn a parlament elé terjesztik a „békeköltségvetésnek" nevezett büdzsét. Ebben 3,4 százalékos gazdasági növekedéssel számolnak. A Költségvetési Tanács összefoglalója szerint ez megfelel az elemzői várakozások 2,5–3,8 százalékos sávjának. Megjegyzik, hogy a terv ugyan megvalósulhat, de kockázatok övezik. Kritikus elem lehet például a külső konjunktúra megfelelő erejének hiánya, de a grémium szerint a kockázatokat növeli a mindössze 100 milliárdos általános tartalék is.

BŐVEBBEN A 6. OLDALON

Békés lesz a hatalomátadás

FOTÓ: AFP/JIM WATSON

Biden: Nem lehet csak akkor szeretni a hazát, ha győzöl!

WASHINGTON Az amerikai választási rendszer tisztességes és tiszteletben tartható, mondta Joe Biden tegnap a Fehér Ház rózsakertjében elhangzott beszédében. A leköszönő amerikai elnök gratulált Donald Trumpnak a választási győzelméhez, és biztosította afelől, hogy kormányzata együtt fog működni a republikánus elnök csapatával a békés és rendezett átmenet biztosítása érdekében.

Biden a politikai feszültségek enyhítésére szólított fel, burkoltan utalt arra, hogy ő négy évvel korábbi választási győzelme után más bánásmódban részesült. „Az ország vagy az egyiket, vagy a másikat választja. Mi elfogadjuk a döntést, amelyet az ország hozott. Sokszor mondtam már, hogy nem lehet csak akkor szeretni a hazát, ha győzünk" – mondta Biden a Trump győzelme utáni első nyilvános szereplésén.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Fennakadás nyolc leküzdhetetlen lépcsőfokon

EGÉSZSÉGÜGY „Abszurd és szinte megoldhatatlannak tűnik" – fogalmazott lapunknak Rohrböck-Polgár Zsuzsa, akinek kerekesszékben ülő 79 éves férjét kellene eljuttatnia orvoshoz, ám a szakrendelés és a bejárat közötti nyolc lépcsőfok az útjukat állja. Mint megtudtuk, fél éve nem működik ugyanis a Kútvölgyi Tömbben a mozgáskorlátozottakat a lépcsőkön átsegítő lift. Az asszonynak nagy kerülőt javasoltak az „akadálymentességhez", de az nekik nem járható út, mert mire elindulnak, kifáradnak. Olvasónk panasza eljutott az igazgatóhoz, Szócska Gáborhoz, aki sajnálkozott a történtek miatt, és közbenjárást ígért, csakhogy, mint kiderült, új liftet kellett készíteni, ami most a hatósági engedélyre vár.

CIKKÜNK A 4. OLDALON

FOTÓ: MTI/SOÓS LAJOS

Új liftet kellett készíteni a Kútvölgyi Tömbben

> A leköszönő elnök biztosította Amerikát, hogy nem történik meg a négy évvel korábbi rémálom, nem vonják kétségbe Trump győzelmét.

Széles az út Trump előtt

SIKER A leendő 47. amerikai elnök korábbi ciklusának kezdetéhez hasonlóan széles támogatásra számíthat a hívei által többségben irányított szenátusban.

FOTÓ: AFP/CHANDAN KHANNA

Donald Trump nemcsak a latino és fekete, de a fiatal férfi szavazók körében is áttörést tudott elérni

MOSOLYGÓ MIKLÓS

„Hadd gratuláljak Trump elnöknek. Amit véghezvitt, az Grover Cleveland óta senkinek sem sikerült” – fogalmazott Mitch McConnell, a szenátus republikánus frakcióvezetője, utalva Trump megszakítás után elnyert második elnökségére. A dicséret azért esik különös súllyal a latba, mert McConnell 2021-ben egy szenátusi ülésen nyíltan felelőssé tette Donald Trumpot a január 6-án történt zavargásokért, azóta nem is beszéltek személyesen egymással. McConnell januártól lemond frakcióvezetői posztjáról, a helyét már minden bizonnyal a Trump által formált MAGA (Tegyük újra naggyá Amerikát) mozgalom egyik szenátora veszi majd át. A Republikánus Párt az idei szenátusi választásokon 2016-hoz hasonlóan ismét többséget szerzett a felsőházban, amit akkor a 2018-as időközi választásokon elveszített. Ez aztán erős gátakat emelt Trump impulzív és radikális programjának megvalósítása előtt első elnökségének második félidejében.

„Nagy várakozással tekintek a közös munkára az elnök úrral és a republikánus kollégákkal a nemzet szolgálatára, az együttműködés olyan szoros lesz, mint ahogy az ujjak simulnak a kesztyűbe. Együtt naggyá tesszük Amerikát és a szenátust” – fogalmazott lelkes közleményében John Cornyn texasi szenátor, aki egyike McConnell lehetséges utódainak.

John Tune dél-dakotai szenátor szerint az új többség „kéz a kézben” dolgozik majd együtt Trumppal, míg Rick Scott floridai szenátor, aki szintén pályázik a frakcióvezetői posztra, szóvivőjén keresztül üzent, hogy „igazi szövetségese lenne” Trump elnöknek a többség vezetőjeként.

Míg a 2016-ban politikai újoncnak számító Trump rá volt utalva a nála jóval nagyobb fölénnyel újraválasztást nyerő republikánus szenátorokra, ezúttal pont fordított a helyzet: szinte mindegyik szenátori versenyben győztes jelöltnél több szavazatot szerzett az adott államokban. Ez pedig megkérdőjelezhetetlen tekintélyt kölcsönöz neki a Republikánus Párt oldalán.

Bernie Moreno, az ohiói szenátusi versenyben friss győztes republikánus politikus is annak a szívóhatásnak köszönheti a sikerét, amelyet egy népszerű elnökjelölt gyakorol a listán neve alatt sorra következő egyéb, szenátusi, kongresszusi vagy épp tankerületi pályázókra.

A 2021-ben Trump második, az erőszakos cselekményekben játszott szerepe miatti impeachmentje mellett szavazó hét republikánus szenátor közül már csak hárman szolgálnak a kongresszusban. A 2016-os előválasztáson még riválisa floridai Marco Rubio, aki idén az alelnöki pozícióért is végig versenyben volt, szenátori újraválasztása után úgy fogalmazott, hogy a felsőháztól „nagy tiszteletet” remél Trump jelöltjei felé. Rubio az új kabinetben eséllyel pályázik akár a külügyminiszteri pozícióra is.

Az új kormányzat minden bizonnyal radikálisan átszervezi az igazságügyi minisztériumot.

Bár a képviselőházi helyekért folyó versenyek még nem zárultak le, Mike Johnson republikánus házelnök feltétlen híve Trumpnak, így a republikánus többség megtartásában a leendő elnök számíthat majd az ő támogatására.

Pontosan az történik, amit a Demokrata Párt képviselői és Donald Trump kritikusai előre megjósoltak: egy második Trump-adminisztrációban a konzervatív elit korábbi képviselőit az elnökhöz lojális szereplők váltják fel, így Trump megosztó, radikális vagy hosszú távon károkat okozó döntéseit már kevésbé hárítják el vagy tompítják majd az őt körülvevő politikusok és tanácsadók. Máris találgatások indultak meg az új adminisztráció tagjait illetően.

A korábbi értesülésekkel ellentétben a második Trump-kormány személyi állományát nem a Heritage Alapítvány nevű konzervatív agytröszt ajánlása alapján fogják összeállítani. A kiválasztási folyamatban kulcsszerepet játszó fehér házi kabinetfőnöki munka első számú esélyes Susie Wiles, aki Chris LaCivita egykori tengerészgyalogos politikai tanácsadóval együtt közösen vitte sikerre Trump idei kampányát. Wiles korábban Trump floridai kampányain dolgozott, nem kis szerepe van abban, hogy a korábban billegő államként számontartott Florida mára stabil republikánussá vált. A kampánystratéga Ron DeSantis floridai kormányzó kampányait is sikerrel irányította, de a kormányzóval és feleségével történt összekülönbözésük után végül Trump elnöki kampánya profitálhatott a munkájából.

Amint a Demokrata Párt képviselői és Donald Trump kritikusai előre megjósolták: a második Trump-adminisztrációban a konzervatív establishment korábbi tagjait lojális szereplők váltják fel.

A kabinetfőnöki cím másik esélyese Brooke Rollins, az eddig viszonylag ismeretlen 2022-ben alapított America First Policy Institute nevű konzervatív agytröszt vezetője. Trump őt bízta meg az elnökségét előkészítő hatalomváltási csoport irányításával, ami jelentős szakmai kudarc lehet a Heritage-et vezető Kevin Roberts és intézménye számára. Egy a Politicóban megjelent portré alapján Rollins a Ronald Reagan által megteremtett konzervatív politika híve, ami szembemegy a J. D. Vance leendő alelnök vámokkal elérni kívánt gazdasági protekcionizmusával és Ukrajna támogatásával felhagyó izolacionizmusával.

Bár a Heritage által jegyzett Project 2025 szélsőséges politikai manifesztótól Trump nyilvánosan elhatárolta magát, egyes szerzői így is szóhoz juthatnak majd az új kormányban. Például Stephen Miller tanácsadó is visszatérhet a második Trump-kormányban, ő a szellemi atyja a 11 millió illegális bevándorló tömeges deportálását célzó tervnek.

Ellentmondásos kormányzati szereplő lehet még az eredetileg független elnökjelöltként indult ifj. Robert Kennedy is, aki oltásellenes nézeteiről ismert, és az összeesküvés-elméletek sem állnak tőle távol. Az egészségügyért és élelmiszer-biztonságért felelős szövetségi intézmények felülvizsgálatának és átszervezésének feladatát bízhatja rá Trump.

A világ leggazdagabb embere és Trump kampányának legbőkezűbb egyéni szponzora, Elon Musk is szerepet kaphat az új adminisztrációban, mint egy újonnan felállított kormányzati „hatékonysági bizottság” vezetője. Rá várna az államapparátus karcsúsítása, mintha csak a Tesla autógyárakról lenne szó.

Trump személyes nemezisében, a szövetségi igazságügyi minisztériumban jelentős személyi változások várhatók. Jack Smith különleges ügyész, aki a Trump 2020-as elnökválasztásra szőtt összeesküvéssel kapcsolatos vádat képviseli, minden bizonnyal távozni kényszerül. Egy lojalistákkal átszervezett és a Fehér Ház alá rendelt minisztérium a Trump ellen zajló másik eljárást, a bizalmas dokumentumokkal való visszaélés büntetőügyét is várhatóan megszünteti. Ám a Georgiában az ottani választási eredmény megváltoztatására tett kísérlet ügyében indult eljárásra sem a minisztérium, sem az elnöki kegyelem intézménye nem adhat felmentést, hiszen a bűncselekmény Georgia állam joghatóságába tartozik.

Harris elismeri a vereséget, de folytatja a harcot

CSALÓDÁS Kamala Harris demokrata alelnök pozitív hangú beszédet tartott hívei előtt, amelyben elismerte a fájó választási vereségét, és a hatalom békés átmenetét ígérte jövő év januárjában. Ugyanakkor arra is ígéretet tett, hogy másként fog harcolni, mint ellenfele négy éve.

„A mai napon beszéltem Trump megválasztott elnökkel, és gratuláltam a győzelméhez. Azt is elmondtam neki, hogy segíteni fogjuk őt és a kormányzati átmenetért felelős csapatát, valamint békésen fogjuk lebonyolítani a hatalom átadását” – szólt híveihez a washingtoni Howard Egyetem épülete előtt, amelynek egykor maga is diákja volt.

Hozzátette: „az amerikai demokrácia alapvető eleme, hogy amikor elveszítünk egy választást, akkor elfogadjuk az eredményt... Ugyanakkor nem az elnöknek tartozunk hűséggel, hanem az Egyesült Államok alkotmányának, valamint a saját lelkiismeretünknek és Istennek. Mindhárom felé érzett kötelezettségem miatt állok ma itt,

FOTÓ: AFP/BRENDAN SMIALOWSKI

Kamala Harris búcsúbeszédében hitet tett a békés hatalomátadás mellett

és azt mondom, hogy elismerem a választási vereséget, de nem adom fel azt a harcot, amely a lelke volt ennek a kampánynak.”

Kamala Harris, aki a kampányában „vidám harcosként” mutatta be magát, a második női elnökjelölt, aki vereséget szenved egy amerikai elnökválasztáson.

Miközben a demokratakampányban részt vevők és a szavazóik gyászmunkája zajlik, a háttérben megindult a felelősök keresése a kudarcért. Bár az elnökválasztás hivatalos eredményét még nem tudjuk, a szavazatszámlálás még zajlik egyes államokban, mégis nagy az esélye annak, hogy Donald Trump nemcsak elektori szavazatokból gyűjtött össze jóval többet, de a jelöltekre közvetlenül leadott popular vote szavazatok mezőnyében is győzni tudott. Ilyen pedig George W. Bush 2004-es győzelme óta nem történt Amerikában.

Az AP hírügynökség már igyekezett kipuhatolni a kudarc okait. A Demokrata Párton belül egyesek Joe Biden elnököt hibáztatják a Harris-kampány kudarcáért. Való igaz, hogy 2020-as kampányában Biden „átmeneti elnöknek” nevezte magát, aki előkészíti az utat a Demokrata Párt vezetőinek új generációja számára. Ezzel szemben idén mégis az újraindulás mellett döntött. Andrew Yang, aki 2020-ban függetlenként Bidennel szemben indult az elnökjelöltségért, úgy vélekedett, hogy ha az elnök már januárban visszalépett volna, akkor most „máshogy állnának a dolgok”.

A Demokrata Párton belül egyesek Joe Biden elnököt hibáztatják a Harris-kampány kudarcáért.

Mindezekkel együtt a Biden-adminisztráció mérlegét az idő fogja megvonni, hiszen az ország kivezetése a pandémia okozta válságból, az Ukrajna támogatására összekovácsolt nemzetközi szövetség, valamint az 1 trillió dolláros infrastruktúra-fejlesztésről szóló törvény még hosszú évekig éreztetni fogja a hatását Amerikában és világszerte egyaránt.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Nagy vizit kis eredménnyel

PUSKÁS Orbán Viktor a veszélyeket, Zelenszkij ukrán elnök a szovjet tankokat, a NATO főtitkára pedig az orosz–észak-koreai fenyegetést húzta elő az Európai Politikai Közösség budapesti csúcstalálkozóján.

FRANK ZSÓFIA, ZOLTAI ÁKOS

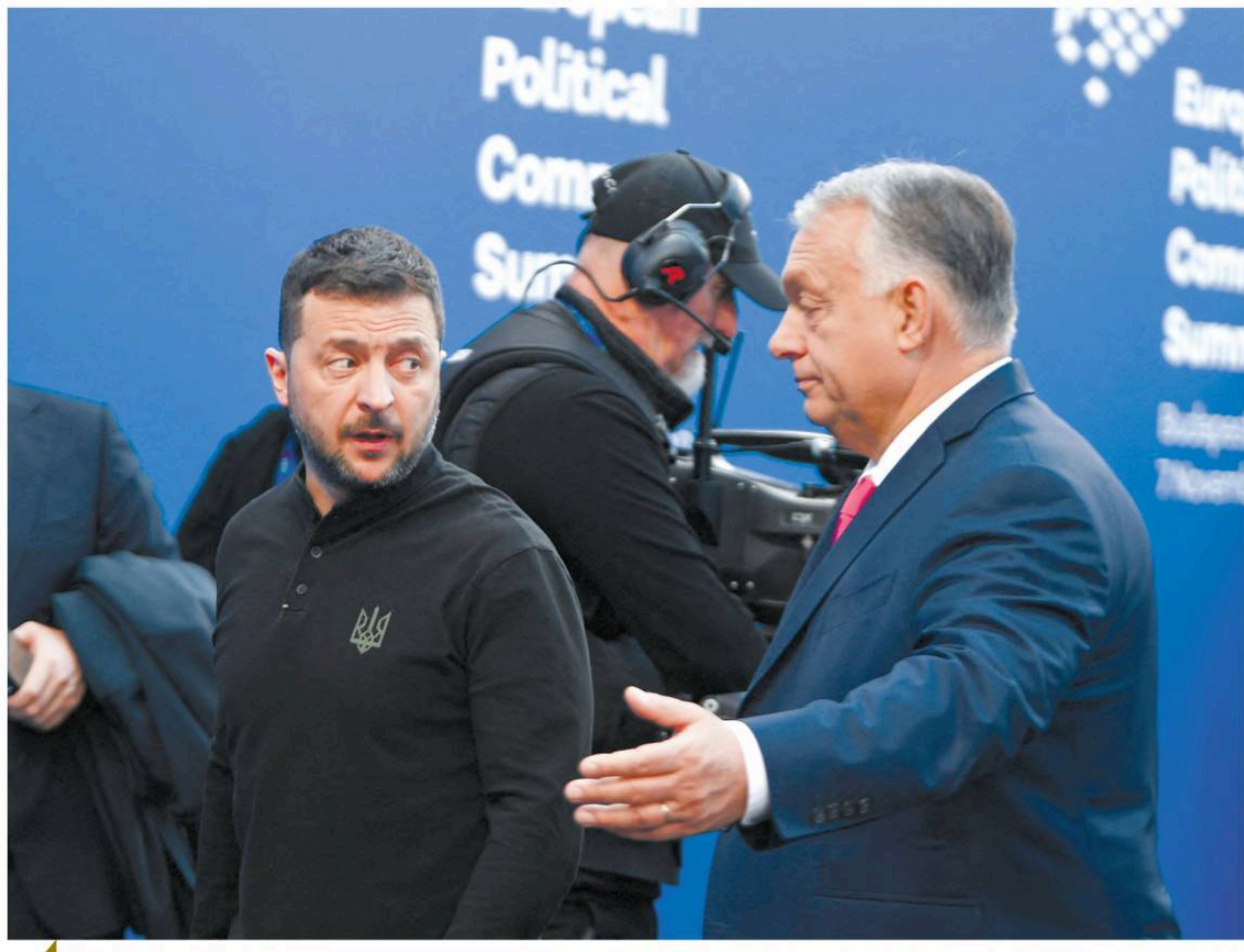

FOTÓ: AFP/ISZA FERENC

Volodimir Zelenszkij és Orbán Viktor. Utóbbi először fogadta az ukrán elnököt

„Magyarul fogok beszélni. Önöknek ritkán van lehetőségük arra, hogy ezt a nyelvet hallják, amit csak nagyon kevesen beszélünk. Egyszer azt mondta nekem Ferenc pápa, hogy a mennyországban a magyar a hivatalos nyelv. Kérdeztem, hogy miért, azt mondta, hogy mert egy örökkévalóságig tart megtanulni" – így kezdte nyitóbeszédét Orbán Viktor az Európai Politikai Közösség budapesti csúcstalálkozóján. A magyar miniszterelnök által hazánk legnagyobb diplomáciai eseményének titulált vizitre 47 kormány- és államfőt hívtak meg, közülük 42-en tették tiszteletüket Budapesten, a Puskás Arénában. Az Európai Unió állam- és kormányfői mellett a helyszínen volt többek között Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke, Mark Rutte NATO-főtitkár, Charles Michel, az Európai Tanács elnöke, valamint Roberta Metsola, az Európai Parlament elnöke is. Először járt a magyar fővárosban Volodimir Zelenszkij ukrán elnök, aki a MÁV egyik szerelvényével érkezett a Keleti pályaudvarra. Többek között azt mondta: „Budapest emlékszik, hogyan néztek ki a szovjet tankok. Az ukrán városok nem felejtik el az orosz bombákat. És akárcsak Budapest, Ukrajna minden városa, valamint minden ország biztonságot és békét érdemel". Az ukrán elnök azt hangsúlyozta budapesti felszólalásában, hogy gyengeséget mutatva nem lehet igazságos békét elérni, hanem erőt kell hozzá mutatni. A béke csak az erősek jutalma – hangoztatta Zelenszkij. Ezt a köztévé egyébként már nem közvetítette, egyes források szerint azért, mert a találkozó bizonyos részei már nem voltak nyilvánosak.

Emmanuel Macron francia elnök leszögezte: „az érdekünk az, hogy Oroszország ne nyerje meg ezt a háborút". Macron úgy látja, hogy fordulóponthoz érkeztek az európai történelemben. A „Vlagyimir Putyin által indított háborúra" és a kínaiak technológia és fejlődés területén tett lépéseire utalva hozzátette: a kérdés az, hogy Európa szeretné-e a mások által írt történelmet olvasni, vagy pedig maga akarja írni ezt a történelmet.

> A csúcstalálkozónak a Puskás Aréna lelátójára épített sátor adott otthont.

Az Európai Politikai Közösség ötödik, Magyarországon első csúcstalálkozójának a Puskás Aréna lelátójára épített sátor adott otthont, ahol Orbán Viktor minden érkező államfőt személyesen köszöntött. A mostani esemény annyiban különlegesnek számított: az európai vezetők most először találkoztak azóta, hogy Donald Trump megnyerte az amerikai választást. Ursula Von der Leyen az európai bizottság elnöke gratulált Donald Trump győzelméhez, majd hozzátette: „nagy várakozással tekintünk a vele való közös munkára a transzatlanti kapcsolatok megerősítése érdekében". A bizottság elnöke a legfontosabb megbeszélni valók közé sorolta többek közt, a magyar kormány által is sokat hangoztatott versenyképességet, illetve a védelmi képességek megerősítését. Ez különösen aktuális Trump győzelmét követően, mivel a megválasztott elnök korábban többször is jelezte, hogy a NATO-tagok keveset költenek a saját védelmükre.

Orbán szerint a helyzet, amiben Európa van, nehéz és veszélyes. „Abban hiszünk, hogy együtt erősebbek lehetünk, mint külön-külön. Meg kell vizsgálnunk, hogy hasonló irányba keressük-e a válaszokat." Ezután egymás után sorolta azokat a kérdéseket, melyek Európa biztonságával kapcsolatosak, mint például, hogy miként tud Európa sikeresebben fellépni az érdekeiért.

Mark Rutte, NATO-főtitkár arra hívta fel a figyelmet, hogy Oroszország és Észak-Korea szövetsége nemcsak Európának, de az USA-ra nézve is fenyegetés. Kristen Michal, észt miniszterelnök ennek kapcsán arról beszélt, hogy Európának minden segítséget meg kell adnia, hogy Ukrajna végigvigye a győzelmi tervét, illetve arról is szót ejtett, hogy Európa „30 milliárd eurót költ orosz energiára", ami véleménye szerint nem túl bölcs.

Volt, aki megsértődött

A román államfő hátat fordított az őt fogadni készülő Orbán Viktornak – látható egy az Európai Politikai Közösség budapesti találkozójáról készült videóban. A Krónika Online beszámolója szerint Klaus Iohannis konvojját a magyar rendőrség negyed órán át „sétáltatta" a Puskás Aréna környékén.

Dugók, elterelések

Hatalmas biztonsági intézkedések kísérték a budapesti diplomáciai csúcstalálkozót. A delegációk közlekedése miatt több helyen volt dugó Budapesten, a konvojok útvonalán ugyanis szakaszosan leállították a forgalmat a reptér és a belváros között. A szigorúan védett állam- és kormányfők útvonalai közül azonban nem mindegyik nyilvános, így az rtl.hu szerint a BKK-nál ilyenkor csak az utolsó pillanatban tudták elterelni a buszjáratokat. Orbán Viktor kormányfő köszönetet mondott a budapestieknek a türelemért.

Formális döntés nincs, egyetértés van

„Nem hoztunk formális döntéseket" – jelentette ki Orbán Viktor a csúcstalálkozó végén tartott sajtótájékoztatón. Egyetértettek, hogy az USA elnökválasztási eredményére reagálniuk kell és minél hamarabb legyen béke Európában, a kontinens pedig nem várhatja az amerikaiaktól, hogy ők védjenek meg minket. Európának kellő súllyal kell jelen lennie, hogy befolyásolhassa a döntéseket.

Esély sem volt a véletlen találkozóra

VÉDELEM Miután az ország történetének legnagyobb diplomáciai eseményeként hirdette meg a kormányfő, rendkívül komoly biztonsági intézkedések közepette tartották meg tegnap a Puskás Arénában az Európai Politikai Közösség csúcstalálkozóját. A stadion felé vezető úton a rendőrök – vegyesen készenlétisek és BRFK-sok – posztoltak, majd egy, az úttestre is kihúzott acélkordon vette körül a Puskás Aréna amúgy is acélkerítéssel elzárt épületét.

A távolabbi utcákon nem látszott nyoma a csúcstalálkozónak, csak a Keleti pályaudvart zárták le részlegesen egy időre, amikor Volodimir Zelenszkij ukrán elnök érkezett különvonatával. A stadion közelében egy csapat itt tanuló grúz egyetemistával találkoztunk, akik magyar rendőrök gyűrűjében az aréna felé felvezető úton tüntettek „Mi nem választottuk ezt a kormányt!" és „Európa kérlek, halld meg a hangunk, amíg még beszélhetünk!" feliratú táblákkal. Lapunknak elmondták: Grúziában az ottani választást elcsalta az orosz befolyás alatt lévő kormánypárt, és szerintük Grúzia is olyan oroszbarát úton jár, mint amilyet Orbán Viktor követ.

A szervezők a stadionnál mindent elkövettek, hogy újságíró ne juthasson csak úgy politikus közelébe. Az érkező vezetők az épület egyik oldalán léptek be, míg a sajtósok egy másik, átellenes bejáraton, így esély sem volt a találkozóra – legfeljebb akkor, ha valamelyik politikus direkt kiment a bejárathoz (például a horvát média munkatársai várták így a miniszterelnöküket), vagy ha valaki bement a sajtóterembe (érkeztünkkor egy spanyol politikust faggatott nagyszámú spanyol tudósító). Arra egyetlen kolléga sem emlékezett, hogy magyar politikus kamerák elé állt volna.

A tudósítók közül többen szóba hozták a némileg fura helyszínt, ám abban mindenki egyetértett, hogy ez legalább passzol az Orbán-kabinet politikájához.

B. Z.

Hétfőn eldől, átengedik-e a pótvizsgán Várhelyi Olivért

BIZTOS Várhelyi Olivér sorsáról jövő hétfőn döntenek az Európai Parlament (EP) illetékes szakbizottságainak szóvivői. Ekkor derül ki, hogy megfelelőnek tartják-e a magyar politikus válaszait az írásban feltett pótlólagos kérdésekre, és megerősítik-e jelölését a következő Európai Bizottság egészségügyért és állatjólétért felelős biztosi posztjára.

Az újrázásra készülő magyar biztost – mint arról írtunk – szerda este hallgatta meg az EP négy szaktestülete, közöttük a környezetvédelmi és a mezőgazdasági bizottság. A több mint háromórás ülésen Várhelyi magabiztosan szerepelt, szakmailag felkészült volt és igyekezett megkerülni a Fideszhez fűződő kapcsolatait firtató kérdéseket. Ennek ellenére sem sikerült meggyőznie a progresszív oldalhoz tartozó pártokat az alkalmasságáról, amelyek a kereszténydemokratákkal karöltve nem adtak zöld utat a jelölésének, és írásos pótvizsgára kötelezték.

FOTÓ: ALEXIS HAULOT

Eddig a magyar aspiráns az első, aki megbukott az első fordulóban

Várhelyi csütörtök délután kapta meg a kérdéseket és egy napja van rá, hogy kidolgozza és elküldje a válaszait. Ahhoz, hogy megerősítsék a jelölését, meg kell szereznie az illetékes parlamenti bizottságok tagjainak legalább kétharmadát képviselő szóvivők támogatását. Ha hétfőn ismét elutasítják, akkor a szaktestületekhez kerül a döntés, ahol már elég a tagok egyszeri többségének az igen szavazata a továbbjutásához.

Az európai bizottsági tagságra jelöltek meghallgatása hétfőn kezdődött és jövő kedden fejeződik be. Eddig Várhelyi Olivér az egyetlen, aki megbukott a parlamenti vizsgáztatás első fordulójában. Ha a biztosi poszt mind a 26 várományosa átmegy a szakbizottsági meghallgatáson, akkor a végső döntés az EP plenáris ülése elé kerül, amelynek nem az egyes tagokat, hanem a teljes Európai Bizottságot kell jóváhagynia.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

Még több állami vagyon kerülhet egyetemi alapítványokhoz

ADAKOZÁS További vagyonjuttatásban részesülhetnek a „modellváltó” Moholy-Nagy Művészeti Egyetemet és a Dunaújvárosi Egyetemet fenntartó alapítványok, az állam újabb ingatlanokat adna át nekik ingyenesen – derült ki egy a parlamentnek nemrég benyújtott salátatörvény-tervezetből.

Az „Egyes felsőoktatási, családügyi és kulturális tárgyú törvények módosításáról” szóló javaslat szerint a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemért Alapítvány egy balatonakali, állami tulajdonú ingatlan vagyonkezelői jogát szerezheti meg ingyenesen, határozatlan időre. A Dunaújvárosi Egyetemért Alapítvány tulajdonába pedig két, Balatonszemesen található ingatlan kerülhet. A vagyonjuttatás mindkét esetben az alapítványok „közérdekű céljainak megvalósítása” miatt és „közfeladat ellátása érdekében” történhet, miután a törvényjavaslatot megszavazza a parlament.

A balatonszemesi ingatlanok tekintetében azonban van egy megkötés: a Dunaújvárosi Egyetemért Alapítványnak – melynek kuratóriumi elnöke jelenleg Süli János KDNP-s parlamenti képviselő – továbbra is biztosítania kell majd, hogy az ingatlanokat a balassagyarmati székhelyű BSE Palóc Farkasok Utánpótlás Sport Egyesület ingyenesen használhassa.

Az elsősorban focioktatással foglalkozó egyesület elnökhelyettese, Barna János nyíltan a balassagyarmati Fidesz–KDNP-s jelöltek mellett kampányolt a 2019-es önkormányzati választásokon. Egyebek mellett úgy, hogy egy a jelöltek támogatására buzdító levelet adott át az egyesülethez járó gyerekeknek azzal: azt vigyék haza a szüleiknek.

FOTÓ: BERES MÁRTON

Újabb kör jöhet az ingyenes vagyonjuttatásban

A politikai elköteleződés nem véletlen, hiszen Barna János jelenleg a Nógrád Vármegyei Önkormányzat kormánypárti színekben megválasztott képviselője, alelnöke is.

Az elmúlt években összesen 21 állami egyetemet szerveztek ki közérdekű, de javarészt kormánypárti vagy kormányközeli tagokból álló kuratóriumok által irányított vagyonkezelő alapítványokhoz. Az intézmények már a „modellváltáskor” több állami ingatlanhoz (campusok, kollégiumok, üdülők, lakások, sporttelepek) és részvénycsomagokhoz jutottak hozzá ingyenesen. A vagyonjuttatás később is folytatódott, a Testnevelési Egyetem és az Óbudai Egyetem alapítványai például több tízezer négyzetméternyi ingatlant kaptak a budapesti Római-parton, a Széchenyi István Egyetem alapítványa pedig a győr–péri repülőtér egy részét is megkapta. Az eddigi vagyonjuttatások értékét megbecsülni is nehéz, de az Átlátszó oknyomozó portál szerint ezermilliárdos nagyságrendről lehet beszélni. JUHÁSZ DÁNIEL

Az egyház sem maradhat ki

Egy másik, ugyancsak a parlament előtt lévő törvénytervezet szerint ingyenesen az Egri Főegyházmegye tulajdonába kerülhet egy gyöngyösi állami ingatlan „köznevelési, oktatási és hitéleti feladatok elősegítése céljából”. A Zrínyi Miklós utca 3. szám alatt található, kétszintes épületben korábban az Almásy Pál Mezőgazdasági Szakiskola működött.

LAPSZÉL

Újabb papot függesztettek fel

Egy katolikus pappal kapcsolatban „büntetendő cselekmény” gyanújáról érkezett bejelentés a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyéhez – írta a Magyar Kurír. A bejelentés október 28-án történt, ami miatt Bábel Balázs érsek előzetes vizsgálatot rendelt el, és az érintettet papi szolgálata alól felfüggesztette. Hírek szerint a bejelentés kiskorút érintő bűncselekménnyel kapcsolatos. A nyár vége óta több, a katolikus egyházhoz kapcsolódó botrányos ügy került nyilvánosságra. NÉPSZAVA

Varga Judit a Comói-tó partján

FOTÓ: MNIE

A Mathias Corvinus Collegium által alapított Magyar–Német Intézet az Európai Együttműködésért nevű szervezet rendezvényén vett részt az olaszországi Cadenabbiában Varga Judit. A fórumon magyar, német és osztrák politikusok, diplomaták voltak jelen, illetve egy közzétett fotó szerint a volt igazságügyi miniszter is, aki a kegyelmi botrányba bukott bele, majd a közéletnek látszólag hátat fordítva asztalosnak tanult – írta a Blikk. NÉPSZAVA

Kiss László a börtönből üzent

Ismét ülésezett az óbudai képviselő-testület, az egyik napirendi pont Kiss László előzetesben lévő DK-s polgármester beszámolója volt arról, milyen munkát végez a börtönből. A Magyar Hang tudósítása szerint Kiss a közgyűlésnek arról írt, hogy „ezen abszurd és jogellenes” eljárás közepette is gondoskodott az önkormányzat működéséről, szabályozta a helyettesítés rendjét, és a jegyző segítségévelmeghozza „az alapvető fontosságú döntéseket”. NÉPSZAVA

„Szánalmashoz közeli” történet nyolc lépcsővel

EGÉSZSÉGÜGY Fél éve nem működik a Kútvölgyi Tömbben a mozgáskorlátozottakat átsegítő lift – tudta meg a Népszava. Az intézmény vezetője maga is sajnálatosnak tartja a helyzetet.

DANÓ ANNA

Csupán nyolc lépcső választja el olvasónkat, hogy hozzáférjen a felújított Kútvölgyi Tömbben az orvosi ellátáshoz.

Rohrböck-Polgár Zsuzsának kerekesszékben ülő 79 éves férjét kellene eljuttatnia orvoshoz, ám a szakrendelés és a bejárat között van nyolc lépcső, amire ugyan telepítettek liftet, de az május óta nem működik. Csekély örömet nyújt a pácienseknek, hogy még látható a sarokban egy egérfogó mellett a földön a tábla, miszerint több mint tízmilliárd forint uniós pénzbe került a felújítás.

Az asszony lapunknak elmondta: arra a kérdésre, hogy hogyan juthatnak el az emeleten lévő szakrendelésre, legutóbb a biztonsági ember javaslata az volt: menjenek ki az épületből, vissza a Szilágyi fasori kereszteződésig, ott aztán jobbra a János-kórház és a Kútvölgyi közötti meredek úton tolja fel a kerekesszékben ülő férjét, s azzal „akadálymentesen” juthatnak el a rendelőintézet első emeletére. Ott „parkoltassa” a férfit, menjen le az épületen belül a recepcióra, jelentkezzen be a betegirányítóban, majd vissza a férjéhez, és már mehetnek is a szakrendelésre. Rohrböck-Polgár Zsuzsa egyébként 71 éves, férjét, aki dializált beteg, 0–24 órában ápolja. „Mire elindulunk, már kifáradunk. Gyalog tolom a székben a férjemet, mert egyszerűbb, mint egy taxiba be- és kiszállni” – mondta a Népszavának.

A helyzet Rohrböck-Polgár Zsuzsa szerint abszurd és szinte megoldhatatlannak tűnik. Már májusban jelezte a betegjogi képviselőnek, hogy a lift nem működik, a lépcsőkön pedig nem tudja kerekesszékestül felcibálni a férjét. Köztük több levélváltás is történt: az egyikben például arról tájékoztatta a betegjogi képviselő, hogy ő nem hatóságot képvisel, így konkrét panaszt kivizsgálni, állásfoglalást adni sem kompetens, de a panaszos levelet eljuttatta az intézmény igazgatójához, Szócska Gáborhoz. S olvasónk már tőle kapta a következő választ. Az igazgató maga is sajnálkozott, hogy az új lépcsőlift még mindig nem üzemel. Mint írta: legutóbb azt a szóbeli információt kapta a műszaki illetékesektől, hogy a működési engedélyre vár a lift. Megjegyezte, hogy a hatósági engedélyezés pontos folyamata általa sem ismert. „Sajnálatos, remélhetően tényleg példátlan és az e tárgyban hetente 1 vagy több betegpanasz miatt tényleg szánalmashoz közeli történetről van szó, ami miatt magam és munkatársaim nevében kérek Öntől is szíves elnézést. Az Ön levelét is felhasználjuk a beüzemelési folyamat ösztökéléséhez.”

Lapunk érdeklődésére, hogy mi tart ennyi ideig a lift megjavításában, az intézmény kommunikációs munkatársa azt válaszolta, hogy a meghibásodást a kórház többször is jelentette a Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóságnak (KEF). Ennek eredményeképpen a rossz liftet a KEF szakemberei lebontották, és helyette újat építettek. Az új lift üzembe helyezéséhez azonban hatósági engedély szükséges, ez folyamatban van. Reményeik szerint hamarosan megkapják. Addig a szakrendelő akadálymentes megközelítését a válaszadó is a Kútvölgyi lejtő felől ajánlotta.

Nem üzemel, reménykednek, hogy már nem sokáig

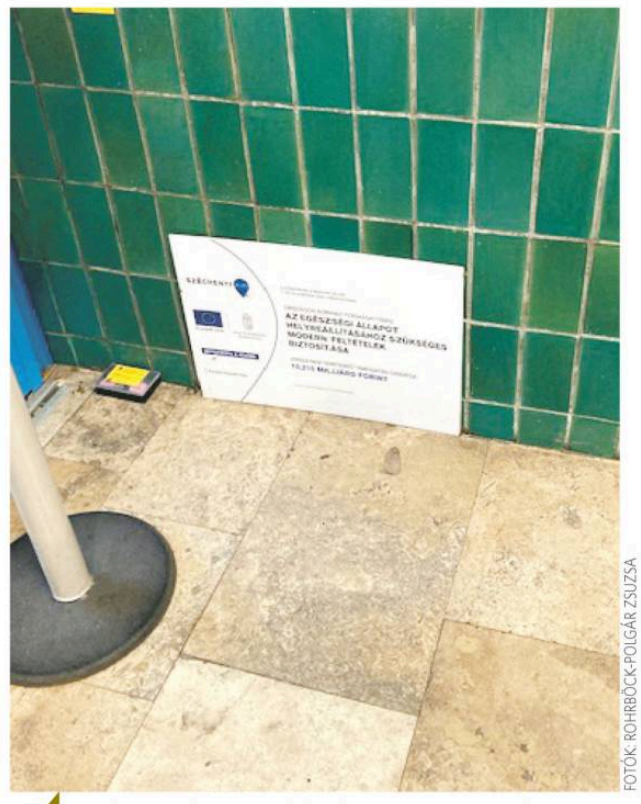

FOTÓK: ROHRBÖCK-POLGÁR ZSUZSA

A felújításhoz az Unió nyújtott támogatást

Inkább a cipőgyárról lennének híresek, nem a rémről

RIPORT Egy bő hatvan évvel ezelőtti sorozatgyilkosság máig hat a martfűiek életére. A helyi hímzőkörben jártunk utána, mit gondolnak az itteniek egy ártatlanul elítélt ember sorsáról és az igazságszolgáltatás igazságtalanságairól.

DOROS JUDIT

– Ez egy gyönyörű város. Itt van a Tisza-part, ahol az unokáim imádnak sétálni. Már akkor is jó volt itt élni, amikor még csak falu volt, hiszen a cipőgyár miatt sokkal jobb volt az ellátásunk, mint a tizenhat kilométerre lévő szolnokiaknak. Kiskosztümön meg öltönyön kívül mindent meg lehetett venni, nem kellett elutaznunk sehová. Ma meg, ha valahol azt mondom, Martfűn lakom, tízből nyolc ember biztosan rávágja, hogy ja, a martfűi rém! Nem a híres Tisza cipőről, nem a növényolajgyárról vagy a sörgyárról, netán a szép városközpontunkról beszélnek a név hallatán, hanem egy sorozatgyilkosról. És ez szörnyű! – mondta a hetvenes évei közepén járó Tóth Lászlóné, akivel három másik idősebb asszony, Forgács Imréné, Száraz Sándorné és Törőcsik Károlyné társaságában beszélgettünk a település impozáns, hatalmas csarnokkal és színházteremmel rendelkező, hajdani fénykorát még ma is felvillantó művelődési házában. Az emeleten, egy kisebb teremben voltunk, ahol ők népi hímzőszakkört tartanak, minden héten szerdán délután. Igaz, már egyre kevesebben vannak, volt aki meghalt, van aki most éppen beteg, de azért négyen-öten rendre összegyűlnek, előveszik a mintákkal kirajzolt párnahuzatot, terítőt, és jászsági vagy éppen kunsági motívumokat hímezve egy-két órán keresztül egymással beszélgetnek.

Olykor köztük is szóba kerül egy több mint hatvanéves történet, amelynek egyik főszereplője, a kéjvágyból elkövetett sorozatgyilkosságok miatt 1968-ban kivégzett Kovács Péter sofőr, a másik pedig Kirják János volt cipőgyári dolgozó, akit az első áldozat, Szegedi Margit meggyilkolása miatt ártatlanul ítéltek előbb halálra, majd később életfogytig tartó börtönbüntetésre. Őt az '50-es években alkalmazott módszerekkel, vagyis vélhetően fenyítést és erőszakot is alkalmazva vették rá, hogy bevallja a gyilkosságot. Csakhogy évekkel később hasonló módon több nő is áldozatul esett ilyen támadásoknak a környéken, s az így elindított, újabb nyomozások után derült ki, hogy valójában a nőket – köztük az első áldozatot – egy tiszaföldvári, családos sofőr, Kovács Péter ölte meg. Az ügy már régóta lezárt, ám az általa ejtett sebek gyakran feltépődnek, s sok idős itteni ember idézi fel újra és újra az akkor történteket. Például, amikor 2016-ban Sopsits Árpád A martfűi rém címmel filmet készített, vagy akár az elmúlt hónapokban, amikor egy itteni joghallgató, Székács Anna úgy döntött: az ügy jogi visszásságairól írja évfolyamdolgozatát, s többeket meginterjúvolt a helyiek közül.

– Kézenfekvő volt, hogy ha már martfűi vagyok, akkor ennek a történetnek a jogi sajátosságairól kellene írnom, kezdve onnan, hogy egy teljesen ártatlan embert ítéltek el évekre – mondta Székács Anna, az ELTE Állam és Jogtudományi Karának negyedéves joghallgatója, aki évfolyamdolgozata megírásához keresett témát. Szavai szerint a Kádár-rendszer '56 utáni megtorló gépezete már működött, amikor Kovács Péter 1957-ben elkövette az első gyilkosságot, s végül részben ez vezetett oda, hogy a magyar igazságszolgáltatás egyik legnagyobb, ha nem a legnagyobb szégyenfoltja lett a martfűi ügy.

FOTÓK: FARBAKY TAMÁS

Népi hímzőszakkör a művelődési házban. Olykor itt is szóba kerül a több mint hatvanéves történet

Kutatásai alapján úgy vélte: a nyomozók tisztában voltak vele, hogy nem az igazi bűnöst sikerült elfogniuk, s a céljuk nem az volt, hogy igazságot szolgáltassanak, hanem hogy minél hamarabb bemutathassák, megoldották az ügyet. – Akkoriban létezett egyfajta elmélet, hogy sorozatgyilkosság – ráadásul szexuális indíttatású –, csak a kapitalista államok devianciája, ami a szocializmusban abszolút nincsen jelen, s ha mégis előfordul, az egyáltalán nem a társadalom vagy a rendszer hibája, hanem az egyén pszichotikus problémája – érvelt. Arra a kérdésre, hogy az ártatlan Kirják Jánost mivel vették rá, hogy bevallja az el nem követett gyilkosságot, azt felelte: írásos bizonyíték nincs kínzásra vagy kényszerítésre, de az '56-os érából egyértelműen fel lehet mutatni olyan adatokat, hogy ez a módszer hogyan működött, vagyis vélhetően őt is érte olyan fizikai és pszichikai nyomás, ami miatt hamis vallomást tett. Ez abból is látszik, hogy később többször visszavonta, újra bevallotta, majd megint visszavonta a vallomását, míg végül ő maga is elhitte, hogy gyilkolt.

Székács Anna az adatgyűjtés során maga is tapasztalta, hogy a martfűieket, különösen az ötvenes-hatvanas években aktív, ma már nyolcvan év feletti korosztály tagjainak zömét ma is foglalkoztatja a több mint hatvan évvel ezelőtti történet. – Akadt, aki így vagy úgy, eltemette magában, mások úgy tekintenek rá, mint egy rossz fényre, ami miatt nem a híres cipőgyárral, hanem ezzel az üggyel együtt emlegetik Martfűt. Sokan haragszanak, amiért Sopsits Árpád 2016-ban filmet forgatott A martfűi rém címmel, bár talán elfelejtik, hogy a korabeli újságok is ilyen névvel illették a sorozatgyilkost, vagyis ez nem új keletű – tette hozzá. A martfűi egyetemista maga is beszélgetett olyan idős hölggyel, aki azt javasolta, hogy a gyilkosság helyett foglalkozzon inkább a helyi téglagyár történetével, de persze joghallgatóként abban nemigen látott a mostani témához hasonló kihívást.

A kézimunkázó asszonyok egyike, Tóth Lászlóné egy darabig együtt dolgozott a börtönből később szabadult, ártatlanul elítélt, s azóta elhunyt Kirják Jánossal, aki a beosztottja volt a cipőgyár egyik részlegén.

– Nem beszélt szinte soha semmiről, és mi sem nagyon beszéltünk vele, főképp nem a gyilkosságokról, meg a börtönről. Épp a múltkor idéztük fel itt hímzés közben, hogy mindenki tudott erről a szörnyű ügyről, de sose beszéltük ki magunkból igazán. Jani bácsit nem kerülték az emberek, de ő nemigen közeledett másokhoz. Végigdolgozta úgy a nyolc órát a lelkem, hogy szinte egy szót nem szólt. Annyi volt a dolga, hogy a gumiport csiszolás után egy nedves ronggyal le kellett törölnie a talplemezről, de néha szólni kellett neki, hogy cseréljen rongyot, mert már nagyon piszkos. Nem vette észre. Mintha nem lett volna ott, csak a teste – idézte fel az asszony.

Székács Anna is beszélgetett olyan idős hölggyel, aki azt javasolta, hogy a gyilkosság helyett foglalkozzon inkább a helyi téglagyár történetével

– Emlékeztek, hogy amikor '57-ben az első gyilkosság történt, mindenki figyelmeztetett minket, hogy ne menjünk egyedül az utcán? Nem volt hivatalos felszólítás vagy ilyesmi, hanem csak bent a cipőgyárban mondták többen, ne járkáljunk egyedül, mert hallottuk, hogy eltűnt egy lány, meg ott volt a Szegedi Margit esete – mondta a szintén volt cipőgyári dolgozó, Szakács Sándorné. – Jómagam egyszer ültem egy autóban Kovács Péterrel, persze nem tudtam akkor, ki ő, meg mit csinált – folytatta. – Szolnokra, a statisztikai hivatalba kellett bemennem, s a portán szaladtam kifelé, hogy le ne késsem a buszt. A portás meg mutatott a kapuban egy teherautót, s mondta, hogy az épp Szolnokra megy, biztos bevinne. Huszonéves voltam akkor, beültem, de ő nem szólt hozzám egész úton szinte egy szót se – mondta. Később a most nyolcvannyolc éves Törőcsik Károlytól megtudtuk: sofőrként ő is fuvarozott Debrecenig a férfival meg egy másik kísérővel egy autóban. Utóbbival egész úton arról beszélgettek, mit tennének a gyilkossal, ha a kezük közé kaparintanák, miközben ő maga, vagyis Kovács Péter ott ült kettőjük között, egyetértőn bólogatva. Forgács Imréné ehhez azt fűzte hozzá kissé megborzongva: neki egy barátjáék vettek meg egy szétbontandó disznóólat, a család, meg az ismerősök segítettek szétszedni, felrakni a kocsira, ott is Kovács Péter volt a fuvaros.

Szakács Sándorné hozzátette: őt borzasztóan felbosszantotta, hogy martfűi rémnek nevezték el az elkövetőt, pedig valójában tiszaföldvári volt. – Elvitt a lányom nemrég Budapesten egy fogorvoshoz, két kezelés között beszélgettünk, hogy hova való vagyok, mondom neki, hova, mire ő rögtön azt válaszolta, hogy ja, a martfűi rém! Egy egész települést megbélyegez egy ilyen régi történet. Erről lettünk híresek, meg Szilágyi Vivienről, aki a Való Világban szerepelt, most meg az anyjáék itteni zöldségesboltjában dolgozik. A VV Vivike! – dohogtak beszélgetőtársaim. Hozzátették: A martfűi rém című filmet nem nézték meg. Aki pedig a helyi ismerőseik közül igen, annak nem tetszett.

– Igaz, hogy bele van írva, hogy a valóságra alapozott, de van benne fikció is. Például a vezsenyi komp, amin áthajóznak a Tiszán, azt nem értjük, hogy került bele – mondták, miközben elszántan böködték a tűt a keretebe foglalt terítőn. Látszott, ha tehetnék, új történetet varrnának a sorozatgyilkosság apropóján egyfajta mágikus falvédőbe, ahol a fiatalságuk, s az egész életük részévé vált Martfű neve olyan patyolattiszta maradna, mint amilyennek ők szeretnék.

> „Elvitt a lányom nemrég Budapesten egy fogorvoshoz, két kezelés között beszélgettünk, hogy hova való vagyok, mondom neki, hova, mire ő rögtön azt válaszolta, hogy ja, a martfűi rém! Egy egész települést megbélyegez egy ilyen régi történet."

€/HUF 404,68 ↓ -1,25% | $/HUF 375,07 ↓ -1,75% | CHF/HUF 429,82 ↓ -1,33%

LAPSZÉL

Megint nincs pénz a bérekre

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Nem látszik véget érni a Dunaferr kálváriája, sőt most újabb csapás éri a vállalatot. A Vasas Szakszervezeti Szövetség ugyanis tegnap délután arról posztolt, hogy az indiai–angol hátterű Liberty Dunaújváros nem tudja kifizetni a béreket a dolgozók számára, mert nem áll rendelkezésre a megfelelő pénzügyi fedezet. A meleghengerműben folyó munkákért felelős Duna Furnace Kft. ideiglenes vagyonfelügyelője arra szólította fel a cég vezetését, hogy tegyék lehetővé a Bérgarancia Alapból a jövedelmek lehívását, s hozzák létre az ehhez szükséges bankszámlát. Ajay Agarwall ügyvezető viszont szerda este arról tájékoztatta, hogy a számla megnyitását megkezdték, de az jelenleg még nem áll rendelkezésre. Ahogy korábban a Népszava is beszámolt róla a dunai vasmű működéséért felelős Liberty Steel két hazai leányvállalata ellen is felszámolási eljárás indult a közelmúltban. A történtek nyilvánosságra kerülése után a Nemzetgazdasági Minisztérium fenyegető közleményt adott ki, amelyben felszólította a céget, hogy tegyen meg mindent a bérek kifizetésért. Ezt egyébként tegnap ismét megtették. Á. A.

Alulteljesít a kiskereskedelem

FOTÓ: MERÉSZ MÁRTON

Még a piaci konszenzust is jóval alulmúlva szeptemberben a kiskereskedelem forgalmának volumene a nyers és a naptárhatástól megtisztított adatok szerint egyaránt csupán 1,7 százalékkal bővült az előző év azonos időszakához mérten – tette közé a friss adatokat a KSH. Már ez sem túl biztató eredmény, de az kifejezetten szomorúnak mondható, hogy a naptárhatással kiigazított adatok szerint a forgalom volumene az előző hónaphoz képest 1,4 százalékkal csökkent. Az ágazat teljesítménye ezzel még a 2021. évi szinteket is alulmúlja. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
76 478,67	↑	+0,75%
Mol		
2682 Ft	↑	+1,28%
MTelekom		
1154 Ft	↑	+0,35%
OTP		
19 850 Ft	↑	+1,28%
Richter		
10 980 Ft	↓	-0,18%

Sok a hiba Pakson

ATOM A szakhatóság a nukleáris blokkok jelentésköteles eseményeinek megugrásában nem lát okot aggodalomra.

MARNITZ ISTVÁN

Tavaly a megelőző év négyszeresére, 16-ra ugrott a Paksi Atomerőmű jelentésköteles eseményeinek száma – derül ki az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) lapunknak küldött tájékoztatásából. A nukleáris hatóságnál az iránt tudakozódtunk, hogy az atomerőmű októberben megszaporodó meghibásodásai és emiatti teljesítménycsökkentései adnak-e okot aggodalomra. A hatóság által küldött ábra szerint míg az atomerőműben tavalyelőtt 4 jelentésköteles esemény történt, az érték 2023-ban 16-ra nőtt. Hosszabb időtávon ugyanakkor a tavalyi szint nem kiugró: 2020-ban 20, 2018-ban 18, 2016-ban és 2017-ben pedig 17 ilyen eseményt jelentett a cég. A hangsúlyt az OAH is erre helyezte: a hatóság megfogalmazása szerint a meghibásodások miatti teljesítménycsökkentések száma a korábbi évekhez hasonló és a nemzetközi adatoktól sem tér el.

Az elmúlt időszakban tapasztalható meghibásodások alapvetően a másodlagos kört érintették, amelyek az erőmű nukleáris biztonságát nem veszélyeztették – tették hozzá. A jelentésköteles események a nemzetközi nukleáris eseményskála (INES) alatti, vagyis 0-s besorolást kaptak. Az erőműben több mint tíz éve nem történt INES 0 feletti esemény. A cég eleget tesz a nukleáris biztonsági szabályzat követelményeinek. (Megjegyzendő: az atomerőmű legsúlyosabb, INES 3-as üzemzavara 2003 áprilisában történt, amikor a fűtőelemek hibás tisztítótartálya miatt kis mennyiségű radioaktív szennyeződés a levegőbe is került.)

Az egységben 2013. január 1. és 2024. október 31. között összesen 30, 50 megawattot (MW) meghaladó, teljesítménycsökkenéssel járó, jelentésköteles fejlemény történt – jelezte a hatóság. Ezek döntő többsége villamos vagy irányítástechnikával összefüggő berendezések hibájához köthetők, és a nukleáris biztonságra nem hatottak. A meghibásodás okának kiderítéséhez, javításához, épp a magas szintű biztonság érdekében, a blokk teljesítménycsökkentése vagy leállítása szükséges. A „visszaterhelések” túlnyomó részének oka karbantartási, „rendszerszabályozási”, kereskedelmi és környezetvédelmi jellegű – tették hozzá. Az elmúlt évek során az atomerőmű teljesítményét a leggyakrabban „rendszerszabályozási” okokból csökkentették – szögezték le. Más szakértők szerint ilyen esetekben a hazai, nem szabályozható napelemek országos áramigényeket egyre inkább közelítő termelése miatt az atomblokkok teljesítményének egy része szükségtelenné válik. Ráadásul a napelemek terjedésével erre az intézkedésre is egyre gyakrabban kerül sor. A Duna vízhőmérsékletére vonatkozó korlátok miatt szintén szükségessé válhat az intézkedés – fűzték hozzá a hatóságnál. Más megfigyelők szerint a világszintű felmelegedés hatásai nyomán 2018 óta ez is egyre gyakoribb.

Az atomerőmű közzétételeinek tanúsága szerint a blokkok teljesítményét augusztus második felében a Duna 30 Celsius-fokos, felső felmelegítési határa és a 3-as blokk fő-javítása, szeptember végén „rendszerszabályozási” okokból (vagyis a naperőművek túltermelése miatt) kellett időlegesen mérsékelni, októberben viszont az 1., a 2. és a 3. blokkjukon is jelentettek meghibásodás miatti, 50 MW feletti visszaterhelést. A hírek alapján ezek többsége valóban nem közvetlenül a nukleáris reaktorhoz, hanem az áramtermelő egységhez kapcsolódik – értékelte a helyzetet megkeresésünkre Perger András, a Greenpeace klíma- és energiakampány-felelőse. Kiemelte a 3-as blokk esetét, amit a nagyjavítás befejezése után néhány héttel teljes egészében le kellett állítani, ez pedig átfogóbb gondra utal. Ráadásul itt a javítás több mint egy hetet igényelt. Ama tény tükrében, hogy a Paksi Atomerőmű négy évtizede működő négy blokkja egyre idősebb, reményét fejezte ki, hogy a hatóság figyelemmel kíséri a mostani, viszonylag kisebb súlyú hibákban rejtező, később esetleg a nukleáris biztonságot is veszélyeztető hatásokat. Ez a tervezett, újabb üzemidő-hosszabbítás során az előzőnél jóval átfogóbb felújításokat igényel – tette hozzá a környezetvédő szervezet szakembere.

Nem könnyítik meg az adatszűrést

Azt, hogy az OAH országgyűlési beszámolóiban és jelentéseiben nem nyújt a Paksi Atomerőmű váratlan leállásairól évekre visszatekintő, átlátható képet, a hatóságnál megkeresésünkre azzal indokolták, hogy INES 0 feletti besorolású, műszaki hátterű visszaterhelés nem történt. Így azok részletesebb bemutatása eme irataikban nem indokolt. Viszont a téma kapcsán felhívták figyelmünket a honlapjukon megjelenő közléseikre és félévenkénti hírlevelükre. A Paksi Atomerőműtől tegnapi tudakozódásunkra azt a kurta üzenetet küldték, hogy üzemi eseményeikre vonatkozó adatokat, 2008-ig visszamenőleg, honlapjuk hírek rovatában találunk.

FOTÓ: MTI/KISS DÁNIEL

Az elmúlt időszak meghibásodásai a másodlagos kört érintették

Októberben az 1., a 2. és a 3. blokkon is jelentettek meghibásodás miatti, 50 MW feletti visszaterhelést.

Hirtelen elkészült a büdzsé

KOCKÁZATOK A kormány a jövő hétfőn a parlament elé terjeszti a 2025-ös költségvetés tervezetét – jelentette be a Pénzügyminisztérium, miután a Költségvetési Tanács (KT) előzetes engedélyt adott erre. Az államháztartási törvény előírása szerint már rég tárgyalni kellene a büdzsé tervezetét, ám annak beterjesztését a kormány az amerikai elnökválasztásokra várva elhalasztotta. Most, hogy Donald Trump nyert, a parlament elé kerülhet a „békeköltségvetés”, miután a kormány komolyan hisz Trump ukrajnai béketeremtési képességeiben.

Akárhogy is, de a kabinet kicsit optimistán tekint a jövőbe, s 3,4 százalékos gazdasági növekedéssel számol. Ez a KT által készített összefoglaló szerint megfelel az elemzői várakozások 2,5–3,8 százalékos sávjának. A tanács úgy véli, a kormányzati prognózisban szereplő gazdasági növekedés megvalósulhat, de azt kockázatok övezik. A KT véleménye szerint viszont szükséges lenne, hogy az államháztartás hiánya (az idei 5 százalék körüli szintről) a GDP 3 százalékára csökkenjen, mégis elfogadta, hogy a kormány 2025-re 3,7 százalékos GDP arányos deficittel számol. Még úgy is, hogy a kisebb GDP-növekedés, de akár az uniós pénzek további visszatartása miatt a hiány nagyobb lehet a tervezettnél. A kockázatokat növeli a KT szerint, hogy a kabinet mindössze 100 milliárdos általános tartalékkal számol a törvényi előírás szerinti 220 milliárddal szemben. A kormány egyébként úgy tájékoztatta a KT-t, hogy a kisebb tartalék érdekében átíratja a tartalékolási szabályokat a parlamenttel – ezzel viszont a testület nem ért egyet.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Varga Mihály „békeköltségvetése” optimistán tekint a jövőbe

A részletekből kiderül, hogy a kabinet valóban kifejezetten optimista. Úgy vélik: jövőre a lakossági fogyasztás 3,9, a beruházások pedig 5,1 százalékkal bővülnek. Ezek húzzák majd a növekedést. A prognózis megvalósulásának leginkább kritikus eleme a külső konjunktúra, amelynek nem megfelelő ereje nemcsak az exportot, de a beruházásokat is visszafoghatja – figyelmeztetnek. A kormány szerint jövőre enyhén – 0,1 százalékkal – nőhet a foglalkoztatottak száma, a bruttó átlagkeresetek 8,3 százalékkal emelkedhetnek, ami 5,3 százalékos reálbér-növekedést jelentene. A kabinet – saját bevallása szerint – ugyan nem szokott megszorítani, de azért alaposan megcsavarja az adóprést: a kisvállalati adóbevételek 14,9 százalékkal, a kiskereskedelmi adóbevételek 11,7 százalékkal emelkednek, az áfánál 8 százalékot meghaladó bevételnövekedéssel számolnak. A jövedéki adót 4,1 százalékkal emelik, így a bevételek 7 százalékkal lehetnek nagyobbak az ideinél. Szintén az inflációt növeli a pénzügyi tranzakciós illetékek emelése, itt a bevételek 41 százalékkal futhatnak fel az idén várhatóhoz képest. P. ZS.

Feladták a leckét Ukrajnának

SÖTÉT LÓ Kijevben latolgatják, miképp alakíthatnák Donald Trump elképzeléseit a háború lezárásáról. Joe Biden közben a támogatási keret gyorsított felhasználását tervezi.

HARSÁNYI GYÖRGY

Ukrajna óvatosan optimista az Egyesült Államok támogatásának folytatódásával kapcsolatban, „világos és gyors lépéseket” vár az új, republikánus vezetéstől – mondta Denisz Smihal kormányfő tegnap az ukrán fővárosban, a Kyiv Independent által rendezett Nemzetközi Gazdasági Fórumon. A független hírportál több más ukrán politikust is megszólaltatott.

„Trump új kockázatokat és lehetőségeket hoz Ukrajna számára. Most az ukrán kormány ügyességén múlik, hogy az előbbieket minimalizálja, az utóbbiakat pedig maximalizálja” – mondta mások mellett Dmitro Kuleba volt külügyminiszter. A nyilatkozók többsége hasonlóan vélekedett a Kijevre váró diplomáciai feladatokról. Olekszandr Merezsko, a Zelenszkij elnök vezette Nép Szolgája párt tagja, a parlament külügyi bizottságának elnöke inkább a várható új lehetőségekben bízakodott. „Nem hiszem, hogy Trump a busz alá fogja dobni Ukrajnát, mert ez nem lenne az USA érdeke” – mondta. Mikola Knyazsitszkij, az ellenzéki Európai Szolidaritás párt képviselője viszont úgy vélekedett, hogy Trump „illúziókat” táplál a Putyin orosz elnökkel való lehetséges bánásmóddal kapcsolatban.

Mint a független hírportál rámutat, mostanra világossá vált, hogy Ukrajna legfőbb nyugati szövetségesének vezetését jövőre olyasvalaki fogja átvenni, aki eddig gúnyolta az Ukrajnának nyújtott segélyeket, és inkább az amerikai és az ukrán vezetést hibáztatta a háborúért, mint az orosz megszálló erőket. Megválasztása súlyos fordulatot hozhat a háborúban, különösen, ha az USA által eddig nyújtott jelentős pénzügyi és katonai támogatás végét jelenti.

FOTÓ: AFP

Volodimir Zelenszkij legutóbbi amerikai útja során Donald Trumpot is felkereste. Utóbbi Trump megválasztása új kockázatokat és lehetőségeket jelent Ukrajna számára

Kampányában Trump visszatérően azt ígérte, hogy „24 órán belül” véget vet az ukrajnai háborúnak. Hogy miként érné ezt el, arról csak annyit mondott, az amerikai támogatás megvonásának vagy növelésének fenyegetésével egyszerre gyakorolna nyomást Kijevre és Moszkvára. Alelnökének, J. D. Vance-nek a nyilatkozatai szerint pedig nyomást gyakorolna Ukrajnára, hogy engedjen át területeket Oroszországnak és mondjon le NATO-csatlakozási törekvéséről. Ennek megvalósítása nyilvánvaló győzelmet jelentene Vlagyimir Putyin orosz elnök és elnyomó rezsimje számára.

Trump visszatérésének lehetősége az elmúlt hónapokban arra ösztönözte a kijevi vezetést, hogy melegebb kapcsolatokat próbáljon kialakítani vele és környezetével, így aztán Volodimir Zelenszkij elnök az elsők között gratulált Trump győzelméhez, nagyra értékelve Trump elkötelezettségét, úgymond, az „erőből fakadó béke” globális politikája mellett. A háborút elindító Vlagyimir Putyin orosz elnök viszont személyesen nem, csak a Kreml más vezetői révén gratulált a megválasztott amerikai elnöknek, amit szóvivője azzal indokolt, hogy az Egyesült Államok „háborúban vesz részt Oroszország ellen”. Szergej Sojgu, az orosz Biztonsági Tanács titkára tegnap már újfent azt a propagandaszólamot sulykolta, miszerint Ukrajnát a Nyugat arra próbálja felhasználni, hogy stratégiai vereséget mérjen Oroszországra, ám ez a terv kudarcot vallott. „A Nyugat választás előtt áll: vagy folytatja (a háború) finanszírozását és az ukrán lakosság elpusztítását, vagy elismeri a jelenlegi realitásokat és tárgyalásokat kezd” – idézte őt a TASZSZ hírügynökség.

A Biden-kormányzat Trump január 20-i beiktatásáig az Ukrajnának szánt katonai támogatás még hátralévő, több mint 6 milliárd dolláros részét is felhasználná.

A hivatalban lévő amerikai demokrata kormányzat közben a kilátások latolgatása helyett a tettek mezejére próbál lépni. A Politico hírportál szerint a Biden-kormányzat azt tervezi, hogy Trump január 20-i beiktatásának napjáig az Ukrajnának szánt katonai támogatási keretből még hátralévő, több mint 6 milliárd dolláros összeget is felhasználja. Joe Biden távozó csapata ugyanis azzal számol, hogy a fegyverek áramlása véget ér, amint a megválasztott republikánus elnök hivatalba lép. Ukrajnának pedig súlyos szüksége van az amerikai fegyverszállításokra, hogy feltartóztathassa az orosz erők elmúlt hónapokban felgyorsult donyecki előrenyomulását. A Reuters hírügynökség szerint az Egyesült Államok a következő hónapokban továbbra is főleg tüzérségi lőszereket, páncéltörő fegyvereket és katonai járműveket fog Ukrajnába küldeni, valamint a HIMARS rakéta-sorozatvető rendszerrel indítható GMLRS föld-föld rakétákat.

A tervről a Politicónak név nélkül beszámoló, két kormánytisztviselő szerint azonban a problémák óriásiak. Általában hónapokig tart, amíg a lőszerek és felszerelések egy segélycsomag bejelentése után eljutnak Ukrajnába, így bármi, amit a következő hetekben indítanak, valószínűleg már csak a Trump-kormányzat alatt érkezik meg teljes egészében, és a következő főparancsnok leállíthatja a szállítmányokat, mielőtt azok a helyszínre érnének. Az egyik nagy akadálya annak, hogy a segélyek gyorsan elinduljanak, az, hogy az Egyesült Államok csak olyan felszereléseket küldhet, amelyek már a „polcain” vannak.

A Közel-Kelet fütyül Trump ígéretére

398. NAP Amerikai F–15E vadászrepülőgépek köteléke már úton van Izrael felé, az Egyesült Államok továbbra is jelentős erőket küld a Közel-Keletre egy Izrael elleni várható iráni támadás előtt, közölte tegnap a Haaretz. Az izraeli lap bejelentését az amerikai hadsereg részéről nem erősítették meg, de a repüléskövető oldalak szerint legalább 12 F-15E típusú amerikai vadászgép tart Jordánia felé, ahol a hét elején már helyszínre telepített amerikai állományhoz csatlakoznak.

Az újabb Izrael elleni iráni támadás napok óta a levegőben lóg, korábban felmerült az a lehetőség is, hogy még az amerikai elnökválasztás előtt, vagy épp azalatt fogják végrehajtani. Iráni vezetők ugyanis „büntető” megtorló támadást ígértek azt követően, hogy Izrael október 26-án, ugyancsak megtorló jelleggel válaszcsapást mért több iráni katonai célpontra amiatt, hogy október 1-én Irán több mint 180 ballisztikus rakétát indított a zsidó állam. Az izraeli válasz – vélhetően nem függetlenül az amerikai nyomástól – elkerülte az iráni nukleáris és olajipari létesítményeket, ámde súlyosan megrongálta az Iszlám Köztársaság légvédelmét és rakétagyártó képességeit. Ez olyan súlyos presztízsvesztesség Iránnak, amit nem kíván válasz nélkül hagyni annak ellenére, hogy Benjamin Netanjahu hivatala már szerdán közleményben jelezte, hogy a miniszterelnök telefonon egyeztetett az amerikai választásokat megnyerő Donald Trumppal és megállapodtak abban, „hogy együtt fognak dolgozni Izrael biztonságáért”, és „megvitatták az iráni fenyegetést”.

Izraeli és amerikai sajtóinformációk szerint az iráni támadásra ezen a héten sor kerülhet, a rakétákat Irakból indíthatják. A regionális eszkalációt magában hordozó izraeli–iráni adok-kapok ugyanis Trump győzelmével sem enyhült. Noha a republikánus elnök már jelöltként és győzelmi beszédében is arra tett ígéretet, hogy véget vet a háborúknak, mire beköltözik a Fehér Házba, akár egy még veszélyesebb közel-keleti háborúval is szembesülhet, de azzal is, hogy a leköszönő Biden-adminisztrációnak időközben sikerül pontot tennie a gázai konfliktusra, kiszabadítani a túszokat és véget vetni a gázai civilek szenvedéseinek.

A rövidesen bekövetkező iráni válaszcsapás lehetőségét látszik alátámasztani az is, hogy tegnap Netanjahu biztonsági egyeztetést tartott az izraeli ellenzék vezetőjével, Jair Lapiddal. Az amerikai vadászgépek érkezése is azt erősíti, hogy a közel-keleti feszültség egyre veszélyesebb méreteket ölt. A múlt hónapban az Egyesült Államok egy

FOTÓ: AFP/SAEED QAQ

Joáv Galant védelmi miniszter menesztését nem nyelte le a lakosság

THAAD rakétaelhárító rendszert küldött Izraelbe, s vele együtt mintegy 100 katonát annak kezelésére. A Közel-Keleten több tízezer amerikai katona állomásozik, számukat az utóbbi időben emelte Washington, és újabb hadihajókat is rendelt a térségbe.

A The Times of Israel szerint e hét elején Lloyd Austin amerikai védelmi miniszter újabb erősítés gyanánt több B-52 Stratofortress bombázó repülőgépet, tanker repülőgépet és haditengerészeti rombolót rendelt a Közel-Keletre, az elkerülhetetlennek tűnő újabb iráni támadásra készülve.

Maszúd Peszeskján iráni elnök azt állította, Donald Trump győzelmének nem lesz hatása Iránra. „Számunkra teljesen mindegy, ki nyerte az amerikai választásokat” – mondta az IRNA iráni hírügynökség szerint, hozzátéve, hogy Irán „az iszlám és a szomszédos országokkal való kapcsolatok fejlesztését” helyezte előtérbe.

A szomszédos országok azonban egyelőre várakozó álláspontot vannak, és mindeddig nagyobb hajlandóságot mutattak a Fehér Házzal együttműködni, bármilyen színezetű is legyen annak lakója, mintsem a regionális vetélytárs Iránnal.

Az Izraellel háborúzó térségbeli terrorcsoportok – a Hezbollah, a Hamász és a jemeni húszik – változatlanul azt az álláspontot képviselik, hogy csak abban az esetben hajlandók bármiféle diplomáciai megoldásra, ha az izraeli hadsereg kivonul Gázából és véget vet a libanoni offenzívának. Trump viszont nagyon másképpen képzeli el a befejezést. A Republikánus Párt szóvivője, Elizabeth Pipko az izraeli 12-es csatorna híradójának nyilatkozva szerdán azt mondta: a megválasztott amerikai elnök azt szeretné, ha Izrael hamarosan, döntő győzelemmel fejezné be háborúit. A riporter kérdésére kifejtette, hogy ez azt jelenti: elvárja Izraeltől, „hogy úgy fejezzék be, hogy megnyerik, száz százalékig, Trump mindig így beszél a háborúk befejezéséről”.

A Jerusalem Post elemzése szerint Trump győzelme valóságos diplomáciai bombát dob Izrael többfrontos háborújába, többek között arra ösztönözheti a Hamászt, hogy inkább egy Biden alatti megállapodást részesítsen előnyben. Erre azért van esély, mivel a terrorcsoportok úgy vélik, hogy Trump Izrael-barát álláspontja és katari kapcsolatai miatt jobbak lennének számukra a feltételek egy Biden-adminisztráció által közvetített megállapodásban.

GÁL MÁRIA

Schengen: Bécs is beáll a sorba, feladja a vétót

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Ha Ausztria nem akadályozza a bővítést, megszűnnek a többórás sorok a magyar–román határon is

BŐVÍTÉS Még novemberben, a hónap végén megrendezésre kerülő romániai elnökválasztás előtt kedvező döntés születhet Románia schengeni övezetbe való belépéséről, és az év végéig hivatalossá is válhat – jelentette be tegnap a kormányülésen Marcel Ciolacu román miniszterelnök. Az elnökválasztás legnagyobb esélyesének tartott kormányfő szerint jövő márciustól Románia szárazföldi határaival is csatlakozhat a szabad mozgást biztosító schengeni övezethez, állította a miniszterelnök a digi24 portál jelentése szerint.

Az Európai Tanács tavaly december 30-án úgy döntött, hogy megszünteti a légi és tengeri határellenőrzést Bulgáriával és Romániával szemben, a szárazföldi határellenőrzéseket azonban fenntartotta, mivel az osztrák kormány megvétózta a román és bolgár csatlakozást. Ciolacu optimizmusát támasztja alá, hogy Ausztria uniós migrációs biztosjelöltje a brüsszeli meghallgatásokon kijelentette, támogatná Románia teljes körű felvételét a schengeni térségbe. Az osztrák Kleine Zeitung pedig arról számolt be, hogy a bécsi kormány ejtheti a Románia és Bulgária teljes körű schengeni csatlakozásának vitatott blokkolását. A döntés az uniós elnökséget betöltő Magyarország által szervezett november 22-i budapesti csúcstalálkozón születhet meg, állítja a lap.

A schengeni térség jelenleg 29 országot foglal magában: a 27 uniós tagállam közül 25-öt, valamint az Európai Szabadkereskedelmi Társulás minden tagját (Izland, Liechtenstein, Norvégia és Svájc). Románia és Bulgária teljes tagságát Ausztria blokkolta, Írország nem kérte felvételét, ezen kívül még a Ciprussal közös belső határokon maradt az ellenőrzés.

GÁL MÁRIA

LAPSZÉL

Nem bízik az ellenzék Vučićban

Elvárom, hogy még néhányan vállalják a politikai felelősséget, de a büntetőjogi felelősségre vonás is fontos, jelentette ki Aleksandar Vučić szerb elnök az újvidéki vasútállomáson múlt héten történt tragédia kapcsán. „Felelniük kell azoknak, akik felelősek a történtekért. És fontos, hogy ez átlátható módon történjék, világosan és pontosan meg kell magyarázni, hogy mi is történt valójában”, mondta az elnök, hozzátéve, hogy biztos abban, hogy az igazságszolgáltatás, az ügyészség és bíróságok megtalálják majd a megfelelő válaszokat. Az ellenzék azonban nem hisz a független vizsgálatban, álláspontjuk szerint a tragédia miatti tiltakozásoknak Belgrádban kell folytatódniuk. NÉPSZAVA

Csak a bukás biztos

VÁLSÁG Várhatóan márciusban rendeznek előrehozott parlamenti választást Németországban azt követően, hogy szerdán este felbomlott a hárompárti kormánykoalíció. A CDU hamarabb voksolna.

RÓNAY TAMÁS

Színpompás ünnepségre készülnek Berlinben: szombaton lesz 35 éve a berlini fal leomlásának. A kormány azonban nincs partihangulatban azt követően, hogy Olaf Scholz szerda este menesztette pénzügyminiszterét, Christian Lindnert. A nem éppen érzelmi kitöréseiről ismert kancellár tőle szokatlan hevességgel bírálta a liberális FDP elnökét azzal vádolva, hogy csak a saját érdekei vezérlik, s a bizalmával is visszaélt. Ezért döntött a menesztése mellett. Az FDP válaszként visszavonta miniszтereit a kabinetből, ezzel teljessé is vált a szociáldemokraták, a Zöldek és a liberálisok által alkotott koalíció szakadása. Az FDP-nek le kellett nyelnie egy keserű pirulát: Volker Wissing közlekedési miniszter közölte, kilép a pártból és marad a kormányban. Sőt, az igazságügyi minisztérium irányítását is átvette.

Csúnya szakítás lett a vége, de cseppet sem meglepő, hogy idáig fajultak a dolgok. A 2021 végén létrejött koalícióban sosem volt összhang, a hírek gyakran szóltak a környezetvédők és a liberálisok civakodásairól. Scholz többször figyelmeztette a két koalíciós partnert arra, ne vigyék a vitáikat a nyilvánosság elé. Ezért is némiképp váratlan, hogy most épp a Scholz és Lindner közötti viszony miatt futott zátonyra a koalíció hajója. Az eltelt három évben ugyanis Scholz véleménye inkább Lindneréhez állt közelebb gazdasági kérdésekben, nem a Zöldek, illetve Robert Habeck gazdasági miniszter álláspontját védte, ami nyilván szintén a feszültségek forrása volt. Pénzügyminiszterként sokáig maga Lindner sem bírálta elődjét: Scholz ugyanis Angela Merkel utolsó kormányában ugyanezen tárca élén állt. Idén nyáron kezdett megváltozni a helyzet, amikor a kormányban arról volt szó, hogyan lehetne befoltozni a költségvetésben tátongó sok milliárd eurós lyukakat. Ekkor már nyilvános összecsapásokra is sor került a kancellár és pénzügyminisztere között.

A végső szakítást azonban Lindner múlt pénteken közzétett, 18 oldalas, a gazdaság élénkítését célzó tervezete vezette be. Ezt ugyanis a koalíciós partnerek nyílt hadüzenetként fogták fel, s merőben különbözött attól a dokumentumtól, amit a szociáldemokraták október közepén fogalmaztak meg. Miközben Lindner ragaszkodik a költségvetési szigorhoz, az alkotmányban is rögzített adósságfékhez, a szociális kiadások csökkentéséhez, a klímacélok megvalósításának elhalasztásához, az SPD a minimálbér emelését és a vállalatok terheinek enyhítését javasolta a gazdaság beindítása érdekében. Lindner dokumentuma azért is keltett megdöbbenést, mert megfogalmazott követelései messze túlmentek a koalíció által júliusban elfogadott gazdaságélénkítési kezdeményezésen.

> A 2021 végén létrejött koalícióban sosem volt meg az összhang, a hírek gyakran szóltak a környezetvédők és a liberálisok civakodásairól.

Ezután végképp megromlott a kormánypártok, kivált az SPD és az FDP, illetve a környezetvédők és a liberálisok viszonya, s bár Scholz több válságtanácskozást is tartott szerdáig Habeckkel és Lindnerrel együtt, már szerdán napközben körvonalazódott, hogy nincs esély a koalíció túlélésére. Maga Habeck is Lindnert tette felelőssé a kormány felbomlásáért, a pénzügyminiszter azonban nem kívánt Fekete Péter szerepében tetszelegni, ő a kancellárt vádolta azzal, hogy már előre megtervezte a szakítás forgatókönyvét. Szerinte Scholz azt követelte, hogy függesszsze fel az alkotmányban is rögzített adósságféket, de ezzel megszegte volna pénzügyminiszteri esküjét.

Scholz közölte, január 15-én bizalmi szavazást kér kormánya ellen. Erre elvileg hamarabb is sor kerülhetne volna, de a kancellár láthatóan nem akarta azt, hogy épp a karácsonyi időszakban hágjon tetőfokára egy választási kampány. Mindenesetre a következő hónapokban épp egy kisebbségi, a szociáldemokraták és a Zöldek által alkotott kormánynak kellene fontos törvényeket elfogadnia például a jövő évi költségvetésről. Scholz ezért a CDU/CSU együttműködését kérte. Ezt személyesen is közölte a keresztény uniópártok kancellárjelöltjével, Friedrich Merzcel, aki hajlandó is lenne bizonyos törvényjavaslatokat támogatni, cserébe azonban az előrehozott választások gyors kiírását követeli. Olyannyira, hogy az uniópártok felszólították a kancellárt arra: a bizalmi szavazásra legkésőbb jövő hétfőn kerüljön sor, ami nagyjából azt jelentené, hogy a németeknek jövő év elején kellene az urnákhoz járulniuk.

LÁZADÁS

CHRISTIAN LINDNER

A liberális pártvezér pénzügyminiszter azt állítja, Scholz miniszteri esküje megszegését várta el tőle

Bármikor legyen is a parlamenti szavazás, a legvalószínűbb forgatókönyv, hogy a kormány nem kap bizalmat, hiszen az FDP távozásával elvesztette többségét. Az alaptörvény értelmében a kancellárnak ez esetben javasolnia kell az államfőnek a Bundestag feloszlatását. Az elnöknek 21 napja van arra, hogy meghozza a döntést, akár határozhat úgy is, hogy maradjon a kisebbségi kormány, de erre szintén csekély az esély a többség hiánya miatt. Ha az elnök az előrehozott választás mellett dönt, akkor 60 napon belül kell megrendezni azt. Amennyiben Scholz elképzelései kerekednének felül, akkor március végén kerülne sor az előrehozott voksolásra. Szintén a januári bizalmi szavazás, tehát Scholz menetrendje mellett foglalt állást Robert Habeck zöldpárti gazdasági miniszter.

Abban azért Lindnernek is lehet némi igazsága, hogy Scholz politikai érdeke is inkább a szakítás volt. Ha ugyanis határozottságot mutat, akkor még javulhat a most 15 százalék körüli népszerűségnek örvendő SPD megítélése. Dönthetett volna úgy, hogy komoly kompromisszumokat tesz az FDP-nek, és valahogy ellavíroz a következő, jövő szeptemberi választásig, de ez még jobban ártott volna Scholz és pártja megítélésének.

A mostani helyzetben azonban még égetőbb lehet a kancellár számára egy másik fontos kérdés. A gyors váltásnak köszönhetően lényegében biztosra vehető, hogy a következő választáson is ő lesz a szociáldemokraták kancellárjelöltje, s elhallgatnak a párton belül azok, akik a Scholznál népszerűbb Boris Pistorius védelmi minisztert látnák szívesebben listavezetőként.

FOTÓ: AFP/CHRISTOPHE GATEAU

A Zöldeket képviselő Robert Habeck alkancellár kitart Scholz és a koalíció mellett. A környezetvédők nem akarnak túl korai választást

> A gyors váltásnak köszönhetően lényegében biztosra vehető, hogy a következő választáson is Scholz lesz a szociáldemokraták kancellárjelöltje.

Előrehozott választást akarnak a németek

Az ARD televízió rögtönzött közvélemény-kutatása, a DeutschlandTrend szerint a németek többsége támogatja az előrehozott parlamenti választásokat. A felmérés szerint 53 százalék szeretne idő előtti voksolást, 40 százalék pedig azt, ha a koalíció a következő parlamenti választásig tovább kormányozna.

A szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) szavazói támogatják leginkább az új választásokat 88 százalékkal, őket követik a baloldali populista Sarah Wagenknecht pártja, a BSW (82%) és a CDU szavazói (68%). Az SPD-szavazók körében viszont mindössze 25 százalék, a Zöldeknél pedig csupán 18 százalék támogatja az új választásokat. Az FDP nem szerepelt a felmérésben. Az előrehozott választás favoritjai a keresztény uniópártok: a CDU/CSU-ra mintegy 32 százalék voksolna.

Az új választások támogatottsága valamivel magasabb Kelet-Németországban (60%), mint Nyugat-Németországban (52 százalék), magasabb a 18–34 évesek között (58%), mint a 65 év felettiek körében, akik közül minden második (49 százalék) támogatja az új választásokat, 42 százalék pedig a koalíció folytatását szeretné. A választóknak csak 14 százaléka elégedett a szövetségi kormány munkájával, 85 százalékuk elégedetlen.

A politikusok munkájával való lakossági elégedettség tekintetében Boris Pistorius vezet, a védelmi miniszternek támogatottsága 55 százalék. Őt követi Friedrich Merz (30%), Sahra Wagenknecht (24%) és Robert Habeck (20%). Olaf Scholz szövetségi kancellár egy szinten van Christian Lindnerrel és Alice Weidellel, az AfD társelnökével: egyaránt 19 százalékon állnak.

A mindent átszövő hazugság

HARGITAI MIKLÓS

Egyre rövidebb az 1956-os forradalom és szabadságharc fideszes értelmezőinek, illetve értelmezéseinek szavatossági ideje – mindenesetre az aktuális megfejtés szerint a magyarok a mindent átszövő hazugság, a „semmi sem az, aminek mondják” rendszere miatt lázadtak fel a hatalom ellen. Ha ez a nép valóban nem viselné el tartósan a hazug vezetőket, akkor a jelenlegi rezsimnek még sokkal több reszketnivalója lenne, mint a friss Medián-felmérés eredményei nyomán. De sajnos eltűri: épp az elmúlt 14 évünk mutatja, hogy milyen sokáig.

Ha már történelmi párhuzamokat keresünk: ’56-ban azért nem folytatódhatott az addigi formájában az egypárti diktatúra, mert szűk egy évtized alatt kiderült, hogy a Szovjetunióból importált, az ország- és a rendszerhatárokon belül egyaránt az orosz hegemóniára épülő berendezkedés nem felel meg a Moszkvához képest nagyon is nyugatias Magyarországon a lakosság döntő többségének (még az elkötelezett kommunisták zömének sem). Lenne mit tanulni belőle. Ám – és ez árul el a legtöbbet az orbáni hatalomgyakorlás végletes erkölcsi züllésében – az ’56-os tanulságok közül egyedül a becsicskulást tartják a mára nézve is érvényesnek. És ki is mondják, újra meg újra, hiába ütközik bele még a saját, vakon vezetett tömegeik alapidentitásába is. Kimondják, mert nem tehetnek mást: abból, amit korábban mondtak – hogy t. i. szabadságszerető nép vagyunk, nem engedünk a 48-ból stb. – nem következik sem a mára a kormányideológia fő elemeivé vált ukrángyalázás, sem a semmilyen gyakorlati haszonnal nem járó, ám az ország mozgásterét (hogy a választótábor is értse: a szuverenitását) egyre keményebben korlátozó Oroszország- és Kína-függés. Talán két példa is kellőképpen megvilágítja, hogy ez a külpolitikai irány mennyire nem vezet sehová. Egyrészt nemhogy Románia, de még Csehország is fontosabb külkereskedelmi partnerünk ma, mint Oroszország – ehhez képest hova jár ki a külügyés külgazdasági miniszterünk az ukrajnai háború kitörése óta szinte kéthetente? (A harcok kezdetéig Ukrajna súlya is nagyobb volt a külkereskedelmünkben, mint a velünk amúgy nem is határos Oroszországé – mintha ez a tény sem tükröződne abban, ahogyan Orbánék a külkapcsolatainkat alakították.) Másrészt itt van a szlovák nyelvtörvény esete ami – ha a tervezetet a mostani formájában fogadják el – az ukrajnai nyelvhasználati jogok töredékét hagyja csak meg a felvidéki magyarok számára. Ugyanakkor, míg az ukrán nyelvpolitika Kárpátalja orosz rakétázását is bocsánatos bűnné teszi az Orbán-kormány szemében, a szlovák Ficónak Orbán Viktor személyesen kampányolt a helyi magyar párt ellenében – igaz, még a mostani nyelvtörvény-módosító javaslat előtt, de már a szlovákiai vezető kiterjedt magyargyűlölő praxisának ismeretében.

Mindent átszövő hazugság? Állítólag Robert Fico a barátunk, a kormányra kerülése és a kormányzása magyar érdeket szolgál. Ahogyan magyar érdek Trump megválasztása is. (Látta valaki mostanában a forintárfolyamot? És van elkötelezettebb híve Trumpnál a blokkosodásnak, a bezárkózásnak, Kína feltartóztatásának, a diszkonnektivitásnak – mindannak, amit Orbán szerint mindenáron el kellene kerülnünk?) A magyar gazdaság fényes jövő elé néz (miközben ötödik éve egy helyben toporgunk). Az elektromobilitásé a jövő. (Az Orbán Viktor személyes használatára rendelt konvojban ugyananynyi elektromos jármű van, mint a szűkebb családját kiszolgáló, Cinege utcai bázisú autóparkban: pontosan nulla.) Magyarország előre megy; ők soha nem vetemednének arra; a nyugdíjakat megvédik; a rendkívüli különadók csak átmenetiek; az Orbán-kormány az adócsökkentés kormánya; gazdasági semlegesség, ha az összes nyugati partnerünkbe belerúgunk, a keletieknek viszont minden kérését teljesítjük az első éjszaka jogáig bezárólag; megállítjuk a migrációt; aki Magyarországra jön, nem veheti el a magyarok munkáját; a magyar sajtó szabadabb, mint az európai... szükséges ehhez még bármit hozzátenni?

> Ha ez a nép valóban nem viselné el tartósan a hazug vezetőket, akkor a jelenlegi rezsimnek még sokkal több reszketnivalója lenne.

Most azért imádkozhatnak, hogy ki ne derüljön: véletlenül mégis igaz volt, amikor azt lódították, hogy a hazudozás okozta a Rákosi-diktatúra vesztét.

Mi kutyánk kölyke

FRANK ZSÓFIA

Szájer József visszamászott a közéletbe... Viccet félretéve, az egykori európai parlamenti képviselő elfogadta Schmidt Mária felkérését, és a Szabad Európa Intézetben fog dolgozni. Az a Szájer József, aki 2020-ban a Covid kijárási tilalom megszegésével egy meleg orgián vett részt, majd amikor a rendőrség is betoppant a dzsemborira, a politikus a ház ereszcsatornáján megpróbált angolosan távozni. A hátizsákjában a belga ügyészség szerint drogot is találtak, amiről a politikus azt állította, hogy nem az övé. (Egyébként végül a kijárási tilalom megszegése miatt kapott csak bírságot).

Egy kérdés cikázik a fejemben, egy hatalmas: miért? Nem arra gondolok, hogy a magyar társadalom újból átéli, hogy amit szabad Jupiternek, nem szabad a kisökörnek. Sokkal inkább arra gondolok, hogy Szájer Józsefet mi motiválhatta mikor igent mondott a felkérésre? Egy ilyen kaliberű megaláztatás után (akár négy évvel), a helyében biztos nem vágynék arra, hogy újra a média elé vessem magam. Oké-oké, kijelentette, hogy jogi elégtételt fog venni, ha megsértik a nevét és a magánéletéhez fűződő jogát.

> Egy ilyen kaliberű megaláztatás után (akár négy évvel), a helyében biztos nem vágynék arra, hogy újra a média elé vessem magam.

Csakhogy a tények makacs dolgok, Szájer József lecsúszott azon az ereszen, amit bármilyen – szerinte – hasznos munka elvégzése nem fog kitörölni az emberek fejéből. Nem fér a fejembe, hogy miként képes valaki ilyen mértékben megtagadni önmagát, tekintve, hogy a Fidesz LMBTQ-harca folytatódik, az exfideszes politikus pedig ott volt azon az ominózus meleg bulin, így már nem tudja visszagyömöszölni azt a bizonyos szellemet a palackba. Visszatérésének úgy vélem egzisztenciális okai is lehetnek, és ebben feltehetően az is segíti őt, hogy a pártja befelé sokkal megengedőbb, Szájer József ugyanis mégiscsak a „mi kutyánk kölyke”. Nem véletlen, hogy maga Orbán Viktor is úgy kommentálta visszatértét: „már ideje volt”.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ERROR

Gyertyák fényében

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

Bóklászunk a temetőben. Már besötétedett, és noha úgy volt, még világosban kiérünk, a közlekedési dugók két-három órával odébb tolták a kora délutáni időt.

Nem baj, elvégre úgy szeretjük a temetőt, ha fényben úszik ilyenkor.

Mások ezek a fények, mint amikor még gyerekként jöttünk el a sírokhoz, magunkkal hozva a háztartási boltban vett kilós kiszerelésű, mutatóujjnyi méretű, fehér gyertyákat, amik néha összezörrentek a zacskóban.

Mintha külön ajándék lett volna a földben nyugvók részéről, hogy extra lehetőséget teremtettek a gyerekeknek a gyufához vezető közelebbi kapcsolathoz, hiszen odahaza tiltott játéknak minősült, annak minden izgalmával. Olyannyira, hogy amikor az öcsém először kaparintott meg egy véletlenül kint felejtett skatulyát, mindjárt egy egész szalmabálát felgyújtott vele.

Ugyanazt az utat járjuk most végig, mint évtizedekkel ezelőtt, bár sírjaink száma közben megszaporodott. A kisebbik temetővel kezdünk, a katolikussal, ami talán huszadakkora méretű, mint a református.

Oka van a kicsinységnek. Ahogyan hajdani őszhajú, őszbajuszú történelemtanárunk mesélte, az őrgróf megharagudott az egyházára, amiért nem engedte elválni a feleségétől, ezért inkább reformátussá lett, s akkori szokás szerint ebben a falu népe is követte őt. Talán kárpótlásul, talán más okból, hatalmas fehér templomot emeltetett aztán az új egyháznak, Európában még egy ilyen van, mint a szilvásváradi kerek, Olaszországban valahol. Míg a másik, a katolikus templom ma is pici, alig lehet észrevenni a kastély alatti fák ölelésében.

Mintha mindig játszadozna a szél ilyenkor, november 1-jén, hol viharosabban, hol csak egy kicsit, mint most is, épp annyira erősen, hogy a fellobbanó gyufalángot egy-két pillanat után bolondozva fújja el. Máskor négyen is körbeálltuk a kicsi lángot, takarva, amíg a gyertyát védettebb helyen földbe nyomtuk, de most csak ketten vagyunk, efféle emberi kunyhó megalkotásához kevesen. Gyertyáinkról sem kell már lecsepegtetni a viaszt a sírkövek betonjára, hogy aztán a langyos, olvadó anyagba mártva hosszan kivárjuk, amíg újra megszilárdul, s tartsa, amit tartania kell még jó darabig. Minyonmécseseink vannak, nem koszolnak, nem kell utánuk később vakargatni az odaragadt foltokat, sterilek, bár kevésbé izgalmasak, mint hajdani társaik.

> A mi csokrunk a kertből szedett, apró, rózsaszín, lila és sárga szirmú virágokból áll, kissé tán esetlen...

Nézem a hatalmas fehér bugájú krizantémokat, a „csináltatott” koszorúkat, az olykor már-már félméteres, kupolás mécseseket. A mi csokrunk a kertből szedett, apró, rózsaszín, lila és sárga szirmú virágokból áll, kissé tán esetlen, de miközben a szálakat metszettem a bokrok tövéről, előttem volt azoknak az arca, akiknek földi otthonára végül rátettem a bokrétát. A fiúknak hegyes nádszálat is kötöttem bele, a lányoknak száraz hortenziát, s kutyasétáltatás közben a dzsumbujosból még csipkeágakat is szakítottam, vigyázva szedegetve a szúrós kis tüskéket. Ezek a vérvörös bogyók a gyertyák fényében úgy izzottak fel, mint bohém lámpások, amik ott maradnak azután is, hogy a lángok már rég ellobbantak a sötétben.

Minden percért kár

VEREBES ISTVÁN
színész, rendező

Ahhoz is túl jól ismerjük egymást a NER meg én, hogy a „megszűnne” szó feltételes módjának vacakoló fogalmazását benyaljam; mert dehogy „megszűnne”! Megszűnik, és kész, passz, boldog karácsonyt, oszt jónapot!

Rövid hír jelent meg a hét végén a Népszavában egy a hatalom szempontja szerint nem különösebb nyomatékkal bíró, kb. 2-3000 színész életét, pályáját befolyásoló adminisztratív tervről. A cikk egy ugrásra kész, sorsdöntő „nesze nektek” törvénymódosítás zanzája.

Megjött! Várható volt, már mióta is!?

Voltak ugyan néhányan, akik egyszer-kétszer riadót fújtak: „senki ne higgye, hogy ki lehet maradni az össznemzeti szórásból, hogy a színházak önmozgásának maradék roncsait majd csak úgy érintetlenül hagyják, hogy működjön tovább”, de az intéseket a többség és a többség szakmai vezetőinek többsége csak feltűnősködő okvetetlenkedésnek ítélte. Mit tegyünk, okos urak közt játszották a bambát, és akkor tessék, íme, valahol már kész a leltár! Hiszen tudni lehet: mindent, de mindent még jobban szét kell zilálniuk, hogy a jövőben mindegy, milyen, de nevesíthető nyoma maradjon országlásuknak. Várható tehát, hogy 2025-nek egy fagyos éjszakáján, úgy éjfél után pár perccel egy salátatörvényben valamelyik Semjén Zsolt az épphogy még éber házelnöknek benyújtja szavazásra a törvénytervezetet.

A NER álmatlan reformerei nem cicóznak, a lényeg lapidáris ily módon: „a jövő év januárjától várhatóan hatályba lépő változtatások egyik fajsúlyos eleme, hogy megszűnne a színházak közös finanszírozása”. Érthet ennyiből is mindenki. Bár hogy mire utal a „közös” mint melléknév, többfelől magyarázható, de már most is fölösleges végiggondolni, hányféleképp, hiszen csak a hülye nem fogja fel: a finanszírozás egy helyről, egy kézből lesz „megoldva”; és hogy milyen elosztásban, szokás szerint majd tesznek róla: úgy, hogy ügyesen fedje azt is a fátyol titka.

Ahhoz is túl jól ismerjük egymást a NER meg én, hogy a „megszűnne” szó feltételes módjának vacakoló fogalmazását benyaljam; mert dehogy „megszűnne”! Megszűnik, és kész, passz, boldog karácsonyt, oszt jónapot!

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Várható volt az akció, de két névnek az említése mégis igencsak megijesztett: „a Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter által jóváhagyott előterjesztés a Csák János korábbi miniszter által szorgalmazott átfogó kulturális törvény helyébe lép”. Csákról 2022-ben, kinevezésekor sem tudtam, kicsoda, amiképp utódjáról, Hankó Balázsról sem lehetett érdemben hallani azelőtt; azonban hogy a kulturális intézmények, jelesül színházak működéséről szóló törvénytervezet kollektív agyszülemény, egy közgazdász képesítésű diplomata és egy gyógyszerész közös kompozíciója, az az orbáni fejvadászat ismeretében ugyan nem meglepő, de komoly riadalmat kelt. Az agysebészetben jártas Pintér Sándor rendőr vezérezredes sem erősítette bizalmam az egészségügyi mainstream iránt, de az agysebészethez nem értek, a színházi működéshez meg valamennyit igen.

Aztán egy még érdekesebbet is megtudtunk a hírből: azt, hogy „a Nemzeti Színház kapna feladatot a vezetői pozíciók betöltésénél”. Nocsak! Személy szerint „a Nemzeti Színház”? Nekem valami valahogy nem pontos itt! Értsem ezt úgy, hogy a Nemzeti Színház, mivel jól ismeri szakmai múltamat és működésemet, vagy mert netán a Nemzeti Színházzal még privátim is bizalmas baráti viszonyban vagyunk, ezért szól nekem, én bemegyek, átveszem tőle a kinevezésem, és hálásan átölelem a Nemzeti Színházat, mert rám gondolt?

Mindegy, rendben van, kinevezésekről ezután maga a Nemzeti Színház dönt, csak azt mondják meg nekem: miért a Nemzeti, miért nem a Turay Ida Színház?

Aztán azt már nem is feltételes módban közli a cikk, hogy „az önkormányzati fenntartású intézmények esetében a fenntartói megállapodások csak a kultúráért felelős miniszter jóváhagyásával válnak érvényessé”. Igaz, már a XVI. században is élt a „ius primae noctis”, vagyis a földesúrnak joga volt a jobbágyasszonyokkal még a férj előtt elhálni a nászéjszakát. Ennek fényében kérdezem: maradt még valamilyen hatáskörük az önkormányzatoknak? Ha nincs több, ajánlom, hogy tennivaló híján a polgármesterek üljenek ki a templom elé, és áruljanak kegytárgyakat. Úgy valami kevés talán megmarad, ami még bizalomgerjesztő.

Merthogy: „a vezetői pozíciók betöltését közben egy kötelező vezetőképzéshez kötnék, amelynek elvégzésére két év áll majd rendelkezésre”. Látom magam előtt, ahogy Csák és Hankó fejüket összedugva próbálják kitalálni, mi mindennel tudnák még tovább komplikálni a színházak amúgy is kaotikus működését, majd hopp, rájönnek: különképzést kellene rendszeresíteni, és ezt gyorsan be is írják a többi agymenés közé. Kérjék majd számon rajtam, ha nem lesz belőle semmi! Mégpedig azért nem, mert bruttó hülyeség. Pedig azt is írják, hogy „az előadó-művészeti területen ennek felelőse várhatóan a Nemzeti Színház lenne”.

Már megint ő!? Nem elég szegénynek, hogy eddig a Teátrumi Társaságot, a két színművészeti egyetemet, a beregszászi színházat, rektori megbízottként a Szent István Egyetem művészeti karát, a Színházi Olimpiát és a Fradival való szellemi kooperációt is a nyakába varrták, nem szólva a legfontosabbról, hogy szegény Nemzeti Színháznak igazgatnia kell magát a Nemzeti Színházat, sőt a Nemzeti Színháznak a Nemzeti Színházban még előadásokat is kell rendeznie – és most még akkor, nesze neked, a vezetőképzést is megkapta! Nem is értem, hogy bírja idegileg, hogy nem rogy össze ekkora teher alatt!

Tisztelt Színházi Szakmánk Tagjai! Száz szónak is egy a vége: óvatlanul hagytátok, hogy az orrotok előtt előzzön újra és újra a mindenkori kultur(álatlan)kormányzat! Nemrég, csupán 40-50 éve. Magatokba nézni tehát már késő. Egyet tehettek még: egymásra néztek, és szolidáris érzékenységetekkel elképzelitek, hogy a januári intézkedéseket követően melyikőtök kerül utcára és melyikőtök képes megkapaszkodni a lex Hankón.

Végül pedig még utoljára elénekelhetitek együtt, hogy: „Szeressük egymást gyerekek, / A szív a legszebb kincs. / Ennél szebb szó, hogy szeretet a / A nagyvilágon nincs. / Az élet úgyis tovaszáll, / A sír magába zár. / Szeressük egymást gyerekek, / Hisz minden percért kár!”

Nekifutás gödörből?

DR. DÁVID FERENC
közgazdász, a DK országgyűlési képviselője

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Magyarország bruttó hazai termékének volumene 2024 III. negyedévében a nyers adatok szerint 0,8, a szezonálisan és naptárhatással kiigazított és kiegyensúlyozott adatok szerint 0,7 százalékkal alulmúlta az előző év azonos időszaki értéket. Az előző negyedévhez képest – a szezonálisan és naptárhatással kiigazított és kiegyensúlyozott adatok szerint – a gazdaság teljesítménye 0,7 százalékkal csökkent. Erről tájékoztatott bennünket a Központi Statisztikai Hivatal 2024. október 30-án.

Szokásommal ellentétben nem kezdek bele az okok boncolgatásába, már csak azért sem, mert írásom megjelenéséig valamennyi gazdasági elemző úgyis ízekre szedi a borzalmas teljesítmény összetevőit és analizálja az adatsorokat. Én csak annyit teszek hozzá: engem nem ért meglepetés, hiszen a beruházások visszafogása, a régóta agonizáló ipar és építőipar teljesítménye, valamint az aszály sújtotta mezőgazdaság nemzetgazdasági szintű produktuma nem vezethetett más eredményre, mint ami realizálódott. Gödörbe zuhantunk ismét, a kérdés, hogy leértünk-e az aljára.

Miniszter úr, vágjuk el a német szálakat! Kezdjük az Audival, folytassuk a BMW-vel, mutassunk fityiszt a Mercedesnek, de az Opel is elhúzhat ám Szentgotthárdról!

A Nemzetgazdasági Minisztérium persze azonnal magyarázkodásban kezdett, amit a Magyar Távirati Iroda le is hozott. A tréfás kedvű miniszter azzal kezdte, hogy gazdasági fordulatot hoz az Új Gazdaságpolitikai Akcióterv. Mindannyian ebben reménykedünk, de Nagy Márton szavainak már nem sok a hitele. Emlékezzünk, hogy erre az évre 4 százalékos növekedést ígért, de látva a mostani legújabb KSH-adatokat, örülhetünk a plusz 1 százalék körülinek. És mostantól nagyon figyeljen a kedves olvasó!

„A miniszter leszögezte, az Akciótervnek köszönhetően jövőre a magyar gazdaság ismét dinamikus ütemben bővülhet. Nagy ugrás a gazdasági teljesítményt illetően 2025 III. negyedévében következhet be. A tárcavezető hozzátette, ha a német gazdaság végre magasabb fokozatba kapcsol, úgy a magyar gazdaság helyreállása is gyorsabb lehet, valamint a növekedés is még magasabb szintre ugorhat.” (Nemzetgazdasági Minisztérium)

1. Hogy’ is van ez? Már megint elmarad a gyors fellendülés, a 2025. év első fele még mindig csak a padlóról való feltápászkodás időszaka lesz? Egyébként meg a Főnök nem ezt ígérte, valaki már megint nem mond igazat! Orbán október 18-án azt hangoztatta (Kossuth rádió), hogy jövőre berobban a magyar gazdaság, és „sokan meg fognak lepődni, amikor az első negyedéves számok 2025-ben kijönnek”. Mi már most is hüledezünk, a meglepetésekkel nem kell megvárni a jövő évet! A miniszterelnök szinte azonnali talpra állásról szónokolt, csodaminisztere – látva az ország legatyásodását/lemaradását – 2025 második felére „halasztotta a feltámadást”. Csak remélni merem, hogy ez a döbbenetes hír nem zavarja meg a már meghirdetett és grandiózus hároméves bérfejlesztési/bérfelzárkóztatási program végrehajtását.

És akkor jön a következő bombasztikus bejelentés. „Mindezek fényében felvetődik a miniszter szerint az a gazdaságpolitikai kérdés, hogy Magyarország számára kedvező-e a német gazdaságtól való ilyen nagyfokú függés, amelyre a válasz a gazdasági semlegességben keresendő. Álláspontja szerint egyértelműen a függőség csökkentésére, diverzifikációra van szükség, így a nyugat mellett a jelenleg sokkal nagyobb növekedést felmutató kelet felé is meg kell erősíteni hazánk gazdasági kapcsolatait.” (Nemzetgazdasági Minisztérium)

2. Miniszter úr, vágjuk el a német szálakat! Kezdjük az Audival, folytassuk a BMW-vel, mutassunk fityiszt a Mercedesnek, de az Opel is elhúzhat ám Szentgotthárdról! De egy pillanatra lépjünk el a „szerencsétlen” autógyáraktól. Ne legyenek nyugodtak a Siemens, a Henkel és a Bosch Csoport hazánkban működő vállalkozásai sem, hiába kötött velük a magyar kormány hosszú távra érvényes, ún. „Stratégiai Együttműködési Megállapodásokat”. Ők is szedhetik a sátorfájukat, nem fognak hiányozni, jön helyettük a „gazdasági semlegesség”.

Már majdnem búnak eresztettem a fejem, de szerencsére időben jött a jó hír. A francia gazdaság a vártnál erősebb növekedést mutatott 2024 harmadik negyedévében, elsősorban a párizsi olimpiai játékok pozitív hatásának köszönhetően. Az INSEE statisztikai hivatal szerdán közzétett előzetes adatai szerint a GDP 0,4 százalékkal bővült negyedéves bázison, felülmúlva az elemzői várakozásokat. A francia gazdaság teljesítménye jelentősen javult az előző negyedévhez képest is.

Hurrá, nem kell tovább izgulni! A németeket gyorsan lecseréljük a franciákra, és minden bajunk megoldódik. Sajnos hátráltathatja a magyar gazdaság tempós fellendülését az a körülmény, hogy az a fránya nyári olimpia leghamarabb csak 2036-ban vagy 2040-ben lesz/lehet Magyarországon. Addig azért mégsem várhatunk a vágyott gazdasági fordulatra, és talán a német hátterű cégek sem menekülnek el Magyarországról. Bár, ki tudja?

Mrs. Lipton receptjei

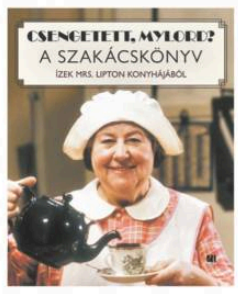

A 21. Század Kiadó gondozásában érkezik a Csengetett, Mylord?-szakácskönyv, mely az ikonikus sorozat világát idézi meg. Boromisza István kötete az epizódokban előforduló fogások receptjei mellett megjeleníti az V. György korabeli Anglia kulturális hagyományait is. NÉPSZAVA

Bodrogi mesél

Új mesegyűjtemény jelenik meg a Hungarotonnál Bodrogi Gyula előadásában, a nemzet színésze hangján szólalnak meg a Grimm-mesék, a Hófehérke, a Csipkerózsa és sok más klasszikus. NÉPSZAVA

Versek a könyvtárban

Ismét versek köszöntik a pécsi Csorba Győző Könyvtár látogatóit. Először 2022-ben vezette be az intézmény azt a számlázóprogramot, amelynek segítségével üzeneteket, verseket is tudnak szolgáltatni olvasóiknak. Az első idézet Csorba Győzőtől származott. NÉPSZAVA

A félelemtől a befogadásig

DISKURZUS A mesterséges intelligencia művészeti szférában való megjelenése komoly kérdéseket vet fel az alkotói folyamat természetéről és jövőjéről.

RÓNAY LILI

Tim Burton rendező emblematikus megfogalmazása, miszerint az MI által generált művek készítése emlékeztet más kultúrákra, ahol nem szerették, ha lefényképezik őket, mert úgy hitték, hogy a kép készítésével elvették a lelkük, szemléletesen ragadja meg a művészeti közösséget a technológia térhódításával kapcsolatban jelenleg átitató szorongást. A rajzolás nagyon mély és személyes, terápiás folyamat. Kép formájában látom a dolgokat, ami saját érzelmi alapot ad a kezdéshez – vallja be. Ám közben mások az MI-vel pár másodperc alatt tucatnyi dróthuzalozású hideg mesterművet generálnak.

A művészeti alkotás folyamatában az MI szerepének megítélése egyébként különösen összetett kérdés, hiszen míg egyesek, mint mondjuk Can Togay, egyszerű eszközként tekintenek rá – mint az ecset vagy a fényképezőgép –, mások markáns különbségeket látnak: az MI rendelkezik egyfajta „kreativitással”, képes mintázatokat felismerni és új tartalmakat generálni, ami messze túlmutat a hagyományos művészeti eszközök képességein, mely eltérés különösen tisztán mutatkozik meg a „promptolás” gyakorlatában, ahol a művész konkrét instrukciókat ad az MI-nek, ám a végeredmény gyakran megjósolhatatlan és meglepő módon tér el az eredeti szándéktól.

Az MI demokratizáló ígérete ugyancsak ellentmondásos jelenség. A nemrég botrány tárgyává vált Suno zenei MI fejlesztőinek célja, hogy több milliárd embert érjenek el, akik érdeklődnek a zenekészítés iránt, de tehetségük nincs hozzá, ám ez szemben áll a művészeti piac alapvető működési mechanizmusaival, ahol az alkotások értéke tradicionálisan azok egyediségéből, eredetiségéből és a művész személyéhez fűződő kapcsolatából származik. A festő, zenész vagy író halandósága természetes módon korlátozza az általa létrehozható művek számát, ami a piac egyik alapvető értékteremtő mechanizmusa. Az MI által lehetővé tett tömeges műalkotás-generálás ezt alapjaiban kérdőjelezi meg. Így épp a művészet demokratizálódásának perspektívája fenyegeti a művészek megélhetési lehetőségeit.

FOTÓ: BORIS ELDAGSEN

Nem Boris Eldagsen, hanem az MI készítette a képet, amely a Sony World Photography Awards pályázat egyik kiemelt díját kapta 2023-ban

Erre meglehetősen késői reakció a jogi szabályozás területén az EU MI Act elfogadása, amely részletesebben foglalkozik a mesterséges intelligencia művészeti alkalmazásának kereteivel, előírva a szerzői jogi megfelelést és az adatfelhasználás átláthatóságát. A magyar joggyakorlat, bár még nem tér ki kifejezetten az MI-re, egyértelmű álláspontot képvisel: az algoritmus nem lehet szerző, mivel a szerzői jog kizárólag emberi döntések alapján létrejött műveket véd. Tudván azt, hogy a jogi oltalom alapja a szabad akarat és ezáltal az alkotói személyiség kifejeződése. A törvény maga után hagyott kívánnivalóját szakszervezeti előrelépésekkel igyekeznek pótolni. Az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda 2024 januárjában megjelent nyilatkozata, amely megtiltja az MI-rendszerek számára a szöveg- és adatbányászatot a védett művek esetében, nagy lépés a közösség jogainak megóvására. Emellett a határozott elutasítás jegyében áll az a több mint tizenötezer kreatív szakember által aláírt nyilatkozat is, amely az engedély nélküli alkotások felhasználásának leállítását követeli. Az aláírók között neves művészek találhatók, akik szerint ez „komoly és igazságtalan fenyegetést” jelent azokra, akik alkotásaikból élnek.

A zeneiparban különösen éles a szembenállás: míg a fejlesztők a „méltányos használat” elvére hivatkoznak, a kiadók „ipari méretű jogsértésről” beszélnek. Az RIAA figyelmeztetése szerint az MI-fejlesztő cégek olyan jövőt vizionálnak, ahol a rajongók többé nem élvezhetik kedvenceik új dalait, mert azok nem fognak tudni megélni a zenélésből.

Ha jobban megvizsgáljuk, az MI-művészet jövője szorosan összekapcsolódik a társadalmi-gazdasági rendszer átalakulásával. A jelenlegi művészeti piac logikája és az MI által kínált demokratizációs lehetőségek között alapvető ellentmondás feszül, amelynek feloldása a művészet társadalmi szerepének és a művészeti piac működési mechanizmusainak alapvető átalakulásával képzelhető el. A jövő útja valószínűleg nem az MI és az emberi művészet szembeállításában, hanem olyan új kifejezési formák és gyakorlatok kialakításában rejlik, amelyek képesek integrálni a technológia nyújtotta lehetőségeket, miközben megőrzik az alkotás emberi dimenzióját.

> A jelenlegi művészeti piac logikája és az MI által kínált demokratizációs lehetőségek között alapvető ellentmondás feszül.

Az általunk megkérdezett Szabó Andrea fotóművész is hasonlóan pragmatikus álláspontot képvisel: – Rugalmasnak kell lenni, és el kell fogadni a másságát, élni kell a lehetőségekkel, ugyanakkor persze be kell tartani a hozzá a fűződő jogi szabályozásokat, és meg kell tanulni egymás mellett élni – mondja, hangsúlyozva az adaptáció fontosságát. A békés egymás mellett élés megvalósításában, a technológia eddigi biztos határainkat döntögető hatása és a művészeti értékteremtés közötti egyensúly megtalálása mellett kulcsszerepe van a befogadói oldalnak. Míg az értékítélet mércéjén korábban a műtárgyak fizikai ritkasága volt az elsődleges tényező, a jövőben az alkotás folyamata, az emberi kreativitás unikális volta és a művész személyisége mellett a kultúrafogyasztók szándéka válhat meghatározóvá. Ahogy Szabó Andrea fotóművész rámutat, végső soron a befogadói oldal fogja meghatározni, hogy mennyire konkurens egy-egy alkotás vagy alkotó, függetlenül attól, hogy hagyományos vagy MI-alapú technikával készült. – Számomra az a meghatározó, hogy ki az, akinek megvásárolnám az alkotását.

A pozitív irányú demokratizálás nemcsak a jogi szabályozás finomhangolását, a művészet társadalmi szerepének és a piac működésének átalakulását igényli, hanem a befogadói kultúra fejlődését is. Az MI térnyerése nem a művészet végét, hanem egy új korszak kezdetét jelentheti, ahol az alkotás többeknek adatik meg, ám a művészi érték megőrzése ugyanúgy lehetségessé válik, feltéve, hogy a közönség képes lesz tudatosan különbséget tenni a különböző alkotási módok között.

Magyarországon először Dunaújvárosban látható A fiú

SZÍNHÁZ November 8-án, azaz ma mutatja be a dunaújvárosi Bartók Kamaraszínház Florian Zeller A fiú című darabját Marton Róbert, Györgyi Anna, Csiby Gergely és Holecskó Orsolya szereplésével. Florian Zeller világhírű francia kortárs drámaíró családi trilógiájával már találkozhatott a magyar közönség: az első rész, Az apa a Pesti Színházban jelenleg is látható, a befejező epizód, Az anya pedig a Karinthy Színházban. A dunaújvárosi A fiú az első magyarországi bemutatója lesz a Zeller-műnek. Mindhárom dráma a mentális betegségek családra gyakorolt hatását vizsgálja, a demenciával foglalkozó Az apából Oscar-díjas film is készült Anthony Hopkins főszereplésével 2020-ban.

A fiú témája a kamaszkori depresszió. A történet szerint Anne (Györgyi Anna) váratlanul beállít a volt férjéhez, Pierre-hez (Marton Róbert) azzal, hogy valami gond van közös kamasz fiukkal, Nicolasszal (Csiby Gergely). Pierre megígéri, hogy segít, és Nicolas át is költözik hozzá és új családjához. Azonban ebben a tipikus modern, elfoglalt, jómódú, nagyvárosi patchworkcsaládban senkinek nincs elég ereje és türelme Nicolashoz. Eszközeik sincsenek a probléma súlyának felismeréséhez, kezeléséhez. Nicolas végig kiismerhetetlen: hol vádaskodó, hol tehetetlenül kétségbeesett kamasz, máskor megnyerő és szellemes vagy éppen lelepleződő hazudozó. A darabban ugyanolyan hangsúlyt kap a fiút körülvevő felnőttek világa is. Hétköznapi szorongásaik, beteljesületlen vágyaik, bizonytalanságuk és jóhiszeműségük. A történet csendesen halad a végzete felé, a kérdés csupán az, mikor és hogyan fog kirobbanni a felgyülemlett feszültség. A Bartók Kamaraszínház előadását Dicső Dániel rendezi, az előadás zenéjét Bánki Mihály jegyzi. ROSZNÁKY EMMA

FOTÓ: BARTÓK SZÍNHÁZ

Csiby Gergely, Györgyi Anna és Marton Róbert

INFÓ

A dunaújvárosi Bartók Kamaraszínház A fiú című előadása november 8-án, 17-én, 29-én, valamint december 11-én látható.

LAPSZÉL

Koltai Róbert filmje nyert

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A Los Angeles-i Magyar Nemzetközi Filmfesztiválon a „Legjobb film”, a „Legjobb forgatókönyv” és a „Legjobb férfiszínész” alakítás díját is a Meghalni bárki tud című film hozta el, utóbbi Koltai Róbertnek (képünkön) járt. A Meghalni bárki tud története szerint egy író tudását és tapasztalatát szeretné átadni az általa kiszemelt tanítványnak (Elek Ferenc). A forgatókönyvet Balázs Béla: A Kékszakállú herceg vára című művének inspirációjára írta Selmeczi Beával közösen a Kugler Art Szalonban látható előadás rendezője, Gaál Ildikó. Az eredeti, azonos című előadásban is Koltai és Elek játszottak. Az előadás alapján Surányi András Gaál Ildikóval közösen forgatott filmet A Meghalni bárki tudból. NÉPSZAVA

A presszókból sosem elég

A nagy érdeklődésre való tekintettel meghosszabbította Vendégváró Ferencváros című, ingyenesen látogatható kiállítást a Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény. Ezáltal november 30-ig tekinthető meg a ferencvárosi presszókultúrát bemutató tárlat, mely nosztalgiázva emlékezik vissza a 1960-as évektől egészen a rendszerváltozásig működő kerületi vendéglátó egységekre. Az Erkel utca 15. szám alatt található gyűjteményben az érdeklődők megismerhetik többek között a híres Fekete Macska Bár, a Pepsi Bár, vagy éppen a Szimfónia Eszpresszó történetét, valamint a vendéglátó egységek átalakulását. A nosztalgikus élményt korabeli reklámfilmek, illetve zenei slágerek erősítik. NÉPSZAVA

Szobrok és kurrens problémák

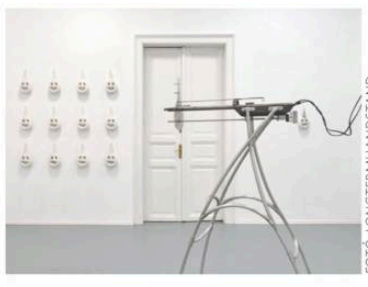

FOTÓ: LONGTERMHANDSTAND

Hangérzékeny szobor, természeti katasztrófát vetítő ventilátor, porcelán és vas: Szabó Ottó Robotto szobrászati munkáiból hat év után ismét önálló kiállítás nyílt Magyarországon, amely november 30-ig látható a Longtermhandstand Galériában. Az Earth, Wind and Fire című kiállítás anyaga többek között olyan témákat jár körül, mint a természet és a fogyasztói társadalom közti feszültség, a FOMO élmény, vagy éppen a közösségi média identitásformáló hatása. Szabó Ottó Robotto önálló kiállításának kulcselemei a kinetikus szobrok, a hagyományos és digitális technológiák ötvözése és az újrahasznosítás. NÉPSZAVA

Mesterek találkozása

KIÁLLÍTÁS Valóságos ékszerdoboz a reneszánsz fénykorának legnagyobb alkotóinak rövid együttműködését felidéző tárlat a londoni Királyi Akadémián.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Méreténél fogva nem tekinthető bombasiker kiállításnak a Royal Academy of Arts, RA szombaton nyíló reneszánsz tárlata, bár az elővételben elkelt jegyek száma arról árulkodik, hogy sikerült felkelteni iránta az érdeklődést. Az eseményt több mint öt évig előkészítő kiállítás-rendező, Per Rumberg, akit ez év elején a Trafalgar-téri National Gallery vezető kurátorává neveztek ki, a művészettörténet egy meghatározó pillanatára építi Michelangelo, Leonardo és Raffaello bemutatását.

1504. január 25-én Firenze leghíresebb alkotói – köztük olyan nagyságok, mint Sandro Botticelli, Filippino Lippi – gyűltek össze, hogy együttesen ötöljék ki, hol lenne a legmegfelelőbb helye a toszkánai városban az ide Leonardóhoz hasonlóan nemrégiben visszatért Michelangelo látványos Dávid-szobrának. Leonardo, aki ebben az időben nem máson, mint Lisa del Giocondo portréján, közismertebb nevén a Mona Lisán dolgozott, azzal érvelt, hogy a város főterén, a Piazza della Signorián, de egy eldugott sarokba kellene rejteni a firenzei művészetnek ezt a felülmúlhatatlan remekét, úgy, hogy feltűnő, meztelen genitáliái megfelelően el legyenek takarva. Ennyit a művészi szolidaritásról...

A kiállítás azt a röpke pillanatot járja körül, amikor a három géniusz egy időben egy helyen tartózkodott és nemcsak egymással versengett, hanem a megrendelők kegyeit is kereste. A városatyák csak hozzátettek a feszültséghez. Néhány hónappal korábban a köztársasági kormány egy monumentális freskót rendelt Leonardótól Battaglia di Anghiari címmel, melynek helyszínéül a Palazzo della Signoria, ma Palazzo Vecchio újonnan épített tanácstermét szemelték ki. 1504 szeptemberében pedig, amikorra a Dávid-szobor a helyére került, Michelangelo is megkapta a maga felkérését, hogy ugyanabban a teremben egy másik freskót alkosson meg, Battaglia di Cascina címmel. Az ilyeténképpen riválisokká változott, addigra 52 éves Leonardo és 29 éves Michelangelo mellett a mindössze 21 éves Raffaello is megjelent a színen. Kettőjükkel ellentétben ő Urbinóból tette át székhelyét tanulás céljából Firenzébe. Bár látszólag bálványozta a két tapasztaltabb mestert, amikor csak tehette, igyekezett elhappolni tőlük mecénásaikat.

A Royal Academy új szárnyában helyet kapott kiállítás háromból első terme a múzeum egyik legnagyobb kincse, Michelangelo Taddei Tondója körül forog. A firenzei palazzókban a kerek festmények vagy domborművek, olaszul tondi rendkívül népszerűvé váltak a XV. század végére. Az RA kollekcióját 1830 óta gazdagító remekmű az egyetlen Michelangelo márványszobor az Egyesült Királyságban. Taddeo Taddei, egy gyapjúkereskedelmen meggazdagodott család sarja rendelte meg. A Michelangelóval majdnem egyidős üzletember Raffaellót is lelkesen támogatta meg-megszakított firenzei működése idején, 1504–1508 között. Az ifjú titán becsvágyának most Londonban is látható bizonyítékai Michelangeló Dávidjáról és Tondójáról egyaránt készült másolatai. Ha utóbbi befejezetlen is maradt, nagy hatást gyakorolt Raffaellóra. Ez az első alkalom, hogy a Tondó és az ennek nyomán készült Bridgewater Madonna Edinburghból, nem is beszélve a Szépművészeti Múzeumtól kikölcsönzött Esterházy Madonnáról egy fedél alatt jelennek meg. A Szűzanya és a kisded pozicionálása, úgy, hogy oldalnézetből ugyan, de egymás felé fordítják az arcukat, kelti Raffaello képein azt az érzéki hatást, ami az azóta eltelt évszázadokban a világ legnagyobb festői közé emelte. A Tondón és a festményeken kívül vázlatok töltik meg ezt az első galériát. Michelangelo A gyermek Keresztelő Szent János rajzát Leonardo inspirálta, aki gyors skicceken fejlesztette ki ötleteit. Michelangelo Keresztelő Szent János testtartását próbálgatta azon az ív papíron, ami a kevés fennmaradt példája alkotói folyamatának, hiszen híresen megsemmisítette rajzai többségét. Feltételezések szerint azt a benyomást akarta kelteni, hogy kompozíciói művészi zsenialitás és ihlet, nem pedig alapos előkészület eredményei. Míg ez a tanulmány a British Museumból került elő, Raffaello Madonna, kisded és a gyermek Keresztelő Szent János vázlata a Chatsworth kastély gyűjteményéhez tartozik. Firenzei évei alatt Raffaello gyakran visszatért ehhez a motívumhoz gyorsan papírra vetett kísérletezései során. János térdelő figuráját az ingéhez illesztett tálról lehet megismerni, ez utalás lehet a később Krisztus megkeresztelésénél használt edényre.

Hatvan évvel azután, hogy az RA az ún. Burlington-ház vázlatot, Leonardo Szűz és gyermek Szent Annával és Keresztelő Szent Jánossal című festményének vázlatát eladta a National Gallerynek, a ritkán útra kelő munka először tér vissza a nevét viselő intézménybe.

Sem Michelangelo Cascina-, sem Leonardo Anghiari csata freskója nem valósult meg, de a Royal Academy a két festő, egyes esetekben tanítványaik az utókor által nagyra becsült előzetes skicceivel egy egész termet megtöltött. Európa nagy múzeumai, köztük a bécsi Albertina képviseltetik itt magukat, de leginkább a III. Károly Királyi Gyűjteményéből nagyvonalúan rendelkezésre bocsátott munkák képesek bepillantást engedni abba, hogyan tervezték meg a reneszánsz nagyságok kompozícióikat. A kiállítás utolsó darabja egy az oxfordi Ashmolean Múzeumból érkezett rajz, melyen Raffaello nagy műgonddal másolja le Leonardo Anghiari csatafalképének megtervezett központi jelenetét. Ha a kiállítás mérete, berendezése visszafogott is, igazi ékszerdobozról van szó, melynek minden darabja, akár befejezett, vagy befejezetlen, megér egy misét.

FOTÓ: ROYAL ACADEMY OF ARTS-ARON HARASZTOSPHOTOGRAPHIC DEPARTMENT

Raffello: Esterházy Madonnája

FOTÓ: THE NATIONAL GALLERY PHOTOGRAPHIC DEPARTMENT

Leonardo: Szűz és gyermek

Michelangelo: Taddei Tondo

A kiállítás azt a röpke pillanatot járja körül, amikor a három géniusz egy időben egy helyen tartózkodott és nemcsak egymással versengett, hanem a megrendelők kegyeit is kereste.

INFÓ

Michelangelo, Leonardo, Raphael: Florence, c. 1504
RA, Burlington Gardens, London W1S 3ET
nyitva 2024. november 9-e és 2025. február 16-a között naponta 10–18, pénteken 21 óráig.
Belépődíj: 19 font

HIRDETÉS

Szomorúan tudatom, hogy feleségem,
dr. Hintalan Albertné, Kati
ez év október 20-án itt hagyott bennünket.

Hamvasztás utáni búcsúztatása november 12-én 11 óra 45-kor lesz az újpesti, Megyeri úti temetőben.

Gyászolják:
férje, dr. Hintalan Albert; fiai, Gábor és Tibor; menye, Yvette; 3 unokája, Szabolcs, Zoé, és Zétény; rokonai és ismerősei

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
3S Karakter Kft. Reklámügynökség:
Telefon: 06-1/475-0802,
e-mail: 3skarakter@gmail.com,
www.3skarakter.hu,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN
kérjük, hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Ez az év lesz az eddigi legmelegebb

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az üvegházhatású gázok szintjének növekedése hamarosan új rekordok megdöntéséhez vezethet

1,5 FOK Az európai klímaszolgálat szerint az intenzív hőhullámokat hozó és esős viharokkal terhes 2024-es év lehet az első, amely meghaladja a mérföldkőnek tekintett, az iparosodás előtti időszakhoz képest mért másfél fokos hőmérséklet-emelkedési határt. A globálisan mért értékek ebbe az irányba mutatnak, és legfőképp az ember okozta klímaváltozásra vezethetők vissza, kisebb szerepet játszanak az olyan természeti tényezők, mint az El Nino időjárási jelenség. A Copernicus Klímaváltozási Szolgálat 1,55 fokos növekedést vár.

Mindez azért jelentős, mert 200 ország 2015-ben a párizsi konferencián írta alá azt az egyezményt, amely a klímaváltozás legrosszabb hatásainak megelőzését tűzte ki célul, a másfél fokos határ betartásával. Azóta minden évvel közelebb kerültünk ennek átlépéséhez. Az ENSZ a múlt hónapban már arra figyelmeztetett, hogy a jelenlegi tendenciák a 3 fokos határ túllépéséhez vezethetnek. A tavaly kezdődött és ez év áprilisában véget ért El Nino-ciklus a Csendes-óceán keleti részének felmelegedése miatt szállított a megszokottnál melegebb levegőt az atmoszférába, ami azóta is makacsul magasabb hőmérsékletű maradt. A hamarosan megkezdődő El Nina-ciklus elméletileg hidegebbet hozhat, de a tudósok figyelmeztetése szerint az üvegházhatású gázok szintjének növekedése az atmoszférában hamarosan új rekordok megdöntéséhez vezethet, és ezt csak az üvegházhatású gázok zéró kibocsátása akadályozhatja meg. V. P.

Felfedezésre váró világ

VILÁGNYELV Az eszperantó 137 éves történelmében Magyarország szinte kezdettől fogva fontos, időnként meghatározó szerepet játszott – mondhatjuk azt is, hogy hazánk egy eszperantó nagyhatalom, állítja Szabolcs István.

KRAUSZ VIKTÓRIA

Számos jelentős évfordulóra emlékeztek az eszperantisták a közelmúltban, és az elkövetkező időszak is tele van számukra fontos dátumokkal, tervekkel. Az eszperantó mozgalom a népek közötti békés és egyenjogú együttműködést hirdeti, amihez egy könnyen megtanulható közös nyelvvel járulna hozzá, ám mindig elsőbbséget adva a népek anyanyelvének. Az eszperantó már nem tekinthető mesterséges nyelvnek, nyelvészek bizonyítják, hogy fejlődése szinte mindenben az úgynevezett természetes nyelvek jellemzőit mutatja. Az indoeurópai nyelvcsalád legújabb sarja, de sok jellemzője rokonítható az ázsiai nyelvekhez, az ázsiaiak négyszer könnyebben sajátítják el, mint az angolt.

„Az angollal az a baj, hogy csak »elég« jól lehet boldogulni vele és csak keveseknek nagyon jól” – magyarázza Szabolcs István, az Eszperantó Világszövetség választmányának tagja. „Az angol nyelv tanítására több generáción át csillagászati összegeket fordítottak, az eredmény mégis kiábrándító: az EU-s polgároknak csupán 13 százaléka tartja angoltudását »nagyon jónak«, de amikor objektív felmérésre kerül sor, csak 1 százalék éri el a felsőfokú nyelvvizsga szintet – még az első idegen nyelv esetében is. Tehát nincs olyan nyelv, amelyet az Európai Unió lakosságának többsége jól beszélne. Itthon pedig az emberek fele egyáltalán nem beszél idegen nyelvet. Az eszperantó előnyelvként tanulva segíti a megcélzott nyelv elsajátítását, és segítségével jelentősen fejleszthető az általános iskolások szövegértési képessége és az olvasott szövegek értelmezése.”

Állítja: olyan embernek, akinek semmilyen idegen nyelvi előképzettsége nincs, annak heti két-három foglalkozás mellett 3–6 hónap alatt az alapszint elérhető, de akik már tanultak idegen nyelvet, azok akár középszintre is eljuthatnak néhány hónap alatt, és az irodalmi szinthez is legfeljebb két év tanulás kell. „Sok tízezer egyetemista szerezte meg a diplomáját sikeres középfokú eszperantó-nyelvvizsgával 2000–2020 között, akkor 250 nyelvtanár működött itthon. Az ELTE eszperantó szakának sokáig nem volt párja a világon, sajnos 2011-ben végeztek ott az utolsó hallgatók” – teszi hozzá a szakértő. Szabolcs István szerint az eszperantó irodalma egy hatalmas párhuzamos világ, ami felfedezésre vár.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Az eszperantó már nem tekinthető mesterséges nyelvnek, nyelvészek bizonyítják, hogy fejlődése szinte mindenben a természetes nyelvek jellemzőit mutatja

Hazánkban az emberek fele egyáltalán nem beszél idegen nyelvet.

A nyelvnek Magyarországon évszázados a hagyománya: 1922-ben alapították a Literatura Mondo (Irodalmi Világ) című újságot. A folyóirat körül kialakult egy irodalmi iskola (Budapesti Iskola), amely az eszperantó nyelvű irodalom új, magas színvonalú műveivel gazdagította a világirodalmat. Kalocsay Kálmán munkássága nyomán az eszperantó irodalom megkerülhetetlen részévé vált Madách Imre remekműve, Az ember tragédiája és Petőfi Sándor költészete. A Magyarországi Eszperantó Szövetségnek ma néhány száz tagja van, az Eszperantó Alapítványt szintén több százan támogatják, és a Virtuális Eszperantó Klub négyszáz tagból áll.

Szabolcs István küldetésének érzi megismertetni hazai írók és költők eszperantóul írt remekműveinek magyar fordításait. Idén felhívást tett közzé a költészetet szerető eszperantistáknak, hogy fordítsák le saját nemzeti nyelveikre Baghy Gyula (a Tanuljunk eszperantóul tankönyv szerzője) Őszi falevelek című versét, ami van olyan szép, mint Verlaine híres verse, az Őszi dal. Azt tervezi, hogy az Európai Parlament képviselőit és az UNESCO tisztségviselőit az eszperantó következő születésnapján megajándékozzák ezzel a hatalmas verscsokorral.

A szövetség dolgozik azon is, hogy a Budapesti Iskolának megszerezzék a Magyarország Kulturális Öröksége címet. Szeretnénk meggyőzni a kormányt arról, hogy Magyarország tagállamként, önállóan adjon be javaslatot az UNESCO-nak arról, hogy július 26., a nyelv születésnapja legyen az Eszperantó Világnapja.

INFÓ

Az eszperantót az 1800-as évek végén alkotta meg Lazar Markovics Zamenhof lengyel szemészorvos, aki 14 nyelven kommunikált

Események

Idén november 28. és december 3. között lesz a Virtuális Világkongresszus, ahol öt napon keresztül 24 órában zajlanak majd a programok. Jövőre Brnóban lesz az Eszperantisták Világszervezetének 110. kongresszusa. 2025 májusában Grazban tartják az európai találkozót.

Veszélyben vannak a vonuló parti madarak

ÉLŐVILÁG A Természetvédelmi Világszövetség Vörös Listáján újabb tizenhat vonuló partimadár-fajt soroltak át magasabb fenyegetettségi kategóriába, mert egyes állományaik kétharmadukra zsugorodtak, miközben a becslések szerint a madárfajok hatvan százalékának csökken a világállománya. Az átsoroltak között van a sarlós partfutó, az ezüstlile és a havasi partfutó is, melyek hazánk területén is rendszeresen átvonulnak. A madarak sokak által kedvelt, jól megfigyelhető élőlénycsoportként alkalmasak arra, hogy jelezzék számunkra a természet állapotát. A madarak állománycsökkenése mutatja az élőhelyek csökkenését, leromlását is, és ha ezt nem sikerül megállítanunk, visszafordítanunk, akkor az egész életközösségekre és ránk, embe-rekre nézve is súlyos következményekkel jár majd. NÉPSZAVA

A most magasabb fenyegetettségi kategóriákba átsorolt partimadárfajok között van például a hazánkon rendszeresen átvonuló ezüstlile is

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Kihagyta Mbappét

FOTÓ: AFP/FRANCK FIFE

Didier Deschamps szövetségi kapitány kihagyta a francia labdarúgó-válogatott keretéből a világbajnok Kylian Mbappét. A Real Madrid sztárját sokan támadják, mondván, a nemzeti csapat nem annyira fontos neki. „Beszéltem vele, és én hoztam meg a döntést, jönni akart, és nem a pályán kívüli események miatt született a döntés. Ez egy egyszeri döntés, vállalom érte a felelősséget" – mondta Deschamps. A francia válogatott jövő csütörtökön Izraelt fogadja, három nappal később pedig Olaszországba utazik az utolsó idei Nemzetek Ligája-mérkőzésére. NÉPSZAVA

Első az utolsóval

A címvédő és listavezető Ferencváros a tabella utolsó helyezettjével, a Kecskeméttel játszik az NB I 13. fordulójában (a zöldek tegnap lapzártánk után az El-ben az ukrán Dinamo Kijev ellen léptek pályára Hamburgban, erről szombati számunkban számolunk be). A program, péntek: Nyíregyháza–MTK (20). Szombat: Zalaegerszeg–Felcsút (13.30), Debrecen–ETO FC Győr (16), Újpest–Paks (18.30). Vasárnap: Diósgyőr–Fehérvár (15.30), Kecskemét–Ferencváros (18). A táblázat élcsoportja: 1. Ferencváros (18-8) 23 pont, 2. Felcsút (18-10) 23, 3. MTK 22. NÉPSZAVA

Belgrádi végállomás

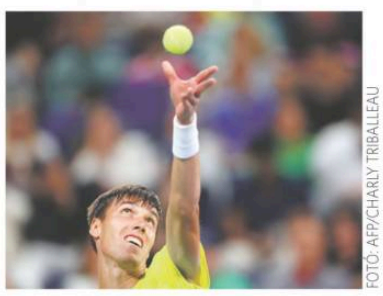

FOTÓ: AFP/CHARLY TRIBALLEAU

Marozsán Fábián a negyeddöntőben búcsúzott a 829 ezer euró (340 millió forint) összdíjazású belgrádi tenisztornától. A világranglistán 59. helyezett magyar a nyitókörben 2:6, 7:6, 7:5-tel búcsúztatta a kínai Sang Csün-csenget (51.), a legjobb 16 között pedig szerdán a hazai közönség előtt szereplő Dusan Lajovicsot (86.) verte 6:3, 6:2-re. A negyeddöntőben egy újabb hazai játékos, Laslo Djere (Györe László, 141.) következett, ám a vajdasági magyar 69 perc alatt 6:4, 6:2-vel kiejtette Marozsánt. MTI

Budapestre költöznek

A jövő év elejétől Budapesten lesz a központja a Nemzetközi Kajak-Kenu Szövetségnek (ICF) – közölte honlapján a hazai szövetség (MKKSZ). Az ICF Antalyában zajló kongresszusán elsöprő többséggel támogatták a székhely áthelyezéséről szóló javaslatot. A szervezet továbbra is működtet majd irodát jelenlegi székhelyén, a svájci Lausanne-ban. MTI

Nem álom az álomdöntő a BL-ben: Barca–L'pool

LABDARÚGÁS Négy kör után már csak az angol csapat százszázalékos a megújult lebonyolítású Bajnokok Ligájában, a fő esélyesnek mégis a német Hansi Flick által irányított katalán szuperklubot tartják a szakértők.

VARGA T. RÓBERT

FOTÓ: AFP/ANDREJ ISAKOVIC

„Ez a Barcelona megállíthatatlan. Nemcsak a spanyol bajnokságot nyeri majd meg, hanem a Bajnokok Ligájáért is jó eséllyel száll versenybe. Nem akarok túlzásokba esni, de az a futball, amit ez a csapat mutat, kizárólag Pep Guardiola legjobb együtteseinek játékához fogható. Flick az egyik legjobb edző a világon, mentalitása nagyon egyedi" – nem akárki vélekedett így a katalánokról, hanem Arséne Wenger, az Arsenal történetének legjobb edzője. A francia tréner keze alatt vált a londoni együttes valaha volt egyik legkiválóbb játékosává Thierry Henry, a manapság szintén szakkommentátorként dolgozó korábbi támadó osztja volt mestere nézeteit, jóllehet hozzátéve, e gárda alapjait Xavi tette le.

„Ez az új éra nem Flickkel kezdődött. Xavi volt, aki a kezdőbe tette az akkor 16 éves Yamalt és Cubarsit, felhozott az első csapathoz több fiatalt, akik két éve már, hogy együtt játszanak. Az előző idény nehéz volt, de az akkori kudarcok kellettek ahhoz, hogy most ott tartsanak, ahol. A Barcelona megnyerheti már a mostani szezonban is a BL-t, de ha elbukik a negyeddöntőben vagy az elődöntőben, akkor sincs semmi. Még erősebben térnek majd vissza" – magyarázta a gránátvörös-kékekkel BL-győztes francia.

Mindenesetre zongorázni lehet a Xavi és Flick Barcája közötti különbséget. A német edzővel a belgrádi (Crvena zvezda–Barcelona 2-5) volt az ötödik meccs, amelyen a gárda legalább öt gólt szerzett. Ehhez 16 meccsre volt szükség. Xavival összesen négy ilyet produkáltak Lewandowskiék. 143 találkozón...

A Barcelona szerezte a La Ligában (40-et 12 meccsen) és a BL-ben (15-öt, négyen) a legtöbb gólt, ez ugye 55 találat 16 találkozón. A klub történetében hasonlóra még nem volt példa: az eddigi legjobb rajtot 1950 őszén a szlovák Ferdinand Daucik vezetésével produkálta az együttes, aki a Kubala transzferrel egyetemben érkezett Katalóniába – a magyar támadó eltiltás miatt abban az idényben tétmeccseken még nem játszhatott –, akkor 16 fellépés után 54-nél járt. A 36 éves lengyel Lewandowski legszebb napjaihoz mérten termel (19 találat, 2 assziszt), de társai is kitesznek magukért: Raphinha 12 gólnál és 10 előkészítésnél, Yamal 6 találatnál és 8 gólpassznál jár, Olmo eddig ötször volt eredményes.

Flick egyébként utóbb elnézést kért a duplázó Lewandowskitól, amiért lecserélte, így elmaradt a 100. BL-gólja, ellenben ő szerezte a Barca 700. európai találatát. A meccs egyetlen negatívuma, hogy a 17 évesen beckenbaueres eleganciával futballozó Cubarsi arcát tíz öltéssel kellett összevarrni.

Egyedüliként Arne Slot gárdája nyerte meg valamennyi meccsét, miközben egy gólt kapott, ráadásul a Liverpoolnak csak egyetlen veresége van a Premier League-ben, amit két pont előnnyel vezet

FOTÓ: AFP/ROBERT MICHAEL

Angliában mindeközben azon lamentálnak, miért a Barcáról és nem a Liverpoolról beszélnek, miért nem a vörösöket tartják a torna legfőbb favoritjának? Elvégre egyedüliként Arne Slot gárdája nyerte meg valamennyi meccsét (legutóbb kedden 4-0-ra verte a Leverkusent – Szoboszlai Dominik a 76. percben szállt be), miközben egyetlen gólt kapott (Milánóban az AC volt a bűnös), és egyetlen veresége van a Premier League-ben is, amit két pont előnnyel vezet.

Elvesztette veretlenségét Bruggeben az Aston Villa, Milánóban az Arsenal, ám utóbbi mestere, a spanyol Mikel Arteta azt mondta a Çalhanoğlu büntetőjével elszenvedett 0-1 után, ha így játszik csapata a hét végén a Chelsea ellen, akkor meglesz a győzelem (vasárnap, 17.30).

Továbbra is szembetűnő a franciák remeklése, leszámítva a PSG-t, amely konkrétan vergődik, szerdán Párizsban kapott ki az Atléticótól, ám az öt veretlen résztvevőből kettő a Ligue I-ből érkezik: a Monaco és a Brest. Utóbbi a válogatott szünet után egyébként épp Barcelonába utazik.

Érdekes időnyt produkál a Bayern, az első körös 9-2-es sikere után kikapott Birminghamben (0-1) és Barcelonában (4-1), most meg 1-0-ra verte a Benficát.

„Mindig a legjobbat várjuk a csapattól. Fontos, hogy néha így nyerjünk. Természetesen jobban szerettünk volna három, négy vagy öt gólt szerezni. De mindig nyugodtak maradtunk" – Vincent Kompany, a bajorok mestere összegzett így, utalva arra, hogy Sané és társai 74 százalékban birtokolták a labdát, a kapuralövési kísérlet pedig 24-1 volt a javukra. „Sokat próbálkoztunk, ezek nem mindig voltak veszélyes, de kontrolláltuk a játékot. Ez egy jó Bajnokok Ligája-meccs és egy jó győzelem volt."

A 36 csapatos tabella alját öt pont nélküli alakulat foglalja el, közülük a Gulácsi Pétert és Orbán Willit foglalkoztató RB Leipzig gyengélkedése a legmeglepőbb. Vélhetően mind búcsúznak: mint ismert, az első nyolc kapásból a nyolcaddöntőbe jut, a 9–24. helyezettek oda-vissza-vágós párharcban küzdenek majd a 16 közé jutásért.

BL, 4. forduló

SZERDA

Bayern München–Benfica	1-0
PSG–Atlético	1-2
Internazionale–Arsenal	1-0
Feyenoord–Red Bull Salzburg	1-3
Crvena zvezda–Barcelona	2-5
Sparta Praha–Brest	1-2
VfB Stuttgart–Atalanta	0-2
Club Brugge–Aston Villa	1-0
Sahtar Donyeck–Young Boys	2-1

Flick edző utóbb elnézést kért a duplázó Lewandowskitól, amiért lecserélte, így elmaradt a 100. BL-gólja, ellenben ő szerezte a Barca 700. európai találatát

A 36 csapatos tabella alján öt együttes áll pont nélkül, meglepetésre köztük van Gulácsi Péter és Orbán Willi egylete, a német Leipzig is.

Az állás

1. Liverpool	4	4	-	-	10-1	12
2. Sporting	4	3	1	-	9-2	10
3. AS Monaco	4	3	1	-	10-4	10
4. Brest	4	3	1	-	9-3	10
5. Internazionale	4	3	1	-	6-0	10
6. Barcelona	4	3	-	1	15-5	9
7. Dortmund	4	3	-	1	13-6	9
8. Aston Villa	4	3	-	1	6-1	9
9. Atalanta	4	2	2	-	5-0	8
10. Manchester City	4	2	1	1	10-4	7
11. Juventus	4	2	1	1	7-5	7
12. Arsenal	4	2	1	1	3-1	7
13. Leverkusen	4	2	1	1	6-5	7
14. Lille	4	2	1	1	5-4	7
15. Celtic	4	2	1	1	9-9	7
16. Dinamo Zagreb	4	2	1	1	10-12	7
17. Bayern	4	2	-	2	11-7	6
18. Real Madrid	4	2	-	2	9-7	6
19. Benfica	4	2	-	2	7-5	6
20. AC Milan	4	2	-	2	7-6	6
21. Feyenoord	4	2	-	2	7-10	6
22. Club Brugge	4	2	-	2	3-6	6
23. Atlético	4	2	-	2	5-9	6
24. PSV	4	1	2	1	7-5	5
25. PSG	4	1	1	2	3-5	4
26. Sparta Praha	4	1	1	2	5-8	4
27. Stuttgart	4	1	1	2	3-6	4
28. Sahtar	4	1	1	2	2-5	4
29. Girona	4	1	-	3	4-8	3
30. Salzburg	4	1	-	3	3-10	3
31. Bologna	4	-	1	3	0-5	1
32. Leipzig	4	-	-	4	4-9	0
33. Sturm Graz	4	-	-	4	1-6	0
34. Young Boys	4	-	-	4	1-11	0
35. Crvena zvezda	4	-	-	4	4-16	0
36. Slovan Bratislava	4	-	-	4	2-15	0

Magyar érmek a kick-box Eb-n

Aranyérmet nyert Athénban a kreatív formagyakorlat vegyes csapat versenyszámában a Mónus Viktor és Udvarhelyi Fanni alkotta páros, míg a második a Brebovszky Zoltán, Halustyik Cintia kettős lett. A zenés formagyakorlat vegyes csapatai között a Schersing András, Tar Petra alkotta duó bronzérmes. NÉPSZAVA

Ovecskin hajtja Gretzkyt

Az észak-amerikai jégkorongbajnokságban (NHL) a Washington Alekszandr Ovecskin győzelmet érő góljával 3–2-re verte a Nashville-t. A 39 éves orosz 861 gólnál tart, s közelít Wayne Gretzky 894-es ligarekordjához. MTI

Befejezi, amit el sem kezdett

Visszavonul az olimpia egyik megosztó arca, az ausztrál breaktáncos Raygun, aki mind a három fellépésére nulla pontot kapott Párizsban. Sokan szórakoztatónak tartották értékelhetetlen produkcióit, mások viszont a sport meggyalázásának tekintették a „táncát". NÉPSZAVA

Visszatérhet a tékozló fiú

ILYEN A BOKSZ Elnököt választ az ökölvívó-szövetség, és nehéz elképzelni, hogy a szombati voksoláson nem az olimpiai aranyérmes és profi világbajnok Kovács „Kokó" István lesz a befutó. Hasonló feltámadásra kevés példa volt eddig a hazai sportvezetésben.

NÉPSZAVA

A politikai térben látványos káderhiánnyal küzdő Fidesz a sportban megtalálta a megoldást, és már nem annyira párját ritkító, ha korábbi sportági ikonoknak ad lehetőséget a szövetségek irányítására (például a pólósoknál Madaras Norbertnek vagy akár a MOB élén Gyulay Zsoltnak). Az ugyanis nem változott, hogy a stratégiai ágazattá nyilvánított, egyúttal közpénzesőben fürdetett magyar sport döntéshozói csak akkor kerülhetnek pozícióba, ha bírják a legfelsőbb politikai elit támogatását. Ilyeténképp Kovács István visszatérése a szövetségi ringbe legalábbis váratlan fejlemény lenne, mert az olimpiai és profi világbajok ökölvívó, aki jelenleg a WBO európai alelnöke is, korábban kikerült a támogatott körből, maximum a tűrt kategóriába sorolták. Most viszont a szövetség egyik elnökjelöltjeként térhet vissza a bokszolók élére.

Kovács sportvezetői pályafutása nagyon ígéretesen indult, az egyik esélyes volt a Magyar Olimpiai Bizottság Schmitt Pál távozása után megüresedett elnöki posztjára. Végül nem ő, hanem olimpiai bajnok társa, Borkai Zsolt indult, pedig a tornász annyira nem is ambicionálta a MOB-elnöki posztot. A legendárium szerint azzal érvelt, hogy a győri városvezetés, valamint az országgyűlési képviselői munka épp elég neki, mire a miniszterelnök azt üzente neki: feladatot nem adunk le, csak felveszünk. Aztán Borkai távozása után is felvetődött Kovács István neve a lehetséges utódok között, de végül Kulcsár Krisztián indult a posztért.

FOTÓ: MTI/BALOGH ZOLTÁN

Az elnöki poszthoz a szavazatok 50 százaléka plusz egy voks kell – papíron Kovács István esélyesebb Kassai Lászlónál, de a magyar boksz látott már karón varjút

Kovács ezt megelőzően néhány interjúban kritikával illette a Fidesz egyes döntéseit, s hiába szögezte le, hogy ő támogatja a párt törekvéseit, az efféle autonóm magatartás nem volt tolerálható a Fidesz vezetésében. A párt élcsapatát tudtunkkal erősen felmérgesítette, hogy Kovács egyszer a közösségi oldalon közzétett egy nyilatkozatot, miszerint ő nem Fidesz-tag.

Lényegében kikerült a belső körből, és évekig a saját útját járta, így jutott el a Nemzetközi Ökölvívó Szövetség (AIBA) főtitkári széléig. Másfél év után távoznia kellett, de nem önhibája, hanem a megváltozott erőviszonyok miatt. Kétségtelen, hogy erős a nemzetközi beágyazottsága, ráadásul nemzetközi sportvezetői karriert futott be. Itthon azonban semmilyen szerepet nem kapott (11 éve önként mondott le a tiszteletbeli elnöki posztról), majd barátjával és bajnoktársával, Erdei Zsolttal évekkel ezelőtt arra készültek, hogy átveszik a hatalmat, és megreformálják a szövetséget. Erdeiből elnök lett, de az elnökségbe beválasztotta Kovács egyik nagy ellenfelét mintegy azt üzenve: Kokó nem kell ide. A két bajnok viszonya kihűlt, majd ellenséges lett – mára állítólag túltették magukat a sérelmeiken.

A szavazáson induló elnökjelöltként néhány nappal ezelőttig felvetődött Pesti Imre fideszes országgyűlési képviselő neve, mint ahogy Bolla Szilárd korábbi sanghaji konzulé is. Aztán hivatalosan bejelentették a Valton cégvezetője, Varga Lajos indulását, mígnem váratlanul Kovács István is tudatta: indul. A hírre vagy visszaléptek, vagy beálltak Kovács táborába a riválisok, kivéve a 66 éves dr. Kassai Lászlót, aki korábban Kecskemét rendőrkapitánya volt, jelenleg ügyvédi praxist visz. Állítólag elég megosztó figura, sokan kedvelik, sokan pedig nem.

A győzelemhez a küldöttek fele plusz egy szavazat kell. Az összes klub delegál küldöttet, már azok, amelyek a 2023–24-es versenynaptárban elindultak egy a szövetség által rendezett hazai eseményen. Nagyjából 120 klub van, ebből cirka 90 felel meg ennek a kritériumnak. A szavazás és a szövetség belső ügyeire rálátó forrásunk szerint 20 klubnak a támogatását bírhatja Kassai, így nem valószínű, hogy legyőzi Kovács István, de a magyar sport tényleg olyan terület, ahol minden és annak ellenkezője is előfordulhat. „Kokó egyenes pali, nem ígérget pénzt vagy posztokat, nem fog baráti kapcsolatokra hivatkozva alamizsnákat meg pozíciókat osztogatni. Demokratikusan akarja megoldani a problémákat, ráadásul ért hozzá, és egzisztenciálisan is független, ami a másik előnye" – fogalmazott név nélkül információforrásunk.

Manapság pont ilyenkor kell nagyon vigyáznia az embernek...

Elszomorítja a válogatott védekezése Ancsint

KÉZILABDA „Nagyon sok ziccert kihagytunk, de ennél is jobban elszomorít a védekezés, hiszen éppen azokra az erőszakos egy-egyezésekre készültünk, amiket a szlovákok csináltak, mégsem zártunk össze időben, nem voltunk kellően agresszívak, nem voltak megállító szabálytalanságaink, hogy a kapusainkat segíteni tudjuk" – idézte a távirati iroda Ancsin Gábort a szlovákok ellen (szerda este) 37-32-re megnyert Európa-bajnoki selejtező után. A kézilabda-válogatott tagja elmondta, emiatt a győzelem ellenére is maradt benne hiányérzet.

A januári Európa-bajnokságon ötödik helyezett magyarok Mikler Roland, Lékai Máté, Ilic Zoran, Szita Zoltán és Bánhidi Bence hiányában erősen megfiatalított csapattal kezdték a sorozatot, róluk a rutinos, 167-szeres válogatott játékos elmondta, „akik bekerültek a nemzeti csapatba, mind tehetséges, jó játékosok", csak most az egész társaságból hiányzott az egészséges agresszivitás. Ancsin a szlovákok ellen együtt játszott klubtársával, az ugyancsak ferencvárosi Ónodi-Jánoskúti Mátéval, akiről elmondta: nagyon örül, hogy itt van, és szerinte teljes mértékben kiérdemelte a válogatottságot, nagyon nagy tehetségnek tartja. „Nagyon bízom benne – és szerintem így lesz –, hogy a válogatottnak is oszlopos tagja lesz. Ez az élet rendje, nyilván előbb-utóbb ki fogok öregedni, és jönniük kell a fiataloknak. Szerencsére vannak ilyen tehetségek a magyar kézilabdában, mint ő, és ez nagyon pozitív" – vélekedett a fiatal jobbátlövőről.

Ónodi-Jánoskúti – aki kezdett, és három gólt szerzett – úgy fogalmazott, nem tapasztalt újdonságot a szlovákoktól, mégsem futott úgy a szekér, ahogy szerette volna: „Az okokat majd megbeszéljük. De nagyon kellemetlen ellenfél volt a szlovák, a mi válogatottunkban pedig sok az új játékos. Én például sajnos szinte semmilyen figurára nem emlékeztem, ilyen szempontból nagyon jó, hogy az ilyen mérkőzéseken újra fel tudjuk venni a fonalat" – mesélte. A junior világbajnoki ezüstérmes jobbátlövő úgy fogalmazott: eszméletlenül jó érzés válogatottnak lenni, a magyar közönség előtt játszani pedig felemelő érzés. A magyarok vasárnap 15 órától Vantaaban Finnország vendégei lesznek a 2026-os kontinenstorna selejtezőjének második fordulójában. A csoport állása: 1. Magyarország 2 pont (+5), 2. Montenegró 2 (+1), 3. Finnország 0 (–1), 4. Szlovákia 0 (–5). NÉPSZAVA

Szakított a Vác edzőjével

A Vác női kézilabdacsapata bejelentette, hogy majdnem két és fél éves munka után közös megegyezéssel távozik Herbert Gábor vezetőedző. Az első szezonban a hatodik, az előző idényben pedig az ötödik helyen végzett az együttes, amely mindkét évben bejutott az Európa-liga csoportkörébe. A Vác jelenleg a hatodik helyen áll az NB I-ben. A csapat vasárnap Európa-liga-selejtezőt játszik, a tét megint a csoportkörbe jutás, amit a kispadon már egy új vezetőedzővel szeretne elérni a klub.

FOTÓ: MTI/TÓTH ZSOMBOR

A támadás hellyel-közel rendben volt, ötgólos siker lett a vége

Már telepítik a nagykörúti bringás pollereket

Megkezdte csütörtökön a BKK a nagykörúti kerékpáros infrastruktúra biztonságosabbá tételét, aminek részeként a Petőfi híd és a Nyugati tér között a meglévő kerékpársávok mellé szakaszosan elhajló pollereket (oszlopokat) is telepítenek, a kritikus sarkokon pedig piros burkolatfestéssel hívják fel a figyelmet a kerékpársávra. NÉPSZAVA

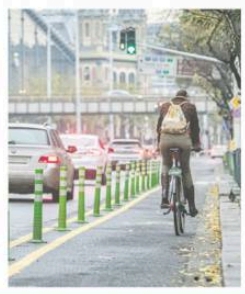

Furcsa zöld foltok a Marson

A NASA Perseverance roverje furcsa zöld foltokat talált a marsi kőzetben, ami potenciálisan a folyékony vízzel való múltbeli kölcsönhatásra utalhat. A folt kémiai összetétele még ismeretlen. A rover csaknem négy éve kutatja a Mars felszínét egykori élet után kutatva. LIFESCIENCE

Tilos lesz kutyát és macskát vásárokon árulni

Egy új kormányrendelet úgy módosítja a kereskedelmi szabályokat, hogy 2024. november 21. után tilos lesz állatvásárokon kutyát, házi macskát, és madarak vadon befogott egyedeit forgalmazni. A módosítást az állatvédő civil szervezetek kezdeményezték. 444

Hőkamerás detektor segítheti a ceteket

FOTÓ: WHOI/DAN ZITTERBART

VÉDELEM Az amerikai Woods Hole-i Oceanográfiai Intézet kifejlesztett egy, a cetek védelmét szolgáló módszert, amelynek segítségével jelentősen csökkenteni lehet a hajós ütközések számát. Ezeknek évente átlagosan 20 ezer bálna esik áldozatul.

A kutatók egy Hawaiin működő cég egymillió dolláros adományának köszönhetően hozták létre azt a bálnadetektor kamerarendszert, amellyel a nagyobb méretű hajókat felszerelve időben észlelhetőek az állatok, és az ütközések jó része elkerülhető. A rendszer hőkamerák segítségével akár magát a bálnát, akár a fejtetőn lévő orrnyílásából kifújt páraoszlopát képes észlelni. Ez alapján valós időben nyújt adatot az állat távolságáról és a hajóhoz viszonyított irányáról. A fő cél az, hogy még időben elforduljon vagy lelassítson a hajó, s elkerülje az ütközést.

A kamerarendszer része az is, hogy a bálnák jeleit egy mesterséges intelligenciával (MI) segített elemző szoftver vizsgálja meg, majd másodperceken belük figyelmezteti a legénységet az ütközés veszélyéről. Az MI abban segít, hogy valóban csak a bálnákat észlelje a rendszer, és ne küldjön hamis riasztást például egy átrepülő madár miatt. Mivel hőkamerás a rendszer, ezért éjjel is működhet. NÉPSZAVA

A rendszer hőkamerák segítségével akár a bálnát magát, akár a fejtetőn lévő orrnyílásából kifújt páraoszlopát képes észlelni

Az MI abban segít, hogy valóban csak a bálnákat észlelje a rendszer, és ne küldjön hamis riasztást például egy átrepülő madár miatt.

Az olcsó nem pozitívum

PAZARLÁS Miközben rengetegen panaszkodnak arra, milyen drágák az élelmiszerek, iszonyatos a túlvásárlás. Amit pedig nem eszünk meg, az hol máshol végezné, mint a szemétben.

KUKLAI KATALIN

Hazánkban évente csaknem egymillió tonna élelmiszer kerül a kukákba, ebből 230 ezer tonnát a háztartások dobnak a szemétbe, egy átlagos magyar tehát havonta 40 ezer forint értékű ételt pazarol el – hangzott el a Munch ételmentő cég sajtóbeszélgetésén. Ami döbbenetes, hogy ezzel még nem is állunk rosszul az európai összehasonlításban, hiszen ez a mennyiség a 14. helyre elegendő. Az „élen" a németek állnak 10,9 millió tonnával, a második helyen a franciák 8,7 millióval, míg a jelen esetben cseppet sem dicsőséget hozó „bronzérmet" az olaszok nyakába lehetne akasztani, ők mintegy 8 millió tonnát pazarolnak évente. Világszinten 1,3 milliárd tonna megtermelt és megvásárolt élelmiszert nem használnak fel, ami 930 milliárd dollár összértékű. Túl azon, hogy ennyiből milliók lakhatnának jól, az elpazarolt élelmiszerek rettenetesen szennyezik a környezetet is: a légkörbe kerülő szén-dioxid 8-10 százaléka származik ezekből a kidobott ételekből. Ha az élelmiszer-pazarlás ország lenne, a 3. legnagyobb kibocsátóként tarthatnánk számon.

A sokkoló adatok mellett azért sok jó kezdeményezésről is szó esett a rendezvényen. A Penny kommunikációs vezetője, Kazatsay Eszter elmondta: náluk már sikerült 1 százalék alá szorítani az élelmiszer-hulladék mennyiségét. Ennek érdekében együttműködnek karitatív szervezetekkel, valamint a Munchcsal, illetve már 2018-ban elindították a girbegurba programjukat, amelynek keretében a nem annyira szép, de kiváló minőségű, másodosztályú zöldségeket és gyümölcsöket átveszik a magyar gazdáktól, és az első osztályúnál alacsonyabb áron értékesítik. Ez óriási népszerűségnek örvend a vásárlók körében. Varga-Futó Ildikó, az Auchan vállalati kommunikációs igazgatója arról beszélt, hogy ambiciózus terveik szerint 2030-ra nullára szeretnék csökkenteni az élelmiszer-hulladék mennyiségét az üzletlánc hipermarketjeiben. Ők is Munch-partnerek, és szintén kapcsolatban állnak segélyszervezetekkel is, továbbá állatmenhelyekkel, hogy a rászorulóknak eljuttassák a közeli lejáratú, de még kifogástalan minőségű élelmiszereket.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Ma már sok helyen gyűjtik össze a megmaradt élelmiszert és juttatják el rászorulóknak

0,9 millió

tonna élelmiszer kerül évente a kukákba Magyarországon

Dalmadi Júlia élelmiszer-futurista egészen elképesztő vállalkozást indított ugyancsak a fenntarthatóság és a pazarlás csökkentése jegyében. Egy ipari melléktermékét, a sörtörkölyt használják alapanyagként, ebből készítettek először granolát, de mivel ezt jellemzően nem sör mellé fogyasztják az emberek, kikísérleteztek egy sós rágcsálnivalót is. Eleve a fenntarthatóságra építette a vállalkozást, nem valami régi dolgot próbált fenntarthatóvá varázsolni. Megjegyezte: utálja, hogy Magyarországon az „olcsó" szó egy pozitív jelző. Hova kellene még csökkenteni az élelmiszerek árát, amikor a másik oldalon az alapanyagárak emelkednek? – vetette fel.

Bartus Marcell, vagyis tRENDrakó Marci nem élelmiszerekkel foglalkozik, hanem vegyszermentes takarítószerekkel, azonban ez a terület is jól belesimul a fenntarthatóság egyre fontosabbá váló trendjébe. Nagyon szabad szájúan fogalmazott, de tökéletesen igaza volt, amikor megjegyezte: most mindenki azzal van elfoglalva, hogy kit választanak meg elnöknek, holott azt kellene megértetni az emberekkel, hogy ha nem vesszük ezt komolyan, 20 év múlva meg fogunk dögleni. Nem azzal fogunk foglalkozni, hogy fenntartható élelmiszereket vásároljunk, hanem hogy hogyan kaparjuk össze azt a három fűszálat, ami még zöld. Az emberek csak azt nézik a boltban, hogy amit vásárolnak, mennyibe kerül, az meg sem fordul a fejükben, hogy aki fenntartható terméket állít elő, az kisebb mennyiséget termel, óhatatlanul drágábban. Hiszen mindenki szeretne fenntarthatóbb világban élni, viszont amikor az a kérdés, hogy az ember hogyan osztja be a havi jövedelmét, már sokkal szűkebb az a csoport, amelyik hajlandó ezért többet fizetni. Ennek ellenére valójában az okozza a legnagyobb nehézséget egy-egy új, innovatív, fenntartható termék megismertetésénél, hogy a vásárlók többsége nagyon ragaszkodik a megszokott dolgokhoz, nem szívesen próbálnak ki újdonságokat. Ezért a kormányzatnak is támogatnia kellene ezeket a vállalkozásokat, hogy ismertebbé válhassanak, nem feltétlenül pénzzel, hanem reklámlehetőségekkel.

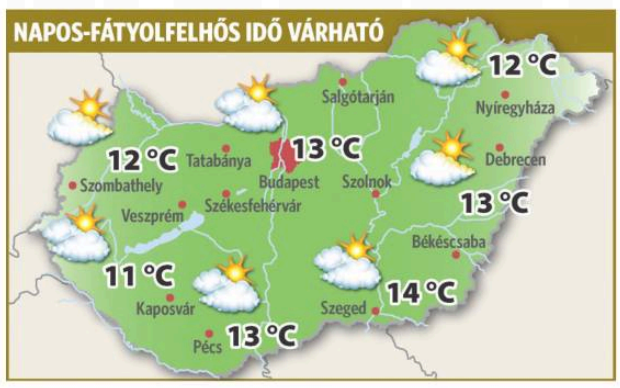

Boldog névnapot, Zsombor!

A Zsombor régi magyar férfinév. Magyar, török, bolgár eredetű, jelentése: bölény.

KENÓ November 7.

10	11	23	26	27	29	30	37	38	40
44	48	58	59	66	69	70	72	73	74

Véletlenül megtaláltak egy elveszett várost

RÉGÉSZET Hatalmas maja várost fedeztek fel régészek évszázadokkal azután, hogy eltűnt – olvasható az Antiquity tudományos folyóirat honlapján. A piramisokat, egész kerületeket, amfiteátrumokat és összekötő utakat magába foglaló várost a Lidar nevű, a növényzet alá temetett objektumokat feltérképező lézeres felmérés segítségével találták Mexikó délkeleti államában, Campechében és Valerianának nevezték el. Az archeológusok úgy vélik, hogy Calakmul után Valeriana a második legnagyobb maja város az ősi Latin-Amerikában. A körülbelül 16,6 négyzetkilométeres városnak két nagy központja volt, egymástól mintegy két kilométerre lévő nagy épületekkel, amelyeket kisebb házak és utak kötöttek össze. Volt például egy nagy méretű víztározó és egy sportpálya is, ahol az emberek egy ősi labdajátékot játszhattak. A régészcsapat a kutatási helyszíneken összesen 6764 különböző méretű épületet talált. „A világnak ez a része gazdag és összetett kultúráknak adott otthont. Hogy mi volt az oka a város pusztulásának, arra nincs biztos magyarázat, régészek szerint az éghajlatváltozás lehetett a fő tényező" – nyilatkozta Marcello Canuto professzor, a kutatás egyik vezetője. NÉPSZAVA

FORRÁS: WIKIPÉDIA

Calakmulban hasonló piramistemplomok voltak

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

N MOBIL
VISSZHANG
A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

EU-navigátor: Hosszú a bejárat, de van kijárat

Magyarország húsz éve tagja az Európai Uniónak. Amiből a legtöbb polgár elsősorban annyit érzékel, hogy ötévenként megválasztunk oda valakiket, és megszűntek határok. Sokan élnek a szabad munkavállalás lehetőségével is. Vannak, akik számára a kormány propagandájának köszönhetően az EU egyfajta bürokrata gyarmattartó. Hallani vezetőkről, bizottságról, tanácsról, parlamentről, de nem áll igazán össze se a szerkezet, se a működés. EU-navigátor videósorozatunk újabb kísérlet a létező információs anyagok mellett, hogy követhetővé váljon a szervezet munkája. Lattmann Tamás nemzetközi jogász segítségével folytatódik a tájékozódás az EU sajátos építményében. Ezúttal a csatlakozási eljárás bonyolult, soklépcsős folyamatát követi végig, és a Brexit példáján szól a kilépés lehetőségéről és távolról sem egyszerűbb processzusáról is.

Szörnyverdák présében

A 70-es évek Amerikájában egy Bob Chandler nevű építőmunkás készítette az első Monster Truckot, a saját Ford F-250-es pickupjára traktorkerekeket felrakva, és amikor végiggurult vele St. Louis belvárosában, az emberek és a média a csodájára jártak. Azóta a világban egyre több helyen az autós show-műsorok szereplői az átalakított kisteheruatók és terepjárók, a gyerekek egyenesen imádják a személyiséggel is felruházott verdákat. November 2–3-án Vecsésen rendezték a hazánkban 1997 óta utazó XXL Monster Truck Show legújabb állomását, melyen nyolc szörnyverda törött-zúzott a nézők nagy örömére, fotósunk, Csomor Ádám kamerája előtt.

Ahol az emberek elfelejtenek meghalni

Csak kapkodom a fejemet, mi minden van itt Tenerifén. A boltok rogyásig vannak termékekkel, egyszerűen nem tudsz betelni velük. Olyan különlegességek vannak, amitől a száj tátva marad. Nyilván sok minden helyi adottságból fakad, mint a rák, a polip, a tintahal, de engem mindig lenyűgöz a jégre kirakott tengeri herkentyűk sokasága. Meg az a sokféle gyümölcs, amiből persze szárított és lekvár is van. Bár egy szigeten vagyunk, sokkal több az áru a boltokban, mint otthon. Hogyan lehet ez? Mi a baj nálunk, hogy néha egy-két boltban úgy érzi magát az ember, mint kb. 30 éve Romániában? – teszi fel a kérdést a Kanári-szigeteken élő szerzőnk, Suba Krisztina, aki a tenerifei bőségen túl a kedvesség meglepő mértékéről írt a Napi Visszhangnak.

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 9., szombat 152. évfolyam, 261. szám Ára: 600 forint

8+8 OLDAL

MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Budapesten vet hullámokat a Tisza

Hirtelen lett meghatározó szereplő a fővárosban Magyar Péter csapata, de az erő mellől egyelőre hiányzik a tartalom – górcső alá vettük eddigi közgyűlési szerepléseiket. **2. oldal**

A gazdaság, te buta!

Rövid távon profitálhat Orbán Viktor a Donald Trumppal ápolt barátságból, de hosszú távon ez már kérdéses – nyilatkozta a Népszavának Hegedűs Dániel, a Német Marshall Alapítvány regionális igazgatója. **5. oldal**

Nem kell hozzá héber

Zsidó specializációt indít a Színház- és Filmművészeti Egyetem, amiről a klasszikafilológia-professzor Karsai György először azt hitte, hogy csak vicc. De Köves Slomó és Vidnyánszky Attila komolyan gondolja. **12. oldal**

Csúcson a mosolydiplomácia

EURÓPA Békés hangulat, de kevés érdemi döntés a kétnapos budapesti diplomáciai nagyüzem mérlege. Azért voltak pengeváltások is.

HARSÁNYI GYÖRGY

Véget ért a kétnapos budapesti diplomáciai nagyüzem: több mint 40 európai állam- és kormányfő vett részt a pénteki EU-csúcson és előtte az Európai Politikai Közösség (EPK) csütörtöki találkozóján. Bár Orbán Viktor miniszterelnök a belpolitikában profitálhat az ország legnagyobb diplomáciai eseményéből, a két csúcs rendezésének lehetősége nem külpolitikai megítélésének változását vetíti előre. Az EPK-találkozót – ahogy azt korábban megírtuk – félévente más városban rendezik meg, és most került sor Budapestre. Az uniós állam-, illetve kormányfők nem hivatalos pénteki ülésének rendezési jogát pedig Magyarország az Unió soros elnökeként kapta meg. Mivel a pénteki EU-csúcs informális találkozó volt, a várakozásoknak megfelelően jelentős döntés sem született – éppen ezért viszont a találkozó a szokottnál jóval békésebb hangulatú volt.

Ez azonban nem jelentette azt, hogy ne lettek volna pengeváltások. Az egyiket maga a házigazda kezdeményezte az orosz–ukrán háborúról tett kijelentésével, egy nappal azután, hogy hazautazott az EPK-találkozóról Volodimir Zelenszkij, Ukrajna elnöke. Orbán Viktor péntek reggel a közrádióban tett nyilatkozatában azt mondta: „A fronton a helyzet nyilvánvaló, katonai vereség van. Az amerikaiak ki fognak szállni az ukrajnai háborúból, nem fogják bátorítani, nem fogják azt mondani, hogy a háború jó dolog.” Hozzátette: „És nekünk, európaiaknak erre valahogy válaszolnunk kell.” Erre határozottan válaszolt az Európai Tanács távozó elnöke, Charles Michel tegnap Budapesten.

FOLYTATÁS A 3. OLDALON

FOTÓ: EP/DARIO PIGNATELLI

Ugye mi jó barátok vagyunk? Szuvenír a lekö-szönő Charles Michelnek

Szomorú végjáték Dunaújvárosban

DUNAFERR A Liberty Dunaújváros nem csak az acél- és a kokszelőállítást végző Duna Furnace Dunai Vasmű Kft.-ben, hanem egyetlen leánycégében sem tudja kifizetni a jövedelmeket – tudta meg a Népszava. Azt hiszem, a Liberty részéről ez a vég – jelentette ki lapunknak Magyar Zoltán, a Dunaferr DV. Vasas Szakszervezeti Szövetség elnöke, aki nem hisz abban, hogy újra lehetne indítani a termelést. A Nemzetgazdasági Minisztérium közleményben szólította fel a tulajdonost, hogy fizesse ki a béreket, különösképpen azért, mert a Liberty cégcsoport tavaly június végéig jelentős kormányzati támogatást kapott, kifejezetten a munkahelyek megőrzésére. A jelek szerint azonban ennek nem sok jelentősége van, mert úgy tudni, a jövedelmeket a Bérgarancia Alapból fizetik majd ki.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

A szakszervezeti elnök nem hisz abban, hogy újra lehet indítani a termelést.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

A Liberty állami támogatást kapott a munkahelyek megőrzésére

Elégtétel a kirúgottaknak

ÍTÉLET Pert nyertek első fokon azok a tanárok, akiket a Kölcsey Ferenc Gimnáziumból bocsátottak el, mert polgári engedetlenségi akcióval hívták fel a figyelmet a közoktatás problémáira. Összesen mintegy 28 millió forintot ítélt meg nekik a Fővárosi Törvényszék Munkaügyi Kollégiuma tegnap.

Az indoklás szerint a pedagógusokat elbocsátó tankerületi központ érvelése több helyen logikátlan volt, például nem volt egyértelmű, miért pont öt tanárt rúgtak ki a Kölcseyből, amikor ennél jóval többen engedetlenkedtek. A bíró szerint azt is figyelembe kellett venni, hogy a pedagógusok nem lustaságból tagadták meg a munkavégzést, hanem jobbító szándékkal éltek a polgári engedetlenségi akciókkal.

A pénteki elsőfokú ítélettel még nem került pont az ügy végére. A Belső-Pesti Tankerületi Központ jogi képviselője, Szikora Gábor lapunknak azt mondta, bár arról nem ő egymaga dönt, nyújtanak-e be fellebbezést, de véleménye szerint a végső ítéletet a Kúriának kell majd meghoznia.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Az öt tanárnak összesen 28 millió forintot ítélt meg a bíróság

Elszúrták az adórendszer reformját

VERSENY Hiába csökkent a GDP két százalékával a magyar gazdaság adóterhelése az Orbán-kormányok ideje alatt, az ország versenyképessége mégis romlott, a régiós államok fejlettségben és teljesítményben is elhúztak mellettünk. Közép-Kelet-Európa egykori éllovasa mára a sereghajtókkal, Romániával és Bulgáriával versenyez. Tavaly a magyar állam a GDP 35,1 százalékát szedte be adók és járulékok formájában. Ez jelentősen elmarad az EU 40 százalékos szintjétől, ugyanakkor megfelel a régiós átlagnak. Hogy ennek nincs eredménye, az főleg az adórendszer elhibázott átalakítása miatt van.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

Akkorát nyert Trumppal Orbán, hogy még belegebed

PODCAST Nem látszik, hogy potenciálisan mit profitálhatna az ország Orbán Viktor nagy Trump-barátságából. Kifelé persze újra szívélyes lesz Orbánék viszonya az Egyesült Államokkal, azonban a színfalak mögött Trumpék a Biden-adminisztrációhoz képest jóval keményebben reagálhatnak a magyar kormány keleti, főleg kínai kilengéseire. A két vezető közötti meleg viszony aligha lesz elég ahhoz, hogy az USA gazdasági kérdésekben kivételezzen Magyarországgal.

„Együtt sírunk és együtt nevetünk az EU-val, de ha Trump bevezeti az EU elleni védővámokat, akkor leginkább sírni fogunk” – hangzik el a Hol élünk? eheti műsorában, ahol Horváth Gábor külpolitikai és Papp Zsolt gazdasági újságíró, illetve Batka Zoltán műsorvezető az amerikai választás lehetséges magyarországi hatásairól beszélgetett.

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3257214**